Columbia University
in the City of New York

LIBRARY

ספורי מעשיות

לרבי נחמן מברצלב

Horodezky, Samuel Aba

ספורי מעשיות לרבי נחמן מברצלב

בצרוף מבוא
מאת
ש׳ א׳ הורודצקי

»עֲיָנוֹת« / ברלין / התרפ״ב

COLUMBIA
UNIVERSITY
LIBRARY

המביא לבית הדפוס:

ש. רבידוביץ

893.15
H7822

המעטפה והשער מצוירים ע״י מנחם בירנבוים

Copyright 1922 by „Ajanoth“ G. m. b. H.
Hebräischer Verlag, Berlin.

* *

*

„ספורי המעשיות" שלפנינו הם מבחר ספוריו של ר' נחמן מברצלב ונתונים הם לפי ההוצאה הראשונה של ספר זה בשנת תקע"ה ע"י תלמידו ר' נתן „הכותב המסדר והמעתיק" (לשונו בהקדמה לספר).

שומעים אנו ב„ספורי מעשיות" אלה דברי הרב ודברי התלמיד כאחד. אולם אין „דברי תלמיד" אלה כונתם לטשטש את דברי הרב המספר. אם כי אותו תלמיד מובהק היה לו הרבה משלו, משתדל היה לבטל את אישיותו ועצמיותו כלפי רבו הנערץ עליו. זהיר היה כמתרגם דיקן ויִשר להטעים את הקורא טעם מקור. עד כמה עלה הדבר בידו — ידון מי שיבא וישוה את התרגום למקור בלשון היהודית הנתון בהוצאה הראשונה ובהוצאות השונות שלאחריה. חרד היה ר' נתן ביותר על דברי רבו, ר' נחמן, ואין לחשדו בהשמטות ובשנויים לשמם. „ומי שמשנה דיבור אחד מאלו המעשיות מכפי מה שאמרו הוא בעצמו הוא מחסר הרבה מהמעשיות" — אומר הוא בהקדמתו בשם רבו. [מכאן תשובה ל„עורכים" השונים הנוהגים היתר לעצמם לעשות בספורים אלה כאדם העושה בתוך שלו, ודנים דבר זה בגזרה שוה מר' נתן וחבריו.] אולם יש כאן לחשש להוספות, הוספות שהן הסברות ופרושים לדברי הרב שחרף עליהם התלמיד המעריץ את נפשו להסבירם ולפרשם; מכאן כל אותם המאמרים המוסגרים המשולבים בתוך הספורים שר' נתן היה נוהג בהם שנוי כתב. (בהוצאה שלפנינו מסומנים הם אלה בשני קוים ברחב, הבאים להבדילם מגוף הענין).

על „חבלי לשון" והתלבטות-תרגום של ר' נתן יבאו ויעידו המשפטים היהודיים והמלים הלועזיות השונות שהכניסם לתוך תרגומו, מחשש הבלעת המקור ומשטוש פרצופו. הרבה מן המוזר לנו בלשונו שבכללה היא לשון האגדה, לשון עממית

שיש בה הרבה מרוך שבדמיון ובהירות שבמחשבה, חדושי-לשון ונסיונות חדוש מרצבצים פה ושם, ועל זה ידובר בהוספה מיוחדת לחלק השני ל„ספורי מעשיות" שיהא כולל את שאר ספוריו, משליו ופתגמיו של ר' נחמן מברצלב.

מתכוון הייתי לשמר על רוח הספור וצביון הלשון, ואת ידי לא שלחתי גם בכל מיני קוצי-לשון ודרדרי-ניב. אין כאן לפרקים אלא תקונים קלים במין, מספר, ה' הידיעה וכיוצא בהם, עד כמה שאינם פוגמים ברוחם הכללי של הספורים. לקוראים שאינם שומעים יהודית נתרגמו „המלים הלועזיות" עברית, מלבד אלה שתרגומן בצדן (ע"י „שקורין" וכיוצא בו).

בימי המוֹדֶרניזַציה והסטיליזַציה לכל סוגיה ולשונותיה, מן הראוי הוא ללקט את נצוצי הפרוזה העברית התועים ומעורטלים בספרות-הקדש העתיקה ולמסרם לדורנו כמות שהם, בלי שנוי צורה, שנוי זה שאינו קונה אף באמנות ובמחשבה, ואף בלי תקונים שונים-משנים, שתקנתם ספק, וסכנתם, סכנת זיופם — ודאי. יבאו מספרי העבר ויגידו את אשר אתם, את אשר הגידו לשעתם ולדורם. והיתה זאת ג א ו ל ת הפ ר ו ז ה ה ע ב ר י ת.

המספרים בני דורנו ודאי שיקבלו בשמחה רבה את אחד מטובי המספרים מדורות עברו, ר' נחמן מברצלב, לתוך קהלם. ואם גם מספר-ממשל היה, הרבה מן ה„ספור לשם ספור" בספורים דמיוניים-פילוסופיים אלה של אחד מאבות החסידות ומחדשיה. יבא נא תלמידו ר' נתן ויעיד באיזו התעוררות והתלהבות היה מספר הרב את ספוריו. כך ספרו מעטים בדורות.

ואשר למשל, אין הספור נכפף לו ונגרר אחריו. זה המשל אינו אלא בחינת ס מ ל המרחף לפני המספר ומצעידו צעד אחר צעד בהיכל דמיונו. ובבחינה זו הן כל עבודת הרוח שעבד האדם מיום היותו ועד היום אינה אלא „משל" בלבד, משל לאותו ה„נמשל" הנצחי והאין סופי, הפושט צורה ולובש צורה חדשים לבקרים. הכל ממשלים, ורק יחידי סגולה ידעו סוד-משל. הכל חותרים אל ה„נמשל" — ומעטים יגיעו עדיו... ור' נחמן מברצלב לא נושא משלו בלבד היה, אלא גם מושל על משלו.

ש. ר.

מ ב ו א·

למלאת מאה וחמשים שנה
להולדתו של ר׳ נחמן.

א·

„וזרח השמש ובא השמש.״ חדשים אחדים טרם מות ר׳ דוב „המגיד״ ממזיריטש נולד ר׳ נחמן.

בתוך אטמוספירה חסידית־בעשטי״ת, בתוך סביבה של מקורבי הבעש״ט ויוצאי חלציו שחיו יחד עם ה„מורה״ וראו ושמעו אותו יום יום — נולד ר׳ נחמן במדזיבוז ביום השבת ר״ח ניסן, בשנת תקל״ב. אביו ר׳ שמחה היה בן הצדיק ר׳ נחמן מהורודנקה, תלמידו החביב של הבעש״ט, ואמו היתה מרת פיגא בת מרת הודיל בתו של הבעש״ט. זו היתה מפורסמת בעולם החסידות, וכל הצדיקים היו חושבים אותה לבעלת רוח הקודש „ולבעלת השגה גדולה״א). ואם נוסיף לכל אלה גם את שני אחי אמו: את הר״ר משה חיים אפרים מסדילקוב ואת ר׳ ברוך ממדזיבוז, שני צדיקים מפורסמים הנודעים בעולם החסידות עד היום, הרי לפנינו הסביבה שבה נתחנך, נתגדל ונתפתח הילד נחמן.

ואמנם, הסביבה הזאת בעלת המסורת החסידית השפיעה הרבה על נחמן. ילד זה שהיה עליז ושמח מטבעו ולעתים תכופות היה „עושה עניני שחוק וקפיצות וטיול, והיה רגיל בזה מאד״ב) — תקפתו לפעמים השפעת הסביבה. ועוד בהיותו בן שש שנים קנא באנשים אשר מסביבו, באלה המתפללים בהתלהבות וינסה גם הוא לעשות כמוהם. בהיותו ילד קטן — מספר ר״נ על עצמו — רצה להיות ירא שמים, והיה חפץ לקבל שבת בקדושה גדולה כראוי, והלך למרחץ וטבל בזריזות סמוך אחר חצות מיד, ויצא מהטבילה ובא לביתו וילבש בגדי שכת ונכנס לביהמד״ר והלך אנה ואנה להמשיך עליו קדושת שבת ונשמה יתרה, והיה חפץ לראות איזה דבר אך לא ראה כלל והיה מתגעגע מאד לראותו. ובשבתו ב„חדר״ בעת למודו, השתדל הילד נחמן לציר לפניו את הוי״ה כדי לקיים: שויתי

א) חיי מהר״ן ח״א מקום ישיבתו סמן י״א.

ב) שבחי הר״ן סמן ב׳.

ד׳ לנגדי תמיד. ובשובו מה„חדר" הביתה אהב הילד נחמן להתרחק מן אנשי הבית ולהתבודד בפנה תחת הגג. „שם במקום שאין איש היה מפרש את שיחתו לפני השי"ת בלשון שמדברים בו דהיינו בלשון אשכנז." ולא די היה לו בכל אלה. כפעם בפעם היה משתטח על קברו של זקנו הבעש"ט, „ולפעמים גם בלילה" א).

כה עברה ילדותו של ר׳ נחמן וכה הונח היסוד להתפתחותו שלאחר כך.

בשנת הי"ד לחייו נשא אשה ויתישב בכפר הוסאטין. בכפר זה בו ישב במנוחה על שלחן חותנו העשיר, החל להתכונן לעתידו הגדול.

אמנם לא בנקל מצא לו את דרכו בחסידות. מעצורים פנימיים חזקים מצא על דרכו, „והיה לו כמה וכמה עליות וירידות אלפים ורבבות עד אין שיעור וערך. והיה קשה וכבד עליו כבד מאד להתחיל לכנוס בעבודת השם לקבל עליו עול עבודתו ית"ש. והיה רגיל להתחיל איזה ימים לעסוק בעבודתו ואחר כך נפל מזה, וחזר להתחיל וחזר ונפל" ב). אבל סוף סוף התגבר בו הטוב, הרוחני שבו.

הכפר השפיע על הבעש"ט וכמו כן על נכדו ר׳ נחמן. כראשון שהכיר את בוראו בשדה, ביער, בחיי הטבע, כן נכדו ר׳ נחמן מצא את אלהיו ביער ובשדה, כראשון כן השני עזבו את ביתם והתבודדו ביער מעין איש. בקיץ היה ר׳ נחמן שט בסירה על פני הנהר שהיה סמוך לכפרו, ושם התבודד. ויש שהיה רוכב על סוס היערה ושם היה יורד מעל סוסו ומעמיק לכת לתוך היער, והסוס היה שב לביתו שבכפר. סמוך לכפר היה הר ובראשו בקעה ובאותה הבקעה התבודד ר׳ נחמן כפעם בפעם. וכשהיה חוזר הביתה ספר שהיה כל העולם חדש בעיניו ונדמה לו כאילו הוא עולם אחר לגמרי ולא היה „העולם נראה בעיניו כלל כאשר מקדם" ג).

מה זקנו הבעש"ט אף הוא ר׳ נחמן מצא בהתבודדות ענין גדול מאד להשגת אלהים ולהתעמקות האדם בו. רחוק מן האדם, מן החי בהתבודדותו

א) שבחי הר"ן ס׳ א, ב, י׳, י"ט. חיי מהר"ן ח"ב בראשיתו.

ב) שבחי הר"ן ח׳.

ג) חיי מהר"ן ח"א.

ביער בין אילנות ודשאים, בין שמים וארץ ראה ר׳ נחמן והרגיש את התפשטות האלהות בכל הבריאה, הוא ראה אז את אלהים שבכל הטבע. הוא בא לידי הכרה אלהית, ש„אפילו בכל הסתרות ואפילו בההסתרה שבתוך הסתרה בוודאי גם שם מלובש השם יתברך בכל הדברים ובכל המעשים ובכל המחשבות מלובש שם השי״ת כביכול, ואפילו אם חס ושלום עושין דבר עברה שהוא שלא ברצון השי״ת עכ״ז בוודאי יש שם חיות השם יתברך, אך שהוא בהעלם ובצמצום גדול״ א). זוהי אותה ההכרה האלהית של הבעש״ט זקנו. בכל פנה שהיה פונה, בכל דבר שהיה רואה — הסתכל בו וראה את אלהים ושמע את קולו המעורר את האדם לחשוב ולהתבונן. „מכל הדברים צועק כבוד השי״ת כי מלא כל הארץ כבודו. . . כי כבודו ית׳ צועק תמיד וקורא ומרמז להאדם שיתקרב אליו ית׳ והוא ית׳ יקרב אותו ברחמים, באהבה ובחיבה גדולה״ ב).

אז באותם הימים שהיה ר׳ נחמן מתהלך לבדו בין עצי היער ודשאי הארץ הלוך וחשב על אלהים ויצירותיו הנפלאות הלוטות בסוד עמוק ונעלם, באותם הימים הגדולים שהחל ר׳ נחמן לעלות מעלה מעלה בסולם העולה בית אל ואלהי הטבע התגלה אליו ועורר בו את רגשותיו, לבו ודמיונו — הרגיש ר׳ נחמן בפעם הראשונה את גודל קדושת היצירה הנפלאה ואלהים השוכן בה, והוא החל לראות מה שאין אחרים יכולים לראות, החל להבין ולהאזין סוד שיח כל עשב וכל דשא, כל ציץ וכל פרח. אז הרגיש שכל הבריאה כלה מתגעגעת לאלהים ואומרת שירה לאלהים. „בחרף, היה אומר ר׳ נחמן, כל העשבים וכל הצמחים כלם מתים וכשבא הקיץ כלם נתעוררים לחיים״; אז „כל עשב ועשב אומר שירה להשי״ת״. וברוב התפעלות והתרגשות הוא קורא: „כמה יפה ונאה כששומעין השירה שלהם.״ והוא, ר׳ נחמן, שמע והרגיש את השירה שלהם. ומה טוב איפוא להתפלל ולאמר שירה לאלהים בתוך הטבע, בתוך הבריאה, בין האילנות והדשאים, הצמחים והפרחים, מה „טוב ויפה לשוח בשדה, שיחה זו תפלה ותחינה וכיסופין להשי״ת״. הלא אז תתאחד תפלתו עם תפלת הבריאה כלה והיתה אז הרמוניה שלמה,

---

א) לקוטי מהר״ן ח״א קל״ד, אוסטרהא תקס״ו.

ב) מגיד שיחות כ״ה.

הרמוניה יפה ונעימה. „כל העשבים באים בתוך התפלה ומסייעים לו ונותנים לו כח בתפלתו”. „כלם נכספים ונכללים בתוך שיחתו ותפלתו” העשבים והתפלה, הפרחים והתפלה. מהבריאה כלה, מהטבע שהתבונן בה והתענג עליה לקח לו חמר לעבודת אלהים. בהם השתמש אחר כך בשיחותיו, בתורתו ובספוריו. יפה הוא משלו בדבר הפרחים והתפלה: „וכשאדם עומד להתפלל ומדבר דבורי התפלה אזי הוא מלקט ציצים ופרחים ושושנים נאים. כאדם ההולך בשדה ומלקט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת עד שעושה אגודה אחת ואחר כן מלקט עוד אחת לאחת ועושה אגודה אחרת ומחברם יחד. וכן הולך ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגודות יפים ונאים. כמו כן הוא הולך בתפלה מאות לאות עד שמחברים כמה אותיות ונעשה מהם דיבור וכו׳ וכו׳ א).

אז עמד ר׳ נחמן על סוד הנגון שבטבע. הוא ידע „כי יש ניגון של בחינת דרך הטבע וזו בחינת השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, שהוא בחינת הניגון והשיר של דרך הטבע של תכונות השמים היינו בחינת השירים והתשבחות שמשבחין להשי״ת על ההנהגה של עכשיו שמנהיג העולם בדרך הטבע” ב). והוא גם ידע את סוד הנגון שבאדם: „מי שמנגן, מטבע הניגון שנמשך נפש השומע אחר הניגון ומתבטל בכלות הנפש אחר תנועות הניגון כפי כל תנועה ותנועה של הניגון כפי מה שיש כח לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה, מכ״ש מי שיכול לרקד שיהיה הריקוד מכוון ממש כפי תנועת הניגון. כי יש תנועות בכל אבר ואבר ששייך לתנועות הניגון, שאצל זאת התנועה צריכין לנענע בראשו או לכפול עצמו וכיוצא בשאר אברים וברגלים שצריכין לעשות תנועה בגופו וברגליו כפי תנועת הניגון מכוון ממש. ובפרט מי שמנגן ניגון עם דיבורים ושיר שמסדר שיר ודיבורים עם תנועת הניגון שהשיר והדיבורים שייכים בכוון גדול להניגון, שמשקל השיר מכוון ממש כפי נעימות הניגון וגם הריקוד מכוון ממש כפי נעימות הניגון ומשקל השיר כי כלו אחד. כשזוכין לשמוע ניגון כזה עם שיר ודיבורים ועם ריקוד כזה שכלם שייכים

א) שיחות הר״ן צ״ח, קס״ג. לקוטי מהר״ן ח״א קנ״ב. ח״ב, י״א.

ב) לקוטי מהר״ן ח״ב כ״ו.

זה לזה בכוון גדול ממש, כי הדיבורים דהיינו השיר והניגון והריקוד כלו אחד ממש, כשזוכין לשמוע זאת אז מתבטלים ממש בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא. וזהו התענוג הגדול מכל התענוגים ואין תענוג גדול מזה, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג" א).

אין כר' נחמן אף אחד מן הצדיקים הקודמים לו והבאים אחריו שידבר בהתלהבות ובהתפעלות מרובה כל כך על הנגון, השיר והרקוד. הוא בעל הנפש הפיוטית היותר גדולה ועזה שביניהם עמד על סוד הנגון וידע „כי ניגון הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד". והוא אמר על עצמו אחר כך כשנעשה למה שנעשה: „אלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והריקוד שלה, היו כלם בטלים בביטול גמור, היינו כל העולם כלו אפילו חיות ועשבים. וכל מה שיש בעולם, הכל היו מתבטלין בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא והמופלג מאד מאד" ב). ואין כמוהו בין הצדיקים שידע סוד הרקוד והוא אמנם אהב לרקד וגם חסידיו יוצאים „במחול של קדש" כפעם בפעם עד היום הזה.

חיי ר' נחמן בכפר, התבודדותו, התבוננותו והסתכלותו בטבע, התעמקותו באלהים ובמסתוריו — כל אלה יחד פעלו על נפשו ביותר. אלה הכניסו מהפכה רוחנית בנפשו והוא החל לחקור ולתבונן היטב ב„ירושה" הגדולה שקבל מאביו זקנו הבעש"ט: החסידות. הוא החל לחקור על תכנה, פעולתה והשפעתה על העם, על קיומה לעתיד, והוא החל להתבונן בצדיקים ומנהיגי הדור. אז הרגיש שהגיע זמנו לעזוב את הבדידות ואת השתיקה; הרגיש שצריך ומחויב הוא להשמיע קולו, לבא אל העם, אל החסידים, אל הצדיקים ולאמר להם את אשר יציק לו, את האמת כמו שהיא. כי החסידות היתה מצפה אז לאיש האמת שיבא ויגיד את אשר נחוץ לה ואת אשר חסר לה מבלי שום כסוי והעלמה, ואיש־אמת כזה הלא היה ר' נחמן. הוא שאמר: „טוב לאדם שימות משיחיה ויהיה שקרן בעיני בני אדם" ג).

א) חיי מהר"ן ח"ב, ט' ע"ב. לבוב 1874.

ב) שם, שיחות הר"ן נ"ו.

ג) ספר המדות לר' נחמן, אות אמונה.

ב׳

ויעזוב ר׳ נחמן את הכפר ויבא אל עמו, אל אחיו החסידים. ויתישב בראשונה בעיר מדוידבקה והיה מכלכל את ביתו בדמי הנדן, שלש מאות אדומים, שנתן לו אבי אשתו. וכשכלה הכסף הוכרח למרות חפצו הפנימי לקבל רו״כ א׳ בכל שבוע שקצבו לו אנשי העיר והוא הורה להם את דרכי החסידות. שמו נתפרסם תיכף למרחוק. אנשים רבים נהרו אליו לקבל ממנו תורת החסידות. וגם הצדיקים התפלאו על הצעיר הקדוש הזה ונהגו בו כבוד גדול. אולם כשהתבונן ר׳ נחמן אל הצדיקים ואל החסידים מקרוב, כשנגש אל המציאות, הכיר לשברון לבו את המצב הרעוע של החסידות.

רק כחמשים שנה עברו מיום מות הבעש״ט וכארבעים שנה ממות „המגיד" ממזיריטש, וכבר החלה החסידות האוקרינית לרדת מטה. אמנם התפשטה זו במדה מרובה, חסידים חדשים הלכו ונתרבו מיום ליום, אבל עיניו הבהירות של ר׳ נחמן ראו היטב כי אין לחסידות עוד צביונה האמתי, כל „הגדולות" שהיא עושה הן רק חצוניות, טפלות, שטחיות.

ויסתכל ר׳ נחמן בחיי החסידים, ויתבונן ויחדור בנפשם וימצא „שהתחילו החסידים להתקרר" א). אז חקר על אדות סבת הקרירות הזאת ומצא כי המנהיגים, הצדיקים, אשמים בזה: „הבעש״ט ז״ל וכמה צדיקים עשו ותקנו בעולם מה שתקנו, ואחר כך כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר, היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירום להשי״ת לא נמשך מדור לדור רק נפסק" ב). ומדוע? — כי לא היה בידי אלה שבאו אחר כך לעמוד בראש החסידות להמשיך את השפעת הבעש״ט ותלמידיו. אלה לא היו ראויים לכך לעמוד בראש החסידות. כי נתרבו צדיקים „כאלה שמתעטפים בטלית שכלה תכלת והם יושבים מעוטפים בטלית ותפילין כל היום והם צבועים". ואם כי ישנם הרבה צדיקים מפורסמים, אבל „לא כל המפורסם בעולם הוא טוב באמת". אמנם, גם ר׳ נחמן כיתר הצדיקים שקדמו לו העריץ והקדיש את הטפוס „צדיק", והוא, ר׳ נחמן, הלא היה הראשון שאמר

א) חיי מהר״ן ח״א. ספורי מעשיות ח׳.

ב) שם ח״ב, כ״ח.

שהחסיד צריך „להתוודות לפני הצדיק על חטאיו", כי „הצדיקים האמיתים מכפרים עונות" א). אבל דווקא מטעם זה השתדל ר' נחמן למצוא דרך חדשה להרמת קרן החסידות „ולעשות דבר שיהיה לו קיום לעד" ב). והתקון העקרי והחדש שדרש ר' נחמן הוא למסור את האחריות של טהרת החסידות וקדושתה בידי החסידים עצמם: „צריכין להשאיר תלמידים שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידים האחרים יאירו להלן יותר ויותר לדורי דורות". והתלמידים האלה אינם אישים פרטים, נבחרים מיתר החסידים — כי אם הם החסידים כלם. החסידים כלם צריכים להבין את החסידות ולרדת לעמקה עד שיהיה לאל ידם להלהיב גם את לבבות האחרים ויעשו האחרים גם הם כמוהם, וקם אז דור חדש של חסידים אמתיים, חסידים נלהבים.

ר' נחמן ראה סכנה מרובה לחסידות האוקרינית שהיא נעשית שטחית, רגשית ודמיונית יותר מדי. אמנם היסוד העקרי שבחסידות הוא הרגש, הלב, לא החריפות והפלפול שבחסידות החבד"ת, אבל גם בדברים שברגש ושבלב יש להתעמק, יש לברא רעיונות חדשים המיוסדים על הרגש והאמונה שבלב כמו שעשה הבעש"ט ותלמידיו.

וכדי להגיע אל מטרתו התחיל ר' נחמן את הכל מחדש. לא סמך על מה שכבר נאמר ונשנה בחסידות. הוא שב למקורות הראשונים. הוא לקח את דעות הקבלה והאגדות והמדרשים שהיה בקי בהן ועשה אותן לבסיס, ליסוד חזק ונאמן לחסידות. הוא העמיק את החסידות האוקרינית ודווקא על יסוד הרגש, הלב, האמונה התמימה, הפשוטה והחזקה. הוא חדש את הישן שבחסידות, או כאשר אומר הוא: „אני הולך בדרך חדשה שעדיין לא הלך אדם בה מעולם. אף על פי שהיא דרך ישנה מאד, אף על פי כן היא דרך חדשה לגמרי" ג).

וכה נגש ר' נחמן אל העבודה החדשה, עבודה כפולה: כלפי פנים — לחדש את החסידות בעצמה ולהתעמק בה ביותר, וכלפי חוץ — לארגן

א) שיחות הר"ן, לקוטי מהר"ן.

ב) חיי מהר"ן ח"ב כ"ח.

ג) חיי מהר"ן ח"ב, ענין המחלוקת.

את החסידים מחדש, להכשיר אותם לתפקידם המיוחד, לרומם אותם למדרגה גבוהה. כי הלא זאת היתה מטרתו העקרית: להחזיר את עטרת החסידות ליושנה ולהעלות את החסידים אליה, ולא להוריד את החסידות אל העם, אל ההמון, כמו שעשו הצדיקים בזמנו.

ועבודה זו לא היתה קלה ביותר. הוא ידע שמלחמה כבדה צפויה לו, ודווקא מבפנים, מצד מנהלי החסידים והצדיקים בעצמם. כי אלה כבר השלימו עם חיי החסידים השטחיים, ההמוניים. הם האמינו כל כך בעצמם ובכחם ובהשפעתם עד שכל בקרת וחפוש ובדיקה במעשיהם ובהנהגותיהם הרגיזם מאד, אבל אישיות כבירה כר׳ נחמן אינה חתה מפני כל בשעה שהיא מכירה את הנחוץ ואת הצריך.

אולם מקודם שהכין את עצמו למעשה כביר כזה חפץ היה ר׳ נחמן להיות בארץ ישראל, המקום אשר אליו שאפו כל בעלי המסתורין בישראל, וביחוד השתוקק להשתטח על קברותיהם של רשב״י והאר״י. שני אלה היו קרובים אל לבו כל כך עד שאי אפשר היה לו להיות מבלי הוציא מחשבתו זו אל הפועל.

שום דבר לא יכול היה לעמד לשטן על דרכו לא״י. לא בני ביתו שהשתדלו בכל דבר למנוע אותו מנסיעתו, גם לא חסרון הכסף ודחקות הפרנסה. בשנת תקנ״ח, י״ח אייר, יצא ר׳ נחמן את עיר מדוידבקה ובערב ר״ה תקנ״ט אחרי נסיעה מלאה תלאות רבות ועצומות בא לא״י.

והוא אז בן כ״ו שנה. כל החורף ההוא עשה בארץ ישראל. הוא עסק והתעמק שם בקבלה ובקר את כל המקומות הקדושים וישתטח על קברי המקובלים. שם מצא ר׳ נחמן את אשר אותה נפשו מאז; שם התגלתה לעיניו הקבלה וירגיש בכל לבו ונפשו את עצמותה. שם התגלתה לפניו החסידות בעצם טהרתה; כעת יכול היה לחדש את החסידות ולהתעמק בה, לתת לה בסיס חזק ויסוד נאמן.

ואנשים רבים מכל קצוי א״י נהרו אל הצדיק הצעיר הזה והוא דרש לפניהם בתורת החסידות לפי הבנתו הוא אותה. גם המקובלים בקשו את קרבתו.

והוא לא חפץ לצאת את א״י. הוא הרגיש כי רק שם הוא מקומו הנכון; רק שם ימצא רוחו הנשגב השט ומרחף תמיד בעולמות העליונים את תפקידו היותר נכון והיותר רצוי לו. אבל לבו היה קשור ומסור לחסידיו

שהשאיר בגולה, אלה החסידים הצעירים שהתכנסו מסביבו לשמוע ממנו מלה חדשה, ואף הם צפו לו בכליון עינים; הוא לא יכל לעזוב את החסידות בגולה לנפשה. הוא הרגיש בעצמו שהוא המסוגל והנבחר להיות מחדשה ומעוררה לחיים חדשים. והוא האמין אמונה שלמה ותמימה בכחו הגדול הזה.

והוא שב לגולה.

הוא שב, אבל באמת לא עזב מעתה את הארץ עד יומו האחרון: אתו יחד הביא לגולה את הארץ, את אוירה, את סוד קדושתה. „המקום שלי – אמר ר׳ נחמן אחר כך בשובו מא״י – הוא רק ארץ ישראל״. בכל מקום שנסע, בכל פנה שבא לשם ראה לפניו רק את ארץ ישראל. „מה שאני נוסע אני נוסע רק לארץ ישראל״. את האויר שהיה שואף, החיים שהיה חי הכל הוא מא״י „שכל החיים שיש לו הוא רק מישיבתו בא״י, וכל מחשבה ודעה שיש לו היא רק מכח ישיבתו בא״י, כי עיקר המוח והחכמה הוא בא״י״. ועל כל אלה החיים שחי קודם היותו בא״י, ועל כל אלה הרעיונות והמחשבות שחשב קודם – הביט כעל חיים בטלים ופרי בוסר א).

בלב חדש וברוח חדשה שב בקיץ שנת תקנ״ט לחסידיו. הוא הרגיש אז בעצמו עד כמה גדולה היתה השפעת ארץ ישראל עליו. בקורים קצרים היו לו פה ושם בחצרות צדיקים מפורסמים אחדים אבל הוא שב תיכף אל נוהו, מקום שם צפו לו חסידיו בעינים כלות.

תיכף לאחר שובו מא״י התישב ר׳ נחמן בעיר זלטופולי ובה התחיל את עבודתו החדשה: שם ערך את מלחמתו נגד הקוצים שבכרם החסידות, הסיר את המסוה מעל פני „צדיקים מפורסמים הרבה של שקר״, כי „כל העולם מעורבב ומבולבל וכל הרוצה ליטול את השם נוטל כמו שמתנהג עכשיו בעו״ה״ ב). והוא לא חס ולא חפה על שום דבר ועל שום איש. הוא בקר קשה, חרף וגדף. הוא עשה עם הצדיקים המדומים מה שעשה ר׳ יעקב יוסף הכהן מפולנאה, תלמידו הזקן של הבעש״ט, עם הרבנים והלמדנים. לעומת זה ידע ר׳ נחמן להרים את אישיותו הוא, להלל את

א) שיחות הר״ן. חיי מהר״ן. ועיין בספרי הנ״ל 45.

ב) לקוטי מהר״ן נ״ג. ועיין בספרי הנ״ל 46.

דרכו החדשה ואת הבנתו הוא את החסידות. „אני יודע חכמות — אמר ר׳ נחמן על עצמו — שאם הייתי מתחיל לגלות מעט מהחכמות שאני יודע היו יכולים לחיות ע״י התענוג של השגות החכמות האלו לבד בלי שום אכילה ושתיה והיה כל העולם בטלים בכלות הנפש לשמוע חכמתי, והיו בני אדם יוצאים מחיותם מעוצם הפלגת מתיקת נעימות עריבות החכמות שהייתי מגלה״; „התורה שלי — אמר פעם אחרת — גדולה מאד והיא כלה רוה״ק ויכולין לידע ממנה עתידות״, ולו נאמרה „בדורו של האר״י וגם בדורות של ר׳ שמעון בן יוחאי היה רעש גדול מאד״ א). והוא בעצמו עומד למעלה מכל. הוא הלמדן היותר גדול „ויכול להראות ללמדן הגדול שבגדולים שעדיין אינו יכול ללמוד כלל ואינו יודע כלל״, וכל „הלומדים והגדולים מונחים תחת כפות רגליו״. הוא מנהיג־הדור היחיד בעולם ואין כמוהו, והוא האחרון מן ארבעת המקובלים היותר גדולים שקמו בעולם: ר׳ שמעון בן יוחאי, האר״י, הבעש״ט והוא ר׳ נחמן ב).

כאלה וכאלה דבר בקהל על עצמו ועל תורתו, בבטול גמור כלפי רוב הצדיקים המפורסמים בזמנו. ורוח קנאה ושנאה ותחרות נתעורר עי״ז בין הצדיקים נגד אותו צדיק צעיר המעיז לדבר דברים כאלה. וביחוד הכאיבו את לבם ופגעו בכבודם דברי ר׳ נחמן שאמר: „כל הצדיקים צריכים אותי, כי גם הם צריכים להחזירם למוטב״; „אני מושל אפילו על כל צדיקי הדור רק שהוא באתכסיא״ ג) — דברים שאפילו הצדיק הזקן נכד הבעש״ט, דודו ר׳ ברוך, פטיש כל הצדיקים בזמנו, לא העיז להוציא מפיו ד).

הדבר הזה עורר רעש גדול בין הצדיקים ורבים מחבריו וידידיו לפנים עזבוהו ומהם שנהפכו לו לאויבים גמורים. וביחוד יצאה המחלוקת נגדו משפולי, מקום מושבו של „הסבא משפולי״ ר׳ אריה ליב. ותרב המהומה והמבוכה בקרב החסידים השונים לרדוף באף וחמה את חסידי ר׳ נחמן ודבות שונות הוציאו יום יום על ר׳ נחמן ועל חסידיו.

א) שיחות הר״ן ק״פ, קצ״ה. חיי מהר״ן ח״ב מעלת תורתו סמן ו׳.

ב) חיי מהר״ן ח״א גדולת השגתו ס״ו, כ״ג, ט״ז, כ״ח. שיחות הר״ן.

ג) חיי מהר״ן ח״א וח״ב.

ד) בוצינא דנהורא.

כה היה הצדיק הצעיר הזה ששב מא״י מלא תקוות ושפעת אונים כמעט לבודד גמור, והוא לא מצא לו מקום אלא בחוג מקורביו וחסידיו שלמרות הרדיפות הנוראות נשארו נאמנים לר׳ נחמן בכל לב ונפש. רק צדיקים מעטים לא השתתפו במחלוקת ובהתנגדות אקטיבית לר׳ נחמן. ובין אלה המעטים הצטיין ביחוד ר׳ לוי יצחק הרב מברדיטשוב. הוא נשאר אוהב גלוי לר׳ נחמן גם בעת התגברות המחלוקת נגדו.

כי קרובים היו ברוחם שני האנשים הגדולים האלה וכל אחד הרגיש הרגשה עמוקה את חברו והבין הבנה עמוקה את שיחותיו ודבריו. כל אחד ידע את נפש חברו ויכול לעמוד על סודה ומקורה. כי מה שהיה ר׳ לוי יצחק בעבודתו לאלהים, במעשיו יום יום, בחלק המעשה של החסידות — היה ר׳ נחמן בתורתו, בשיחותיו, בספוריו, בחלק העיוני של החסידות; ואותו הרגש הדתי החזק והעמוק שהיה לר׳ לוי יצחק בכל תנועותיו ובכל מעשיו, היה מלבב גם את ר׳ נחמן בכל הגה ובכל שיח שהוציא מפיו.

כי בעל רגש דתי גדול ועמוק היה ר׳ נחמן. תורתו, שיחותיו, ספוריו ספוגים רגש זה ומיוסדים עליו. בכח רגש קדוש זה התקשר לחסידיו, התאחד אתם, אהב אותם אהבה בלי מצרים. „כל אחד ואחד יש לו אצלי מקום בלבי״ אמר ר׳ נחמן על חסידיו. „כל אחד מכם יש לו חלק בהתורה שלי״, פנה פעם לחסידיו, „מה לכם לחשוב מחשבות? אין אתם צריכים כי אם לתת אבנים וסיד ואני בונה מהם בנינים נפלאים ונוראים.״ הכל חפץ הוא לעשות בשביל חסידיו: „רק אני עושה תשובה בשבילכם ויש לאל ידי לתקן הכל כל מה שקלקלתם עד הנה״ א). ולא רק בחייו כי אם גם לאחר מותו חפץ להשאר בין חסידיו: „אני רוצה לישאר ביניכם — אמר פעם לחסידיו — ואתם תבואו על קברי״, כי אין חלוק בין מיתתו ובין חייו, „רק מקודם היה דר בכאן ועכשיו קבע דירתו שם בקבר והוא חי שם״. והוא „כמו שיוצא מחדר לחדר אחר ובודאי ישמע אם יקראוהו״ ב).

והוא לא עזב את חסידיו, עד יומו האחרון היה אתם. גם כשעזב את

א) שיחות הר״ן קפ״ז. חיי מהר״ן ח״ב מעלת תורתו כ״ה. שם מעלת המתקרבים אליו ג׳, י״ד.

ב) חיי מהר״ן נסיעתו לאומן י״ב. שיחות י״ב, קנ״ו.

ביתו ונסע לערים שונות, כתב להם וחזק את לבם. „אהובי אחי ורעי" הוא מכנה אותם במכתביו. „ותדעו – הוא כותב להם פעם – שאעפ"י שאני עכשיו רחוק מכם אין זה כי אם ריחוק הגופות ואין ריחוק הזה ח"ו בנפשותנו כי קרובים אנחנו" א).

וחסידיו ידעו להוקירו, להעריצו ולהקדישו כאלהים. ולמרות הצרות שסבלו על ידי המחלקת נוספו עליהם חדשים כפעם בפעם ונהרו ובאו אליו והוא קרב וקבל אותם בזרועות פתוחות, וביחוד את הצעירים שביניהם. „איני יכול לקרב זקנים" אמר פעם. „אין טוב להיות זקן: הן חסיד זקן והן צדיק זקן, זקן אין טוב, רק להתחדש בכל יום" ב). הוא קרב את העניים שביניהם ביחוד. „כשאני רואה – אמר ר' נחמן – איזו עבודת ד' בעני שבעניים שהולך בכובע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים הוא יקר אצלי". כי תכלית שנאה שנא ר' נחמן את הממון, את העשירות: „כל העבודות זרות תחובות בממון", „ואיש כשר באמת רחוק מאד שתהיה לו עשירות"; „גם כשיש להם לצדיקים היא מזיקה להם לעבודתם" ג).

ג.

והמחלקת נגד ר' נחמן מצד אנשי העיר זלטופולי ומצד ה„סבא משפולי" הלכה הלך וגבר. בשנת תקס"ב יצא ר' נחמן את העיר הזאת שהיתה לו למוקש ויתישב בעיר ברצלב (ברסלב), היא העיר שהחסידות מצאה בה מקום עוד בראשיתה, ולמרות השתדלות המתנגדים מפולין ומליטא להסב לב יהודי ברצלב מן החסידות, הושרשה זו עמוק בלבבם וברצלב נעשתה לעיר שכלה חסידות.

בעיר הזאת התישב ר' נחמן ועל שמה הוא נקרא עד היום. שם החלה עבודתו בעקר. שם החל לפתח את שטתו ולהלהיב את לב חסידיו לתורה ולעבודה וכבר הרגיש. אז בכחו הגדול והעצום ואז נבא שלעתיד „יהיה כל העולם אנשי ברסלב", וגם במקרא מצא רמז לקדושת העיר ברסלב

א) חיי מהר"ן, נסיעתו לאורוטש ט'.

ב) חיי מהר"ן ח"ב ק"ז. שיחות הר"ן נ"א.

ג) חיי מהר"ן ח"ב מ"ו. ספר המדות ערך ממון. שיחות הר"ן ד'.

מעתה: „והסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר – לב בשר אותיות ברסלב” א).

בתקופה זו, התקופה הברצלבית, היה ר׳ נחמן כמעין המתגבר. בדרכים שונים הורה את חסידיו, הפיץ את תורתו ביניהם: במכתבים, בדרוש ותורה, בשיחות וספורים. אז התעוררה בו התשוקה שיתקרב אליו „איש למדן ובעל לשון נפלא” שיוכל לכתוב את דבריו ושיחותיו עלי גליון. זקוק היה לאיש שיעמוד מקרוב לו, שיוכל להביע לפניו את דעותיו, ואת רגשותיו. „כמה פעמים — אמר ר׳ נחמן אז – אני צריך להוציא דיבורים, ע״כ אני צריך שיהיה לי איש אחד שאוכל לומר לפניו” ב). ואת כל אלה מצא על הצד היותר מוצלח בר׳ נתן.

תחת השפעת חותנו בנמירוב היה ר׳ נתן מתחלה מתנגד לחסידות, רק ע״י אחד מחבריו שהיה קרוב לחסידים ולצדיקים החל ר׳ נתן להתבונן בחסידות. ואם מתחלה היה מפקפק עדיין בדבר, הנה מעת שהכיר לדעת את ר׳ נחמן — וזה היה באלול שנת תקנ״ב, – נמסר כלו לו ונעשה לחסיד אדוק, מסור בכל לבו ונפשו לר׳ נחמן. צרות רבות ועצומות סבל ע״ז מצד חותנו ומצד אביו, אבל הוא לא השגיח בזה. שבועות שלמים ישב על יד רבו, הוא האזין והקשיב לכל הגה, לכל שיח היוצא מפיו. ע״י השפעת רבו הוסיף ללמוד בקבלה, העשיר את ידיעותיו ונעשה ראוי ומסוגל להיות מגושאי כליו של ר׳ נחמן, ור׳ נחמן אמנם התפאר בתלמידו זה ואמר: „אלו לא בא לברסלב אלא בשביל לקרב אותו די” ג).

יחוסו של ר׳ נתן לר׳ נחמן היה יותר מזה של ר׳ יעקב יוסף הכהן לבעש״ט שגם הוא העלה את דברי רבו על הכתב. דומה הוא ביותר ליחוסו של ר׳ חיים ויטאל לאר״י, ועוד יותר מזה. כי הוא רשם את כל דבריו ושיחותיו של רבו, אפילו שיחותיו הפרטיות, ויש שרשם גם דברים כאלה שלא נתנו להרשם, ור׳ נחמן העיר אותו ע״ז. ובצדק אמר

א) חיי מהר״ן ח״ב, מעלת המתקרבים אליו י״ט.

ב) שם בראשו.

ג) חיי מהר״ן, מקום ישיבתו ב׳.

ר׳ נחמן: „מעתה אפילו דבור אחד מדבורי לא יהיה נאבד עוד״ א).

ותיכף אחר ר״ה תקס״ג התחיל ר׳ נחמן בעצמו לחנך את תלמידו החדש הזה בכתיבת תורותיו ושיחותיו, ובאמצע החרף כבר התרגל בעבודה זו והחל לכתוב.

ור׳ נתן ידע לכתוב. הוא היה בעל סגנון עשיר. ספריו הרבים ותפלותיו שחבר מעידים למדי ע״ז, אבל הוא עשה עוד יותר מזה. הוא היה הראשון אצלנו שרשם גם את הזמן המדויק באיזה יום, ולפעמים גם באיזה שעה, אמר רבו תורה זו או שיחה זו. ובזה אין אנו מוצאים דוגמתו בכל ספרותנו מני אז ועד היום. הוא היה אֶקֶרמן העברי.

הוא בעצמו מספר באיזה אופן כתב ורשם את דברי רבו: „וכך היה דרך כתיבתי לפניו. שהתורה שאמר באותו העת כמו בשבת חנוכה חזר אח״כ בעת הכתיבה ואמרה לפני פיסקא פיסקא, שאמר לפני כמה דבורים בלשון אשכנז. ואני ישבתי לפניו וכתבתי הדברים בלשון הקודש עד שגמרתי כתיבת כל התורה וע״פ רוב חזרתי וקריתי אותה לפניו אחר שגמרתי כתיבתה״ ב).

כה הלך ר׳ נתן וכתב והעתיק את דברי רבו, ומהעתקותיו נעשו העתקות שונות לאלפים ולרבבות והלכו ונתפשטו בקרב החסידים הברצלבים. וכה נעשתה ברצלב למרכז החסידות החדשה מעין מדזיבוז ומזריטש, ואלפי עינים היו נשואות „לעיר הקדושה״ הזאת שממנה תצא תורת החסידות בפנים חדשות ומסבירות.

השנים הראשונות לישיבתו של ר׳ נחמן בברצלב עברו עליו במנוחה והרבה סיעו בדבר גם אנשי העיר שהגינו עליו ועל כבודו וגם חסידיו הרבים שנוספו ובאו. לשמחת לבבו ראה שלא לשוא הוא סובל, וכי דבריו היוצאים מלבו עושים פרי. ויצו על חסידיו לשנות על פה את מאמריו ושיחותיו וספוריו ומשליו וללמדם היטב לבניהם אחריהם. הוא האמין אז כי שטתו תשאר חיה וקימה לעד: „האש שלי תוקד לעולם, לא תכבה״ ג).

א) שם בראש, ח״ב.

ב) ימי מהרנ״ת ה׳ ע״ב, לבוב תרס״ג.

ג) חיי מהר״ן ח״ב מעלת תורתו ז׳. שם ח״א מ״ג.

אבל גם שם לא ארכו לו ימי השלוה. המחלוקת נגדו הלכה וגברה והגיעה גם לברצלב. גם אוהביו ומקורביו הצדיקים המעטים שנשארו אתו הלכו ועברו למחנה האויב, וגם דודו ר׳ ברוך ממדזיבוז עזבהו לנפשו. הוא נשאר יחידי ובודד. ובינתים מתה עליו אשתו. והאסון הזה דכא את נפשו מאד.

ויקץ ר׳ נחמן בחייו. הוא התאונן אז על גורלו, על שנעשה מפורסם, והשתוקק להיות כאיש פשוט, להיות לפעמים רואה ואינו נראה, ואז „ילך לו לפעמים לחוץ בשוק, ויסתכל על העולם וישחוק מכל העולם״. אז נזכר בכפרו, באותם הימים שחי חיי התבודדות בקרבת הטבע[א].

בימים ההם גם העיר ברצלב התחילה להעיק עליו. ואז החליט לעקר ממקום ישיבתו הקבועה ולהיות נע ונד. „קצתי בישיבת ברסלב – הוא כותב אז – מגודל הצרות והרפתקאות דעדו עלי. ועכשיו אהיה מתהלך מאהל אל אהל, ולא להשתקע אלא לגור״ [ב]. הוא ראה בחזון לבו נשמות דאזלין ערטילאין והוא קרוא מגבוה לתקנן ולהעלותן למעלה. ולשם זה התחיל נוסע. „דע – אמר ר׳ נחמן – כי יש שדה ושם גדלים אילנות ועשבים יפים ונאים מאד וגודל יקר יופי השדה וגידוליו אי אפשר לספר, אשרי עין ראתה זאת, ואילנות ועשבים הם בחינות נשמות קדושות הגדלות שם, ויש כמה נשמות ערומות שהן נעות ונדות מחוץ לשדה וממתינות ומצפות על תיקון שתוכלנה לשוב ולכנוס על מקומן״. הוא אמר אז על נסיעתו „שבכל פסיעה ופסיעה הוא מכריע את כל העולם כלו לכף זכות״ [ג].

ד׳

כה באה תקופה חדשה בחיי ר׳ נחמן, תקופה פסימית, שהשפיעה הרבה גם על יחוסו לחסידיו ועל אופן הרצאתו את תורת החסידות, היא תקופת הספור. תקופה זו מתחילה בסוף שנת תקס״ו. אז אמר: „הנני אתחיל לספר מעשיות״ [ד].

א) שיחות הר״ן רמ״ט, חיי מהר״ן נסיעתו לאומן י״ב, שם ח״ב גדולת השגתו י״ז.

ב) חיי מהר״ן נסיעתו לאומן י״ד.

ג) עיין בספרי הנ״ל 71, ימי מהרנ״ת.

ד) ר׳ נתן בהקדמתו „לסיפורי מעשיות״.

בר״ה תקס״ז אמר בתורתו: „יש בני אדם שישנים את ימיהם ואף שנד־מה להעולם שהם עובדים ד׳ ועוסקים בתורה ובתפלה ואעפ״כ כל עבודתם אין להשי״ת נחת מהם, כי נשארה כל עבודתם למטה ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה״. הצדיק צריך אפוא לעורר את הישן משנתו, כי זה תפקידו, ו„להלביש אותו בפנים שנסתלקו ממנו בשעת שינה וזהו התעוררות השינה. וכשרוצין להראות לו פניו ולעוזרו צריך להלביש לו את הפנים בסיפורי מעשיות כדי שלא יציק לו פתאום האור״. וספורי מעשיות האלה שני סוגים הם: ישנם „שמעוררין אותו על ידי סיפורי מעשיות שהן בקרב שנים״ וישנם שאי אפשר לעורר את הישן „כי אם על ידי סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות״. וישנם צדיקים „שמלבשים תפילתם בסיפורים יחד״ א). הצדיק האמתי יכול לקחת כל הומר שהוא ולעשות ממנו „תורה״ אמתית שרוח אלהים דובר בה. כי הצדיק האמתי יודע את הסוד הקדוש, איך לקשר „חכמה תתאה בחכמה עילאה״. כי ה„צדיק האמיתי בונה עולמות החריבין ומגביה חכמה תתאה ומקשרה להכמה עילאה על ידי שיחתו וסיפורי דבריו שמדבר עם המון העם״. כי באמת אין חולין בעולם. אלהים שוכן בקרב היצירה כלה ומעשי בני אדם, שיחותיו ותחבולותיו וספוריו, כי „מלא כל הארץ כבודו, ואפילו מסיפורי הגויים צועק גם כן כבוד השי״ת״. הצדיק האמתי יכול לדבר ולספר גם „מעסקי מלחמות וכיוצא בזה מעסקי העולם אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה. כי הוא מלביש אור התורה בלבושים שונים זה מזה״; הצדיק האמתי „מלביש אור התורה בספורי דברים״. והוא יכול „לעשות בספורים מענינים של חול עבודה גדולה״ ב).

הרעיון הזה אינו חדש בעקרו בחסידות. אנו מוצאים אותו ראשונה אצל הבעש״ט, אם כי אצלו מקבל הוא צורה יותר מוחשית מאשר אצל ר׳ נחמן. הבעש״ט מושל משל „למלך ששלח את בנו יחידו למרחקים כדי שיהיה לו אחר כך יותר תענוג וברבות הימים שכח בן המלך כל תענוגי המלך ושלח אחריו ולא רצה לחזור לאביו, וכל מה ששלח המלך יותר שרים

א) לקוטי מהר״ן ח״א קנ״ח ע״א וע״ב. שם ח״א ח׳ ע״ב.

ב) שם ח״ב נ״ח ע״א וע״ב. מגיד שיחות כ״ה. חיי מהר״ן ח״ב ה׳.

חשובים אחריו לא הועילו כלום עד שהיה שם שר אחד חכם שכסות ולשון שינה כדמות הבן ההוא ונתקרב אליו במדרגתו והושיבו אל אביו. וזהו התלבשות התורה בספורים גשמיים" א).

אבל גם רעיון הבעש"ט אינו חדש בעקרו. עוד בעלי המסתורין העברי הקדמונים ידעו את סוד הספור החלוני שצפונים בו נצוצי אלוה. הספור החלוני בתורה: „ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו" (בראשית ל"ו י"ב) העיר את שימת־לב בעלי התלמוד לשאול: „למאי נפקא מינא?" ומוצאים הם בספור זה רמזים וטעמים שונים ב). „ווי — קורא הזהר — לההוא בר נש דאמר דהא אוריתא אתא לאחזאה ספורין בעלמא ומלין דהדיוט . . . האי ספור דאוריתא לבושא דאוריתא איהו. מאן דחשיב דההוא לבושא איהו אוריתא ממש ולא מלא אחרא תפח רוחיה ולא יהא חולקא בעלמא דאתי". „דברי התורה כפשוטם — אומר ר"א אבולפיה — נועדו לגסי השכל, אך ליודעי חן נמסר הדבר לגלות רזי עליון בצרופי אותיות שבתורה." ור' משה קורדיבירו מצוה להטריח ו„להשכיל פסוקי תורתנו למה שנדע שיש סתר תוך סתר וסוד בתוך סוד." ור' יעקב יוסף מפולנאה, זקן החסידים הבעשטי"ם הראשונים כותב: „לבוש התורה אינה נקראה תורה, רק פנימיות התורה נקראת תורה" ג).

מכל אלה אנו רואים למדי את יחס בעלי המסתורין לספורים ושיחות חולין שבתורה, כי רק בלבושם החצוני הם נראים כחלונים, פשוטים — אבל באמת רוח אלהים בהם וסוד אלוה גנוז וטמיר בכל אלה.

והחסידות שהשתמשה הרבה ברעיונותיהם של בעלי המסתורין שקדמו לה השתמשה גם ברעיון מסתורי זה. ומימות הבעש"ט עד ר' נחמן מברצלב השתמשו הצדיקים בספורים ובמשלים שונים, ואז לא הבחינו בחמר, את הכל לקחו לנושא לספוריהם, כי הצדיק האמתי, כאמור, אפשר לו להפוך את הכל „ואפילו מילי דשטותא" לרוחני, לתורה שלמה. „יש יהודים בדבור,

---

א) כתר שם טוב ט"ז.

ב) סנהדרין צ"ט ב'.

ג) זהר ח"ג קנ"ב ע"א קמ"ט, ע"ב; גנזי הקבלה לילינק: אילימה תמר"א פ"ט תולדות יעקב יוסף קרח.

אומר הבעש״ט, בין בדבור תורה ותפלה ובין בדבור עם חברו בשוק״, כי בכל נמצא אלהים, ,,אין דבר בעולם יוצא מחוצו ואחדותו ית״. א).

ההבדל בין יתר הצדיקים ובין ר׳ נחמן הוא בזה שבשעה שיתר הצדיקים שלבו בתוך ,,התורה״ שלהם גם את המשל, גם את הספור הקטן, והיתה להם ,,התורה״ עקר ותוך והספור או המשל המלווה את ,,התורה״ רק כעין הערה או הארה חצונית, — הנה הספורים שספר ר׳ נחמן, תורה שלמה לעצמה היא, ,,תורה״ בפני עצמה.

ר׳ נחמן בעצמו אמר על ,,המעשיות״ שלו, ,,שהם חידושים נפלאים ונוראים מאד וראוים לדורשם ברבים לעמוד בבהכ״נ ולספר מעשה מאלו המעשיות שסיפר״, ועל ,,מעשה״ אחד שחפץ לספר ומפני סבות שונות לא ספר, אמר ר׳ נחמן ,,שלא סיפרו אותה כי אם פעם אחד לפני בית ראשון, וגם הנביאים לא ידעו הסוד שלה כי אם הנביא שסיפר אותה ומי שסיפר אותה לפניו, והוא חידוש גדול, והגם שכבר סיפרו אותה כנ״ל אעפ״כ הוא חידוש גמור; היינו דבר חדש לגמרי, כי בוודאי מאז ועד עתה נעשה מה שנעשה, ואז סיפרו אותה כמו שהיה ראוי אז, ועתה צריכין לספרה כמו שראוי עתה״ ב).

החסידים הברצלבים שהאמינו שכל דבר ודבר שאומר ר׳ נחמן רבם ,,לקוח ממקום גבוה, מאותו המקום שנחצבה תורת משה, ועל כן לא היה צריך להביא ראיות לדבריו מספרי התנ״ך אך לאסמכתא בעלמא״ ג) — החסידים האלה האמינו אמונה שלמה גם בספורי רבם ,,שבכל דבור ודבור של המעשיות יש מכוון גדול מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב״, והוא ,,הלביש והסתיר השגות גבוהות ועצומות בסיפורי מעשיות בדרכים נפלאים ונוראים מאד״; ,,ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד מאד להשי״ת ברוב המקומות אפילו עפ״י פשט מלבד הנסתרות, כי כלם הם סודות נוראים״ ד).

א) צוואת הריב״ש; באר מים חיים ויצא. חיי מהר״ן ח״ב ד׳.

ב) חיי מהר״ן ח״א י׳ ע״ב; שיחות הר״ן מ״ז ע״ב.

ג) מדברי החסידים הברסלבים הקדמונים.

ד) שיחות הר״ן מ׳ ע״א; בהקדמת ר׳ נתן „לסיפורי מעשיות״.

לחסידים הברצלבים אין הבדל בין „לקוטי מהר״ן״ ובין „ספורי מעשיות״ של מהר״ן. שניהם טהורים וקדושים כתורת משה ושניהם צריכים לשננם, להשרישם בלב ובמח ולהנחילם לאחרים עד סוף כל הדורות.

ר׳ נחמן ספר את ספוריו יהודית ור׳ נתן תרגמם עברית ופעם אחת גלה דעתו שרוצה להדפיס „ספר מעשיות ויהיה למעלה כתוב בלשון הקודש ולמטה בלשון לע״ז״ א).

עפ״י רוב היה מגלה אחר ספור המעשה „קצת מעט פחות מטיפה מן הים איזה רמזים להיכן הדברים מגיעים״ ב).

הרבה ספורים קטנים ומשלים ספר ר׳ נחמן, מהם מפוזרים בספריו ובספרי תלמידיו, והיותר חשובים וגדולים, י״ג במספר, הוציא ר׳ נתן תלמידו בראשונה בשנת תקע״ה, והביט עליהם כעל דברים „עומדים ברום גובהי מרומים״.

ר׳ נחמן שהצטיין בפנטסיה עשירה שפך מרוחו זה גם על ספוריו. הוא לקח את החמר מכל הבא בידו ויספר על האדם ועל הבהמה, על החיות והעופות, על ההרים והעמקים, על המים והמדבריות, גם על השדים והרוחות.

ספוריו אלה הם: א) מאבידת בת מלך, ב) ממלך וקיסר, ג) מהיגר, ד) ממלך שגזר שמד, ה) במלך אחד שלא היו לו בנים, ו) במלך וחכם, ז) במלך שכבש כמה מדינות, ח) ברב אחד שהיה לו בן יחיד, ט) בחכם ותם י) מבערגיר (בעל הבית אמיד) ועני, יא) מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו, יב) מבעל תפלה, יג) מהז׳ בעטלירש.

רב הספורים האלה הם חדשים, פרי רוחו, ויש שספר מעשה ישן אבל הוא הוסיף „והחליף ותקן הסדר עד שנשתנה ספור המעשה לגמרי״ ג).

על ידי ספוריו אלה היה ר׳ נחמן למשורר היותר גדול של החסידות, לבעל הדמיון היותר נלהב שלה. וגם לאחד ממשוררי ישראל בכלל.

עשירים הם הספורים הללו בצביונם המיוחד. תמונותיהם בולטות למדי, סגנונם אמיץ וחריף. הם משפיעים השפעה עזה על דמיונך, על רגשותיך.

א) ר׳ נתן בהקדמתו הנ״ל.

ב) שם.

ג) שם.

הם ממשיכים את לבך ללכת אחריהם להאזין ולהקשיב לכל שיח ושיג של הגבורים ואתה משתתף בצרתם ובשמחתם. הם מקסימים אותך. אתה קורא בהם כמו באגדות מפליאות עתיקות, אגדות מני קדם, אגדות של „אלף לילה ולילה".

כל אחד קורא בהם בחפץ לב. כקטן כגדול מוצא בהם את אשר יחפץ, כל אחד לפי טעמו ומושגו.

האגדה הישראלית, הספרות הספורית הישראלית נתעשרה עושר רב ע"י „ספורי מעשיות" אלה.

קודם שספר המעשה הראשון „מאבדת בת מלך", אמר ר' נחמן: „בסיפורי המעשיות שהעולם מספרים, יש בהם נסתרות הרבה ודברים גבוהים מאד, אך שנתקלקלו המעשיות כי חסר מהם הרבה וגם נתבלבלו ואינם מספרים אותם כסדר. כי מה ששייך בתחלה מספרים בסוף וכן להיפך וכיוצא בזה אבל באמת יש בהמעשיות שמספרים העולם דברים נעלמים גבוהים מאד. והבעש"ט זצוק"ל היה יכול על ידי ספור מעשה ליחד יחודים כשהיה רואה שנתתלקלו צנורות עליונים ולא היה באפשר לתקן אותם על ידי תפלה היה מתקנם ומיחדם על ידי ספור מעשה" א). אחר הקדמה זו פנה אל השומעים ואמר: „בדרך ספרתי מעשה שכל מי שהיה שומעה היה לו הרהור תשובה וזו היא: מעשה במלך אחד וכו'."

הדבר שעורר את ר' נחמן לספר את המעשה „מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו", היתה השיחה על דבר נפוליאון הראשון „כי היה בתחלה עבד פשוט ונעשה קיסר". ר' נחמן אמר ע"ז: „מי יודע איזו נשמה יש לו כי יכול להיות שנתחלפה". אחר הדברים האלה „התחיל לספר שכבר היה מעשה כזאת שפ"א ילדה המלכה ובאותה העת וכו' וסיפר כל המעשה של הבן מלך שנתחלף" ב). אחר שספר מעשה זה אמר: „בדורות הראשונים כשהיו מדברים ומשיחים קבלה היו משיחים בלשון כזה (של המעשה). כי עד רשב"י לא היו מדברים קבלה באתגליא, רק רשב"י גילה קבלה באתגליא".

א) ר' נתן בהקדמתו הנ"ל.

ב) שם.

ה׳

ומתוך אותם שלשה עשר הספורים מתבלט ביחוד הספור „בשבעה קבצנים״. אין אני מוצא דוגמתו בכל ספרות האגדה, המשל והספור שלנו.

עשיר הוא בדמיונו, עז הוא בסגנונו, רב הגוונים הוא בבנינו וצורתו ועמוק הוא בתכנו, ברוחו, במהותו. רעיונות נשגבים ועמוקים מפכים בספור הזה. הוא מעורר את המחשבה שבך ויחד עם זה את הרגש. אתה שומע מפי גבוריו דברים שהם הדשים לגמרי בספרותנו.

הספרות העתיקה שלנו עד ר׳ נחמן לא שמעה דברים כאלה שהקבצן העור מספר: „ואתם סוברים שאני עור? אין אני עור כלל! רק שכל זמן העולם כלו אינו עולה אצלי כהרף עין. ואני זקן מאד, ועדיין אני יניק לגמרי, ולא התחלתי עדיין לחיות כלל — ואעפ״כ אני זקן מאד״.

ומה יפים ונשגבים הם דברי הקבצן החרש: „ואתם סוברים שאני חרש? אין אני חרש כלל! רק שכל העולם כולו אינו עולה אצלי לכלום שאשמע החסרון שלהם. כי כל הקולות כולם הם מן חסרונות, כי כל אחד ואחד צועק על חסרונו ואפילו כל השמחות שבעולם כולם הם רק מחמת החסרון ששמח על החסרון שחסר לו ונתמלא. אצלי כל העולם כלו אינו עולה לכלום שיכנס באזני החסרון שלהם״.

וכן גם דברי הקבצן השלישי כבד הפה: „ויש הר, ועל ההר עומד אבן ומן האבן יוצא מעין. וכל דבר יש לו לב וגם העולם בכללו יש לו לב . . . וזה ההר עם האבן והמעין הנ״ל עומד בקצה אחד של העולם, וזה הלב של העולם עומד בקצה אחר של העולם, וזה הלב הנ״ל עומד כנגד המעין הנ״ל וכוסף ומשתוקק תמיד מאד מאד לבוא אל אותו המעין בהשתוקקות גדולה מאד מאד, וצועק לבוא אל אותו המעין. וגם זה המעין משתוקק אליו. וזה הלב יש לו שתי חלישות, אחת, כי החמה רודפת אותו ושורפת אותו, והלישת הב׳ יש לו להלב מן גודל ההשתוקקות והגעגועים שהוא מתגעגע וכוסף תמיד ומשתוקק מאד בכלות הנפש אל אותו המעין . . . וכשצריך לנוח קצת שתהיה לו אריכת הרוח קצת, אז בא צפור גדול ופורש כנפיו עליו ומגין עליו מן החמה ואז יש לו נייחא קצת. וגם אז בשעת נייחא הוא מסתכל ג״כ כנגד המעין ומתגעגע אליו . . . ״

דברים כאלה וכאלה אנו שומעים מפי ה„קבצנים.״ דברים המעוררים מחשבה והסתכלות בסוד החיים והמציאות. רעיונות חדשים הכניס ר׳ נחמן בספור זה לספרות החסידות ביחוד, זו שרגילה היתה עד ר׳ נחמן להתפרנס מקופת הספרות הסודית שלנו שקדמה לה.

בספור הזה רואים אנו את ר׳ נחמן הטפוסי, את ר׳ נחמן הברצלבי.

ב„תורתו״, בספרו „ליקוטי מהר״ן״ רואים אנו את ר׳ נחמן העמקן של החסידות, זה היורד לעמקי הנפש הישראלית ודולה את הפנינים שבה ומעלה אותן לשמים, בספוריו וביחוד בספורו „שבעה קבצנים״ — את המקורי, את המשורר והחוזה שבר׳ נחמן.

כל אותם הקבצנים, ספוריהם ורעיונותיהם היפים ונשגבים כל כך — הם הם ר׳ נחמן בעצמו, עצם מעצמו ובשר מבשרו.

ואם בספור „חכם ותם״ נכרים עוד יסודי החסידות בכלל: תמימות ופשטות. „החכם״ הפילוסוף מתואר שם כאומלל, תועה, מלא רגז וכעס ואין לו מעמד בחיים, וחברו ה„תם״ — כמאושר לוחם מלחמת החיים ויצא מנצח, הנה בספור „שבעה קבצנים״ אנו שומעים דברי ר׳ נחמן הברצלבי.

ר׳ נחמן בעצמו שם לב ביחוד לספורו זה היותר חשוב „מעשה מהז׳ בעטלירש״. קודם שהתחיל לספר ספור זה אמר לעומדים סביבו: „מה אתם יודעים איך לשמוח מתוך מרה שחורה. אני אספר לכם איך פעם אחד היו שמחים״. והתחיל לספר. הוא עצמו הפליג בשבחו של הספור הזה ואמר ש„ראוי ליסע לבראד ולכנס בבית הכנסת ולומר להשמש שיקבץ העולם לדרשה, ולהכות על השלחן, (כנהוג קודם הדרשה להשקיט המיית העם) ולספר להם זאת המעשה״. א) ואמר עוד: „אלו לא ידעתי שום ענין אחר כי אם זאת המעשה, היה ג״כ חידוש גדול מאד״ ב).

תלמידיו ומקורביו הביטו על הספור הזה כעל „חידוש נפלא מאד״ ואמרו: „מי יפאר מי יספר, מי יוכל להעריך מי יוכל לשער, אפס קצה אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות מהתנוצצות קצת רמזי פלאי פלאות מסודות נוראות ונשגבות מאד מאד של המעשה הנוראה הזאת, אשר היא מלאה

א) חיי מהר״ן ח״א י׳ ע״ב.

ב) בסוף הספור „שבעה קבצנים״.

סודי סודות מתחילה ועד סוף" א). ר' נתן שכתב כל דבור וכל הגה וכל רמז של רבו, כתב גם בנוגע לספור הזה את כל הפרטים.

ר' נתן מספר: „סמוך לפסח (תק"ע) סיפר המעשה הנוראה של הז' בעטלירש ונמשך הסיפור בערך ב' שבועות, כי תחילת הסיפור היה בליל ש"ק כ"ה אדר שנת תק"ע הנ"ל, ואז לא הייתי אז אצלו ואז סיפר התחלת המעשה מהמלך שהיה לו בן יחיד שרצה למסור לו המלוכה בחייו וכו' עד הגמר של היום הראשון שמספר מהמעשה של העור שהתפאר בהזכרון שלו. ואחר כך בשבוע שאחר שבת הנ"ל בא ר' נפתלי לביתו לק"ק נעמירוב וסיפר לי כל הענין הגדול והנורא הזה ועמדתי מרעיד ומשתומם כי אף על פי שכבר זכיתי לשמוע מפיו הק' דברים שלא שמעתן אזן מעולם תורות ומעשיות נוראות, אך מעשה כזאת עדיין לא שמעתי. ואני כבר הייתי מוכן לנסוע אליו ז"ל לפה בראסלב ונסעתי מיד ובאתי לפה אור ליום ד' סמוך לר"ח ניסן ולמחרתו אחר התפלה נכנסתי אליו ז"ל ודברתי עמו הרבה כדרכו תמיד, ואחר כך דברתי עמו מענין המעשה הנוראה הנ"ל שסיפר בליל ש"ק העבר כפי מה ששמעתי מר' נפתלי ותקן לי כמה דברים בענין הזכרון מה שהתפאר כל אחד, וסידר לי הדברים כסדר ואמר לי שכך היה בכל יום ויום משבעת ימי המשתה שבא בכל יום א' מהז', בעטלירש ונתן להם מתנה לדרשה וכו'. ואמר שהוא נכסף מאד לשמוע הגמר דהיינו מה שהיה בכל יום מז' ימי המשתה. כי כן היה בכל יום שבא אחד מהז' בעטלירש וכו' כנ"ל וגם גמר המעשה שהתחיל מהמלך וכו' כנ"ל (כי כן היה דרכו שהיה מדבר שנכסף לשמוע ולידע הענין שהוא בעצמו היה צריך לגלות). והייתי מצפה שיספר לפני הגמר הנ"ל כי ראיתי שרצונו לספר אך בתוך כך בא המשרת שלו ואמר הגיע העת שיאכל וסידר שלחנו ונפטרנו ממנו. ואחר כך ישן קצת. אחר כך חזרתי ונכנסתי אצלו וחזרתי ודברתי עמו הרבה ודבר עמי הרבה מענין החסרונות שכל העולם חסר להם הרבה. כי ספרתי לו הרבה דברים מברדיטשוב מענין הנגידים הגדולים שיש שם שמליאים דאגות ויסורים וחסרונות, ואז עניתי ואמרתי לפניו הפסוק: גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר ימצא האדם את המעשה

א) בסוף הספור הנ"ל.

אשר עשה אלהים מראש ועד סוף (קהלת ג׳ י״א שפירש״י שם לענין חסרונות) וגמרתי לפניו כל הפסוק כלו. ותיכף שגמרתי הפסוק ענה ואמר: הלא זה הוא מעשה שלנו. ושאל תיכף: היכן אנו עומדים בהמעשה? ונבהלתי מאד ועניתי בבהלה: בהמעשה של היום השני. ענה ואמר: בים השני וכו׳ וסיפר כל המעשה של היום השני שהוא המעשה של החרש וכו׳ וגמר המעשה של היום השני ולא סיפר אז יותר. והיו עוד איזה אנשים מאנ״ש שזכו לשמוע כל זה... אח״כ הייתי עומד ומצפה שיספר עוד ולא סיפר עד ליל ש״ק ג׳ ניסן. ואז היה שרוי בצער גדול מחמת שנכדו הילד בן בתו מרת אדיל תחי׳ היה מוטל על ערש דוי ר״ל והיה מסוכן מאד והיה לו ז״ל צער גדול מזה .. וסיפר הוא ז״ל על השלחן תורה נוראה מענין הצער שלו אך לא זכיתי לתופסה במוחי. ובתוך הסיפור ענה ואמר: היכן אנו עומדים בהמעשה? אמרתי אצל המעשה של יום השלישי. ענה ואמר: ביום הג׳ חזר ובא זה שהיה כבד־פה וכו׳ וסיפר כל המעשה של יום הג׳ שמדבר מהרדיפות של הלב, שיש לו שני רדיפות (וזה היה מעט מענין השיחה של הצער שלו שסיפר מקודם) וגמר המעשה של יום הג׳. ואחר שאמר שנעשו שמחים מאד אמר בזה״ל: זיי האבען אהילוא גיטאן א). אח״כ תיכף סיפר המעשה של יום הד׳ מענין השני צפרים וכו׳ וגמר המעשה של יום הד׳ ותיכף ומיד הלך מהשלחן כי כבר בירך ברהמ״ז קודם שהתחיל לספר כל הנ״ל. אח״כ ביום א׳ סיפר המעשה של יום החמישי מענין מיעוט מחזיק את המרובה וביום ג׳ סיפר המעשה של יום הששי מענין רפואת הבת מלכה. ובכל פעם היה הסיפור ע״י שסיפרו לפניו מקודם איזה ענין השייך לזה כנ״ל. ואחר שגמר המעשה של יום הששי סיפרו לפניו איזה סיפורים מהעולם. ענה ואמר: העולם מדברים מהמעשה של יום השביעי. אך אעפי״כ לא סיפרה ולא זכינו לשומעה עוד. ואחר פסח כשנסעתי עמו לאומן אמר שלא נזכה לשומעה עד שיבא משיח״ ב).

תלמידיו וביחוד ר׳ נתן חפשו למצוא את הסודות הגנוזים בתוך המעשיות של ר׳ נחמן וביחוד במעשה בז׳ קבצנים. „וסוד מעשה זו —

א) עשו הילולא.

ב) ימי מהרנ״ת ח״א כ״ה ע״א וע״ב. לבוב תרס״ג.

אומר ר' נתן – נעלם מכל העולמות אך אעפ"כ יש לנו רשות לכ"א ואחד לחדש ולבקש בה איזה רמזים מה שנוכל למצוא" א.)

„כלל סיפור הבעטלירש (הקבצנים) – אומר ר' נתן – הוא כולל כמעט כלל השיעור קומה. כי הראשון היה עור והשני היה חרש והשלישי היה כבד פה, והרביעי היה צווארו עקום, והחמישי היה בעל חטוטרות והששי היה בלא ידים והשביעי היה בלא רגלים. ובאמת היו שלמים בכל האיברים הנ"ל בשלימות גדול שאין שלימות אחריו. רק אדרבה מחמת גודל הפלגת שלימות מעלתם ומדריגתם הגבוהה והעצומה והנוראה מאד, וכן מחמת גודל התגברות ההעלמה של זה העולם, ע"כ היו נראים בעיני העולם כעור וחרש וכיוצא בזה. וכן מובן שם עוד תוקף התגברות ההעלמה וההסתרה של זה העולם, עד שבחינת חתונה קדושה ונפלאה ונוראה כזאת שכלולה מספורים נפלאים ונוראים כאלה היה מקום החופה והחתונה בתוך בור גדול שכיסו אותו עם קנים ועפר וזבל, והסעודה היתה ממה שקיבצו לחם ובשר מסעודת המניניס של המלך, והחתונה הזאת היתה בשמחה גדולה נוראה ונפלאה כ"כ ובהתגלות נורא ונפלא כל כך. עוד מובן שם גודל מעלת השתוקקות וכיסופין דקדושה, כי על ידי מה שהיו הבנים הקדושים מתגעגעים ובוכים ומשתוקקים בכל פעם איך לוקחים בכאן זה הבעטליר וכו' זכו שנתגלה להם בכל פעם בעטליר אחד מאלו הבעטלירש וגילה להם נוראות נפלאות חדשות. ולא עוד אלא שזכו הבנים שהבעטלירש מסרו ונתנו להם כל הבחינות הנ"ל בתורת מתנה לדרשה־גישאנק. וממילא מובן גם גודל מעלות ומדריגת הבנים הקדושים שזכו לקבל מתנות כאלו. אבל אעפ"כ הכל היה ע"י השתוקקות וגעגועים וכיסופים הק' שלהם. עוד מובן שם איך שכשמגיע להאדם איזה זמן של שמחה (כגון שמחת חתונה וכיוצא) צריך להזכיר את עצמו החסדים שעשה עמו השי"ת מעודו עד היום הזה וליתן להשי"ת שבח והודיה על כל זה מתיך שמחתו ולהתעורר מתוך שמחתו בכיסופין וגעגועין גדולים להשי"ת שגמל ועשה עמו חסדים כאלה דווקא כי הכל רק בתורת נדבה וחסד חנם מאתו ית'". ב)

א) ליקוטי הלכות ל"ה הנספחים לספורי מעשיות הוצאות לבוב 1902.

ב) עיין רמזי המעשיות מ' ע"ב נספחים לספורי מעשיות הנ"ל.

כך משתדל הוא ר׳ נתן למצוא את הסודות הגנוזים בתוך הספור „שבעה קבצנים,״ ובדברים כוללים משתדל הוא לגלות את הצפון בו א). משתדל הוא לבאר כל פרט ופרט, ספור יום־יום של ה„קבצנים״, ובכל אחד מהם הוא מוצא סודות ורמזים מיוחדים. כי „כל ספור וספור הוא ענין נורא ונפלא מאד״.

***

סמני מחלת השחפת שנראו בר׳ נחמן בשנת תקס״ז הלכו והתפתחו במהירות. המחלקת הגדולה והרדיפות שרדפו אותו ואת חסידיו השפיעו בלי ספק לרעה על גופו החלש.

בשנת תק״ע בחדש אייר אחר השרפה שהיתה בעיר ברצלב, שאכלה גם את ביתו, התישב באומן.

זה מכבר חפש לו מקום למות שם ובחר סוף סוף בעיר הזאת, אומן, כי נשמות הקדושים מימי גונטו וההידמקים שנהרגו בעיר הזאת בקשו את קרבתו.

מיום ליום התגברה מחלתו, גופו הלך ודל, כחותיו עזבוהו ונעשה חלש מאד.

בשבת נחמו, כשני חדשים טרם מותו והוא היה חלש מאד, נתקבצו אליו כמה אורחים. והוא פנה אליהם ואמר: „על מה באו העולם לכאן? הלא עתה איני יודע כלל, כי אני עכשיו איש פשוט לגמרי״. ומתוך השיחה של אי ידיעתו עתה התגלגלה שיחתו ע״ד נסיעת הצדיק לארץ ישראל וע״ד נסיעתו הוא לא״י, „ואח״כ בא לשמחה גדולה וצוה לנגן הרבה״ א).

בראש־השנה תקע״א גברה עליו מחלתו. דם רב נשפך מגרונו וכחותיו עזבוהו, אבל הוא התחזק ואמר „תורה״ לפני חסידיו: „יש רחמנות על העולם״. ב).

הוא הרגיש את המות הולך וקרב. „הנה לקראתינו הר גדול

א) שם ל״א ע״א וע״ב.

ב) ימי מהרנ״ת ל״ב ע״א.

ונורא — אמר אז — אך איני יודע אם אנחנו הולכים אל ההר או ההר הולך אלינו" א).

באותם הימים, „קודם הסתלקותו אמר שכבר הוא עומד עכשיו על מדרגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלובשין בהגוף ואמר שמתגעגע מאד להפשיט גופו. כי אי אפשר לו לעמוד על מדרגה אחת בשום אופן, כי כל ימי חייו מעולם לא עמד על מדרגה אחת אפילו כשהגיע לאיזה מדרגה עליונה שיהיה אפילו לתכלית המעלה, אעפי"כ היה מחדש יותר עד שהגיע למדרגה גבוה יותר ויותר" ב).

החסידים המקורבים אליו הבינו כי ימיו חצוצים ולא עזבוהו כיום כלילה, והחליפו את משמרתם זה אחר זה.

באור ליום ג׳, ד׳ סוכות, הליל האחרון לחייו, צוה לתלמידיו שתיכף אחרי מותו, בעודנו שוכב על הארץ, ישרפו את הכתבים אשר אתו.

ביום ג׳ בבקר החלה הגסיסה.

בלב נשבר, בעינים מלאות דמעות עמדו תלמידיו הקרובים לו ביחוד מסביב למטתו.

„מה יש לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם?" נחם אותם ר׳ נחמן.

ר׳ נתן לא יכול להתאפק ובקול בכי קרא לרבו: „רבי רבי, על מי עזבתם אותנו?".

„הוא התעורר והחזיר ראשו ופניו הנוראים אלינו. כאומר: איני עוזב אתכם ח"ו".

ביום ג׳ אחר הצהרים ד׳ סוכות שנת תקע"א, גוע ר׳ נחמן הברצלבי.

ר׳ נתן מתאר את ר׳ נחמן אחרי מותו: „והוא כמו חייך קצת ונוראות זכות קלסתר פניו הנוראות אז היה ממש כמו תואר פניו בחייו בעת שהלך בביתו אנה ואנה וחשב מה שחשב שהיה מונח עליו כל מיני חן אמת שבכל העולמות, אותו החן הנורא והיום הנפלא היה עליו בעת שראיתיו מונח על הארץ" . . . „שהיו רוחות טובות מאד נודפים ממנו". ג).

א) חיי מהר"ן נסיעתו לאומן י"ב.

ב) שיחות הר"ן מ"ד.

ג) עיין עכ"ז ימי מהרנ"ת, ל"ב—מ.

„אני רוצה לישאר ביניכם ואתם תבואו על קברי". הדברים האלה שהיה ר' נחמן אומר לתלמידיו נשארו חרותים על לב תלמידיו וחסידיו והם מצאו בהם מעט נוחם וחזוק. הוא לא מת עליהם והוא חי בקרבם. וכמאז כן עתה מתכנסים החסידים הברצלבים על קבר רבם ושופכים את שיחם לפניו כאילו היה חי ועומד בקרבם.

ובאמת מה לו חיים מה לו מות? „רק מקודם היה דר בכאן ועכשיו קבע דירתו שם בקבר והוא חי שם". והוא „כמו שיוצא מחדר לחדר אחר ובוודאי ישמע אם יקראוהו".

ברלין, תמוז תרפ"ב.

ש. א. הורודצקי

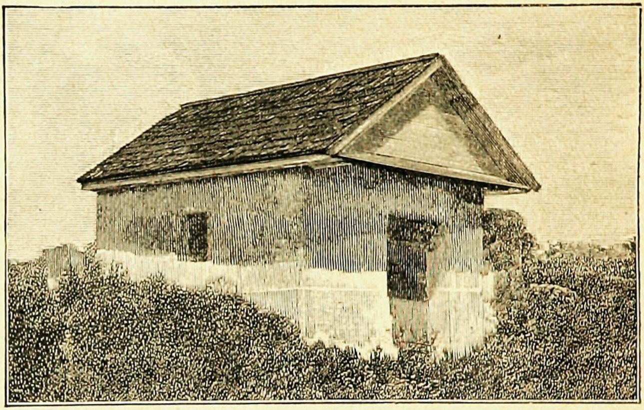

אהל קברו של ר׳ נחמן באומן

הקדמת ר' נתן
ל"ספורי מעשיות".

מה שהי' כבר נקרא שמו. ונודע שהוא אדם. וזאת תורת האדם דקדושה. אשר זכה להשלים דמות אדם. כי זה כל האדם. ה"ה כבוד אדונינו מורינו ורבינו. עטרת תפארתינו גאון עוזינו. הרב הקדוש והנורא בוצינא רבא בוצינא עילאה בוצינא יקירא וקדישא ק"ש מוה' נחמן זצוק"ל. נין ונכד להרב הקדוש והנורא האלקי הבעש"ט זצוק"ל אשר כבר נהנו ישראל לאורו. בחיבוריו הקדושים הנפלאים אשר כבר יצאו לאורה. רבים ראו וישמחו. וישרים יעלוזו. והאמת יורה דרכו. והנה עוד ראה זה נמצא באמתחותינו סיפורי מעשיות נפלאות ונוראות. אשר זכינו לשמוע פה אל פה מפיו הקדוש. אשר איזן וחקר ותקן משלים הרבה. והלביש והסתיר השגות גבוהות ועצומות בסיפורי מעשיות בדרכים נפלאים ונוראים מאד. כי זאת לפנים בישראל. על הגאולה ועל התמורה. כשהיו רוצים לדבר בנסתרות ה'. היו מדברים בדרך חידה ומשל והלבישו סתרי תורה גנזיא דמלכא בכמה וכמה לבושים מלבושים שונים. כמובא אחר המעשה של בן המלך ובן השפחה. שאמר רבינו ז"ל אז. שבימים הקדמונים כשהיו החברים מדברים ומשיחים קבלה. היו משיחים בלשון כזה. כי עד רשב"י לא היו מדברים קבלה באתגליא וכו'. וע"פ רוב אחר כמה מעשיות. הי' מגלה קצת מעט פחות מטיפה מן הים איזה רמזים להיכן הדברים מגיעים כמבואר לקמן במקומם הדברים והרמזים שסיפר אחר כל מעשה ומעשה. והנה עד הנה היו הדברים האלה גנוזים אצלינו. אך להיות רבים אומרים לנפשינו. מי יראינו טוב. כי רבים אשר אתנו מאנשי שלומינו. אשר נכספה וגם כלתה נפשם לשמוע תמיד דברי אלקים חיים שיצאו מפי רבינו הקדוש ז"ל. וביחוד אלו המעשיות שסיפר. אשר לא זכו עדיין שיגיעו אליהם. כ"א בהעתקות בכתב ע"י סופרים שונים. אשר נתרבו הטעיות בהם מאד וקלקלו המכוון. ע"כ תשוקתם הגדולה אלצונו. וכוספם החזק דחקונו. עד אשר הוכרחנו למלאות רצונם. להביאם לבית הדפוס. וגם כי היה לנו גילוי דעת מפי רבינו הגדול ז"ל. אשר פעם אחד גילה דעתו שרוצה להדפיס ספר מעשיות. ואמר בזה הלשון לפני כמה אנשים. בדעתי להדפיס ספר מעשיות. ויהיה למעלה כתוב בלשון הקודש ולמטה בלשון לע"ז. ואמר. הלא מה יוכלו העולם לדבר על זה. הלא עכ"פ הם מעשיות נאים לספר וכו'. כדברים האלה נשמע מפיו הקדוש בפירוש. וזה אשר העירונו

להביאם לבית הדפוס. ואם אמנם ידענו ולא נעלם מעינינו. כי רבים קמו עליו. עכ"ז האמת עד לעצמו. ואנחנו מחויבים לעשות רצונו. וה' הטוב יעשה. השומע ישמע והחדל יחדל. וגם כי תהלה לא' עד כה עזרונו רחמיו ית'. כי נתפשטו חיבוריו הקדושים בקרב עם קדוש. בקהל ועדה וישראל. ויהיו דבריו להם לששון ולשמחה. ותהי בפיהם כדבש למתוק. כולם ישבעו ויתענגו מטובו. כמו חלב ודשן תשבע נפשם. ושפתי רננות יהלל פיהם. ורבים אשר אתנו. מאשר אתם את החולקים על האמת. הדוברים על צדיק עתק בגאוה ובוז. אשר בדו מלבם. אשר לא עלתה על דעתו. ולא עלינו להאריך ולספר בדבר הזה. כי הוא כבשי דרחמנא. וכמה עלמין אתהפכו בגינייהו. ע"י רבוי המחלוקת שנתרבו בימינו בין החכמים והצדיקים. ומי יבא אחר המלך את אשר כבר עשוהו. אך זאת לדעת. כי עיקר כוונתינו בהדפסת אלו סיפורי מעשיות. הוא רק בשביל אנשי שלומינו. החוסים בצל קדשו. התאיבים ומצפים ומשתוקקים לשמוע דבריו הקדושים. ואם אמנם הדברים הנדפסים בספר. כאלו נאמרו לאלפים ולרבבות. לעומת זה ראינו. כי כבר התחילו הדברים להתפשט בכתב ע"י העתקות רבות. ואין הבדל בין דברים הנכתבים לדברים הנדפסים. וגם לא מראש בסתר דיברם. כי כל מי שיש לו עינים יראה. וכל מי שיש לו לב יבין. כי לא דבר רק הוא מכם. ואם רק הוא מכם. כי דברים הללו עומדים ברום גובהי מרומים. ושמענו מפיו הקדוש בפירוש שאמר. שכל דיבור ודיבור של אלו המעשיות יש בו כוונה עצומה. ומי שמשנה דיבור אחד מאלו המעשיות מכפי מה שאמרו הוא בעצמו הוא מחסר הרבה מהמעשה. ואמר שאלו המעשיות הם הידושים נפלאים ונוראים מאד מאד. ויש בהם דרכים ונסתרות ועמקות מופלג מאד. וראויים לדורשם ברבים. לעמוד בבית הכנסת ולספר מעשה מאלו המעשיות. כי הם חידושים גבוהים ונוראים מאד מאד. גם מי שלבו שלם ובקי היטב בספרי קודש ובפרט בספרי הזוהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל. יוכל להבין ולדעת קצת מעט רמזים באיזה מעשיות אם ישים לבו ודעתו עליהם היטב. גם יש בהם התעוררות מוסר נפלא ועצום מאד ברוב המקומות. יבינם המשכיל בעצמו. כי רובם ככולם מעוררים וממשיכים את הלב מאד להש"י. לשוב להש"י באמת לאמתו. לעסוק רק בתורה ועבודה תמיד. ולהפוך פניו מהבלי העולם לגמרי. כאשר יראה הרואה בעיני שכלו. אם יסתכל בהם באמת. אולם תכלית כוונת אלו המעשיות רחוק מאד מדעת אנושי ועמק עמק מי ימצאנו. ואין להאריך בשבח תפארת גדולת המעשיות האלו. כי גבהו מדעתינו. וכל המוסיף לדבר בשבח גדולתם ועמקותם הוא גורע. רק אמרנו להעיר קצת לבב אנשי שלומינו למען לא ישכחו נפלאותיו אשר הראם מרחוק. כמאן דמחוי במחוג. עד היכן הדברים מגיעים. ע"י מעט הרמזים אשר גילה לעינינו. אחר סיפור כל מעשה ומעשה. כי האף אמנם

נרשמו קצת הרמזים שנשמעו מפיו הקדוש. אך זה ברור לכל משכיל כי אין דומה השומע מפי החכם בעצמו להרואה הדברים בספר. וביותר בדרכי רמזים כאלה. אשר אינם מובנים. כ״א ע״י תנועת האברים בנענוע הראש וקריצת העין ונטיית היד וכיוצא באלה. אשר על ידם דייקא יבין המבין קצת מעט וישתומם על המראה ועיניו למרחוק יביטו גדולת ה׳ וגדולת תורתו הקדושה. אשר נתלבשה בכמה לבושים שונים. כמבואר בכל ספרי קודש. עד כה הגיעו דברינו המעוטים המחזיקים הרבה. לבינו יהגה אימה איה סופר אי׳ שוקל מאין יבא עזרינו. מי יגור לנו אש אכלה מי יעמוד בעדינו. נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים בידו נפקיד רוחינו. אליך ה׳ נשא נפשינו. עד הנה רחמיך עזרונו. עזרינו כי עליך נשעננו. ויהי נועם ה׳ אלקינו עלינו. עד יבוא מורה צדק לעדתינו. ויבנה בית קדשינו ותפארתינו. חזה ציון קרית מועדינו. מלך ביפיו תחזינה עינינו. במהרה בימינו. אמן: הכ״ד הכותב והמסדר והמעתיק. לאכול לשבעה ולמכסה עתיק:

נאום הק׳ **נתן** בא״א מוהר״ר **נפתלי הירץ** יצ״ו מנעמראב רבתי: חתן הרב הגאון החסיד המפורסם בכל קצוי ארץ כק״ש מוהר״ר **דוד צבי** זצלה״ה. שהיה אב״ד בק״ק קרעמיניץ והגליל. ובק״ק שאריגראד. ובק״ק מאהלוב והגלילות:

— —

קודם שסיפר מעשה ראשונה שבספר זה. ענה ואמר. בסיפורי המעשיות שהעולם מספרים. יש בהם נסתרות הרבה ודברים גבוהים מאד. אך שנתקלקלו המעשיות כי חסר מהם הרבה. וגם נתבלבלו ואינם מספרים אותם כסדר. כי מה ששייך בתחילה מספרים בסוף וכן להיפך. וכיוצא בזה אבל באמת יש בהמעשיות שמספרים העולם. דברים נעלמים גבוהים מאד. והבעש״ט זצוק״ל. היה יכול ע״י סיפור מעשה. ליחד יחודים. כשהי׳ רואה שנתקלקלו צנורות עליונים. ולא היה באפשר לתקן אותם ע״י תפילה. היה מתקנם ומיחדם ע״י סיפור מעשה. ועוד דיבר רבינו ז״ל בענין זה. ואח״כ התחיל לספר מעשה שבדף הסמוך. ואמר בדרך ספרתי מעשה וכו׳. ודע שהמעשיות שסיפר רבינו. רובם ככולם. הם מעשיות חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם. רק הוא בעצמו סיפרם מלבו ודעתו הקדושה כפי ההשגה העליונה שהשיג ברוח קדשו. שהיה מלביש אותה ההשגה באותה המעשה. והמעשה בעצמה היא מראה נוראה והשגה עליונה מאד שהשיג וראה במקום שראה. וגם לפעמים היה מספר מעשה מהמעשיות שמספרין העולם. אבל הוסיף בהם הרבה. והחליף ותיקן הסדר. עד שנשתנה סיפור המעשה לגמרי ממה שהעולם מספרין. וכנ״ל. אבל לא נכתבו בזה הספר מאלו המעשיות כ״א אחת או שתים. ושאר כל המעשיות הם חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם:

באותו הזמן שהתחיל רבינו ז"ל לעסוק בסיפורי מעשיות. ואמר בפירוש בזה הלשון הנני אתחיל לספר מעשיות. (איך וועל שון אן הייבן מעשיות דער ציילין). וכוונות דבריו הי'. כמי שאומר. מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל הש"י ע"י התורות והשיחות הקדושות וכיוצא בזה. מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבינו אל הש"י באמת לאמתו. ומאחר שאינו מועיל כל אלה. ע"כ הוא מתחיל לעסוק בסיפורי מעשיות ואז באותו הזמן אמר התורה המתחלת. פתח ר' שמעון ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו' דא אורייתא דעתיקא וכו' הנדפסת בספר הראשון בסופו בדף קנ"ו. ושם מבואר בסוף המאמר קצת מענין סיפורי מעשיות שע"י סיפורי מעשיות של הצדיק האמת מעוררין מהשינה את בני אדם שנפלו בשינה וישנים את ימיהם וכו' ע"ש. ויש מעשיות שהם בקרב שנים. ויש סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחי' עתיק וכו' ע"ש היטב. ותבין ותשכיל קצת מן מוצא דבר עד היכן הדברים של אלו המעשיות מגיעים. ומה היתה כוונתו הקדושה בזה. ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד מאד להש"י ברוב המקומות אפי' ע"פ פשוט. מלבד הנסתרות. כי כולם הם סודות נוראות. ויש להם כח גדול לעורר הכל להש"י:

חזק:

*

ספורי מעשיות

*

ענה ואמר:

בדרך ספרתי

מעשה שכל מי שהיה

שומעה היה לו

הרהור תשובה

וזו היא:

*

מעשה במלך אחד שהיו לו ששה בנים ובת אחת. ואותה הבת היתה חשובה בעיניו מאד והיה מחבבה ביותר והיה משעשע עמה מאד. פעם אחת היה מתוועד עמה ביחד באיזה יום ונעשה ברוגז עליה ונזרק מפיו דבור שהלא־טוב יקח אותך. בלילה הלכה לחדרה, ובבקר לא ידעו היכן היא. והיה אביה מצטער מאד והלך לבקשה אנה ואנה. עמד השני־למלכות — מחמת שראה שהמלך מצטער מאד — ובקש שיתנו לו משרת וסוס ומעות להוצאות. והלך לבקשה. והיה מבקשה מאד זמן מרובה מאד עד שמצאה.

עתה מספר איך בקשה עד שמצאה.

והיה הולך אנה ואנה זמן רב במדבריות ובשדות וביערים, והיה מבקשה זמן רב מאד. והיה הולך במדבר וראה שביל אחד מן הצד, והיה מיישב עצמו: באשר שאני הולך זמן רב כל כך במדבר ואיני יכול למוצאה, אלך בשביל הזה אולי אבא למקום ישוב. והיה הולך זמן רב. אחר כך ראה מבצר (שקורין שלאס) וכמה חיילות היו עומדים שם סביבו. והמבצר היה נאה ומתוקן ומסודר מאד עם החיילות, והיה מתירא מפני החיילות פן לא יניחוהו לכנוס. והיה מיישב עצמו: אלך ואנסה. והשאיר הסוס והלך למבצר והיו מניחים אותו ולא עכבוהו כלל. והיה הולך מחדר לחדר בלי עכוב ובא לפלטין אחד וראה שישב שם המלך בעטרה וכמה חיילות שם וכמה משוררים בכלים לפניו. והיה שם נאה ויפה מאד. והמלך ושום אחד מהם לא שאלוהו כלל. וראה שם מעדנים ומאכלים טובים ועמד ואכל והלך ושכב בזוית לראות מה נעשה שם. וראה שהמלך צוה להביא המלכה. הלכו להביא אותה. והיה שם רעש גדול ושמחה גדולה, והמשוררים היו מזמרים ומשוררים מאד

באשר שהביאו את המלכה. והעמידו לה כסא והושיבוה אצלו. והיא היתה בת־המלך הנ״ל, והוא — היינו השני למלכות — ראה והכירה. אחר כך הציצה המלכה וראתה אחד ששוכב בזוית והכירה אותו, ועמדה מכסאה והלכה לשם ונגעה בו. ושאלה אותו: האתה מכיר אותי?

והשיב לה: הן. אני מכיר אותך. את היא בת המלך שנאבדה.

ושאל אותה: האיך באת לכאן?

והשיבה: באשר שאבי המלך נזרק מפיו הדבור הנ״ל. וכאן המקום הזה הוא לא טוב.

וספר לה שאביה מצטער מאד ושהוא מבקשה כמה שנים. ושאל אותה: איך אני יכול להוציא אותך?

ואמרה לו: אי אפשר להוציא אותי כי אם כשתהיה בוחר לך מקום ותהיה יושב שם שנה אחת וכל השנה תתגעגע אחרי להוציא אותי. ובכל זמן שיהיה לך פנאי תהיה רק מתגעגע ומבקש ומצפה להוציא אותי ותהיה מתענה, וביום האחרון לשנה תהיה מתענה ולא תישן כל המעת־לעת.

והלך ועשה כן. ובסוף השנה, ביום האחרון, היה מתענה ולא היה ישן, ועמד והלך לשם. והיה רואה אילן ועליו גדלים תפוחים נאים מאד. והיה מתאוה לעיניו מאד. ועמד ואכל מהם. ותיכף שאכל התפוח נפל וחטפתו שינה, והיה ישן זמן מרובה מאד. והיה המשרת מנער אותו ולא היה ניעור כלל. אחר כך הקיץ משנתו, ושאל למשרת:

היכן אני בעולם?

וספר לו המעשה, — היינו המשרת ספר לשני למלך המעשה — ואמר לו: שאתה ישן זמן מרובה מאד זה כמה שנים ואני הייתי מתפרנס מהפירות.

והיה מצער עצמו מאד והלך לשם ומצא אותה. והיתה מצטערת לפניו מאד: כי אלו באת באותו היום היית מוציא אותי מכאן, ובשביל יום אחד אבדת. אמנם שלא לאכול הוא דבר קשה מאד, בפרט ביום האחרון אז מתגבר היצר הרע מאד — היינו שבת המלכה אמרה לו, שעתה תקל עליו האזהרה ולא יהי מוזהר שלא לאכול, כי הוא דבר קשה לעמוד בו וכו׳ — בכן תשוב לבחר לך מקום ותשב גם כן שנה, כנ״ל. וביום האחרון תהיה רשאי לאכול; רק שלא תישן, ולא תשתה יין כדי שלא תישן, כי העקר הוא השינה.

והלך ועשה כן. ביום האחרון היה הולך לשם וראה מעין הולך. והמראה

אדום, והריח של יין. ושאל את המשרת: הראית שזה מעין? וראוי שיהיו בו מים, והמראה אדמומי והריח של יין?

והלך וטעם מהמעין. ונפל ויישן מיד כמה שנים עד שבעים שנה. והיו הולכין חיילות רבים עם השייך להם, מה שנוסע אחריהם (שקורין אובאזין). והמשרת הטמין עצמו מחמת החיילות. אחר כך הלכה מרכבה ועגלות צב, ושם ישבה בת־המלך. ועמדה שם אצלו, וירדה וישבה אצלו והכירה אותו. והיתה מנערת אותו מאד ולא ננער. והתחילה לקבל עליו, אשר כמה וכמה יגיעות וטרחות גדולות מאד שהיו לו זה כמה וכמה שנים כדי להוציא אותי, ובשביל אותו היום שהיה יכול להוציאני — אבדו. והיתה בוכה מאד על זה: כי יש רחמנות גדולה עליו ועלי, שכל כך זמן שאני כאן ואיני יכולה לצאת. אחר כך לקחה פאטשיילע מעל ראשה וכתבה עליה בדמעות שלה, והניחה אצלו ועמדה וישבה במרכבתה ונסעה משם. אחר כך הקיץ ושאל את המשרת:

היכן אני בעולם?

וספר לו כל המעשה. ושחיילות רבים הלכו שם ושהיתה כאן המרכבה הנ"ל ושהיתה בוכה עליו והיתה צועקת שיש רחמנות עליו ועלי, כנ"ל. בתוך כך הציץ וראה שהפאטשיילע מונחת אצלו. ושאל: מאין זה? והשיב לו שהיא כתבה עליה בדמעות, ולקחה והרים אותה כנגד השמש. והתחיל לראות האותיות, וקרא מה שכתוב שם, כל קבלתה וצעקתה כנ"ל, ושכעת איננה שם במבצר הנ"ל: כי אם שיבקשו הר של זהב ומבצר של מרגליות שם תמצאני.

והשאיר את המשרת והניחו והלך לבדו לבקשה. והלך כמה שנים לבקשה, ויישב עצמו שבודאי בישוב לא נמצא הר של זהב ומבצר של מרגליות. כי הוא בקי במפת העולם (שקורין לאנד קארט) ועל כן: אלך אל המדבריות.

והלך לבקשה במדבריות כמה וכמה שנים. אחר כך ראה אדם גדול מאד, שאינו גדר אנושי כלל שיהיה אדם גדול כל כך, ונשא אילן גדול, שבישוב אינו נמצא אילן כזה. ואותו האיש שאל אותו: מי אתה?

ואמר לו: אני אדם.

ותמה ואמר, שזה כל כך זמן שאני במדבר ולא ראיתי מעולם בכאן

אדם. וספר לו כל המעשה הנ״ל ושהוא מבקש הר של זהב ומבצר של מרגליות.

אמר לו: בוודאי אינו בנמצא כלל. ודחה אותו ואמר שהשיאו את דעתו בדבר שטות כי בוודאי אינו נמצא כלל. והתחיל לבכות מאד — היינו השני למלכות בכה מאד — ואמר כי בוודאי בהכרח הוא נמצא באיזה מקום. והוא דחה אותו — היינו האדם המשונה שפגע דחה אותו בדבריו — ואמר כי בוודאי דבר שטות אמרו לפניו. והוא אמר — היינו השני למלכות — שבוודאי יש.

אמר לו — האדם המשונה לשני למלכות: — לדעתי היא שטות. אך מחמת שאתה מתעקש הנה אני ממונה על כל החיות, אעשה למענך ואקרא לכל החיות כי הם רצים את כל העולם. אולי תדע אחת מהם מהר ומבצר כנ״ל.

וקרא את כולם מקטן ועד גדול כל מיני החיות, ושאל אותם. וכולם השיבו שלא ראו. ואמר לו: ראה ששטות ספרו לפניך. אם תשמע שוב לאחוריך כי בוודאי לא תמצא, כי איננו בעולם.

והוא הפציר מאד ואמר שבהכרח הוא בנמצא בוודאי.

אמר לו — האדם המשונה לשני למלכות: — הנה במדבר נמצא שם אחי והוא ממונה על כל העופות. ואולי יודעים הם, מחמת שהם פורחים באויר בגבוה. אולי ראו הר ומבצר הנ״ל. ותלך אליו ותאמר לו שאני שלחתי אותך אליו.

והלך כמה וכמה שנים לבקשו. ומצא שוב אדם גדול מאד כנ״ל ונשא גם כן אילן גדול כנ״ל. ושאל אותו גם כן כנ״ל. והשיב לו כל המעשה ושאחיו שלחו אליו. והוא דחה אותו גם כן, כי בוודאי אינו בנמצא. והוא הפציר אותו גם כן.

ואמר לו — האדם הזה לשני למלכות: — הנה אני ממונה על כל העופות, אקרא אותם, אולי יודעים הם. וקרא כל העופות ושאל את כולם מקטן ועד גדול והשיבו שאינם יודעים מהר ומבצר הנ״ל. אמר לו: הלא אתה רואה שבוודאי איננו בעולם. אם תשמע לי שוב לאחוריך כי בוודאי איננו. והוא — היינו השני למלכות — הפציר אותו ואמר שבוודאי ישנו בעולם.

אמר לו — האדם הב׳ הזה לשני למלכות: — להלן במדבר נמצא שם

אחי שממונה על כל הרוחות והם רצים כל העולם. אולי יודעים הם.

והלך כמה וכמה שנים לבקש. ומצא אדם גדול גם כן כנ"ל ונשא גם כן אילן גדול כנ"ל. ושאל אותו גם כן כנ"ל. והשיב לו כל המעשה כנ"ל ודחה אותו גם כן. והוא הפציר אותו גם כן.

ואמר לו – האדם הג׳ הזה לשני למלכות, – שלמענו יקרא שיבאו כל הרוחות וישאל אותם. וקרא אותם ובאו כל הרוחות ושאל את כולם. ולא ידע שום אחד מהם מהר ומבצר הנ"ל.

ואמר לו – האדם הג׳ לשני למלכות: – הלא אתה רואה ששטות ספרו לפניך. והתחיל לבכות מאד, ואמר: אני יודע שישנו בוודאי.

בתוך כך ראה שבא עוד רוח אחד. וכעס עליו הממונה הנ"ל:

– מדוע נתאחרת לבא? הלא גזרתי שיבאו כל הרוחות, ולמה לא באת עמהם?

השיב לו שנתעכבתי מחמת שהייתי צריך לשאת בת מלכה אל הר של זהב ומבצר של מרגליות. ושמח מאד. ושאל הממונה את הרוח:

מה יקר שם – היינו איזה דברים הם שם ביוקר ובחשיבות? –

ואמר לו, שכל הדברים הם שם ביוקר גדול.

ואמר הממונה על הרוחות לשני למלכות: באשר שזה זמן גדול כל כך שאתה מבקשה וכמה יגיעות שהיו לך ואולי תהיה לך עתה מניעה מחמת ממון, על כן אני נותן לך כלי, כשתושיט ידך לתוכה תקבל משם מעות. וגזר על הרוח הנ"ל שיוליך אותו לשם. ובא רוח סערה ונשא אותו לשם. והביא אותו אל שער והיו עומדים שם חיילות שלא הניחו לכנוס אל העיר. והושיט ידו אל הכלי ולקח מעות ושחד אותם ונכנס לתוך העיר והיתה עיר נאה. והלך אל גביר ושכר לו מזונות. כי צריך לשהות שם, כי צריך לשום שכל וחכמה להוציאה. ואיך שהוציאה לא ספר. ובסוף הוציאה.

ב׳

מעשה
במלך וקיסר

*

* *

מעשה בקיסר אחד שלא היו לו בנים. גם מלך אחד לא היו לו בנים.

ונסע הקיסר על הארץ לשוטט לבקש אולי ימצא איזה עצה ותרופה להוליד בנים. גם המלך נסע כל כך ונזדמנו שניהם לפונדק אחד. ולא היו יודעים זה מזה. והכיר הקיסר במלך שיש לו נמוס ושאל אותו, והודה לו שהוא מלך. גם המלך הכיר בקיסר גם כן והודה לו גם כן; והודיעו זה לזה שנוסעים בשביל בנים ונתקשרו שניהם באם שיבואו לביתם וילדו נשותיהם זכר ונקבה, באופן שיהיו יכולים להתחתן – אזי יתחתנו בין שניהם.

ונסע הקיסר לביתו והוליד בת. והמלך נסע לביתו והוליד בן. וההתקשרות הנ"ל נשכחה מהם. ושלח הקיסר את בתו ללמד. גם המלך שלח את בנו ללמד. ונזדמנו שניהם אצל מלמד אחד. והיו אוהבים זה את זה מאד ונתקשרו ביניהם שישאו זה לזה. ונטל בן־המלך טבעת ונתן על ידה ונתחתנו יחד. אחר כך שלח הקיסר אחר בתו והביאה לביתו. גם המלך שלח אחר בנו והביאו לביתו. והיו מדברים שדוכים לבת הקיסר, ולא רצתה שום שדוך מחמת ההתקשרות הנ"ל. ובן־המלך היה מגעגע מאד אחריה. גם בת הקיסר היתה עצובה תמיד. והיה הקיסר מוליכה לחצרות שלו ופלטרין שלו והראה אותה גדולתה והיא היתה עצובה. ובן־המלך היה מתגעגע מאד אחריה עד שנחלה. וכל מה ששאלו אותו: על מה אתה חולה? לא רצה להגיד. ואמרו למשמש אותו: אולי תוכל אתה לחקור אצלו? ואמר להם שהוא יודע, כי היה עמו אז במקום שלמד שם. והגיד להם הדבר. ואזי נזכר המלך שכבר נתחתן הוא עם הקיסר מקדם. והלך וכתב לקיסר שיכין עצמו על החתונה כי כבר נתקשרו מקדם כנ"ל. ולא רצה הקיסר. אך לא היה יכל להעיז ולסרב, והשיב לו שישלח המלך בנו אליו ויראה אם יוכל לנהוג מדינות אזי ישיא בתו אליו. ושלח בנו אליו – היינו שהמלך שלח בנו לקיסר כאשר צוה הקיסר כנ"ל. – והשיבו הקיסר בתוך חדר ומסר לו ניירות של עסקי המדינה לראות אם יוכל לנהוג את המדינה.

ובן המלך היה מתגעגע מאד לראות אותה. ולא היה אפשר לו לראותה. פעם אחת הלך אצל כתל של אספקלריא וראה אותה ונפל חלשות ובאתה היא אליו ונערתו וספרה לו שאינה רוצה שום שדוך מחמת ההתקשרות עמו.

ואמר לה: מה נעשה — ואביך אינה רוצה?

ואמרה: אף על פי כן.

אחר כך התיעצו שיניחו לפרוש עצמם על הים. ושכרו להם ספינה ופרשו בים. והלכו על הים. אחר כך רצו לקרב עצמם אל הספר. ובאו לספר. והיה שם יער. והלכו לשם. ולקחה בת־הקיסר הטבעת ונתנה לו. והיא שכבה שם. אחר כך ראה בן המלך שבסמוך תעמד, והניח הטבעת אצלה. אחר כך עמדו והלכו אל הספינה. בתוך כך נזכרה ששכחו הטבעת שם ושלחה אותו אחרי הטבעת. והלך לשם ולא היה יכול למצא המקום. והלך למקום אחר ולא היה יכול למצא הטבעת. והיה הולך לבקשו ממקום למקום עד שנתעה ולא היה יכול לחזור. והיא הלכה לבקשו ונתעית גם כן והיה הוא הולך ותועה, הולך ותועה. אחר כן ראה דרך והלך לישוב. ולא היה לו מה לעשות, ונעשה משרת. גם היא היתה הולכת ותועה. ויישבה עצמה שתשב אצל הים. והלכה אל שפת הים. והיו שם אילנות של פירות וישבה שם. וביום היתה הולכת אצל הים אולי תמצא עוברים ושבים, והיתה מתפרנסת מהפירות. ובלילה היתה עולה על אילן כדי שתהיה נשמרת מן החיות.

ויהי היום והיה סוחר גדול מופלג מאד, והיה לו משא ומתן בכל העולם, והיה לו בן יחיד. והסוחר היה זקן. פעם אחת אמר הבן לאביו:

באשר שאתה זקן ואני נער, והנאמנים שלך אינם משגיחים כלל עלי, ואתה תסתלק ואהיה נשאר ריק ולא אדע מה לעשות. בכן תן לי ספינה עם סחורה ואלך אל הים כדי להיות בקי במשא ומתן.

ונתן לו אביו ספינה עם סחורה. והלך למדינות ומכר הסחורה וקנה סחורה אחרת והצליח. בהיותו על הים ראה אותן האילנות הנ"ל — שהיתה בת הקיסר שם — וסברו שהוא ישוב ורצו לילך לשם. וכשנתקרבו ראו שהם אילנות ורצו לחזור. בתוך כך הציץ הסוחר — היינו בן הסוחר הנ"ל — לתוך הים וראה שם אילן ועליו כמראה אדם. וסבר שמא הוא טועה עצמו. והגיד לשאר האנשים שהיו שם, והביטו וראו גם כן כמראה אדם על אילן. והתישבו להתקרב לשם, ושלחו איש עם ספינה קטנה לשם. והם היו מביטים בתוך

הים כדי לכוון את השליח שלא יטעה מן הדרך כדי שילך מכוון אל האילן הנ״ל. והלך לשם וראה שיושב שם אדם והגיד להם. והלך בעצמו – בן הסוחר הנ״ל – וראה שיושבת שם – היינו בת הקיסר הנ״ל, שהיתה יושבת שם – ואמר לה שתרד. ואמרה לו שאינה רוצה ליכנס אל הספינה, כי אם שיבטיחה שלא יגע בה כי אם כשיבא לביתו וישא אותה כדת. והבטיח לה. ונכנסה אצלו לספינה וראה שהיא מזמרת על כלי זמר ויכולה לדבר בכמה לשונות, ושמח על שנזדמנה לו. אחר כך כשהתחילו להתקרב לביתו אמרה לו, שהיושר שילך לביתו ויודיע לאביו וקרוביו וכל מודעיו שכולם יצאו לקראתה, באשר שמוליך אשה חשובה כזו. ואחר כך יתוודע לו מי היא. – כי גם מקודם התנתה היא עמו שלא ישאל אותה מי היא עד אחר החתונה, אז ידע מי היא. – והסכים עמה.

אמרה לו: גם היושר, באשר שאתה מוליך אשה כזו, שתשַכר את כל המאטראסין המוליכין הספינה. למען ידעו שהסוחר שלהם יש לו נשואין עם אשה כזו.

והסכים עמה. ולקח יין טוב מאד שהיה לו בספינה ונתן להם ונשתכרו מאד. והוא הולך לביתו להודיע לאביו וקרוביו כנ״ל והמאטראסין נשתכרו ויצאו מן הספינה. ונפלו ושכבו בשכרותם. ובעוד שהיו מכינים עצמם שם לילך לקראתה עם כל המשפחה, הלכה היא והתירה הספינה מן הספר. ופרשה הוילונות – היינו הלייווינטין – והלכה לה עם הספינה.

והם באו אל הספינה – היינו כל המשפחה של הסוחר – ולא מצאו דבר. וחרה לסוחר אבי הבן הנ״ל מאד והוא צועק ואומר – היינו הבן של הסוחר הנ״ל שהיה בא עם הספינה הנ״ל צעק ואמר: – תאמין לי שהבאתי ספינה עם סחורה וכו׳.

והם אינם רואים דבר. ואמר לו: תשאל למאטראסין.

והלך לשאול אותם והם שוכבים שכורים. אחר כך ננערו. ושאל להם, ואינם יודעים כלל מה עבר עליהם. רק יודעים שהביאו ספינה עם כל הנ״ל ואינם יודעים היכן הוא. וחרה הסוחר מאד על בנו וגרשו מביתו. ולא יבא לנגד פניו. והלך ממנו נע ונד.

והיא – היינו בת הקיסר הנ״ל – היתה הולכת על הים.

ויהי היום והיה מלך אחד. והיה בונה לו פלטין על הים, כי שם הוטב בעיניו לבנות פלטין מחמת אויר הים. והספינות הולכות שם. והיא – היינו בת

הקיסר הנ״ל – היתה הולכת על הים ובאתה סמוך לפלטין של המלך הנ״ל. והמלך הביט וראה ספינה בלי מנהיגים ואין שם אנשים. וסבר שהוא טועה עצמו. וצוה לאנשיו שיסתכלו. וראו גם הם כן.

והיא נתקרבה אל הפלטין. אחר כך התיישבה עצמה: למה לה הפלטין? והתחילה לחזור. ושלח המלך והחזירה, והביאה לביתו. והמלך הנ״ל לא היתה לו אשה. כי לא היה יכול לברור לו, כי מי שהיה רוצה לא רצתה היא וכן להפך. וכשבאתה לשם בת־הקיסר הנ״ל אמרה לו שישבע לה שלא יגע בה עד שישאנה כדת. ונשבע לה. ואמרה לו שראוי שלא יפתח את הספינה שלה ולא יגע בה, רק שתעמד כך על הים עד הנשואין ואז יראו הכל את רבוי הסחורה שהביאה, לבל יאמרו שלקח אשה מן השוק. והבטיח לה כן.

והמלך כתב לכל המדינות שיתקבצו ויבאו על החתונה שלו. ובנה פלטין בשבילה. והיא צותה שיביאו לה אחת עשרה בנות שרים שיהיו עמה. וצוה המלך ושלחו לה אחת עשׂרה בנות שרים גדולים מאד, ובנאו לכל אחת פלטין מיוחד. והיא היה לה גם כן פלטין מיוחד. והיו מתקבצות אליה והיו מזמרות בכלי שיר ומשחקים שם עמה.

פעם אחת אמרה להם שתלך עמהם על הים. והלכו עמה. והיו משחקים שם. ואמרה להם, שתכבד אותם ביין טוב שיש לה. ונתנה להם מהיין שבספינה ונשתכרו ונפלו ושכבו. והלכה והתירה הספינה ופרשה הוילונות וברחה עם הספינה.

והם – היינו המלך ואנשיו – הציצו וראו שהספינה איננה ונבהלו מאד. ואמר המלך: הזהרו שלא להגיד לה פתאום כי צערה יהיה גדול על ספינה יקרה כזו. – כי המלך לא היה יודע שהיא בעצמה ברחה עם הספינה, והיה סבור שהיא עדיין בחדרה. – גם אולי תסבור שהמלך נתן לאחד את הספינה. רק ישלחו שרה אחת מבנות־השרים הנ״ל להגיד לה בחכמה.

והלכו לחדר אחד ולא מצאו אדם. וכן לחדר הב׳ וכן לכל י״א החדרים. ולא מצאו אדם. והסכימו לשלח בלילה שרה זקנה להגיד לה. והלכו לחדרה ולא מצאו אדם. ונבהלו מאד. ואבותיהן של בנות־השרים הנ״ל שהיו רגילים שיגיעו להם אגרות זה מזה, ועתה ראו שהם שולחים אגרות ואין להם שום אגרת מבנותיהם, עמדו השרים ונסעו בעצמן לשם. ולא מצאו את בנותיהם, וחרה להם מאד. ואמרו לשלוח את המלך (היינו

למקום ששולחין החייבים מיתה שקורין פַר שיקין) כי הם היו שרי־המלוכה. אך נתיישבו: מה חטא המלך שיתחייב שלוח? כי נאנס בדבר. והסכימו להעבירו ממלכותו ולגרשו. והעבירו אותו וגרשוהו והלך לו.

והיא – היינו בת הקיסר הנ״ל שברחה עם י״א בנות השרים – הלכה עם הספינה. אחר כך ננערו השרות הנ״ל – והתחילו שוב לשחק כמקודם כי לא ידעו שהספינה כבר הלכה מן הספר – ואמרו לה: נחזור.

והשיבה להם: נשהה עוד כאן קצת.

אחר כך עמד רוח סערה. ואמרו: נחזור לביתנו.

והודיעה להם שהספינה כבר פרשה מן הספר. ושאלו אותה על מה עשתה כן. ואמרה שהיתה יראה פן תשבר מחמת רוח הסערה, על כן הוכרחה להתירה ולפרוש הוילונות.

והיו הולכים על הים – בת הקיסר עם י״א בנות השרים הנ״ל – והיו מזמרים שם בכלי זמר. ופגעו בפלטין ואמרו לה השרות הנ״ל: נתקרב לשם. ולא רצתה. ואמרה כי נתחרטה על שנתקרבה אצל פלטין הנ״ל – היינו על שנתקרבה לפלטין של המלך הנ״ל שרצה לישא אותה כנ״ל.–

אחר כך ראו כמין אי הים ונתקרבו לשם. והיו שם י״ב גזלנים. ורצו להרגם. ושאלה היא:

מי הגדול שבכם?

והראו לה.

אמרה לו: מה מעשיכם?

אמר לה שהם גזלנים.

אמרה לו: אף אנחנו גזלנים. רק שאתם גזלנים בגבורה שלכם. ואנחנו גזלנים על ידי חכמה. כי אנו מלומדים בלשונות ובכלי זמר. בכן מה בצע כי תהרגו אותנו? הלא טוב שתשאו אותנו ויהיו לכם נשים, גם העשירות שלנו.

והראתה היא להם מה שבספינה, ונתרצו לדבריה. והראו הגזלנים להן גם כן כל העשירות שלהם, והוליכו אותן בכל מקומות שלהם. והסכימו שלא יהיו נושאים בבת אחת כי אם בזה אחר זה – היינו שכל הגזלנים הנ״ל לא יהיו נושאים את השררות הנ״ל כולן בבת אחת רק הנשואין שלהם יהיו בזה אחר זה – גם שיבררו לכל אחד שררה אחת לפי הראוי לו, הגדול לפי גדלו וכו׳. אחר כך אמרה להם שתכבד אותם ביין טוב נפלא מאד שיש לה

בספינה, שאינה מסתפקת ממנו, רק הוא טמון אצלה עד יום שיזמן לה השם יתברך הזווג שלה. ונתנה להם היין בי״ב גביעים ואמרה שכל אחד ישתה לכל אחד מהי״ב. ושתו ונשתכרו ונפלו.

ואמרה לחברותיה הנ״ל: לכו ושחטו כל אחת את בעלה. והלכו ושחטו כולם. ומצאו שם עשירות מופלגה מאד שלא היתה אצל שום מלך. והסכימו שלא ליקח נחושת ולא כסף כי אם זהב ואבנים טובות. והשליכו מן הספינה שלהם דברים שאינם חשובים כל כך. וטענו כל הספינה עם דברים יקרים זהב ואבנים טובות שמצאו שם. והסכימו שלא לילך עוד מלובש כמו נשים, ותפרו להם בגדי זכרים מלבושי אשכנז והלכו עם הספינה.

ויהי היום והיה מלך אחד זקן. והיה לו בן יחיד והשיא אותו. ומסר מלכותו לבנו. אמר בן המלך שילך ויטיל עם אשתו בים כדי שתהיה רגילה באויר הים פן חס ושלום מוכרחים באיזה פעם לברוח בים. והלך עם אשתו, עם שרי המלוכה ופרשו בספינה והיו שם שמחים ומשחקים מאד. אחר כך אמרו שיפשטו כולם בגדיהם — היינו המלך עם שרי המלוכה שהיו שם בספינה התייעצו מחמת שמחה שיהיו כולם פושטים את בגדיהם. וכן עשו — ולא נשאר עליהם כי אם הכתונות. והיו מתחזקין לעלות על התורן. והיה בן המלך הנ״ל מתחזק לעלות לשם.

והיא — היינו בת הקיסר הנ״ל — באתה עם הספינה — שלה הנ״ל — וראתה אותה הספינה הנ״ל — היינו הספינה של בן המלך עם שרי המלוכה הנ״ל. — ובתחלה היתה יראה להתקרב. אחר כך נסמכו קצת. וראו שהם משחקים מאד והבינו שאינם גזלנים והתחילו להתקרב.

אמרה בת הקיסר לחברותיה: אני יכלה להפיל את אותו הקרח לתוך הים — היינו את בן המלך הנ״ל שהיה עולה בראש התורן הנ״ל, — כי בן המלך הנ״ל היה קרח, דהיינו שהיה מוקרח ראשו משערות.

אמרו לה: ואיך אפשר? הלא אנו רחוקות מהם מאד?

אמרה להן שיש זכוכית ששורף ועל ידי זה תפיל אותו. ואמרה שלא להפיל אותו עד שיעלה על ראש התורן ממש. כי כשהוא באמצעית התורן אזי כשיפול — יפול אל תוך הספינה. אבל כשיעלה בראש, אזי כשיפול — יפול לתוך הים.

המתינה עד שעלה אל ראש התורן ממש ולקחה הזכוכית ששורף נגד

החמה (שקורין ברען בריל) וכוונה נגד מוחו עד שנכוה מוחו ונפל לתוך הים. וכיון שראו — אנשי הספינה של המלך הנ״ל — שנפל נעשה שם רעש גדול: כי איך יוכלו לחזור לביתם? כי המלך ימות מחמת צער! ואמרו להתקרב אל הספינה שרואין — היינו לספינה זו הנ״ל של הבת קיסר — אולי יש שם איזה דאקטיר שיוכל ליתן להם עצה. והתקרבה אל הספינה הנ״ל — דהיינו הספינה של הבת קיסר עם השרות הנ״ל. — ואמרו להם — אנשי הספינה של המלך לשרות עם בת הקיסר הנ״ל — שלא יתיראו כלל, כי לא יעשו להם כלל.

שאלו אותם: אולי יש ביניכם דאקטיר שיתן לנו עצה? וספרו להם כל המעשה שבן המלך נפל לתוך הים.

אמרה בת הקיסר שיוציאו אותו מן הים. והלכו ומצאו והוציאו אותו. ולקחה הדפק בידה ואמרה שנשרף מוחו. וקרעו המוח ומצאו שכדבריה כן הוא. ונבהלו מאד. ובקשו ממנה שתלך עמהם לביתם ותהיה דאקטיר אצל המלך, ותהיה חשובה גדולה מאד. ולא רצתה. ואמרה כי איננה דאקטיר, רק שיודעת סתם דברים הללו. ולא רצו — אנשי הספינה של המלך — לחזור לביתם. והלכו שתי הספינות ביחד. והוטב בעיני שרי המלוכה מאד, שהמלכה שלהם תשא את הדאקטיר, מחמת גדל חכמתו שראו בו — כי שרי המלוכה של בן המלך הנ״ל שנפל ומת סברו שבת הקיסר עם השרות הנ״ל הם זכרים, כי היו מלובשים במלבושי זכרים כנ״ל. על כן רצו שהמלכה שלהם שהיא אשת בן מלך שמת תשא את הדאקטיר, שהיא באמת בת הקיסר, שהיו סבורים שהיא דאקטיר — מחמת שידעה בחכמתה שנשרף המוח של בן המלך שנפל הנ״ל — ושיהיה הוא מלך שלהם. ואת המלך שלהם — היינו המלך הזקן הנ״ל — יהרגו. — כל זה היו רוצים מאד שרי המלוכה הנ״ל. — אך שלא היה אפשר לדבר דבר כזה אל המלכה שהיא תשא דאקטיר. גם למלכה הוטב גם כן מאד שתשא את הדאקטיר. אך שהיתה מתיראה מן המדינה פן לא יתרצו שיהיה הוא מלך. והסכימו לעשות משתאות. כדי שעל המשתה בשעת חדוה יוכלו לדבר מזה. והיו עושין משתה אצל כל אחד ביומו.

כשהגיע יום משתה של הדאקטיר — היינו בת הקיסר, — נתן להם מיין שלו הנ״ל והשתכרו. בשעת חדוה אמרו השרים: מה יפה היה שהמלכה תשא את הדאקטיר!

ואמר הדאקטיר: יפה מאד היה רק אם היו מדברים זאת בלתי פה שתוי – היינו שלא בשעת שכרות. –

נענית המלכה גם כן ואמרה מה יפה היה שהיא תשא את הדאקטיר, רק שהמדינה תסכים על זה.

השיב שנית הדאקטיר – היינו בת הקיסר: – יפה מאד היה רק אם היו מדברים זאת בלתי פה שתוי.

אחר כך כשהקיצו משכרותם נזכרו השרים מה שאמרו ונתביישו בעצמן מהמלכה שאמרו דבר כזה, אך הלא היא גם כן בעצמה אמרה זאת. והיא גם כן נתביישה מפניהם, אך הלא גם הם אמרו זאת. והתחילו לדבר מזה. ונסכם ביניהם כן. ונתחתנה היא עם הדאקטיר; – וכנ״ל היינו עם בת הקיסר שסברו שהיא דאקטיר כנ״ל – והלכו למדינתם.

וכשראו בני המדינה שהם באים שמחו מאד, כי זה זמן רב שהלך בן המלך ולא ידעו היכן הוא. והמלך הזקן כבר מת בטרם ביאתם. אחר כך ראו – בני המדינה – שבן המלך שהוא מלך שלהם איננו. ושאלו: היכן הוא מלכנו? וספרו להם כל המעשה איך שכבר מת ושכבר קבלו להם מלך זה שבא עמהם. ושמחו מאד על שבא להם מלך חדש.

והמלך – היינו בת הקיסר הנ״ל שהיא נעשית עתה מלך כנ״ל – צוה להכריז בכל מדינה ומדינה שכל מי שנמצא בכל מקום שהוא, גר או אורח ובורח ומגורש שכולם יבואו על החתונה שלו, איש מהם לא יהיה נעדר, ויקבלו מתנות גדולות. וצוה – המלך הנ״ל היינו בת הקיסר – שיעשו סביב סביב כל העיר מעיינות כדי שכשאחד ירצה לשתות לא יצטרך לילך ולשתות. רק כל אחד ימצא מעין אצלו. וצוה – המלך הנ״ל היינו בת הקיסר – לציר צורתו אצל כל מעין ומעין. ושיעמדו שומרים וישמרו באם שיבא אחד ויסתכל ביותר על הצורה ויעשה רוע פנים – היינו שישתנו פניו כמו מי שמביט היטב על איזה דבר ומשתומם ומצטער – אזי יתפסו אותו בתפיסה.

וכן עשו ובאו אליו השלשה הנ״ל: דהיינו בן המלך הראשון שהוא החתן האמת של בת הקיסר הזאת – שהיא המלך עכשיו כנ״ל – ובן הסוחר הנ״ל שגרשו אביו מחמת בת הקיסר הזאת שברחה עם הספינה עם כל הסחורה הנ״ל, והמלך שהעבירוהו – גם כן על ידה כי ברחה ממנו עם י״א השרות כנ״ל. – וכל אחד מאלו השלשה הכיר שזוהי צורתה ונסתכלו ונזכרו

ונצטערו – היינו שבאו אצל המעינות הנ״ל וראו צורתה שהיתה מצויירת שם והכירו אותה והיו מסתכלים ביותר וכו׳ – ותפסו אותם בתפיסה.

בשעת חתונה צוה המלך – היינו בת הקיסר – שיבואו השבוים לפניו והביאו השלשה הנ״ל והכירה אותם. והם לא הכירוה מחמת שמלובשת כמו איש. ענתה בת הקיסר ואמרה: אתה מלך – היינו המלך שהעבירוהו הנ״ל שהוא אחד מג׳ השבוים הנ״ל – אותך העבירו בשביל י״א בנות השרים שנאבדו, הרי לך בנות השרים. שוב למדינתך ולמלכותך. – כי י״א בנות השרים היו עמה כאן כנ״ל. – אתה סוחר – היינו בתחלה דברה למלך שהעבירוהו הנ״ל, עכשיו חזרה פניה ודברה עם הסוחר, היינו עם בן הסוחר הנ״ל – אותך גרש אביך בשביל הספינה עם סחורה שנאבדה ממך – כנ״ל, – הרי לך הספינה שלך עם כל הסחורה. ועל שנשתהו המעות כל כך, יש לך עתה עשירות בספינה בכפלי כפלים ממה שהיה. – כי הספינה בעצמה עם כל הסחורה של בן הסוחר שהיא ברחה עמה כנ״ל עדיין היתה אצלה בשלמות כנ״ל, ונוסף לזה היתה בספינה כל העשירות שלקחה אצל הגזלנים הנ״ל שהיתה עשירות מופלגה מאד כפלי כפלים כנ״ל. ואתה בן מלך – היינו החתן שלה באמת – נלכה ונסעה. ושבו לביתם.

*

ג׳

מעשה בחגר

*

*　　*

מעשה בחכם אחד קודם מותו קרא את בניו ומשפחתו וצוה אותם להשקות אילנות: גם יש לכם רשות לעסוק בשאר פרנסות אבל בזה תשתדלו להשקות אילנות. אחר כך נפטר החכם. והניח בנים. והיה לו בן אחד שלא היה יכול לילך. והיה יכול לעמוד, רק שלא היה יכול לילך. והיו אחיו נותנים לו ספוק די פרנסתו. והיו מספיקים אותו כל כך עד שנשאר לו. והיה אותו הבן — שלא היה יכול לילך — מקבץ יד על יד ממה שנשאר לו מפרנסתו עד שקבץ סך מסוים. ויישב עצמו: למה לי לקבל הספקה מהם? טוב שאתחיל לעשות איזה משא ומתן ואף שאיני יכול לילך. יעץ בדעתו לשכור לו עגלה ונאמן, ובעל עגלה יסע עמהם ללייפסק ויוכל לעשות המשא ומתן אף שאינו יכול לילך.

כששמעו המשפחה זאת הוטב בעיניהם, ואמרו: למה לנו ליתן לו הספקה? טוב שתהיה לו פרנסה. והלוו עוד מעות כדי שיוכל לנהוג המשא ומתן

ושכר לו עגלה ונאמן ובעל עגלה ונסע. ובא לקרעטשמי. ואמר הנאמן שילינו שם, ולא רצה. והפצירו בו. והוא עקש אותם ונסעו משם. ותעו ביער, ונפלו עליהם גזלנים. ואותן הגזלנים נעשו על ידי שהיה פעם אחת רעב. ובא אחד לעיר והכריז, מי שרוצה מזונות יבא אליו. ונתקבצו אליו כמה אנשים. והוא עושה בערמה. ומי שהיה מבין בו שאין בו צורך אליו דחה אותו. ולאחד היה אומר: אתה תוכל להיות בעל מלאכה. ולזה אמר: אתה תוכל להיות ברחיים. וברר רק אנשים חכמים והלך עמהם ליער. ואמר להם שיהיו נעשים גזלנים: באשר שמכאן הולכים הדרכים ללייפסק, לברעסלא ולשאר מקומות ונוסעים בכאן סוחרים, ונגזול אותם ונקבץ מעות.

ונפלו עליהם — היינו אלו הגזלנים הנ״ל נפלו על הבן הנ״ל שלא היה יכול לילך ועל האנשים שלו, דהיינו הנאמן ובעל העגלה. — ובאו ולקחו התיבה של המעות ושאלו אותו: למה אתה יושב? והשיב שאינו יכול לילך. וגזלו התיבה והסוסים. והוא נשאר על העגלה. והנאמן ובעל העגלה — שברחו

למקום שברחו — יישבו עצמם: באשר שלקחו פרוקלאדין מפריצים ולמה להם לשוב לביתם, שיוכלו לבא בשלשלאות? טוב להם לישאר שם — במקום שברחו לשם — ויהיו בכאן נאמן ובעל עגלה.

והבן הנ״ל כל זמן שהיה לו המאכל שלקח מביתו לחם יבש שהיה בעגלה (שקורין סוחיריס) אכל אותם. ואחר כך כשכלה ולא היה לו לאכל, יישב עצמו מה לעשות. והשליך עצמו מהעגלה לאכל עשבים. והיה לן יחידי בשדה ונפחד. ונטל ממנו הכח עד שלא היה יכול אפילו לעמוד, רק לרחוש (בלשון אשכנז רוקין זיך) והיה אוכל העשב סביבותיו. וכל זמן שהיה יכול להושיט, היה מנתק עצמו להלן ואכל שם. והיה אוכל העשב איזה זמן.

פעם אחת בא לעשב שעדיין לא אכל עשב כזה. והוטב בעיניו אותו העשב. מחמת שהיה אוכל זמן רב עשבים והיה מכיר בהם ועדיין לא ראה עשב כזה. ויישב עצמו לעקרו עם שרשו. והיה תחת השורש דומיט והדומיט היה מרובע. וכל צד היתה לו סגולה אחרת. ובצד אחד היה כתוב, שמי שיאחז אותו צד ישא אותו למקום שיום ולילה מתקבצים ביחד, שהשמש והירח מתקבצים שם ביחד. וכשעקר העשב עם השורש שהיה שם הדומיט נזדמן שאחז באותו הצד — המסוגל לישא למקום שיום ולילה מתקבצים כנ״ל — ונשא אותו ובא למקום שיום ולילה מתוועדים יחד, והסתכל והנה הוא שם במקום ששמש וירח באים ביחד כנ״ל.

ושמע שהשמש והירח מדברים. והיה השמש קובל לפני הירח: באשר שיש אילן שיש לו ענפים רבים, ופריו ועליו וכל ענף וענף ופרי ועלה יש לו סגולה מיוחדת. שזה מסוגל לבנים וזה מסוגל לפרנסה. וזה מסוגל לרפואת חלי זה, וזה לחלי אחר. כל אחד ואחד מסוגל לדבר אחר. וזה האילן היו צריכין להשקותו ואם היו משקין אותו היה מסוגל מאד. ולא די שאין אני משקה אותו אלא שעל ידי שאני מזריח עליו אני מייבש אותו.

ענתה הלבנה ואמרה: אתה דואג דאגות אחרים? אני אספר לך עסק שלי. היות שיש לי אלף הרים וסביבות אלף ההרים יש עוד אלף הרים. ושם מקום שדים והשדים יש להם רגלי תרנגולים. ואין להם כח ברגליהם. ויונקים מרגלי ומחמת זה אין לי כח ברגלי. ויש לי אבק—היינו פיל—שהוא רפואה לרגלי. ובא רוח ונושא אותו.

ענתה החמה: — בלשון תימה — את זה אתה דואג? אגד לך רפואה.

באשר שיש דרך, ומאותו הדרך מתפצלים כמה דרכים. דרך אחד של צדיקים. אפילו הצדיק שהוא בכאן מפזרים תחתיו אותו האבק שבאותו הדרך הנ"ל בכל פסיעה. וכל פסיעה שהוא פוסע הוא דורך באותו האבק. ויש דרך של אפיקורסים. אפילו אפיקורס שבכאן מפזרים תחתיו בכל פסיעה מאותו האבק כנ"ל. ויש דרך של משוגעים. אפילו משוגע שבכאן מפזרים תחתיו כנ"ל. ויש כמה דרכים: ויש דרך אחד באשר שיש צדיקים שמקבלים על עצמם יסורים, ומוליכים אותם הפריצים בשלשלאות, ואין להם כוז ברגליהם — ומפזרים תחתיהם מאותו האבק של אותו הדרך, ויש להם כח ברגליהם. על כן תלך לשם שיש שם הרבה אבק, ותהיה לך רפואה על רגליך. — כל זה דברי החמה אל הלבנה. —

והוא שמע כל זה.

בתוך כך נסתכל על הדומיט בצד אחד וראה כתוב שם, שמי שיאחז באותו הצד שישא אותו לדרך שיוצאים ממנו כמה דרכים כנ"ל. ואחז באותו הצד. ונשא אותו לשם ונתן רגליו באותו הדרך שהאבק רפואה לרגליהם. ונתרפא מיד. והלך ונטל האבק מכל הדרכים ועשה לו אגודות. שאגד האבק של הדרך של צדיקים לבדו. וכן האבק של שאר הדרכים אגד כל אחד לבדו ולקחם אתו. ויישב עצמו. והלך לאותו היער שגזלו אותו שם. כשבא לשם בחר לו אילן גבוה שהוא סמוך לדרך שיוצאים שם הגזלנים לגזל. ולקח האבק של צדיקים והאבק של משוגעים וערבם יחד ופזר אותם על הדרך והוא עלה על האילן וישב שם לראות מה יהיה נעשה בהם.

והיו יוצאים שם גזלנים ששלח אותן הגזלן הגדול שבהם הנ"ל לצאת ולגזל. וכשבאו לאותו הדרך, תכף כשדרכו על האבק הנ"ל נעשו צדיקים. והתחילו לצעוק על נפשם על שגזלו עד הנה והרגו כמה נפשות. אבל מחמת שהיה מעורב שם אבק של משוגעים נעשו צדיקים משוגעים והתחילו להתקוטט זה עם זה. זה אמר: בשבילך גזלנו. וזה אמר: על ידך גזלנו. עד שהרגו זה את זה. והיה שולח כת אחרת והיה גם כן כנ"ל. והרגו זה את זה כנ"ל. וכן היה אחר כך עד שנהרגו כולם. עד שהבין שלא נשארו כי אם הוא בעצמו עם עוד אחד. — היינו שהבן הנ"ל הבין שכבר נהרגו כל הגזלנים הנ"ל ולא נשאר כי אם הגזלן הגדול בעצמו עם עוד אחד, — וירד מהאילן. וכבד משם את האבק הנ"ל מן הדרך. ופזר את האבק של צדיקים בעצמו. והלך וישב על האילן.

אותו הגזלן – היינו הגדול שבהם – תמה ששולח כל הגזלנים, ואין אחד מהם שב אליו. והלך הוא בעצמו עם האחד שנשאר אצלו. ותכף כשבא על אותו הדרך – שפזר שם הבן הנ״ל האבק של צדיקים לבדו – נעשה צדיק והתחיל לצעוק לחברו על נפשו על שהרג כל כך נפשות וגזל כל כך. והיה תולש קברים והיה שב בתשובה ומתחרט מאד. וכיון שראה – הבן הנ״ל שהיה יושב על האילן – שהוא מתחרט ושב בתשובה כל כך, ירד מהאילן.

כיון שראה הגזלן שמצא אדם. התחיל לצעוק אוי על נפשו: כזאת וכזאת עשיתי. אהה, תן לי תשובה!

ענה לו: החזר לי התיבה שגזלתם ממני. כי כתוב אצלם על כל גזילה באותו היום שנגזל, ואצל מי נגזל.

אמר לו: אני מחזיר לך תכף ואני נותן לך אפילו כל האוצרות של גזילה שיש לי. רק תן לי תשובה.

אמר לו: תשובתך היא, רק שתלך אל העיר ותצעוק ותתוודה, אני הוא שהכרזתי אז ועשיתי כמה גזלנים, והרגתי וגזלתי כמה נפשות. זוהי תשובתך.

ונתן לו כל האוצרות. והלך עמו אל העיר. ועשה כן ופסקו שם באותה העיר: באשר שהרג כל כך נפשות, על כן יתלו אותו למען ידעו. אחר כך יישב עצמו הבן הנ״ל לילך אל אלפים ההרים – הנ״ל – להסתכל מה יעשה שם.

כשבא לשם, עמד מרחוק לאלפים ההרים וראה שיש שם כמה וכמה אלף אלפים ורבי רבבות משפחות של שדים. כי הם פרים ורבים כבני אדם והיו רבים מאד. וראה המלכות שלהם יושב על כסא ששום ילוד אשה אינו יושב על כסא כזה, וראה אותם שעושים ליצנות. זה מספר שהזיק לזה תינוק. וזה אומר שהזיק לזה יד. וזה מספר שהזיק רגל. וכן שאר ליצנות. בתוך כך נסתכל וראה אב ואם הולכים ובוכים. ושאלו אותם: למה אתם בוכים? והשיבו שיש להם בן והיה דרכו לילך לדרכו והיה שב באותו הזמן. ועכשיו הוא זמן רב ועדיין לא בא. והביאו אותם למלך. וצוה המלך לשלח שלוחים לכל העולם למוצאו. והיו האב והאם חוזרים, ופגעו באחד שהיה הולך ביחד עם בנם הנ״ל – היינו שאותו האחד שפגעו בו היה החבר של בנם והיה הולך ביחד עם בנם בתחלה, אבל עכשיו פגעו בו לבדו. – ושאל אותם: על מה אתם בוכים? וספרו לו כנ״ל. השיב להם: אני אודיע לכם. היות שהיה לנו אי אחד בים שהיה שם מקום שלנו. ואחר כך הלך המלך שהיה שייך לו

האי הנ"ל ורצה לבנות שם בנינים והניח יסודות. ואמר הבן הנ"ל – היינו הבן של השדים הנ"ל שנאבד – אלי שנזיק אותו. והלכנו ולקחנו הכח מהמלך. והיה עוסק בדאקטורים. ולא היו יכולים לעזור לו. והתחיל לעסוק במכשפים. והיה שם מכשף אחד שהיה יודע משפחתו. ואת משפחתי לא ידע. על כן לא היה יכל לעשות לי דבר. אבל משפחתו היה יודע ותפס אותו, וענה אותו כל כך. והביאו אותו אל המלך. – היינו זה השד שספר כל זה הביאו אותו אל המלך שלהם – וספר זאת לפני המלך. אמר המלך: ישיבו לו הכח. ענה ואמר. שהיה אצלנו אחד שלא היה לו כח ונתנו לו הכח. אמר המלך: יקחו ממנו הכח ויחזירו למלך. השיבו למלך כי נעשה ענן. אמר המלך שיקראו הענן ויביאו אותו לכאן. ושלחו שליח אחריו.

אמר אותו האיש הבן הנ"ל – היינו זה הבן שלא היה לו כח ברגליו בתחלה שבא לכאן וראה כל זה: – אלך ואראה הענין איך נעשה מאנשים אלו ענן. והלך אחרי השליח ובא אל העיר, שהיה שם הענן. ושאל את אנשי העיר: מפני מה כסה הענן כל כך בתוך העיר? והשיבו לו בכאן: אדרבא, שמעולם אין כאן ענן, וזה זמן שכסה הענן. ובא השליח וקרא את הענן. והלך משם. ויישב עצמו האיש הנ"ל לילך אחריהם, לשמע מה הם מדברים. ושמע שהשליח שאל אותו: איך אתה בא להיות בכאן ענן?

והשיב לו: אספר לך מעשה. פעם אחת היה חכם אחד. והקיסר מהמדינה היה אפיקורס גדול. ועשה את כל המדינה לאפיקורסים. והלך החכם וקרא את כל בני משפחתו. ענה ואמר להם: הלא אתם רואים שהקיסר הוא אפיקורס גדול ועשה את כל המדינה אפיקורסים וקצת ממשפחתנו עשה גם כן לאפיקורסים. בכן נפרש אל המדבר כדי שנשאר באמונה בהש"י.

והסכימו עמו. ואמר החכם שֵׁם – היינו שהזכיר איזה שם מהשמות – והביא אותם אל המדבר ולא הוטב בעיניו אותו המדבר. ואמר שם ונשא אותם אל מדבר אחר, ולא הוטב בעיניו גם כן. ואמר עוד שם והביא אותם אל מדבר אחר, והוטב בעיניו. ואותו המדבר היה סמוך אל אלפים ההרים. והלך – אותו החכם הנ"ל – ועשה עגול סביבותם שלא יוכל שום אחד להתקרב אליהם. ויש אילן שאם היה אותו האילן נשקה לא היה נשאר ממנו – היינו מן השדים – כלום. על כן עומדים יום ולילה מאתנו שחופרים ואינם מניחים מים לאילן. ושאל אותו: למה עומדים שם יום ולילה? כיון שחופרים פעם

אחת למנע המים – די. השיב לו: שיש בינינו מדברים ואלו המדברים הולכים ועושים מחלוקת בין מלך זה למלך אחר. ועל ידי זה נעשית מלחמה. ועל ידי זה נעשית רעידת הארץ, ונופלת האדמה שסביבות החפירה ויוכלו לבא מים לאילן. על כן עומדים תמיד לחפור כנ"ל. וכשנעשה מלך בינינו, עושים לפניו כל הליצנות ושמחים. זה מתלוצץ איך הזיק תינוק והיולדת מתאבלת עליו. וזה מראה ליצנות אחרות, וכן כמה מיני ליצנות. וכשהמלך בא בתוך השמחה, הוא הולך ומטיל עם שרי המלוכה שלו. ומנסה עצמו לעקר האילן. כי אם לא היה האילן כלל היה טוב לנו מאד. ומחזק לבו מאד כדי לעקר האילן כולו. וכשבא אל האילן, אזי האילן צועק מאד. ואזי נופל עליו פחד וחוזר לאחוריו. פעם אחת נעשה מלך חדש ביניהם. ועשו לפניו ליצנות גדולות כנ"ל. ובא בשמחה גדולה. ועשה לעצמו אבירות לב מאד, ואמר לעקר את האילן כולו לגמרי ויצא לטיל עם שריו, וחזק לבו מאד, ורץ לעקר האילן לגמרי. וכשבא אליו, נתן קול גדול ונפל עליו פחד. וחזר לאחוריו ובא בכעס גדול וחזר. והיה הולך. בתוך כך נסתכל וראה בני אדם יושבים – היינו כת האנשים של החכם הנ"ל, – ושלח איזה אנשים מאנשיו לעשות להם כראוי כדרכם תמיד – היינו שזה והמלך שלח להזיקם כדרכם. – וכיון שראו אותם אותה המשפחה של בני אדם הנ"ל, נפל עליהם פחד. ואמר להם הזקן הנ"ל: אל תפחדו. וכשנתקרבו השדים לשם לא היו יכולים להתקרב אליהם מחמת העגול הנ"ל שהיה סביבותם. ושלח שלוחים אחריהם ולא היו יכולים גם כן. ובא בכעס גדול והלך בעצמו, ולא היה יכול גם הוא לקרב אליהם. ובקש מהזקן שיניחנו ליכנס לשם.

ואמר לו: מאחר שאתה מבקש, אניח אותך ליכנס. אבל אין דרך שילך המלך יחידי. ואניח אותך עם עוד אחד ליכנס. ופתח להם פתח ונכנסו. וחזר וסגר העגול.

אמר המלך לזקן: איך אתה בא לישב על מקום שלנו?

אמר לו: מפני מה הוא מקומך? הוא מקום שלי!

אמר לו: אין אתה מתירא ממני?

השיב לו: לאו.

אמר לו: אין אתה מתירא? ופשט עצמו ונעשה גדול מאד עד השמים ורצה לבולעו.

אמר הזקן: אף על פי כן איני מתירא כלל. אך אם אני רוצה תהיה אתה מתירא ממני. והלך והתפלל קצת ונעשה עב וענן גדול והיו רעמים גדולים. והרעם הורג אותם, ונהרגו כל שרי המלוכה שלו שהיו עמו. ולא נשארו כי אם הוא עם האחד שהיה עמו שם בתוך העגול. ובקש אותו שיפסק הרעם. ופסק.

ענה המלך ואמר: מאחר שאתה איש כזה, אתן לך ספר מכל המשפחות של שדים. כי יש בעלי שמות שאינם יודעים רק ממשפחה אחת, ואפילו אותה המשפחה אינם יודעים בשלמות. אני אתן לך ספר שכתובות בו כל המשפחות. כי אצל המלך כתובים כולם, ואפילו מי שנולד נכתב אצל המלך. ושלח את האחד שהיה עמו אחר הספר. — היינו שהמלך של השדים שלח את האחד שהיה עמו בתוך העגול אחר הספר, נמצא שטוב עשה שהניח אותו עם עוד אחד ליכנס, כי אם לאו את מי היה שולח? — והביא לו הספר. ופתח את הספר וראה כתובות בו אלף אלפים ורבי רבבות משפחות שלהם. והבטיח המלך שלא יזיקו לעולם את כל משפחתו של אותו הזקן הנ״ל. וצוה להביא כל הפארטרעטין של כל בני משפחתו, ואפילו אם יהיה נולד להם איזה ולד יביאו תיכף הפארטרעט שלו כדי שלא יהיה ניזוק שום אחד ממשפחת הזקן.

אחר כך כשהגיע זמנו של הזקן ליפטר מן העולם קרא לבניו וצוה להם ואמר להם: אני מניח לכם זה הספר. והלא אתם רואים שיש לי כח להשתמש בזה הספר בקדושה ואף על פי כן איני משתמש בו. רק יש לי אמונה בהש״י. גם אתם אל תשתמשו בו. אפילו אם ימצא אחד מכם שיוכל להשתמש בו בקדושה, אף על פי כן אל ישתמש בו, רק תהיה לו אמונה בהש״י.

ונפטר החכם. והלך הספר בירושה ובא לבן בנו. והיה לו כח להשתמש בו בקדושה. רק שהיתה לו אמונה בהש״י ולא היה משתמש בו כאשר צוה הזקן. והמדברים שיש ביניהם היו מפתים את נכד הזקן הנ״ל: באשר שיש לך בנות גדולות ואין לך לפרנסן ולהשיאן, על כן השתמש בזה הספר.

והוא לא היה יודע שהם מפתים אותו, וסבר שלבו מיעצו לזה. ונסע לאביו זקנו על קברו. ושאל אותו: באשר שהנחת צוואה שלא להשתמש בספר רק שתהיה לנו אמונה בהש״י. ועתה הלב מפתה אותי להשתמש בו. ענה אותו — הזקן הנפטר הנ״ל: — אף על פי שיש לך כח להשתמש בו בקדושה,

מוטב שתהיה לך אמונה בהש״י ואל תשתמש בו, והש״י יעזור לך. ועשה כן.

ויהי היום והיה המלך חולה באותה מדינה שיושב בה הנכד של הזקן הנ״ל. ועסק בדאקטורים ולא היו יכולים לעשות רפואה. מחמת גודל החמימות שהיתה שם באותה המדינה לא היו מועילות הרפואות. וגזר המלך שישראל יתפללו בעדו. אמר המלך שלנו: באשר שזה הנכד הנ״ל יש לו כח להשתמש בספר בקדושה ואינו משתמש בו על כן נעשה לטובתו. וצוה עלי להיות שם ענן כדי שתהיה למלך רפואה מהרפואות שלקח כבר ומהרפואות שיקח עוד. והנכד הנ״ל לא ידע כלל מזה. ומחמת זה אני הייתי בכאן ענן — כל זה היה מספר הענן לשליח.—

וזה הבן הנ״ל — היינו זה שלא היה לו כח ברגליו בתחלה — היה הולך אחריהם ושומע. והביאו אותו למלך. וצוה המלך שיקחו הכח ויחזירו למלך הנ״ל. והחזירו לו הכח. ואז חזר הבן של השדים הנ״ל, כנ״ל. ובא מיוסר מאד בלא כח כי ענו אותו מאד שם. וחרה לו מאד על המכשף שענה אותו כל כך וצוה לבניו ומשפחתו שיהיו אורבים תמיד על המכשף הנ״ל. ויש ביניהם מדברים. והלכו והגידו למכשף שישמר עצמו כי הם אורבים עליו. ועשה המכשף תחבולות וקרא עוד מכשפים שיודעים משפחות כדי לשמר מהם. וחרה מאד לבן הנ״ל על המדברים על שגלו סודו למכשף. פעם אחת נזדמן שהלכו יחד מהמשפחה של הבן הנ״ל ומהמדברים על המשמר אצל המלך. והלכו בני המשפחה הנ״ל ועשו עלילה על המדברים והרג המלך את המדברים. וחרה למדברים הנשארים. והלכו ועשו מרידה בין כל המלכים. והיה בין השדים רעב וחולשות וחרב ודבר. ונעשו מלחמות בין כל המלכים. ועל ידי זה נעשתה רעידת הארץ. ונפלה הארץ כולה ונשקה האילן כולו. ולא נשאר מהם כלל ונעשו כלא היו.

אמן:

ד׳

מעשה

במלך שגזר שמד

*

* *

פעם אחת היה מלך וגזר על המדינה גרוש בגזירות שמד. שמי שירצה לישאר במדינה ימיר דתו, ואם לאו יהיה נתגרש מהמדינה. והיו קצת מהם שהפקירו כל רכושם ועשירות שלהם ויצאו משם בדלות כדי לישאר באמונה שיהיו ישראלים. וקצת מהם חסו על רכושם ועשירותם ונשארו שם והיו אנוסים. בצנעא היו נוהגים דת יהודית, ובפרהסיא לא היו רשאים. ומת המלך, ונעשה בנו מלך. והתחיל לנהוג המדינה ביד רמה. וכבש כמה מדינות והיה חכם גדול. ומחמת שהיה מחזיק בתקף ידו את שרי המלוכה, יעצו עליו ונתקשרו ליפול עליו ולהכרית אותו ואת זרעו.

והיה בין השרים אחד מהאנוסים, ויישב עצמו: הלא מפני מה אני אנוס? מחמת שהייתי חס על הוני ורכושי. עכשו שתהיה המדינה בלא מלך יהיו איש את רעהו חיים בלעו. כי אי אפשר שתהיה מדינה בלא מלך. על כן יעץ בעצמו לילך ולהגיד למלך בלי ידיעתם. והלך והגיד למלך שנתקשרו עליו כנ״ל. והלך המלך ונסה אם אמת הוא הדבר. וראה שהוא אמת והעמיד שומרים. באותו לילה שנפלו עליו תפסו אותם. ודן אותם כל אחד כפי משפטו.

ענה המלך ואמר לשר האנוס הנ״ל: איזה כבוד אתן לך בשביל זה שהצלתני ואת זרעי? אם אומר לעשות אותך שר — הרי אתה בלא זה שר!

ואם ליתן לך מעות? יש לך! אמר איזה כבוד אתה רוצה ואעשה לך.

ענה האנוס ואמר: אבל תעשה לי מה שאומר?

אמר המלך: הן.

אמר: השבע לי בכתרך ומלכותך. ונשבע לו.

ענה ואמר – האנוס הנ"ל: – עקר כבודי שאהיה רשאי להיות יהודי בפרהסיא, להניח טלית ותפילין בפרהסיא.

וחרה למלך מאד. מחמת שבכל מדינתו אינם רשאים להיות יהודים, אבל לא היתה לו ברירה מחמת השבועה. בבקר הלך האנוס והניח טלית ותפילין בפרהסיא. אחר כך מת המלך ונעשה בנו מלך. והוא התחיל להנהיג מדינתו ברכות, מחמת שראה שרצו להכרית את אביו כנ"ל. וכבש מדינות רבות; והיה חכם גדול מאד וצוה לקבץ ולקרות את כל חוזי הכוכבים שיגידו מאיזה דבר יוכל להיות נכרת זרעו כדי שישמר מזה. ואמר לו שזרעו לא יכרת רק שישמר משור ושה. וכתבו זאת בספר הזכרונות. וצוה לבניו שינהגו גם כן כמותו בדרך רכה, ומת.

ונעשה בנו מלך והתחיל לנהוג ביד רמה ובחזק כמו זקנו. וכבש מדינות רבות. ונפל על חכמה, וצוה להכריז שלא ימצא במדינתו שור ושה כדי שלא יהיה נכרת זרעו. על כן אין לו מורא משום דבר. ונהג מדינתו ברמה. ונעשה חכם גדול ונפל על חכמה לכבוש את כל העולם בלא מלחמה. כי יש ז' חלקי עולם, שהעולם נתחלק לז' חלקים. ויש ז' כוכבי לכת שכל כוכב מאיר בחלק מחלקי העולם. ויש ז' מיני מתכות. שכל אחד מז' כוכבי לכת מאיר במין מתכת אחד. והלך וקבץ כל ז' מיני המתכת. וצוה להביא כל הפארטרעטין של כל המלכים שהם של זהב שתולין בפלטרין שלהם. ועשה מזה אדם: ראשו של זהב וגופו של כסף וכן שאר האברים ממיני מתכת האחרים. והיו באותו האדם כל ז' מיני המתכת. והעמיד אותו על הר גבוה. והיו כל ז' כוכבי הלכת מאירין באותו האדם. וכשהיה אדם צריך לאיזה עצה, או איזה משא ומתן אם לעשותו אם לאו, היה עומד נגד אותו האבר של מין המתכת השייך לחלק העולם שהוא משם, והיה חושב בדעתו אם לעשות אם לאו. וכשהיה צריך לעשות היה מאיר ומזריח אותו האבר, ואם לאו – היה נחשך האבר. – כל זה עשה זה המלך הנ"ל. – ועל ידי זה היה כובש כל העולם. ואסף ממון רב.

ואותה דמות האדם לא היתה מסוגלת לנ"ל, רק באופן ובתנאי שיהיה המלך משפיל גאים ומגביה שפלים. והלך ושלח פקודות (היינו אוקאזין) עבור כל היעדניראלין ושאר השרים שיש להם התמנות ואורדיר"ש. ובאו כולם והשפיל אותם. ולקח מהם ההתמנות שלהם. אפילו אותם שהיו להם התמנות שעבדו אצל אבי אבי זקנו לקח מהם. והגביה שפלים והעמיד אותם תחתיהם. בתוכם היה השר האנוס הנ"ל – היינו שהוא היה בין השרים שהמלך היה עוסק להשפילם. – ושאל אותו המלך: מהי השררות וההתמנות שלך? השיב לו: השררות שלי הוא, שאהיה רשאי להיות יהודי בפרהסיא בשביל אותה הטובה שעשיתי לזקנך כנ"ל. ולקח מאתו זאת. וחזר ונעשה אנוס.

פעם אחת שכב המלך לישן. וראה בחלום שהשמים זכים. וראה כל י"ב המזלות. וראה ששור ושה שיש בין המזלות הם משחקים ממנו. והקיץ בכעס גדול, ונפחד מאד. וצוה להביא את ספר הזכרונות. וראה כתוב בו שעל ידי שור ושה יהיה נכרת זרעו. ונפל עליו פחד גדול ותפעם רוחו מאד. וקרא לכל פותרי החלומות. וכל אחד היה פותר לעצמו ולא היה קולן נכנס באזניו. ונפל עליו פחד גדול מאד. ובא אליו חכם אחד ואמר לו שיש לו קבלה מאביו היות שיש שס"ה מיני תהלוכות השמש ויש מקום שכל שס"ה מיני תהלוכות השמש מזריחים לשם. ושם גדל שבט ברזל. ומי שיש לו פחד, כשבא לשבט הנ"ל ניצול מהפחד. והוטב למלך. והלך עם אשתו ובניו וכל זרעו למקום הנ"ל עם החכם הנ"ל. ובאמצע הדרך עומד מלאך שהוא ממונה על כעס. כי על ידי כעס בוראים מלאך המשחית ואותו המלאך הנ"ל הוא ממונה על כל המשחיתים. ושואלין אותו הדרך, כי יש דרך ישר לפני איש, ויש דרך שהוא מלא טיט, ויש דרך שהוא מלא פחתים ובורות, וכן שאר דרכים. ויש דרך אחד שיש שם אש שארבע פרסאות מאותה האש נשרפים. ושאלו לו הדרך, ואמר להם אותו הדרך שיש שם האש. והיו הולכים. והיה החכם מסתכל לפניו בכל פעם אם יש שם אותה האש. כי היתה לו קבלה מאביו שיש שם אש כנ"ל. בתוך כך ראה האש. וראה שהיו הולכים דרך האש מלכים ויהודים מעוטפים בטלית ותפילין. וזה היה מחמת שהיו אצל אותן המלכים יושבים יהודים במדינתם, על כן היו יכולים לילך דרך האש. ואמר החכם למלך: באשר שיש קבלה בידי שארבע פרסאות רחוק מן האש נשרפים, על כן אין אני רוצה לילך עוד. והמלך חשב

מאחר שרואה ששאר מלכים הולכים שם דרך האש, על כן אמר שגם הוא ילך. וענה החכם: אני יש קבלה מאבי כנ"ל, על כן איני רוצה לילך. אתה אם רצונך לילך, לך. והלך המלך וזרעו ושלטה בהם האש. ונשרף הוא וזרעו ונכרתו כולם. כשבא החכם לביתו היה תמוה בעיני השרים: הלא היה נשמר משור ושה, ואיך בא שהיה נכרת הוא וזרעו?
ענה האנוס ואמר: על ידי נכרת. כי חוזי הכוכבים ראו ולא ידעו מה ראו. כי שור עושין מעורו תפילין, ושה עושין מצמרו ציצית לטלית ועל ידיהם נכרת הוא וזרעו. כי אותן המלכים שהיו יהודים דרים במדינתם שמלובשין בטלית ותפילין היו הולכים דרך האש ולא היו ניזוקים כלל. והוא נכרת על ידי שלא היו רשאים יהודים שלובשין טלית ותפילין לישב במדינתו. ועל כן היו השור ושה שבמזלות שוחקים ממנו. כי חוזי הכוכבים ראו ולא ידעו מה ראו. ונכרת הוא וזרעו, כנ"ל:

ה׳

מעשה

בבן מלך

*

* *

מעשה במלך אחד שלא היו לו בנים. והלך ועסק בדאקטורים, כדי שלא תהיה מלכותו נהפכת לזרים. ולא הועילו לו. וגזר על היהודים שיתפללו עבורו שיהיו לו בנים. והיו היהודים מבקשים ומחפשים צדיק כדי שיתפלל ויפעל שיהיו לו בנים. ובקשו ומצאו צדיק גנוז. ואמרו לו שיתפלל שיהיו למלך בנים. וענה שאינו יודע כלל. והודיעו למלך. ושלח המלך פקודתו (שקורין אוקאז) אחריו. והביאו אותו למלך.

והתחיל המלך לדבר עמו בטוב: הלא אתה יודע שהיהודים הם בידי לעשות בהם כרצוני. על כן אני מבקש ממך בטוב שתתפלל שיהיו לי בנים.

והבטיח לו שיהיה באותה שנה ולד, והלך למקומו.

וילדה המלכה בת, והיתה אותה בת המלכה יפת תאר מאד. וכשהיתה בת ד׳ שנים היתה יכולה כל החכמות ולזמר בכלי שיר, והיתה יודעת כל הלשונות והיו נוסעים מלכים מכל המדינות לראותה. והיתה שמחה גדולה על המלך. אחר כך נכסף המלך מאד שיהיה לו בן כדי שלא תהי מוסבת מלכותו לאיש זר. וגזר שוב על היהודים שיתפללו שיהיה לו בן. והיו מבקשים ומחפשים את הצדיק הנ״ל, ולא מצאו אותו כי כבר נפטר. ובקשו

עוד ומצאו עוד צדיק גנוז. ואמרו לו שיתן למלך בן. ואמר שאינו יודע כלל. והודיעו למלך. ואמר לו המלך גם כן כנ"ל: הלא היהודים בידי וכו' כנ"ל.

אמר לו החכם — היינו זה הצדיק הנ"ל: — תוכל לעשות מה שאצוה?

אמר המלך: הן.

אמר לו החכם: אני צריך שתביא כל מיני אבנים טובות, כי כל אבן טובה יש לה סגולה אחרת. כי יש אצל המלכים ספר שכתובים בו כל מיני אבנים טובות.

אמר המלך: אני אוציא חצי מלכותי כדי שיהיה לי בן.

והלך והביא לו כל מיני אבנים טובות. ולקחם החכם והדיקם. ולקח כוס יין ונתנם לתוכה. ונתן חצי הכוס למלך לשתות וחצי למלכה. ואמר להם שיהיה להם בן שיהיה כולו מאבנים טובות, ותהיינה בו כל הסגולות של כל האבנים הטובות. והלך למקומו.

וילדה בן. ונעשתה שמחה גדולה על המלך. והבן הנולד לא היה מאבנים טובות. כשהיה הבן בן ד' שנים, היה יפה תאר מאד וחכם גדול בכל החכמות והיה יודע כל הלשונות. והי' נוסעים מלכים לראותו. ובת המלכה ראתה שאינה חשובה כל כך, ונתקנאה בו. רק זאת היתה נחמתה באשר שאותו הצדיק אמר שיהיה כולו מאבנים טובות, טוב שאינו מאבנים טובות.

פעם אחת היה בן המלך מחתך עצים וניקף באצבעו. ורצתה בת המלכה לכרך את אצבעו. וראתה שם אבן טובה ונתקנאה בו מאד ועשתה עצמה חולה. ובאו כמה דאקטורים ולא היו יכולים לעשות לה רפואה. וקראו למכשפים. והיה שם מכשף, וגלתה לו האמת שהיא עשתה עצמה חולה כנ"ל. ושאלה אותו, אם יוכל לעשות כשוף לאדם שיהיה מצורע. אמר: הן. אמרה לו: אולי יבקש מכשף שיבטל הכשוף ויתרפא? אמר המכשף: אם ישליכו הכשוף אל המים לא יוכלו לבטלו עוד. ועשתה כן, והשליכה הכשוף אל המים.

ונעשה בן המלך מצורע מאד, על חטמו צרעת ועל פניו ועל שאר גופו. ועסק המלך בדאקטורים ובמכשפים ולא הועילו. וגזר על היהודים שיתפללו. ובקשו הצדיק הנ"ל. והביאו אותו למלך. והצדיק הנ"ל היה מתפלל תמיד להש"י באשר שהוא היה מבטיח שיהיה בן המלך כולו מאבנים טובות, ולא היה כן. והיה טוען להש"י: האם עשיתי זאת בשביל כבודי? לא

עשיתי כי אם בשביל כבודך, ועכשיו לא נתקים כמו שאמרתי?! ובא הצדיק למלך. והיה מתפלל ולא הועיל. והודיעו לו שהיה כשוף. והצדיק הנ"ל היה גבוה למעלה מן כל המכשפים. ובא הצדיק והודיע למלך שהיה כשוף ושהשליכו הכשוף למים. ואין תקנה לבן המלך כי אם שישליכו המכשף שעשה הכשוף למים. אמר המלך: אני נותן לך כל המכשפים להשליכם למים כדי שיתרפא בני. ונתיראה בת המלכה. ורצה אל המים להוציא הכשוף מן המים, כי היתה יודעת היכן מונח הכשוף. ונפלה אל המים. ונעשה רעש גדול שבת המלך נפלה אל המים. ובא אותו הצדיק הנ"ל ואמר להם שבן המלך יתרפא. ונתרפא. ונתיבשה הצרעת ונפלה, ונקלף כל העור ממנו ונעשה מאבנים טובות כולו. והיו לו כל הסגולות של כל האבנים הטובות: — היינו כי אחר שנקלף העור אז נתגלה וראו שבן המלך הוא כולו מאבנים טובות, כאשר אמר הצדיק הנ"ל. —

*

ו׳

מעשה

במלך וחכם

מעשה במלך אחד והיה לו חכם. אמר המלך לחכם: באשר שיש מלך שחותם עצמו שהוא גבור גדול ואיש אמת וענו. והנה גבור? אני יודע שהוא גבור, מחמת שסביב מדינתו הולך הים, ועל הים עומד חיל על ספינות עם הורמאטים ואינם מניחים להתקרב, ולפנים מן הים יש מקום שטובעין בו (שקורין זומפ גדול) סביב המדינה שאין שם כי אם שביל קטן שאינו יכל לילך שם כי אם אדם אחד, וגם שם עומדים הורמאטים. וכשיבא אחד להלחם, מורים עם ההורמאטים, ואי אפשר להתקרב לשם. אך מה שחותם עצמו איש אמת וענו, זה איני יודע. ואני רוצה שתביא אלי הפארטרעט של אותו המלך. כי יש למלך כל הפארטרעטין של כל המלכים, והפארטעט שלו לא נמצא אצל שום מלך, כי הוא נסתר מבני אדם, כי הוא יושב תחת כילה והוא רחוק מבני מדינתו.

הלך החכם אל המדינה. אמר החכם בדעתו שצריך לו לידע מהות המדינה. ועל ידי מה ידע המהות של המדינה? על ידי הקאטאוויש של המדינה (היינו עניני צחוק שקורין קאטאוויש). כי כשצריכים לידע דבר, צריכים לידע הקאטאוויש של אותו הדבר. יש כמה מיני קאטאוויש; יש אחד שמכוון באמת להזיק לחברו בדבריו וכשחברו מקפיד עליו, אומר לו: אני מצחק כמו שכתוב כמתלהלה וכו׳, ואמר הלא מצחק אני. וכן יש אחד שמתכוון בדרך צחוק ואף על פי כן חברו ניזוק על ידי דבריו. וכן יש כמה מיני קאטאוויש. ויש בכל המדינות מדינה שכוללת כל המדינות. ובאותה המדינה יש עיר אחת שכוללת כל העיירות של כל המדינה שכוללת כל המדינות. ובאותה העיר יש בית אחד שכולל כל הבתים של כל העיר שכוללת כל העיירות של המדינה שכוללת כל המדינות. ושם יש אדם שכלול מכל הבית וכו׳. ושם יש אחד שעושה כל הליצנות והקאטאוויש של המדינה.

ולקח החכם עמו ממון רב והלך לשם. וראה שעושים כמה מיני ליצנות וצחוק והבין בקאטאוויש שהמדינה כולה מלאה שקרים מתחלה ועד סוף. כי ראה שעושין צחוק, איך מאנים ומטעים בני אדם במשא ומתן, ואיך הוא בא לדון במאגיסטראט, ושם כלו שקר ומקבלים שחד, והולך לסאנד הגבוה

יותר,–וגם שם כולו שקר. והיו עושים בדרך צחוק אָן שטעלין מכל הדברים הללו. והבין החכם באותו הצחוק שהמדינה כולה מלאה שקרים ורמאות ואין בה שום אמת. והלך ונשא ונתן במדינה. והניח עצמו להונות במשא ומתן. הלך לדון לפני הערכאות, והם כולם מלאים שקר ושחדים: ביום זה נתן להם שחד – למחר לא הכירוהו. והלך לערכאות גבוהין יותר, וגם שם כולו שקר, עד שבא לפני הסאנאט. וגם הם מלאים שקר ושחדים. עד שבא אל המלך בעצמו.

וכשבא אל המלך, ענה ואמר: על מי אתה מלך? שהמדינה מלאה שקרים כולה מתחלה ועד סוף ואין בה שום אמת! והתחיל לספר כל השקרים של המדינה. וכשהמלך שמע דבריו הרכין אזניו אצל הוילון לשמע דבריו, כי היה תמוה למלך שימצא איש שיודע מכל השקרים של המדינה. ושרי המלוכה ששמעו דבריו היו כועסים עליו מאד. והוא היה הולך ומספר השקרים של המדינה. ענה ואמר – החכם הנ"ל: – והיה ראוי לומר שגם המלך כמותם, שהוא אוהב שקר כמו המדינה. אך מזה אני רואה איך אתה איש אמת. ובשביל זה אתה רחוק מהם מחמת שאין אתה יכול לסבל השקר של המדינה. והתחיל לשבח המלך מאד מאד. והמלך מחמת שהיה ענו מאד. ובמקום גדולתו שם ענותנותו. כי כן דרך הענו, שבכל מה שמשבחין ומגדלין אותו יותר נעשה קטן וענו יותר. ומחמת גודל השבח של החכם ששבח וגדל את המלך, בא המלך בענוות וקטנות מאד עד שנעשה אין ממש. ולא היה יכול להתאפק והשליך את הוילון לראות את אותו החכם: מי הוא זה שהוא יודע ומבין כל זאת? ונתגלו פניו. וראה אותו החכם. והביא הפארטרעט שלו אל המלך. ענה ואמר: אספר לכם כל הנסיעה שלי שהיתה לי.

ז׳

מעשה
במלך אחד

*

* *

מעשה במלך אחד שהיו עליו כמה מלחמות כבדות וכבש אותם, ולקח שבויים הרבה. והיה המלך עושה סעודה גדולה (שקורין באיל) בכל שנה באותו היום שכבש המלחמה. והיו שם על הבאיל כל שרי המלוכה וכל השרים, כדרך המלכים. והיו עושין שם עניני צחוק (שקורין קומעדייס) והיו משחקים וצוחקים מכל האומות, מהישמעאל ומכל האומות. והיו עושים ומעקמים בדרך שחוק בדרך הנמוס וההנהגה של כל אומה, ומן הסתם מישראל גם כן היו עושין השחוק. וצוה המלך להביא לו הספר שהיו כתובים בו הנמוסים וההנהגה של כל אומה ואומה. ובכל מקום שהיה פותח את הספר היה רואה שכתובים בו ההנהגה והנמוסים של האומה, כדרך שהיו עושין בעלי השחוק ממש; כי מסתמא גם זה שעשה הצחוק והקאמעדייא ראה גם כן את הספר הנ"ל. ובתוך שהיה המלך יושב על הספר ראה שהיה עכביש (הנקרא שפין) מרחש על צדי הספר, דהיינו על חודי הדפין. ומצד שני היה עומד זבוב. מן הסתם להיכן הולך העכביש? אל הזבוב. ובתוך שהיה העכביש הולך אל הזבוב, בא רוח והרים את הדף מן הספר. ולא היה העכביש יכול לילך אל הזבוב, וחזר לאחוריו. ועשה עצמו בערמה כאלו הוא חוזר ואינו רוצה עוד לילך אל הזבוב. וחזר הדף למקומו. וחזר העכביש לילך אל הזבוב. ואזי שוב הרים הדף ולא הניח.

– היינו שהדף חזר והרים את עצמו ולא הניח את העכביש לילך אל הזבוב – וחזר. וכן היה כמה פעמים. אחר כך שוב חזר העכביש לילך אל הזבוב. והיה מרחש והולך עד שכבר חטף עצמו ברגל אחת אל הדף. ושוב הרים הדף את עצמו, והוא כבר היה על הדף קצת. ואזי הניח הדף את עצמו לגמרי, עד שנשאר העכביש תחתיו בחלל בין דף לדף. והיה מרחש שם ונשאר מטה מטה עד שלא נשאר ממנו כלום. – והזבוב לא אספר לכם מה שהיה בו. –

והמלך היה רואה כל זה. והיה מתמיה עצמו. והבין שאין זה דבר ריק, רק שמראין לו איזה דבר. – וכל השרים ראו שהמלך מסתכל ומתמיה על זה. – והתחיל לחשב בזה: מה זה ועל מה זה? ונתמנם על הספר. וחלם לו שהיתה בידו אבן טובה שקורין דומיט. והיה מסתכל בה, והיו יוצאין ממנה גוזמות אנשים. והשליך מידו הדומיט. והדרך אצל המלכים שתולה על גביהם הפארטרעט שלו ועל גבי הפארטרעט תולה הכתר. והיו אותן האנשים היוצאין מן הדומיט לוקחין את הפארטרעט וחתכו את ראשו, ואחר כן לקחו את הכתר והשליכו לתוך הרפש. – כל זה חלם לו. – והיו אותן האנשים רצים אליו להורגו. והרים עצמו דף מן הספר הנ"ל שהיה שוכב עליו, והגין עליו ולא יכלו לעשות לו מאומה; והלכו ממנו. ואחר כך חזר הדף למקומו. ושוב היה רוצים להורגו, וחזר והרים הדף כנ"ל. וכן היה כמה פעמים. והיה משתוקק מאד לראות איזה דף שמגין עליו, מאיזה נמוסים של איזה אומה כתוב עליו. והיה מתירא להסתכל. והתחיל לצעוק: חבל, חבל! ושמעו כל השרים שהיו יושבין שם. והיו חפצים להקיצו. אך אין זה נמוס להקיץ את המלך. והיו מכים סביבותיו כדי להקיצו ולא היה שומע.

בתוך כך בא אליו הר גבוה ושאל אותו: מה אתה צועק כל כך? שזה זמן רב שאני ישן ולא הקיץ אותי כלום שום דבר, ואתה הקיצות אותי. אמר לו: ולא אצעק? שהם קמים עלי להרגני, רק שזה הדף מגין עלי! השיב לו ההר: אם זה הדף מגין עליך, אין אתה צריך להתירא משום דבר. כי גם עלי קמים הרבה שונאים, רק זה הדף מגין עלי. בא ואראך. והראה לו שסביב ההר עומדים אלפים ורבבות שונאים ועושים סעודות ושמחים וכלי זמר מזמרים ומרקדין. והשמחה היא שאיזו כת מהם חושב אחד ובא על איזו חכמה איך לעלות אל ההר, ואזי עושים שמחה גדולה וסעודה ומזמרים וכו'.

וכן כל כת וכת מהם. רק שזה הדף של אלו הנמוסים שמגין עליך מגין עלי. ובראש ההר היה נסר שקורין טאבליצע. והיו כתובים שם הנמוסים של הדף המגין עליו מאיזה אומה הוא. רק מחמת שההר גבוה אין יכולין לקרות אותו הכתב. רק למטה היתה טאבליצע. והיה כתוב שם שמי שיש לו כל השניים יכול לעלות אל ההר. ונתן הש״י שגדל עשב במקום שצריכים לעלות אל ההר, ומי שבא לשם היו נופלות לו כל השניים: הן שהיה הולך ברגליו, הן שהיה רוכב, הן שהלך בעגלה עם בהמות — היו נופלות כל השניים. והיו מונחים שם חמרים של שניים כמו הרים, הרים. אחר כך לקחו אותן האנשים הנ״ל וחזרו והעמידו יחד את הפארטרעט כבראשונה, ואת הכתר לקחו ורחצו אותו, וחזרו ותלאום במקומם.

והקיץ המלך והסתכל תיכף על הדף שהגין עליו מאיזה נמוס של איזו אומה הוא, וראה שכתוב בו הנמוס של ישראל. והתחיל להסתכל — על הדף — בדרך אמת והבין האמת לאמתו. ויישב עצמו שהוא עצמו בודאי יהיה ישראל. רק מה עושין להחזיר למוטב כולם, להביאם לאמת?

ויישב עצמו שילך ויסע לבקש חכם שיפתור לו החלום כהויתו. ולקח עמו שני אנשים ונסע לעולם. ולא כדרך המלך, רק כאיש פשוט. והיה נוסע מעיר לעיר וממדינה למדינה ושאל איך נמצא חכם שיוכל לפתור חלום כהויתו. והודיעו לו ששם ושם נמצא חכם כזה. ונסע לשם. ובא אל החכם וספר לו האמת, איך שהוא מלך וכבש מלחמות וכל המעשה שהיה כנ״ל, ובקש ממנו לפתור חלומו. והשיב לו: אני בעצמי איני יכול לפתור, רק שיש זמן באותו יום באותו חודש ואזי אני מקבץ כל סממני הקטורת ועושה מהם מורכב. ומעשנין את האדם באלו הקטורת, ואותו האדם חושב במחשבתו מה שרוצה לראות ולידע, ואזי ידע הכל. ויישב המלך עצמו, מאחר שכבר כלה זמן רב בשביל זה, שימתין עוד עד אותו היום ואותו החודש.

ואזי עשה לו החכם כן כנ״ל, ועשן אותו עם הקטורת כנ״ל. והתחיל לראות אפילו מה שהיה נעשה עמו קודם הלידה, בעת שהיתה הנשמה בעולם העליון. וראה שהיו מוליכין הנשמה שלו דרך כל העולמות. והיו מכריזין ושואלין: מי שיש לו ללמד חוב על זאת הנשמה — יבא. ולא היה נמצא אחד ללמד חוב עליה. בתוך כך בא אחד ורץ וצעק: רבונו של עולם, שמע תפלתי! אם זה יבא לעולם — מה לי לעשות עוד? ועל מה בראתני? וזה

היה הס"מ – היינו זה שצעק כל זה היה הס"מ בעצמו. – והשיבו לו: זאת הנשמה צריכה לירד לעולם בוודאי. ואתה חשוב לך עצה. והלך לו. והוליכו את הנשמה עוד דרך עולמות עד שהביאו אותה לבית דין של מעלה, כדי להשביע אותה שתרד לעולם. ואותו האיש עדיין לא בא. ושלחו אחריו שליח ובא. והביא עמו זקן אחד שהיה כפוף כדרך הזקן שהיה מכיר עמו מכבר – היינו שהבעל־דבר היתה לו היכרות עם זה הזקן הכפוף מכבר – ושחק, ואמר: כבר נתתי לי עצה. רשאי הוא לילך לעולם. והניחו את הנשמה וירדה לעולם. והיה רואה כל מה שעבר עליו מתחלה ועד סוף, ואיך נעשה מלך, והמלחמות שהיו לו וכו׳, ולקח שבויים. ובתוכם היתה יפת תואר שהיו לה כל מיני חן שבעולם. רק שזה החן לא היה מעצמה, רק שהיתה תולה עליה דומיט. ואותו הדומיט היו לו כל מיני חן. ומחמת זה נדמה שיש לה כל מיני חן. ועל אותו ההר אינם יכולים לבא רק חכמים ועשירים וכו׳.

ח׳

מעשה

בבן רב

*

* *

מעשה ברב אחד שלא היו לו בנים. אחר כך היה לו בן אחד. וגדל אותו, והשיא אותו; והיה יושב בעליה ולומד כדרך אצל הגבירים. והיה לומד ומתפלל תמיד. רק שהיה מרגיש בעצמו שחסר לו איזה חסרון ואינו יודע מהו. ולא היה מרגיש טעם בלמודו ותפלתו. וספר לפני שני אנשים בני הנעורים. ונתנו לו עצה שיסע לאותו צדיק. ואותו הבן הנ"ל עשה מצוה שבא על ידה לבחינת מאור הקטן. והלך אותו בן יחיד וספר לאביו: באשר שאינו מרגיש טעם בעבודתו כנ"ל, וחסר לו ואינו יודע מהו — בכן רוצה הוא לנסוע לאותו צדיק. והשיב לו אביו: איך אתה בא לנסוע אליו? הלא אתה למדן יותר ממנו ומיוחס יותר ממנו, לא נאה לך לנסע אליו, כלך מדרך זו! עד שמנע אותו לנסע. וחזר ללמודו. ושוב הרגיש חסרון כנ"ל. והתיעץ שוב עם אותן האנשים הנ"ל. ויעצו אותו כמקדם לנסע לצדיק; ושוב הלך לאביו. והטה אותו אביו ומנע אותו כנ"ל. וכן היה כמה פעמים. והבן הנ"ל היה מרגיש שחסר לו. והיה מתגעגע מאד למלאות חסרונו ולא ידע מהו כנ"ל. ובא עוד לאביו והפציר בו עד שהוכרח אביו לנסע עמו. כי לא רצה להניח אותו לנסוע לבדו, מחמת שהיה בן יחיד. ואמר לו אביו: הלא תראה שאסע עמך, ואראה לך שאין בו ממש. ואסרו המרכבה ונסעו.

אמר לו אביו: בזה אנסה, אם יתנהג כסדר — הוא מן השמים, ואם לאו — אינו מן השמים, ונחזור; ונסעו. ובאו אל גשר קטן. ונפל סוס אחד והמרכבה נתהפכה וכמעט נטבעו. אמר לו אביו: ראה שאינו מתנהג כסדר ואין הנסיעה מן השמים; וחזרו. וחזר הבן ללמודו. ושוב ראה החסרון שחסר לו ואינו יודע. וחזר והפציר באביו כנ"ל. והוכרח לנסע עמו שנית. וכשנסעו העמיד אביו הנסיון כבראשונה אם יתנהג כסדר. ונזדמן, כשהיו נוסעים ונשברו שתי הידות (שקורין אקסין). ואמר לו אביו: ראה שאינו מתנהג לנו לנסוע. כי האם זה דרך הטבע שישתברו שני האקסין? וכמה פעמים שנסעו עם המרכבה הזאת, ולא נזדמן כזאת! וחזרו. וחזר הבן הנ"ל לדרכו כנ"ל — היינו ללמודו וכו' כנ"ל — ושוב הרגיש החסרון כנ"ל. והאנשים יעצו אותו לנסוע. וחזר לאביו והפציר אותו כנ"ל, והוכרח לנסוע עמו עוד. ואמר לו הבן שלא נעמוד על נסיון כזה, כי זה דרך הטבע שנופל סוס לפעמים או שנשתברין האקסין, אם לא שיהיה איזה דבר מורגש מאד.

ונסעו ובאו לקרעטשמי ללון. ומצאו שם סוחר והתחילו לספר עמו כדרך הסוחרים. ולא גלו לו שהם נוסעים לשם. כי הרב היה מתבייש בעצמו לומר שנוסע לאותו הצדיק. והיו מדברים מעסקי העולם. עד שבסבוב הדברים הגיעו לספר מצדיקים, היכן נמצאים צדיקים. וספר להם ששם נמצא צדיק, ושם ושם. והתחילו הם לדבר מהצדיק שנסעו אליו. השיב להם זה — בלשון תימה — הלא קל הוא! כי אני נוסע עכשיו ממנו ואני הייתי שם, שהיה עובר עבירה. ענה אביו ואמר לבנו: הראית בני מה שזה הסוחר מספר לפי תומו? והלא הוא נוסע משם. וחזרו לביתם.

ונפטר אותו הבן. ובא בחלום לרב הנ"ל אביו; וראה אותו שהיה עומד בכעס גדול, ושאל אותו: למה אתה בכעס כל כך? והשיב לו שיסע לאותו הצדיק הנ"ל — שרצה לנסוע עם בנו אליו כנ"ל — והוא יגיד לך על מה אני בכעס. והקיץ, ואמר שמקרה הוא. אחר כך חלם לו עוד כנ"ל, ואמר שהוא גם כן חלום שוא; וכן עד שלש פעמים והבין: הלא דבר הוא. ונסע לשם. ופגע בדרך את הסוחר שפגע מקדם בעת שנסע עם בנו, והכיר אותו ואמר לו: הלא אתה הוא שראיתיך באותו הקרעטשמי? והשיב לו: בוודאי ראית אותי. ופתח פיו ואמר לו: אם תרצה אהיה בולע אותך. אמר לו: מה אתה מדבר? השיב לו: זכור אתה כשנסעת עם בנך ובתחלה

נפל סוס על הגשר, וחזרת; אחר כך נשברו האקסין, אחר כך פגעת בי ואמרתי לך שהוא קל. ומאחר שפטרתי אותו, את בנך, עכשיו אתה רשאי לנסוע. כי הוא היה בחינת מאור הקטן. והצדיק הנ״ל הוא בחינת מאור הגדול, ואם היו מתוועדים יחד — היה בא משיח. וכיון שפטרתי אותו, אתה רשאי לנסוע. ובתוך דבריו נעלם, ולא היה לו עם מי לדבר. ונסע הרב אל הצדיק. וצעק: חבל, חבל! חבל על דאבדין ולא משתכחין! הש״י ישיב נדחינו בקרוב אמן; וזה הסוחר הנ״ל היה הס״מ בעצמו.
— שנדמה לסוחר והטעה אותם ואחר כך כשפגע שנית ברב הנ״ל, התגרה עמו הוא בעצמו על אשר שמע לעצתו. כי כן דרכו כידוע. — הש״י יצילנו.

*

ט׳

מעשה

בחכם ותם

*

* *

מעשה שני בעלי בתים היו בעיר אחת והיו גדולים בעשירות. והיו להם בתים גדולים. והיו להם שני בנים, לכל אחד בן אחד. ולמדו שניהם בחדר אחד. ואלו שני הבנים היה אחד מהם בר הבנה והאחד היה תם. — לא שהיה טפש אלא שהיה לו שכל פשוט ונמוך. — ואלו שני הבנים היו אוהבים זה את זה מאד. אף על פי שאחד היה חכם והאחד היה תם ומוחו היה נמוך, אף על פי כן אהבו זה את זה מאד. לימים התחילו שני בעלי הבתים הנ״ל לירד. וירדו מטה מטה עד שאבדו הכל ונעשו אביונים. ולא נשארו להם כי אם הבתים שלהם. והבנים התחילו להתגדל. אמרו האבות הנ״ל לבנים: אין בידינו לשלם עבוריכם, להחזיק אתכם. עשו לכם מה שתעשו.

הלך התם ולמד מלאכת רצען. והחכם שהיה בר הבנה לא היה רצונו לעסוק במלאכה פשוטה כזו ויישב בדעתו שילך בעולם ויסתכל מה לעשות. והיה הולך ומשוטט בשוק. וראה עגלה גדולה עם ארבעה סוסים וחאמיטש שהיתה רצה והולכת.

ענה ואמר לסוחרים: מאין אתם?

השיבו לו: מוורשא.

— להיכן אתם נוסעים?

– לווארשא.

שאל אותם: שמא אתם צריכים משרתים?

ראו שהוא בר הבנה ומזורז, והוטב בעיניהם וקבלו אותו עמהם. ונסע עמם ושמש אותם היטב מאד על הדרך.

בבואו לווארשא, מאחר שהיה בר הבנה, יישב עצמו: מאחר שכבר אני בווארשא למה לי להתקשר עם אלו? אולי יש מקום טוב מהם, אלך ואבקש ואראה. והלך בשוק. והתחיל לחקר ולשאל על האנשים שהביאוהו, ואם יש טוב מהם. ואמרו לו שהאנשים הללו הם הגונים וטוב להיות אצלם, אך שקשה מאד להיות אצלם, מחמת שמשא ומתן שלהם הוא למרחקים מאד. הלך וראה משרתים של גוועלבין שהיו הולכים בשוק, והיו הולכים בדרכם עם מיני חן שלהם, בכובעיהם ובמנעליהם עם קצוות בולטות ושאר מיני חן שיש להם בהלוכיהם ובמלבושיהם. והוא היה בר הבנה וחריף וישר בעיניו מאד, מחמת שהוא ענין נאה וגם הדבר בביתו במקומו.

הלך אל האנשים שהביאוהו ונתן להם תשואות חן ואמר להם שאין נוח לפניו להיות אצלם. ועל מה שהביאוהו בעד זה שמש אותם בדרך. והלך ועמד עצמו אצל בעל הבית אחד. ודרך המשרתים שבתחלה צריכים להשכר בפחות ולעשות עבודות כבדות, ואחר כך באים למעלת המשרתים הגדולים. והיה בעל הבית עושה עמו מלאכות כבדות והיה שולחו לאדונים לשאת סחורה כדרך המשרתים שצריכים לכוף ידיהם תחת אציליהם להניח הבגד על בליטת היד ברוחב הכתף. והיתה כבדה עליו מאד עבודה כזו. לפעמים היה צריך לעלות עם המשאוי הנ"ל על עליות הגבוהות. והיתה קשה עליו העבודה.

ויישב עצמו כי היה פילוסוף בר הבנה: מה לי לעבודה זו? הלא העקר רק בשביל התכלית – לישא אשה ולהתפרנס, עדיין איני צריך להסתכל על זה. על זה יהיה פנאי להבא בשנים הבאות. כעת טוב לי להיות משוטט בארץ, להיות במדינות, להשביע עיני בעולם.

הלך בשוק וראה שנוסעים בעגלה גדולה סוחרים. ושאל אותן: להיכן אתם נוסעים?

– ללאגורנא.

– התקחו אותי לשם?

– הן.

וקבלו אותו לשם ומשם הפליג לאיטליא, משם לשפאניא. בין כך ובין כך עברו כמה שנים. ועל ידי זה נעשה עוד חכם יותר מאחר שהיה במדינות רבות. ויישב עצמו: כעת ראוי להביט על התכלית. והתחיל לחשוב עם פילוסופיא שלו מה לעשות. וישר בעיניו ללמוד מלאכת צורף בזהב שהיא מלאכה גדולה ונאה ויש בה חכמה, וגם היא מלאכה עשירה. והוא היה בר הבנה ופילוסוף ולא הוצרך ללמוד המלאכה כמה שנים. רק ברבע שנה קבל את האומנות ונעשה אומן גדול מאד והיה בקי במלאכה יותר מן האומן שלמדו. אחר כך יישב עצמו: אף על פי שיש בידי מלאכה כזו, אף על פי כן אין די לי בזה. היום חשוב זאת, פן בזמן אחר יוחשב דבר אחר? והלך והעמיד עצמו אצל שטיין־שניידיר ומחמת הבנה שלו קבל אומנות זאת גם כן בזמן מועט ברבע שנה. אחר כך יישב עצמו עם הפילוסופיא שלו: הגם שיש בידי ב׳ האומנות, מי יודע פן לא יוחשבו שניהם? טוב לי ללמוד אומנות שהיא חשובה לעולם.

וחקר בהבנה ופילוסופיא שלו ללמוד דאקטיריי שהוא דבר הצריך וחשוב תמיד. ודרך למוד דאקטיריי שצריכין ללמוד מקודם לשון לַטיין והכתב וללמוד חכמות פילוסופיא. והוא מחמת הבנתו למד גם זאת בזמן מועט ברבע שנה, ונעשה דאקטיר גדול ופילוסוף וחכם בכל החכמות. אחר כך התחיל העולם להיות בעיניו כלא. כי מחמת חכמתו שהיה אומן גדול כזה וחכם ודאקטיר כזה, היה כל אחד מבני העולם בעיניו כלא. ויישב עצמו לעשות לו תכלית ולישא אשה ואמר בדעתו: אם אשא אשה בכאן, מי ידע מה שנעשה ממני? אלך ואשוב לביתי למען יראו מה שנהיה ממני, שהייתי נער קטן ועכשיו באתי לגדולה כזו!

והלך ונסע לביתו. והיו לו יסורין גדולים בדרך כי מחמת חכמתו לא היה לו עם מי לדבר. ולא היה מוצא אכסניא כרצונו והיו לו יסורין הרבה.

והנה נשליך כעת את מעשה החכם ונתחיל לספר במעשה התם.

התם הנ״ל למד מלאכת רצענות, ומחמת שהיה תם למד הרבה עד שקבל. ולא היה בקי באומנות בשלמות; ונשא אשה והיה מתפרנס מן המלאכה. ומחמת שהיה תם ולא היה בקי במלאכה כל כך על כן היתה פרנסתו בדוחק גדול ובצמצום. ולא היה לו פנאי אפילו לאכול, כי היה צריך תמיד לעסוק

במלאכה מחמת שלא היה יכול האומנות בשלמות. רק בשעת המלאכה בשעה שהיה נוקב במרצע והיה מכניס ומוציא החוט העב של התפירה כדרך הרצענים, אז היה נושך חתיכת לחם ואוכל. ומנהגו היה שהיה תמיד בשמחה גדולה מאד והיה רק מלא שמחה תמיד, והיו לו כל המאכלים וכל המשקות וכל המלבושים. והיה אומר לאשתו: אשתי, תני לי לאכול. והיתה נותנת לו חתיכת לחם ואכל. אחר כך היה אומר: תני לי הרוטב עם קטניות. והיתה חותכת לו עוד חתיכת לחם לאכול. והיה משבח ואומר: כמה יפה וטוב מאד הרוטב הזה!

וכן היה מצוה ליתן לו הבשר ושאר מאכלים טובים כיוצא בזה. ובעד כל מאכל ומאכל היתה נותנת לו חתיכת לחם והוא היה מתענג מאד מזה, ושבח מאד את אותו המאכל כמה הוא מתוקן וטוב כאלו היה אוכל אותו המאכל ממש. ובאמת היה מרגיש באכילת הלחם טעם כל מאכל ומאכל שהיה רוצה, מחמת תמימותו ושמחתו הגדולה. וכן היה מצוה: אשתי תני לי שכר לשתות! ונתנה לו מים. והיה משבח: כמה יפה השכר הזה. –תני לי דבש! ונתנה לו מים, והיה משבח גם כן כנ"ל. –תני לי יין! וכו', כיוצא בזה, ונתנה לו מים; והיה מתענג ומשבח אותו המשקה כאלו הוא שותה אותו ממש.

וכן במלבושים היה להם בשותפות לו ולאשתו פעלץ אחד. והיה אומר: אשתי, תני לי הפעלץ. כשהיה צריך ללבוש פעלץ לילך לשוק. והיתה נותנת לו. כשהיה צריך ללבוש טוליפ לילך בין אנשים היה אומר: אשתי, תני לי הטוליפ. והיתה נותנת לו הפעלץ. והיה מתענג ממנו והיה משבח: כמה יפה הטוליפ הזה! כשהיה צריך לקאפטין כגון לילך לבית הכנסת היה מצוה ואומר: אשתי תני לי הקאפטין! והיתה נותנת לו הפעלץ והיה משבח ואומר: כמה יפה ונאה הקאפטין הזה! וכן כשהיה צריך ללבוש יופא, היתה נותנת לו גם כן הפעלץ. והיה משבח ומתענג גם כן: כמה יפה ונאה היופא הזאת הנ"ל! וכן בכיוצא בזה, והיה רק מלא שמחה וחדוה תמיד.

כשהיה גומר המנעל, ומן הסתם היו לו ג' קצוות, כי לא היה יכול האומנות בשלמות כנ"ל – היה לוקח המנעל בידו והיה משבח אותו מאד, והיה מתענג מאד ממנו. והיה אומר: אשתי! כמה יפה ונפלא המנעל הזה, כמה מתוק המנעל הזה, כמה מנעל של דבש וצוקיר המנעל הזה! והיתה שואלת אותו: אם כן מפני מה שארי רצענים נוטלים ג' זהובים בעד זוג

מנעלים ואתה לוקח רק חצי טאליר – היינו זהב וחצי? – השיב לה: מה לי בזה? זה מעשה שלו, וזה מעשה שלי. ועוד – למה לנו לדבר מאחרים? הלא נתחיל לחשוב כמה וכמה אני מרויח במנעל זה מיד ליד: העור הוא בכך, הזפת והחוטים וכו׳ בכך, ושארי דברים כיוצא בזה בכך, לאפקיס בכך. ועתה אני מרויח מיד ליד עשרה גדולים. ומה איכפת לי ריוח כזה מיד ליד?

והיה רק מלא שמחה וחדוה תמיד. ואצל העולם היה ללעג, והשיגו תאוותם בו; שמצאו ממי להתלוצץ כרצונם, כי היה נדמה למשוגע. והיו באים בני אדם והתחילו בכוונה לדבר עמו, בשביל להתלוצץ. והיה אותו התם אומר: רק בלי ליצנות! ותיכף שהשיבו לו בלי ליצנות קבל דבריהם, והתחיל לדבר עמם: כי יותר לא היה רוצה להעמיק לחשוב חכמות שגם זה בעצמו ליצנות. כי היה איש תם, וכשהיה רואה שכוונתם לליצנות, היה אומר: מה יהיה כשתהיה חכם ממני? הלא אזי תהיה שוטה! כי מה אני נחשב? וכשתהיה חכם ממני, אדרבא אזי תהיה שוטה.

כל זה היו דרכי התם. ועתה נחזור לענין ראשון.

בתוך כך נעשה רעש, שהחכם הנ״ל היה נוסע ובא לכאן בגדולה וחכמה גדולה. ורץ התם גם כן לקראתו בשמחה גדולה והיה אומר לאשתו: תני לי מהר היופא, אלך לקראת חברי ידידי לראותו. ונתנה לו הפעלץ. והיה רץ לקראתו. והחכם היה נוסע בעגלות צב בגדולה. ובא לקראתו התם הזה. והיה שואל בשלומו באהבה בשמחה: אחי חביבי, מה אתה עושה? ברוך המקום שהביאך ואני זוכה לראותך.

והחכם הנ״ל גם כל העולם היה בעיניו כלא, כנ״ל, מכל שכן איש כזה שנדמה למשוגע! אך אף על פי כן מחמת אהבת נעורים הגדולה שהיתה ביניהם היה מקרבו ונסע עמו לתוך העיר. ושני בעלי הבתים הנ״ל, אביהם של אלו שני הבנים, מתו בתוך אותו הזמן שהיה החכם משוטט במדינות ונשארו הבתים שלהם. והתם שהיה במקומו נכנס לבית אביו וירשו. והחכם שהיה במדינות לא היה מי לקבל הבית. ונעשה כלה ואבוד בית החכם ולא נשאר ממנו כלום. ולא היה לחכם מקום ליכנס בו בבואו. ונסע לתוך אכסניא אחת והיו לו שם יסורים, כי לא היתה האכסניא כרצונו. והתם הנ״ל מצא לו עתה עובדא חדשה; והיה רץ ובא בכל פעם מביתו לחכם באהבה בשמחה. והיה

רואה שיש לו יסורים מהאכסניא. ואמר התם להחכם: אחי עול לביתי, ותעמוד אצלי. ואני אקבץ כל מה שיש לי בקומץ אחד. וכל ביתי הכל לפניך כרצונך.

ויישר בעיני החכם. ונכנס לביתו, ועמד אצלו. והחכם היה מלא יסורים תמיד. כי הניח שם שהוא חכם מופלג ודאקטיר גדול מאד, והיה בא שר אחד וצוה לו שיעשה לו טבעת של זהב. ועשה לו טבעת נפלאה מאד וחקק שם ציורים בדרכים נפלאים מאד וחקק שם אילן שהיה נפלא מאד, ובא השר ולא ישרה בעיניו כלל הטבעת. והיו לו יסורים גדולים מאד, כי היה יודע בעצמו שאלו היתה הטבעת עם האילן הזה בשפאניא היה חשוב ונפלא מאד. וכן פעם אחת בא שר גדול והביא אבן טובה יקרה, שבא ממרחקים והביא לו עוד אבן טובה עם ציור, וצוה לו שיצייר לו כציור הזה על האבן הטובה שהביא. וצייר ממש כאותו הציור, רק ששגה בדבר אחד שלא היה שום אדם מבין על זה רק הוא לבדו. ובא השר וקבל האבן הטובה וישרה בעיניו. והיו לו לחכם הזה יסורים גדולים מן השגיאה: הלא עד היכן מגיעה חכמתי – ועתה תזדמן לי שגיאה!

וגם בענין הדאקטיריי היו לו יסורים. כשהיה בא לחולה והיה נותן לו רפואה שהיה יודע בברור שאם ילך לו לחולה לחיים בודאי מחויב בברור להתרפאות מזה, כי היא רפואה נפלאה מאד, ואחר כך מת החולה. והיו אומרים העולם שמת על ידו, והיו לו יסורים גדולים מזה. וכן לפעמים נתן רפואה לחולה ונתרפא, והיו אומרים העולם: מקרה הוא. והיה מלא יסורים תמיד. וכן היה צריך למלבוש. וקרא החייט ויגע עמו עד שלמדו לעשות המלבוש כרצונו, כמו שהיה יודע. וכוון החייט ועשה המלבוש כרצונו, רק כנף אחד (שקורין לעפיל) שגה בו ולא כוונו יפה. והיה מצטער מאד כי היה יודע בעצמו: אף שבכאן הוא יפה, כי אינם מבינים על זה; אבל אם הייתי בשפאניא עם הלעפיל הזה הייתי לשחוק והייתי נדמה כמו יתיר.

וכן היה מלא יסורים תמיד. והתם היה רץ ובא בכל פעם אל החכם בשמחה. ומצאו שהוא מיצר ומלא יסורים ושאלו: הלא חכם ועשיר כמותך על מה יש לך יסורים תמיד? הלא אני מלא שמחה תמיד.

והיה בעיני החכם לשחוק ונדמה בעיניו למשוגע. ואמר לו התם: הלא סתם בני אדם שמתלוצצים ממני הם שוטים; כי אם הם המה חכמים ממני, הלא אדרבה הם שוטים, כנ"ל! מכל שכן – חכם כמותך, ומה

אם אתה חכם ממני? ענה התם ואמר לחכם: מי יתן שתבא אתה על מדרגה שלי. השיב החכם ואמר: זה אפשר להיות שאני אבא על שלך שינטל ממני השכל חס ושלום, או אהיה חולה חס ושלום ואהיה נעשה משוגע. כי הלא מה אתה? איש משוגע! אבל שאתה תבא על שלי? זה אי אפשר בשום אופן שתהיה אתה חכם כמוני.

השיב התם: אצל השם יתברך הכל אפשר. ויכול להיות בהרף עין שאני אבא על שלך. ושחק החכם ממנו מאד.

ואלו שני הבנים היו נקראים בפי העולם זה בכנוי חכם וזה בכנוי תם. אף על פי שיש כמה חכמים ותמים בעולם, אף על פי כן כאן היה ניכר הדבר ביותר, כי שניהם ממקום אחד ולמדו ביחד, וזה נעשה חכם מופלג מאד, וזה היה תם מופלג מאד. ובהסקאסקי ששם כותבין כל אחד עם כנוי פאמעליא שלו היו כותבין על זה כנוי חכם ועל זה כנוי תם. פעם אחת בא המלך על הסקאסקי ומצא שהיו כתובין שם אלו שני הבנים זה בשם חכם וזה בשם תם. והיה בעיניו לפלא שאלו השנים מכונים בשם חכם ותם. ונתאוה המלך לראותם. וחשב המלך: אם אשלח אחריהם פתאום שיבואו לפני, יפחדו מאד, והחכם יסתמו טענותיו לגמרי, והתם גם כן אפשר ישתגע מחמת פחד. ונתיישב המלך לשלוח חכם אחד אל החכם ותם אל התם. רק איך מוצאין בעיר תם? כי בעיר מלוכה על פי רוב הם חכמים. רק שהממונה על האוצרות הוא תם דוקא. כי החכם אינם רוצים לעשות ממונה על האוצרות פן על ידי חכמתו ושכלו יוכל לבזבז האוצרות. על כן עושין ממונה על האוצרות תם דוקא. וקרא המלך לחכם אחד ולאותו התם הנ"ל ושלחם לשני הבנים הנ"ל. ונתן בידם אגרות לכל אחד ואחד. גם נתן בידם אגרת לגאבירניר של הגאבערני' שאלו שני הבנים הם תחת ממשלתו. וצוה באגרת שהגאבירניר ישלח להם אגרות משמו לחכם ולתם כדי שלא יפחדו ויכתוב להם שאין הדבר נחוץ ואין המלך גוזר דוקא שיבואו, רק הדבר תלוי ברצונם. אם הם רוצים — יבואו. רק שהמלך חפץ לראותם. ונסעו אלו השלוחים, החכם והתם, ובאו לגאבירניר ונתנו לו האגרת. ושאל הגאבירניר על אלו שני הבנים. ואמרו לו שהחכם הוא חכם מופלג ועשיר גדול. והתם הוא תם ביותר ויש לו כל המלבושין של הפעלץ כנ"ל. ונתיעץ הגאבירניר שבוודאי אין ראוי להביאו לפני המלך בלבוש פעלץ. ועשה לו מלבושין כראוי והניח בתוך עגלות

הצב של התם ונתן להם אגרות כנ"ל. ונסעו השלוחים ובאו לשם, ונתנו האגרות להם. החכם — לחכם, והתם — לתם. והתם תיכף שהגיעה לו האגרת אמר לתם השליח שהביאו: הלא איני יודע מה כתוב בו. קרא אותו לפני.

השיב לו: אני אספר לך בעל פה מה שכתוב בו, שהמלך רוצה שתבא אליו.

שאל תיכף: רק בלי ליצנות?

השיב לו: בוודאי אמת, בלי ליצנות.

ונתמלא שמחה תיכף ורץ ואמר לאשתו: אשתי! המלך שלח בשבילי. ושאלה אותו: על מה ולמה? ולא היה לו פנאי להשיבה כלל. ותיכף נזדרז בשמחה והלך ונסע עם השליח תיכף. ונכנס וישב בתוך עגלות הצב ומצא שם הבגדים הנ"ל ושמח יותר ויותר. בתוך כך נשלחו מסירות על הגאבירניר שהוא עושה עוולות. והעבירו המלך. ונתייעץ המלך שטוב שיהיה גאבירניר איש תם שהתם ינהג המדינה באמת וביושר, מחמת שהתם אינו יודע חכמות והמצאות. ונמלך המלך לעשות התם הנ"ל גאבירניר. ושלח המלך פקודתו שהתם הנ"ל ששלח אחריו הוא יהיה גאבירניר, והוא צריך לנסוע דרך העיר של הגאבערניא. ויעמדו על השערים של העיר ותיכף בבואו יעכבו אותו ויכתירו אותו בהתמנות הזאת שיהיה גאבירניר. וכן עשו. ועמדו על השערים. ותיכף בעברו שם עכבו אותו ואמרו לו שהוא נעשה גאבירניר. ושאל ואמר: רק בלי ליצנות? השיבו לו: בוודאי בלי שום ליצנות.

ונעשה התם תיכף גאבירניר בתוקף ועוז. ועתה שנתרומם מזלו ומזל מחכים ובאה לו קצת הבנה, אף על פי כן לא השתמש כלל בחכמתו ונהג בתמימותו כבראשונה, ונהג את המדינה בתמימות באמת וביושר, ועולה לא נמצאה בו. ועל הנהגת המדינה אין צריכין שכל גדול וחכמות, רק על פי היושר והתמימות. כשבאו לפניו שנים לדין היה אומר: אתה זכאי ואתה חייב, כפי תמימותו באמת, בלי שום ערמה ומרמה. וכן נהג הכל באמת. והיו אוהבים אותו המדינה מאד. והיו לו יועצים אוהבים באמת. ומחמת האהבה יעץ לו אחד: באשר שבודאי בהכרח תהיה קרוא אל המלך שתבוא לפניו, כי הלא כבר שלח אחריך, וגם הדרך שהגאבירניר מוכרח לבא לפני המלך; ואחר כך אף על פי שאתה כשר מאד ולא ימצא בך שום עולה בהנהגתך המדינה, אף על פי כן דרך המלך בדבריו לנטות לצד אחר, לדבר חכמות

ולשונות אחרות, על כן נאה ודרך ארץ שתוכל להשיבו. על כן טוב שאלמדך חכמות ולשונות. ונתקבל הדבר בעיני התם ואמר: מה איכפת לי אם אלמוד חכמות ולשונות? ותיכף עלה על דעתו, שחברו החכם אמר לו שאי אפשר בשום אופן שהוא יבוא על שלו. והנה עתה כבר בא על חכמתו. — ואף על פי כן, אף על פי שכבר היה יודע חכמות, לא היה משתמש עם החכמות כלל, רק נהג הכל בתמימותו כבראשונה.

אחרי כן שלח המלך שיבא זה התם הגאבירניר אליו. ונסע אליו. ודבר המלך עם התם בתחלה מהנהגת המדינה. והוטב בעיני המלך מאד מאד, כי ראה שהוא מתנהג ביושר ואמת גדול בלי שום עולה ומרמה. אחר כך התחיל המלך לדבר חכמות ולשונות. והשיבו התם כראוי. והוטב בעיני המלך זאת ביותר ויותר. ואמר: אני רואה שהוא חכם כזה, ואף על פי כן הוא מתנהג בתמימות כזו. וייטב בעיני המלך מאד מאד. ומנה המלך אותו שיהיה מיניסטיר על כל המיניסטריש. וצוה לו מקום מיוחד ששם תהיה ישיבתו. וצוה שיבנו לו חומות נאות ומפוארות כראוי, ונתן לו כתב על התמנות זאת שיהיה מיניסטיר כנ״ל. וכן היה שבנאו לו בנינים כנ״ל באותו המקום שצוה המלך. והלך וקבל הגדולה בתוקף.

והחכם הנ״ל כשבאה אליו האגרת מהמלך כנ״ל, השיב לחכם שהביאה: המתן ולין פה ונדבר ונתיישב. לערב עשה עבורו סעודה גדולה. בתוך סעודתו נתחכם החכם בחכמתו ופילוסופיא שלו. וענה ואמר: מה זאת שמלך כזה ישלח אחרי עבור שפל ברך כמוני? ומה אני שהמלך ישלח אחרי? הלא מלך כזה שיש לו ממשלה וגדולה כזו — ואני שפל ונבזה כנגד מלך גדול ונורא כזה! ואיך יתיישב זאת בדעת שמלך כזה ישלח עבור שפל כמוני? אם אומר בשביל חכמתי — מה אני כנגד המלך? וכי אין למלך חכמים? וגם המלך בעצמו בודאי חכם גדול, ומה הדבר הזה שהמלך ישלח עבורי?

וישתומם על זה מאד מאד. ענה ואמר זה החכם — היינו החכם הא׳ שהוא חברו של התם, כי כל זה הכל מדבריו של אותו החכם הא׳ חברו של התם. שאחר שהשתומם והתמיה עצמו מאד כנ״ל ענה בעצמו דברים אלו ואמר לחכם השליח: — תדע מה שאני אומר? דעתי שבהכרח הדבר מובן ומבורר שאין מלך בעולם כלל. וכל העולם טועים בשטות זו,

שסוברים שיש מלך. וראה והבין איך אפשר זאת שכל בני העולם ימסרו עצמן לסמוך על איש אחד שהוא המלך ? בוודאי אין מלך בעולם כלל!

השיב החכם השליח הנ"ל: הלא אני הבאתי לך אגרת מהמלך. שאל אותו החכם הא' הנ"ל: האתה בעצמך קבלת האגרת מיד המלך בעצמו ממש ? השיב לו: לאו, רק איש אחר נתן בידי האגרת בשם המלך. ענה ואמר: עתה ראה בעיניך שדברי כנים, כי אין מלך כלל. חזר ושאל אותו: תאמר לי, הלא אתה מן עיר המלוכה ומגודל שם מימך, הגידה לי: הראית מימיך את המלך ? השיב לו: לאו. — כי באמת כן הדבר, שלא כל אחד ואחד זוכה לראות את המלך, כי אין המלך מתראה רק בעתים רחוקות מאד. — ענה החכם הא' ואמר: עתה ראה גם ראה, שדברי ברורים ומבוררים, שבוודאי אין מלך כלל. כי הלא אפילו אתה לא ראית את המלך מעולם.

שוב שאל החכם השליח: אם כן מי מנהיג המדינה ? השיב החכם הא': זאת אני אספר לך בברור. כי ממני תשאל, כי אני בקי בזה. כי הייתי משוטט במדינות והייתי במדינת איטליא. וכך המנהג שיש שבעים שרי יועצים (שקורין ראטהיירין) והם עולים ומנהיגים המדינה זמן מיוחד, ועם זו השררות חולקין עצמן כל בני המדינה בזה אחר זה. והתחילו דבריו לכנוס באזני החכם השליח עד שהסכימו וגזרו שבוודאי אין מלך בעולם כלל. שוב ענה החכם הראשון: המתן עד הבקר, אברר לך עוד בברור אחר ברור שאין מלך בעולם כלל. וישכם החכם הא' בבקר — החכם שהוא חברו של התם אנו קוראים אותו תמיד בשם החכם הא' — והקיץ את חברו החכם השליח. ואמר לו: בא עמי אל החוץ ואראך הדבר בברור איך העולם כולו בטעות, ובאמת אין מלך כלל, וכולם בטעות גדולה.

והלכו בשוק. וראו איש חיל אחד. ותפסו אותו, ושאלו אותו: למי אתה עובד ? השיב: את המלך. שאלו אותו: הראית את המלך מימיך ? — לאו ! ענה ואמר: ראה היש שטות כזו ? שוב הלכו אל אדון אחד מן החיל. ונכנסו עמו בדברים עד ששאלוהו: למי אתה עובד ? — את המלך. — הראית את המלך ? — לאו. ענה ואמר: עתה ראה בעיניך שהדבר מבורר שכולם טועים ואין מלך כלל בעולם. ונסכם ביניהם הדבר שאין מלך כלל. ענה החכם ואמר: עוד בא ונסע ונלך בעולם, ואראך עוד איך כל העולם כולו בטעותים גדולים. והיו הולכים ונוסעים בעולם. ובכל מקום שבאו מצאו

את העולם בטעות. ודבר המלך הנ״ל נעשה אצלם למשל. ובכל מקום שמצאו העולם בטעות, לקחו את המלך למשל: כמו שזה אמת שיש מלך כן הדבר הזה. והיו הולכים ונוסעים עד שכלה מה שבידם והתחילו למכור סוס אחד ואחר כך השני עד שמכרו כולם, עד שהוכרחו לילך רגלי. ותמיד היו חוקרים העולם, ומצאו שהעולם בטעות ונעשו עניים הולכי רגלי. ונסתלקה חשיבותם, ולא היו נחשבים כלל כי לא היו משגיחים עליהם כלל על אביונים כמותם.

ונתגלגל הדבר והיו הולכים וסובבים עד שבאו אל העיר שדר בה המיניסטיר הנ״ל – שהוא התם חברו של החכם הנ״ל. – ושם באותה העיר היה בעל שם אמתי, והיה חשוב מאד כי עשה דברים נפלאים. ואפילו בין השרים היה חשוב ומפורסם. ואלו החכמים באו לאותה העיר והלכו וסבבו ובאו לפני בית הבעל־שם וראו שהיו עומדים שם כמה עגלות, ארבעים וחמשים עם חולים. וסבר החכם ששם דר דאקטיר. והיה רוצה ליכנס לביתו מחמת שגם הוא היה דאקטיר גדול, ורצה ליכנס לעשות היכרות עמו. ושאל: מי דר בכאן? השיבו: בעל שם. וימלא פיו שחוק ואמר לחברו: זה הוא שקר וטעות נפלאה מאד, וזה הוא שטות יותר מטעות של המלך. חברי, אספר לך השקר הזה, כמה וכמה העולם בטעות בשקר כזה. בתוך כך היו רעבים ומצאו עדיין אצלם ג׳, ד׳ גדולים. והלכו אל בית התבשיל (שקורין גאר־קעך). ושם מוצאים לאכל אפילו בעד ג׳ או ד׳ גדולים. וצוה ליתן להם מאכל. ונתנו להם. בתוך שהיו אוכלים היו מספרים ומתלוצצים מהשקר וטעות של דבר הבעל־שם. ובעל הגאר־קעך שמע דבריהם וחרה לו מאד. כי הבעל־שם היה חשוב שם מאד. ויאמר להם: אכלו לכם מה שיש לפניכם וצאו מכאן. אחר כך בא לשם בן הבעל־שם והם עדיין היו מתלוצצים מן הבעל־שם בפני בנו. וגער בהם בעל הגאר־קעך על שהם מתלוצצים מן הבעל־שם בפני בנו, עד שהכה אותם הכה ופצוע ודחפם מביתו.

וחרה להם מאד. ורצו לבקש משפט על המכה אותם. ונתיישבו לילך אל בעל הבית שלהם שהניחו שם החבילות שלהם, להתייעץ עמו איך להשיג משפט על הנ״ל. ובאו וספרו לו שבעל הגאר־קעך הכה אותם מאד. ושאל להם: למה? וספרו לו שדברו על הבעל־שם. השיב להם: בודאי אינו יושר להכות בני אדם. אבל אתם לא עשיתם נכונה כלל שדברתם על הבעל־שם. כי

הבעל־שם חשוב כאן מאד.

וראו שאין בו ממש. וגם הוא בטעות. והלכו ממנו אל הפקיד. והפקיד היה עכו״ם. וספרו לו המעשה שהכו אותם. שאל: על מה? השיבו שדברו על הבעל־שם. והכה אותם הפקיד הכה ופצוע ודחפם מביתו. והלכו מזה לזה, ממושל למושל גבוה ממנו, עד שבאו לפני המיניסטיר הנ״ל. ושם לפני בית המיניסטיר עומדים אנשי חיל (דהינו וואכין) והודיעו למיניסטיר שאיש אחד צריך אליו. וצוה שיכנס. ובא אותו החכם לפני המיניסטיר. ותיכף בבואו הכירו המיניסטר שזהו החכם חברו כנ״ל. והחכם לא הכירו מחמת שהיה בגדולה כזו. ותיכף התחיל המיניסטר ודבר אליו: ראה תמימותי למה שהביאה אותי לגדולה כזו. ועל מה חכמתך הביאה אותך? ענה החכם ואמר: מאחר שאתה הוא חברי התם, מזה נספר אחר כך לעת עתה תן לי משפט על שהכו אותי. שאלו: למה? השיבו: בשביל שדברתי על הבעל־שם שהוא שקר ומרמה גדולה. ענה התם המיניסטיר ואמר: עדיין אתה אוחז בחכמות שלך. ראה אתה אמרת שאתה יכול לבא על שלי בקל ואני לא אוכל לבא על שלך. ראה שאני כבר באתי על שלך כנ״ל, ואתה עדיין לא באת על שלי. ואני רואה שזה קשה יותר שאתה תבא על תמימות שלי.

ואף על פי כן מחמת שהיה מכיר בו מכבר בגדולתו, צוה לתת לו בגדים להלבישו. ובקשו שיאכל עמו. בשעת אכילתם התחילו לדבר יחד. התחיל החכם להוכיח לו דעתו הנ״ל שאין מלך כלל. גער בו התם המיניסטיר: הלא אני בעצמי ראיתי את המלך! השיב לו החכם בשחוק: אתה יודע בעצמך שזה היה המלך. אתה מכיר אותו ואת אביו ואת זקנו שהיו מלכים, מאין אתה יודע שזה מלך? אנשים הגידו לך שזה מלך ורמו אותך בשקר. וחרה לתם מאד מאד על דבר המלך, על שהוא כופר במלך.

בתוך כך בא אחד ואמר: העזאזל (דהיינו הטייוול) שלח אחריכם. ונזדעזע התם מאד מאד. ורץ וספר לאשתו בפחד גדול באשר שהנ״ל שלח אחריו. ויעצה לו אשתו לשלח עבור הבעל־שם, ושלח אחריו. ובא הבעל־שם ונתן לו קמיעות ושמירות, ואמר לו שעתה לא יפחד כלל. והיתה לו אמונה גדולה בזה. והיו יושבים עוד החכם והתם הנ״ל. ושאל החכם אותו: על מה נפחדת כל כך? אמר לו: בשביל הנ״ל ששלח אחרינו. שחק ממנו:

אתה מאמין שיש טייוויל? השיב לו: ואם כן מי הוא זה ששולח אחרינו? ענה החכם ואמר: בוודאי זהו אחי שרצה שיתראה עמי ושלח אחרי במרמה זו. שאל אותו התם: אם כן איך עבר על כל הווארטיש? השיבו: בוודאי שחד אותם, והם אומרים במרמה ושקר שלא ראו אותו כלל. בתוך כך חזר ובא אחד ואמר כנ״ל שהטייוויל שלח אחריהם. והתם לא נזדעזע עתה ולא היה לו שום פחד כלל מחמת השמירה של הבעל־שם כנ״ל, ענה ואמר לחכם: עתה מה אתה אומר? אמר: אודיע לך שיש לי אח שהוא עמי בכעס ועשה מרמה זו כדי להפחיד אותי. ועמד ושאל לאותו שבא בשבילם: ומה הוא דמותו של זה ששלח אחרינו? איזה פנים יש לו, ואיזה מראה יש לשערות שלו וכו׳ כיוצא. השיב לו כך וכך. ענה החכם ואמר: ראה, זה הוא מראה אחי הנ״ל. אמר לו התם: התלך עמם? השיב: הן, רק שתתן עמי איזה אנשי חיל שיהיו זאלאגא כדי שלא יצערו אותי. ונתן לו זאלאגא. והלכו ב׳ החכמים הנ״ל עם אותו האיש שבא בשבילם. וחזרו החיל. ושאל אותם התם המיניסטיר: היכן הם החכמים הנ״ל? השיבו: אינם יודעים כלל איך נעלמו. והנ״ל – היינו הטייוויל – חטף אותם את החכמים האלו הנ״ל והביא אותם אל רפש וטיט ושם היה יושב הטייוויל על כסא בתוך הרפש. והשליכו את החכמים הנ״ל בתוך הרפש. והרפש היה עב ודבוק כמו דבק ממש שקורין קליי. ולא היו יכולים לזוז עצמן כלל בתוך הרפש, וצעקו – אלו החכמים לאלו שהיו מיסרים אותם, דהיינו הטייוויל ואנשיו: – רשעים! על מה אתם מיסרים אותנו, וכי יש טייוויל בעולם? אתם רשעים מיסרים אותנו בחנם! – כי אלו החכמים הנ״ל עדיין לא האמינו שיש טייוויל, רק אמרו שאנשים רשעים מיסרים אותם יחנם. והיו מונחים אלו ב׳ החכמים בתוך עובי הרפש והיו חוקרים מה זאת: אין זאת רק שאנשים פוחזים שהיינו מתקוטטים עמהם איזה פעם ועתה הם מיסרים אותנו כל כך. והיו מתייסרים שם בענויים גדולים כמה שנים.

פעם אחת עבר התם המיניסטיר הנ״ל לפני בית הבעל־שם. ונזכר בחברו החכם. ונכנס אל הבעל־שם והטה עצמו אליו כדרך השרים. ושאל אותו אם אפשר שיראה אותו – היינו את החכם הנ״ל – ואם יוכל להוציאו משם, ואמר אל הבעל־שם: האתם זוכרים את החכם ששלח הטייוויל ונשאו ומאותו היום לא ראיתיו? השיבו: הן. ובקש ממנו שיראה לו מקומו ויוציאו

משם. ואמר לו הבעל־שם: בודאי אני יכל להראות לך מקומו ולהוציאו, רק שלא ילכו כי אם אני ואתה. והלכו יחד. ועשה הבעל־שם מה שידע. ובאו לשם וראה שהם מונחים בעובי טיט ורפש. וכשראה החכם את המיניסטיר צעק אליו: אחי, ראה שהם מכים ומענים אותי כל כך הרשעים הללו בחנם!
גער בו המיניסטיר: עדיין אתה אוחז בחכמות שלך ואין אתה מאמין בשום
דבר? ולדבריך אלו הם האנשים! עתה ראה הלא זה הוא הבעל־שם
שהיית כופר בו והוא דוקא יכול להוציאכם — והוא יראה לכם
האמת. — ובקש התם המיניסטיר הנ״ל מן הבעל־שם
שיוציאם ויראה להם שזהו טייוויל ואינם אנשים.
ועשה הבעל־שם מה שעשה. ונשארו עומדים
על היבשה ולא היה שם רפש כלל.
ואלו המזיקים הנ״ל נעשו עפרא
בעלמא. אז ראה החכם הנ״ל
והוכרח בעל כרחו
להודות על הכל
שיש מלך
וכו׳.

י.

מעשה
בבערגיר ועני

*

* *

פעם אחת היה בערגיר. והיה איש מופלג מאד. והיו לו סחורות רבות מאד וכיוצא. והיו הוועקסלין והבריב שלו הולכין על העולם, והיה לו כל טוב. ולמטה ממנו היה דר עני אחד שהיה עני גדול והיה לו כל ההפך מן הבערגיר העשיר. ושניהם היו חשוכי בנים: לזה לא היו בנים וכן לזה. פעם אחת חלם לבערגיר שבאו אנשים ועשו חבילות חבילות (דהיינו פאקין). ושאל אותם: מה אתם עושים? והשיבו: לשאת הכל אל העני הנ"ל. וחרה לו מאד מאד על שהם רוצים לשאת כל הונו מביתו אל העני. ולכעס עליהם אי אפשר, שהם אנשים רבים. והם עשו חבילות מכל אשר היה לו, מכל סחורותיו והונו ורכושו, ונשאו הכל כאשר לכל אל בית העני הנ"ל, ולא השאירו כלום בביתו כי אם דפנות הבית ריקם. וחרה לו מאד מאד. והקיץ, וירא והנה חלום. ואף שראה שהוא חלום וברוך השם הכל אצלו, אף על פי כן היה לבו נוקפו מאד. וחרה לו הדבר מאד מאד על דבר החלום. ולא היה יכול לצאת מדעתו דבר החלום הנ"ל.

והעני הנ"ל עם זוגתו — היה רגיל גם מקודם להשגיח עליהם ולתת להם מסת ידו. ועכשיו, אחר החלום, נתן עליהם השגחה יותר מקודם. אך בכל עת שהיו באים לביתו העני או אשתו, היו משתנים פניו ונבהל מפניהם מחמת החלום שזכר. והם, העני עם אשתו, היו רגילים לפרקים אצלו והיו אצלו נכנסים ויוצאים. פעם אחת באתה אצלו אשת העני הנ"ל. ונתן לה מה שנתן. ונשנתה צורתו ונבהל ונשתומם מאד. שאלה אותו העניה הנ"ל:

אבקש מחילה מכבודכם, תגידו לי מה זאת שבכל עת אשר אנו באים אצלכם משתנים פניכם מאד? ספר לה כל אותו הענין שחלם לו כנ"ל, ומאותו היום לבו נוקפו מאד וכו׳, כנ"ל. השיבה לו: האם היה החלום באותו לילה פלוני שאמרה לו? השיב לה: הן. – ומה בזה? השיבה לו. באותו הלילה חלם לי גם כן שאני עשירה גדולה ובאו אנשים לתוך ביתי ועשו פאקין פאקין, ושאלתים: להיכן אתם נושאים? אל אותו העני. – היינו לבערגיר הנ"ל שקראוהו עכשיו עני. – על כן מה אתה משגיח על חלום? הלא אף אני בחלומי! והוא נבהל ונשתומם עכשיו יותר ויותר על ששמע עוד את חלומה. שהדבר נראה שישאו עשירותו ורכושו אצל העני, ודלות של העני ישאו אצלו. ונבהל מאד מאד.

ויהי היום ונסעה אשת הבערגיר עם עגלות צב לטיל. ולקחה עמה רעותיה, ולקחה גם אשת העני עמה. ונסעו על הטיול. והנה עבר איש חיל אדון שקורין יעדניראל עם החיל שלו; ופינו אל הצד מן הדרך בשבילו, ועבר החיל. וירא שנוסעים נשים. וצוה שיוציאו אחת מן הנשים שנסעו לטיל. והלכו והוציאו את אשת העני וחטפו אותה בתוך עגלות הצב של היעדניראל ונסעו עמה. ובודאי אי אפשר להשיבה, כי נסע להלן. בפרט איש חיל יעדניראל עם חילותיו! ולקחה ונסע עמה למדינה שלו. והיא היתה יראת שמים ולא רצתה לשמע לו כלל, והיתה בוכה מאד. והיו מבקשים ומפתים אותה, והיא היתה יראת שמים ביותר.

והם שבו לביתם מן הטיול, והנה נלקחה העניה הנ"ל. והיה העני מתאבל ובוכה ומתמרמר מאד מאד על אשתו תמיד. פעם אחת עבר הבערגיר אצל בית העני, שמע שהוא בוכה ומתמרמר מאד מאד. נכנס ושאלו: מה אתה מתמרמר ובוכה כל כך? השיבו: וכי לא אבכה? ומה נשאר לי? יש שנשאר להם העשירות או בנים. אני אין לי כלום. וגם אשתי נלקחה ממני. ומה נשאר לי? ונכמר לבו של הבערגיר על העני הנ"ל ונתעוררו רחמיו עליו מאד מאד, מגודל המרירות שראה בו. והלך ועשה דבר מבוהל, ובאמת היה שגעון, והלך ושאל באיזה מדינה דר היעדניראל הנ"ל. והלך ונסע לשם. ועשה דבר מבוהל מאד והלך לבית היעדניראל. ושם עומדים וואכין. והוא – מגודל הבהלה שלו מאד מאד נשתומם, והלך בבהלה גדולה ולא השגיח כלל על הוואכין. וגם הוואכין נבהלו ונשתוממו מאד מחמת שראו פתאום

בן אדם אצלם מבוהל מאד. ונבהלו מאד: איפא בא זה לכאן? ומחמת הבהלה הניחוהו כל הוואכין ועבר כל הוואכין עד שנכנס לבית היעדניראל למקום שהיתה שוכבת שם. ובא והקיצה, ואמר לה: באי. וראתה אותו ונבהלה. ואמר לה: תיכף באי עמי. והלכה עמו ועברו גם עתה על כל הוואכין עד שיצאו. ואזי תיכף נבהל ונזכר מה שעשה דבר כזה. והבין שבוודאי תיכף יהיה רעש גדול אצל היעדניראל. והלך והטמין עצמו בתוך בור אחד שהיה עם מי גשמים עד שיעבר הרעש. ושהה שם עמה ב׳ ימים בתוך הבור. וראתה האשה הנ״ל גודל מסירות הנפש שהיה לו בשבילה והצרות שסובל בשבילה ונשבעה בה׳ שכל המזל שיש לה, אפשר יש לה איזה מזל שתהיה לה איזה גדולה והצלחה, שתהיה כל ההצלחה שלה לא נמנעת מאתו. ואם ירצה ליקח לעצמו כל הצלחה וגדולה שלה והיא תשאר כמקודם, לא יומנע ממנו כלל. ואיך מוצאים שם עדות? ולקח אותו הבור לעדות. אחר ב׳ ימים יצא עמה משם, והלך להלן. והיה הולך ובא עמה להלן, להלן; והבין שם שגם באותו המקום מחפשים אחריו. והלך עוד והחביא עצמו עמה בתוך מקוה. ונזכרה שוב בגודל מסירות הנפש והצרה שסובל בשבילה, ונשבעה עוד הפעם כנ״ל, ולקחה את המקוה לעדות. והיו שם גם כן בערך ב׳ ימים ויצאו והלכו להלן. וכן היה כמה פעמים שהחביא עצמו עמה במקומות אחרים כיוצא באלו, דהיינו בשבעה מקומות של מים, והם: בור ומקוה כנ״ל ואגמים ומעין ונחלים ונהרות וימים. ובכל מקום ומקום שהיו נחבאים שם נזכרה במסירות נפשו וצרתו בשבילה, ונשבעה לו כנ״ל ולקחה אותו המקום לעדות כנ״ל. והלכו ובאו והיו מחביאים עצמם בכל פעם במחבואות הנ״ל, עד שבאו על הים. כשבאו על הים, והוא היה סוחר גדול והיה מכיר הדרכים על הים, וחתך עצמו לבא למדינתו, עד שעבר ובא לביתו עם אשת העני הנ״ל, והשיבה לעני.

והיתה שמחה גדולה שם. והבערגיר הנ״ל, בשכר שעשה דבר כזה וגם עמד בנסיון עמה, נפקד ונולד לו באותה שנה בן זכר. והיא גם היא אשת העני הנ״ל, בשכר שעמדה בנסיון כזה עם היעדניראל וגם עמו, זכתה גם כן וילדה נקבה. והיתה יפת תואר מאד מאד שלא היה יופי של מין אדם כלל, כי בין בני אדם לא נמצא יופי כזה. והיו העולם אומרים: הלואי שתתגדל! — כי חדוש נפלא כזה קשה שיתגדל. —

כי היה יפיה ותפארתה מופלג מאד מאד, שלא נראה כזאת בעולם כלל. והיו העולם באים ונכנסים לראותה והיו משתוממים מאד על גודל יפיה המופלג מאד מאד והיו נותנים לה מתנות מתנות מחמת חיבה. והיו נותנים מתנות עד שנתעשר העני. והבערגיר הנ״ל נפל בדעתו שישתדך עם העני הנ״ל מגודל יפיה שהיה חדוש כזה. ויאמר בלבו: אפשר על זה מראה החלום שנושאין שלו לעני ומהעני נושאים אצלו? דהיינו שישתדכו יחד ויתערבו יחד על ידי השדוך.

פעם אחת באתה אשת העני אצלו. ואמר לה דעתו שרצונו להשתדך עמה, ואפשר בזה יתקיים החלום כנ״ל. השיבה לו: גם אני חשבתי זאת בדעתי, אך לא היתה לי העזה לדבר מזה שאני אשתדך עמכם, אך אם אתם רוצים בוודאי אני מוכנה ולא אמנע מכם, כי כבר נשבעתי שכל טובי והצלחתי לא יומנע מכם.

והבן והבת הנ״ל למדו שניהם בחדר אחד לשונות וכיוצא, כדרכם. והבת הנ״ל היו הולכים ובאים לראותה מגודל החדוש כנ״ל, ונתנו מתנות עד שנתעשר העני. והיו באים שרים לראותה והוטבה בעיניהם מאד; והיה יפיה חדוש גדול ביניהם, כי לא היה יופי של אנושי כלל. ומגודל הפלגת יפיה בא על דעת השרים להשתדך עם העני הזה.

ושר שהיה לו בן חשק להתחתן עמה. אך אין נאה להתחתן להם עם כזה, על כן הוכרחו לראות להשתדל לגדל את האיש הזה. והשתדלו שיעבד אצל הקיסר, ונעשה מתחילה פראפירטשיק ואחר כך למעלה למעלה. כי השתדלו להגביהו במהרה עד שהלך מהר ממעלה למעלה עד שנעשה יעדניראל. והיו חפצים השרים להשתדך עמו. אך היו רבים קופצים על זה, כי כמה שרים באו על זה ועסקו בזה להגביהו. וגם כי לא היה אפשר לו להתחתן מחמת הבערגיר שכבר היו מדברים להשתדך עמו. והעני הזה שנעשה יעדניראל היה מצליח יותר ויותר, והיה שולח אותו הקיסר למלחמה והצליח מאד. עד אשר נסתלק שם הקיסר, ונתייעצו כל בני המדינה לעשות אותו לקיסר. ונקבצו כל השרים והסכימו כולם שהוא יהיה קיסר. ונעשה קיסר, — היינו העני הנ״ל נעשה קיסר — והיה לוחם מלחמות, והיה מצליח מאד. וכבש מדינות. והיה לוחם ומצליח, וכובש והולך. עד ששאר המדינות נתיעצו למסור תחת ידו ברצון טוב, כי ראו הצלחתו הגדולה שכל

היופי של העולם וכל המזל של העולם אצלו. על כן נתקבצו כל המלכים והסכימו שהוא יהיה קיסר על כל העולם. ונתנו לו כתב באותיות של זהב.

והקיסר הזה מאן עתה להשתדך עם הבערגיר. כי אין נאה לקיסר להשתדך עם בערגיר. ואשתו הקיסרית היא לא זזה מן הבערגיר כלל. וירא הקיסר שאי אפשר לו לעשות שדוך אחר נגד הבערגיר הנ״ל, בפרט כי אשתו מחזקת עמו מאד מאד, על כן חשב מחשבתו על הבערגיר הנ״ל, ובתחלה ראה לחסרו. והשתדל בתחבולות, כאלו אין הדבר ממנו לגרם לו הפסד. והקיסר בוודאי יכול לעשות כזאת. והיו מפסידים ומחסרים אותו עד שנתדלדל ונעשה עני גמור. והיא הקיסרית היתה מחזקת עמו תמיד. אחר כך ראה הקיסר שכל זמן שזה הבן קיים, היינו בן הבערגיר הנ״ל, אי אפשר לו לעשות שדוך אחר. והשתדל להעביר את אותו הבחור של הבערגיר. וחשב מחשבות להעבירו, וגלגל עליו עלילות. והושיב עליו שופטים. והשופטים הבינו שרצון הקיסר להעבירו מן העולם, ושפטו להניחו בשק ולהשליכו לים. והקיסרית היה לבה דוה מאד על זה. אך גם הקיסרית אי אפשר לעשות לה כלום כנגד הקיסר.

מה עשתה? הלכה אל הממונים שהיו ממונים להשליכו לים. ובאתה אצלם ונפלה לפני רגלם והתחננה מהם מאד שיעשו למענה להניחו, כי למה הוא חייב מיתה? ובקשה מהם מאד שיקחו שבוי אחר מחויב מיתה להשליכו לים, ויניחו אותו הבחור הנ״ל. ופעלה בקשתה אצלם. ונשבעו לה שיניחוהו. וכן עשו. ולקחו איש אחר והשליכוהו לים, ואותו הניחו. אמרו לו: לך לך. והלך לו. והבחור הזה כבר היה בר דעת והלך לו.

וקודם לזה הלכה הקיסרית הנ״ל וקראה לבתה הנ״ל, ואמרה לה: בתי, תדעי שזה הבן של הבערגיר הוא החתן שלך! וספרה לה כל אותו המעשה שעבר עליה כנ״ל. ואיך הבערגיר מסר נפשו בשבילי כנ״ל. והיה עמי בז׳ מקומות הנ״ל, ונשבעתי לו בה׳ שכל טובי לא יומנע ממנו, ולקחתי אותן הז׳ מקומות לעדות שהם בור ומקוה וכו׳ כנ״ל. בכן עתה הנה את היא כל טובתי ומזלי והצלחתי ובוודאי את שלו, ובנו הנ״ל הוא החתן שלך. ואביך מחמת גסותו רוצה להורגו חנם. וכבר השתדלתי להצילו, ופעלתי שיניחוהו כנ״ל. על כן תדעי שהוא החתן שלך – היינו בן הבערגיר הנ״ל – ואל תתרצי עם אחר בעולם כלל.

ונתקבלו דברי אמה בעיניה כי גם היא היתה יראת שמים. והשיבה שבוודאי תקיים כך. והלכה הבת הזאת ושלחה כתב אל בן הבערגיר הנ״ל אל התפיסה, שהיא מחזקת את עצמה בו והוא החתן שלה. ושלחה לו כמו חתיכת לאנד־קארט. וציירה בו כל המקומות שהחביאה אמה עם אביו כנ״ל שהם הז׳ עדות: בור ומקוה כנ״ל, שציירה בו כמו בור ומקוה וכו׳. והזהירה אותו מאד מאד שישמר הכתב הזה מאד מאד. וחתמה עצמה למטה.

אחר כך היה כנ״ל, שלקחו הממונים איש אחר ואותו הניחו הולך לו. וילך ויעבור עד שבא אל הים, וישב בספינה ועבר בים. ובאה רוח סערה גדולה ונשאה הספינה אל ספר אחד שהיה שם מדבר, ומגודל הסערה (שקורין אומפיט) נשברה הספינה. אך האנשים שבה ניצולו ויצאו על היבשה. ושם היה מדבר. וילכו לנפשם כל אחד ואחד לבקש לו אוכל לנפשו, כי באותו המקום לא היו רגילות הספינות לבא לשם, כי היה מדבר, ועל כן לא היו מצפים שם על איזה ספינה לשוב למקומם. והלכו שם במדבר לבקש אוכל ונתפזרו הנה והנה כל אחד ואחד. והלך הבחור הנ״ל במדבר והיה הולך והולך עד שנתרחק מן הספר, ורצה לשוב — ולא יכול. וכל מה שרצה לשוב נתרחק יותר ויותר, עד שראה שאי אפשר לו לשוב. וילך באשר ילך. והלך שם במדבר. והיתה בידו קשת שהיה מציל עצמו נגד החיות הרעות שבמדבר. ומצא שם איזה דברים לאכל. והיה הולך והולך עד אשר יצא מן המדבר. ובא אל מקום ישוב שהיה שם מקום פנוי והיו שם מים ואילנות סביב סביב של פירות, והיה אוכל מן הפירות ושתה מן המים. ונתיישב בדעתו לישב שם מספר ימי חייו. כי בלא זה קשה לו לשוב אל הישוב. ומי יודע אם יגיע עוד למקום כזה, אם יניח המקום הזה וילך לו? על כן היה בדעתו לישב שם ולחיות שם ימי חייו, מאחר שטוב לו שם שהיו לו הפירות לאכל והמים לשתות. ולפעמים היה יוצא ורובה בקשתו ארנבת או צבי והיה לו בשר לאכל. גם היה צד לעצמו דגים כי היו שם דגים טובים מאד בתוך המים. וייטב בעיניו לבלות שם ימי חייו.

והקיסר הנ״ל אחר שנעשה המשפט בבן הבערגיר הנ״ל ועתה נפטר ממנו — כי הקיסר סבר שכבר נתקיים בו המשפט באמת בבן הבערגיר הנ״ל, ושוב איננו בעולם — כעת יוכל להשתדך עם בתו הנ״ל. והתחילו לדבר לה שדוכים עם מלך פלוני ועם מלך פלוני וכיוצא. ועשה לה חצר

כראוי וישבה שם. ולקחה לעצמה בנות שרים להיות לה לרעותיה, וישבה שם. והיתה מנגנת בכלי שיר וכיוצא, כדרכם. וכל מה שהיו מדברים לה שדוכים – היתה משיבה שאין רצונה בדברים, דהיינו לדבר השדוך, רק שיבא המשודך בעצמו. והיא היתה בקיאה מאד בחכמת השיר. ועשתה באומנות מקום שיבא המשודך על אותו המקום ויעמוד כנגדה וידבר דברי שיר, היינו שיר של חשק כדרך שמדבר החשוק לחשוקתו דברי חיבה. והיו באים מלכים להשתדך. ועלו על אותו המקום, והיו מדברים כל אחד ואחד שיר שלו. ולקצתם שלחה תשובה על ידי רעותיה גם כן בדרך שיר וחיבה, ולקצת שנראו לה יותר השיבה בעצמה והרימה קולה בשיר והשיבה לו גם כן דברי חיבה, ולקצת שנראו לה עוד יותר היתה מראה עצמה פנים אל פנים והיתה מראה את פניה והשיבה לו דברי שיר וחיבה. ולכולם סיימה בסוף:

אבל לא עברו עליך המימות!

ולא היה מי שמבין כוונתה וכשהיתה מראה פניה היו נופלים מגודל יפיה. והיו קצת נשארים חלשות, וקצת נשתגעו מחמת חולת אהבה, מגודל יפיה שהיה מופלג מאד מאד. ואף על פי כן, אף על פי שנשתגעו ונשארו חלשות – עם כל זה היו באים מלכים להשתדך עמה. ולכולם השיבה כנ"ל.

והבן הנ"ל – היינו בן הבערגיר הנ"ל – ישב שם באותו מקום הנ"ל ועשה לעצמו שם מקום לישב בו. והיה יושב שם. וגם הוא היה יכול לנגן ויודע חכמת השיר. והיה בוחר לו עצים שראויים לעשות מהם כלי שיר, ועשה לעצמו כלי שיר. ומהגידין של החיות עשה לו נימין (שקורין סטרוניס), והיה מגנן ומשורר לעצמו. והיה לוקח הכתב שהיה לו ששלחה לו בת הקיסר הנ"ל, והיה משורר ומנגן, ונזכר כל המאורעות שהיו לו והאיך אביו היה בערגיר וכו' ועתה נשלך לכאן. והלך ולקח הכתב הנ"ל ועשה לו סמן באילן אחד. ועשה שם מקום וטמן שם הכתב הנ"ל. וישב שם איזה זמן. פעם אחת היתה רוח סערה גדולה ושברה כל האילנות שהיו עומדים שם, ולא היה יכול להכיר האילן שטמן שם הכתב. כי בעוד שהיו עומדים היה לו סמן להכיר, ועכשיו שנפלו – נתערב האילן בין האילנות שהיו שם הרבה מאד, ולא היה יכול להכיר האילן. וזה אי אפשר לבקוע כל האילנות לחפש הכתב, כי היו רבים מאד. והיה בוכה ומצטער על זה מאד

מאד. וראה שאם ישב כאן בוודאי ישתגע מגודל הצער שהיה קשה עליו מאד. ונתיישב שמוכרח לילך להלן ויעבור עליו מה. כי בלא זה הוא מסוכן מאד מגודל הצער כנ"ל. ולקח לו בשר ופירות בתוך שקו וילך באשר ילך. ועשה לעצמו סמנים באותו המקום שיצא משם. והיה הולך עד שבא אל ישוב. ושאל: איזה מדינה היא זאת? השיבו לו. ושאל: אם נשמע כאן מאותו הקיסר הנ"ל? השיבו לו: הן. ושאל: אם נשמע כאן מבתו יפת התואר? השיבו לו: הן, אך שאי אפשר להשתדך עמה כנ"ל. ונתיישב בדעתו, מאחר שאי אפשר לו לבא לשם, והלך אל המלך של אותה המדינה וספר לו כל לבו, ושהוא החתן שלה, ובשבילו אינה רוצה להשתדך עם אחר. ומאחר שאי אפשר לו לבא לשם, בכן הוא מוסר לו כל הסמנים שבידו, דהיינו ז' המימות הנ"ל. ושאותו המלך ילך לשם וישתדך עמה, ולו יתן מעות בעד זה. והכיר המלך שדבריו כנים, כי אי אפשר לבדות זאת מן הלב. והוטב הדבר בעיניו. אך נתיישב: אם יביא אותה לכאן ואותו הבחור יהיה פה — אין הדבר טוב לפניו! ולהורגו קשה בעיניו, כי מדוע יהרג על הטובה שעשה לו? בכן נתיישב לשלחו למרחוק ר' פרסאות.

וחרה הדבר מאד בעיני הבן הנ"ל על אשר הוא משלחו בעד טובה כזו שעשה לו. והלך שם אל מלך אחר גם כן וספר לו גם כן כנ"ל ומסר לו כל הסמנים, ולשני הוסיף סמן יותר, וצוה עליו וזרזו שיסע תיכף: אולי יוכל להקדים את חברו. וגם אפילו אם לא יקדימו, יש לו סמן יותר מחבירו. והשני נתיישב גם כן כנ"ל כמו הראשון, ושלח גם כן את אותו הבן למרחוק ר' פרסאות. וחרה לו גם כן מאד וילך אל השלישי. ולשלישי מסר עוד סמנים מובהקים ביותר.

וילך ויסע תיכף המלך הראשון הנ"ל, ובא לשם למקום בת הקיסר הנ"ל. ועשה לו שיר, ונעץ בתוך השיר על פי חכמה זו כל אותן המקומות, היינו ז' העדים הנ"ל. אך על פי השיר נזדמן לו שלא סדרם כסדר את המקומות הנ"ל, כי כן הגיע לו על פי חכמת השיר. ובא לשם על המקום הנ"ל, והגיד השיר. כשמוע בת הקיסר המקומות הנ"ל נפלא בעיניה, ונראה לה שמוכרח שזהו בן גילה. רק היה קשה בעיניה על שלא סדרם כסדר. אך אף על פי כן חשבה בדעתה: אולי מחמת חכמת משקל השיר בא לו זה הסדר? ונסכם בלבה שזה הוא. וכתבה לו שהיא משודכת לו. ונעשה שמחה

ורעש שנמצא לה בן גילה, והכינו על החתונה.

בתוך כך בא השני והיה רץ גם כן לשם. ואמרו לו שכבר היא משודכת; ולא השגיח על זה ואמר, שאף על פי כן יש לו דבר שיגיד לה שבודאי יפעול. ובא והגיד שירו וסדר כל המקומות הנ"ל כסדר, וגם נתן עוד סמן יותר. ושאלה אותו: מאין יודע הראשון? ולהגיד האמת לא טוב לפניו. ואמר שאינו יודע. ונפלא בעיניה מאד ועמדה משתוממת; כי גם הראשון ספר המקומות, ומאין יתוודעו לאדם סמנים הללו? אך אף על פי כן נראה בעיניה שזה השני הוא בן גילה, מאחר שראתה בו שספר כסדר וכו' כנ"ל. והראשון – אפשר על פי חכמת השיר בא לו זאת שהזכיר אלו המקומות, אך נשארה עומדת.

והבחור הנ"ל כששלחו השני חרה לו גם כן, והלך אל השלישי וספר לו גם כן כנ"ל ומסר לו עוד יותר סמנים מובהקים ביותר. ולפני הג' ספר כל לבו: באשר שהיה לו כתב שהיו מצוירים בו המקומות הנ"ל – בכן יצייר לעצמו גם כן על ניר כל אותן המקומות ויביא אליה. והשלישי נתיישב גם כן כנ"ל שאין טוב לפניו שיביא אותה לכאן וזה הבחור יהיה כאן. ושלח גם כן את הבחור עוד למרחוק יותר ר' פרסאות. וזה המלך השלישי רץ גם כן לשם. – דהיינו ליקח את יפת התואר. – ובא לשם. והגידו לו שכבר יש כאן ב' הנ"ל. והשיב: אף על פי כן, כי יש לו דבר שבודאי יפעול. והעולם לא היו יודעים כלל מפני מה היא נתרצתה לאלו יותר מאחרים, ובא גם השלישי והגיד שירו בסמנים מובהקים יותר, והראה הכתב עם ציור המקומות. ונבהלה מאד, אך לא יכלה לעשות דבר, מחמת שגם הראשון נראה שזהו ואחר כך השני, על כן אמרה שלא תאמין עד שיביאו לה כתב ידה בעצמו.

אחר כך נתיישב בדעתו הבחור הנ"ל: עד מתי יהיו משלחין אותו בכל פעם להלן יותר? על כן יישב עצמו שהוא בעצמו יניח עצמו לילך לשם, אולי יפעול הוא. והיה הולך וסובב עד שבא לשם. ואמר שהוא יש לו דבר וכו', ובא והגיד שירו, ונתן עוד יותר ויותר סמנים מובהקים. והזכיר אותה שלמד עמה בחדר אחד וכיוצא בזה, וספר לה הכל שהוא שלח המלכים הנ"ל ושטמן הכתב באילן וכל מה שעבר עליו. אבל היא לא השגיחה כלל על זה, – ובוודאי גם הראשונים המלכים הנ"ל אמרו איזה טעמים על מה שאין

בידם הכתב. – ולהכיר אותו בוודאי אי אפשר, כי כבר עבר זמן רב, ולא רצתה להשגיח עוד על סמנים כלל עד שיביאו לה הכתב, כי גם על הראשון סברה שזהו בוודאי וכן על השני וכו׳ – על כן לא רצתה וכו׳ כנ״ל. ונתיישב הבחור שכאן אי אפשר לעשות שהיות כלל, ונתיישב לשוב ולחזור למקומו אל המדבר שהיה בו, ושם יבלה ימי חייו. והיה הולך וסובב להגיע למדבר הנ״ל, והגיע לשם אל המדבר הנ״ל. בתוך כל הנ״ל עברו בין כך ובין כך כמה שנים. ונסכם אצל הבחור הנ״ל שישב שם במדבר ויבלה שם ימי חייו, כפי מה שערך בדעתו חיות האדם בעולם הזה נחקר בדעתו שטוב לבלות כאן מספר ימיו. וישב שם ואכל וכו׳ כנ״ל.

ועל הים היה רוצח, והרוצח שמע שנמצאת יפת תואר כזו בעולם וחשב לתופסה; אף שהוא לא היה צריך אותה, כי היה סריס. אך חשק לתופסה כדי למוכרה לאיזה מלך ויקח בעדה הון רב. והתחיל להשתדל בזה, והרוצח הוא מופקר, והפקיר עצמו: אם יפעול – יפעול, ואם לאו – לאו. ומה יפסיד? כי הוא מופקר, כדרך הרוצח. והלך הרוצח וקנה סחורות רבות מאד מאד רבוי מופלג מאד, גם עשה צפרים של זהב והיו נעשות באומנות שנדמה שהם חיים ממש (נאטירליך) גם עשה שבלים של זהב. והיו הצפרים עומדות על השבלים, וזה היה בעצמו נדמה לחדוש שהצפרים עומדות על השבלים ואין השבלים נשברות. כי היו צפרים גדולות – על כן היה חדוש. – גם עשה בתחבולות שנדמה שהן מנגנות. ואחת היתה מכה ומקשקשת בלשונה (שקורין גיקנאקט) ואחת היתה מצלצלת בפיה (שקורין גישווישטשיט) ואחת היתה מזמרת. והכל היה בתחבולות: שהיו בני אדם עומדים שם בתוך חדר שהיה על הספינה מאחורי הצפרים ועשו כל הנ״ל, אותן בני האדם, ונדמה שהצפרים בעצמן מנגנות, כי היו עשויין עם דראטין באומנות עד שנדמה שהן בעצמן עושות כל הנ״ל. ונסע הרוצח עם כל הנ״ל למדינה שהיתה שם בת הקיסר הנ״ל. ובא אל העיר שהיתה שם ועמד עם ספינתו בים, ושלשל האנקיריש ועכבה (שקורין גיאנקירט). ודמה עצמו לסוחר גדול, והיו נכנסים ובאים שם לקנות אצלו סחורות רבות יקרות. ועמד שם איזה זמן רבע שנה ויותר; והיו נושאים ממנו סחורות יפות שקנו אצלו. וחשקה גם בת הקיסר לקנות סחורה ממנו. ושלחה אליו שישא סחורה אצלה. ושלח לה שאינו צריך לזה לשאת סחורה לבית הקונה, אף

על פי שהיא בת הקיסר, ומי שצריך סחורה יבא אצלו. ולסוחר אין מי שיכריח אותו על זה. ויישבה עצמה בת הקיסר שתלך אצלו. ודרכה היה כשהלכה בשוק – היתה תולה מכסה על פניה כדי שלא יסתכלו בה. כי יוכלו בני אדם ליפול וכו׳ מחמת יפיה כנ״ל; על כן היתה מכסה פניה כנ״ל. והלכה בת הקיסר וכסתה את פנה ולקחה גם רעותיה עמה וחיל (שקורין וואך) הלך אחריה. ובאתה אל הסוחר הנ״ל –היינו הרוצח שנדמה לסוחר – וקנתה שם סחורות אצלו והלכה לה. ואמר לה הסוחר: אם תבאי עוד הפעם, אראה לך עוד דברים יפים מזה שהם נפלאים מאד. ושבה לביתה. שוב פעם אחרת באתה וקנתה והלכה לה, ועמד שם – הרוצח הזה – איזה זמן. בתוך כך נעשית – בת הקיסר הנ״ל – רגילה אצלו, נכנסת ויוצאת.

פעם אחת באתה אצלו והלך ופתח לה החדר שהיו עומדות שם הצפרים של זהב וכו׳ וראתה שהוא חדוש נפלא. ורצו גם האחרים, היינו החיל, ליכנס. ואמר: לאו, לאו! זה איני מראה לשום אדם רק אליך שאת בת הקיסר, אבל לאחרים איני רוצה כלל. ונכנסה היא בעצמה. והלך גם הוא אל החדר ונעל הדלת, ועשה כפשוטו שלקח שק והניחה בעל כרחה בתוך השק. ופשט ממנה מלבושיה, והלבישם את מאטראס אחד וכסה פניו ודחפו לחוץ ואמר: לך לך! והמאטראס הזה הוא אינו יודע כלל מה נעשה עמו. ותיכף שיצא לחוץ ופניו מכוסים והחיל לא ידעו, והתחילו לילך עמו מיד: כמדומה להם שזאת היא בת הקיסר. והוא – היינו המאטראס – הולך עם החיל שהוליכוהו ולא ידע היכן הוא כלל, עד שבא לשם לחדר שהיתה בת הקיסר יושבת שם. וגלו פניו וראו שהוא מאטראס. ונעשה רעש גדול. – ואת המאטראס טפחו על פניו היטב ודחפוהו, כי הוא אינו חיב, כי לא ידע כלל. – והרוצח לקח את בת הקיסר וידע שבוודאי ירדפו אחריו. והלך מן הספינה וטמן עצמו עמה בבור שהיו בו מי גשמים, עד שיעבור הרעש. ואת המאטראסין של הספינה צוה שתיכף ומיד יחתכו האנקירים ויברחו מיד, כי בוודאי ירדפו אחריהם. ובוודאי לא יהיו רובים אל הספינה מחמת בת הקיסר שהם סבורים שהיא שם בספינה. רק שירדפו אתכם ועל כן תברחו מיד, ואם ישיגו אתכם – ישיגו. מה בזה? כדרך הרוצחים שאינם משגיחין על עצמן כלל. וכן היה שנעשה רעש ורדפו תיכף אחריהם, אך לא מצאוה שם.

והרוצח החביא עצמו עמה בבור של מי גשמים והיו מונחים שם והיה מפחיד אותה שלא תצעק, שלא ישמעו בני אדם. והיה אומר לה: אני מסרתי נפשי בשבילך כדי לתופסך, ואם אפסיד אותך — אין חיי נחשבים אצלי כלום. מאחר שכבר את בידי, אם אחזור ואפסיד אותך ותומנע ממני, אין חיי נחשבים אצלי מאומה כלל. על כן תיכף שתתני צעקה, אחנק אותך מיד ויעבור עלי מה. כי איני שוה בעיני כלום. ותירא לנפשה מפניו — היינו בת הקיסר היתה יראה לצעוק מפני אימת הרוצח. — אחר כך יצא משם עמה והוליך אותה בעיר והיו הולכים ובאו למקום אחר, והבין שגם שם מחפשים. והחביא עצמו עמה עוד במקוה. וכן יצא משם והלך והחביא עמה עוד במקום אחר, עד שהיה מחביא עצמו עמה בכל ז׳ המקומות שהחביא הבערגיר עם אמה כנ״ל, שהם ז׳ העדים הנ״ל — היינו ז׳ מיני מים שהם בור מקוה ומעין וכו׳ כנ״ל — עד אשר בא אל הים. וחפש שם למצא על כל פנים ספינה קטנה של ציידי דגים כדי לעבור עמה, ומצא ספינה. ולקח את בת הקיסר, והוא לא היה צריך אותה כי היה סריס כנ״ל. אך היה רוצה למוכרה לאיזה מלך. והיה מתיירא פן יתפסו אותה ממנו. והלך והלביש אותה בבגדי מאטראס ונדמית לזכר. ועבר עמו בים. [מכאן והלאה נדבר על בת הקיסר בלשון זכר, כי בלשון זו ספר רבינו נ״ר, מחמת שהרוצח הלביש אותה כמו זכר.] ובאה רוח סערה ונשאה הספינה אל הספר ושברה את הספינה; ובאו אל אותו הספר שהיה המדבר הנ״ל, שהיה שם הבחור הנ״ל. בבואם לשם, והגזלן היה בקי בדרכים כדרכם וידע שכאן הוא מקום מדבר שאין מגיעות הספינות לכאן. על כן לא היה מתירא כאן משום אדם, והניחה. והלכו — היינו הרוצח ובת הקיסר — זה לכאן וזה לכאן לבקש להם אוכל, ונתרחק מן הגזלן. והגזלן הלך בדרכו וראה והנה אינה אצלו. והתחיל לצעוק אליה. והיא יישבה עצמה ולא השיבה לו. כי אמרה: מאחר שסופו יהיה שימכור אותי — למה לי להשיב לו? ואם יחזור ויגיע אצלי, אשיב לו שלא שמעתי. בפרט כי אין רצונו להרגני, כי הוא צריך למכור אותי. ולא השיבה אותו, והלכה להלן. והוא הגזלן מחפש אנה ואנה ולא מצאה, והלך להלן ולא מצאה: ומן הסתם אכלוהו חיות רעות.

והיא הלכה להלן, להלן. והיתה מוצאת לה איזה אוכל. והלכה עד שהגיעה אל המקום שהיה יושב שם הבחור הנ״ל. וכבר נתגדלה בשערות וגם היתה

לבושה כמו זכר בבגדי מאטראס כנ״ל. ולא הכירו זה את זה. ותיכף בבואה באה לו שמחה שבא עוד אדם. ושאל אותו: מאין באת לכאן? השיבה: הייתי עם איזה סוחר בים וכו׳. שאלה אותו: מאין באת אתה לכאן? השיב לה: גם כן על ידי איזה סוחר וכו׳. וישבו שם שניהם. [אין הלשון מדוקדקת, כי פעם היא נקראת בלשון זכר ופעם בלשון נקבה].

ואחר שנלקחה בת הקיסר מן הקיסר כנ״ל, היתה הקיסרית מקוננת ומכה ראשה בכותל על אבדת בתה והיתה מצערת בדברים מאד את הקיסר שעל ידי גסותו אבד את הבחור הנ״ל ועתה אבד בתם. ואמרה: הלא היא היתה כל המזל וההצלחה שלנו ואבדנו אותה! ומה יש לי עוד היום? והיתה מצערת אותו מאד. ובוודאי גם אליו בעצמו היה צר מאד על אבדת בתו. ועוד היתה הקיסרית מצערת ומכעסת אותו מאד. ונעשו קטטות וכעסים ביניהם. והיתה מדברת לו דברים רעים עד שהכעיסה אותו מאד, עד אשר אמר לשלחה. והושיב דיינים ופסקו לשלחה. ושלחוה (שקורין פאר שיקט). אחר כך היה הקיסר שולח למלחמה ולא היה מצליח. והיה תולה הדבר באיזה יעדניראל שבשביל שעשית כך על ידי זה אבדת המלחמה. ושלח אותו. אחר כך שלח עוד למלחמה ולא הצליח. ושלח עוד יעדניראל — היינו פארשיקט — וכן שלח כמה יעדניראלין. וראו בני המדינה שעושה דברים זרים: בתחלה שלח הקיסרית אחר כך היעדניראלין! ויישבו עצמן: אפשר להפך? לשלוח אחר הקיסרית ואותו ישלחו, והקיסרית תנהוג המדינה! וכן עשו ושלחו את הקיסר והשיבו את הקיסרית, והיא נהגה המדינה. והקיסרית שלחה תיכף להחזיר את הבערגיר עם אשתו הבערגירין, והכניסה אותן בפלטין שלה.

והקיסר כשהיה נשלח עמד ובקש מהמוליכים אותו שיניחוהו: כי אף על פי כן הייתי קיסר שלכם, ובודאי עשיתי לכם טובות — עתה חנוני נא בזאת והניחו אותי לילך. כי בוודאי לא אשוב אל המדינה עוד ואין לכם להתיירא, הניחו לי ואלך, ואהיה על כל פנים חפשי ימי חיי שיש לי לחיות. והניחו אותו. והיה הולך והולך. בין כך ובין כך עברו כמה שנים והיה הולך, הולך הקיסר ובא על הים. ונשא גם כן הרוח את הספינה ובא גם כן אל המדבר הנ״ל עד שבא אל המקום שיושבים שם אלו השנים הנ״ל — היינו הבחור בן הבערגיר ובתו יפת התואר שלבושה בבגדי זכר

כנ״ל – ולא הכירו זה. את זה כי כבר נתגדל הקיסר בשערות וכבר עברו כמה שנים, וכן הם גם כן כבר נתגדלו בשערות כנ״ל. ושאלו אותו: מאין באת לכאן? והשיב להם: על ידי סוחר וכו׳. וכן הם השיבו לו: וכו׳. וישבו שם אלו הנ״ל יחד. והיו אוכלים ושותים כנ״ל. והיו מנגנים בכלי שיר, כי כולם היו יכולים לנגן. כי זה קיסר, וכן הם יכלו גם כן לנגן כנ״ל. והוא, הבחור הנ״ל, היה הבריה ביניהם כי כבר היה שם מכבר. והיה מביא להם בשר ואכלו. והיו שורפים שם עצים שהיו יקרים מן זהב בישוב.

והיה אותו הבחור הנ״ל מוכיח להם – לשון הוכחה וברור דברים – שכאן טוב לבלות ימי חייהם. כפי הטוב שיש לבני אדם בעולם בישוב, טוב לפניהם לישב כאן לבלות כאן ימי חייהם. שאלו אותו: מה טוב היה לך שאתה אומר שכאן טוב יותר לפניך? השיב להם וספר לפניהם מה שעבר עליו, שהיה בן בערגיר וכו׳ עד שבא לכאן. ומה היה לו בזה שהוא בן בערגיר שהיה לו כל טוב? גם כאן יש לו כל טוב! והוכיח להם שטוב לבלות כאן ימי חייהם. שאלו הקיסר הזה הנ״ל: השמעת מאותו הקיסר? השיב לו ששמע. שאל אותו על יפת התואר אם שמע ממנה. השיב לו גם כן: הן. והתחיל הבחור להתרגז ואמר: זה הרוצח – היינו אותו הקיסר הנ״ל שדברו ממנו, כי הוא לא ידע שזה שמדבר עמו הוא הוא הקיסר בעצמו. והיה הבחור אומר בכעס כחורק בשניו עליו, ואמר בכעס: זה הרוצח. – ושאלו – היינו זה הקיסר שנדמה לאיש אחר שאל לבחור: – מפני מה הוא רוצח? השיב לו: בשביל אכזריות שלו וגסותו באתי לכאן. שאלו: ואיך? ויישב עצמו הבחור שבכאן אין לו ממי להתיירא, והגיד לו וספר לו כל אותו המאורע שעבר עליו. – נראין הדברים שבתחלה לא ספר לו גוף המעשה אלא שהיה בן בערגיר. – שאלו: אם היה זה הקיסר בא לידך היית נוקם בו עכשיו? השיב לו: לאו! – כי הוא היה רחמן. – אדרבא הייתי מפרנסו כמו שאני מפרנס אותך. שוב התחיל הקיסר להתאנח ולגנוח: כמה שיבה רעה ומרה לקיסר הזה! כי שמע שיפת התואר שלו נאבדה, והוא נשלח. ויאמר עוד אותו הבחור: בשביל אכזריותו וגדלות שלו אבד את עצמו ואת בתו ואני נשלכתי לכאן. הכל על ידו! שאלו עוד – היינו הקיסר לבחור: – אם היה בא לידך היית נוקם בו? השיב לו: לאו, אדרבא הייתי מפרנסו ממש כמו שאני מפרנס אותך. ויתוודע הקיסר

אליו והודיעו שהוא בעצמו הוא הקיסר הנ"ל, ומה שעבר עליו וכו'. ונפל עליו – הבחור הנ"ל – וחבקו ונשקו. והיא – היינו יפת התואר שהיתה גם כן שם, רק שהיתה נדמית לזכר – שמעה כל זאת מה שאלו מדברים זה לזה.

והבחור הנ"ל היה דרכו לילך בכל יום. ועשה לו סמן בג' אילנות כי היו שם אלפי אלפים אילנות ובקש שם הכתב הנ"ל – היינו בג' אילנות מהם, – ועשה בהם סמן כדי שלמחר לא יצטרך לבדוק ולחפש באלו ג' אילנות: כולי האי ואולי ימצא אותו הכתב הנ"ל! וכשהיה חוזר משם היה בא עם עינים בכויות, מחמת שהיה בוכה כשבקש ולא מצא. שאלו אותו: מה אתה מבקש באלו האילנות כנ"ל ואחר כך אתה חוזר ועיניך בכויות? השיב להם וספר להם כל אותו המעשה, שבת הקיסר שלחה לו כתב וכו' וטמן אותו באלו אילנות ובאה רוח סערה וכו' כנ"ל, ועתה הוא מבקש אולי ימצא. אמרו לו: למחר כשתלך לבקש נלך גם כן עמך, אולי נמצא אנחנו אותו הכתב. וכן היה והלכו הם עמו גם כן. ומצאה בת הקיסר את אותו הכתב באילן. ופתחה אותו וראתה שהוא כתב ידה ממש. וחשבה בדעתה: אם תגיד לו תיכף שהיא היא – כשתחזור ותפשט אלו המלבושים ותחזור ליפיה ותהיה שוב יפת תואר כמקדם, יוכל ליפול ולגווע. והיא רוצה שיהיה בכשרות כדת. והלכה והחזירה לו הכתב, ואמרה לו שמצאה הכתב. ותיכף נפל חלשות. והחיו והבריאו אותו. והיתה ביניהם שמחה גדולה. אחר כך אמר אותו הבחור: למה די הכתב? היכן אמצאה? כי בהכרח היא עכשיו אצל איזה מלך – ולמה לי זאת? אבלה כאן ימי חיי. והשיב לה הכתב ואמר לה: הא לך הכתב ותלך ותשאנה. – כי היא נדמית לזכר כנ"ל. – ורצתה לילך. ובקשה ממנו שילך עמה גם כן: כי הוא בוודאי יקח אותה, והיה הטוב ההוא אשר יהיה לי אתן לך חלק גם כן. – היינו שבת הקיסר שנדמית לזכר אמרה אל הבחור, שלא ידע שהיא בעצמה היא יפת התואר הנ"ל, שילך עמו גם כן. והוא בוודאי יקח את יפת התואר וייטב עם הבחור גם כן. – והבחור ראה שהוא איש חכם, – היינו בת הקיסר שאנו מדברים עליה בלשון זכר כנ"ל – ויקח אותה, ונתרצה לילך עמו. והקיסר הנ"ל היה נשאר לבדו, כי הוא היה ירא לשוב אל המדינה, ובקשה ממנו שילך גם כן. כי מאחר שהוא ישוב ויקח יפת התואר אין לו אימה עוד. – כי יוחזר המזל – ויוכל להשיבו גם כן.

והלכו אלה הג׳ יחד. ושכרו להם ספינה ובאו אל המדינה שיושבת שם הקיסרית, ובאו אל אותה העיר שהיא יושבת שם. והעמידו הספינה. וישבה עצמה בת הקיסר: — אם תודיע תיכף לאמה שבאתה תוכל לגווע. ושלחה אצלה: באשר שנמצא איש שיודע ידיעה מבתה. אחר כך הלכה בעצמה וספרה לקיסרית כל מה שעבר על בתה וספרה לה כל המעשה, ולבסוף אמרה לה: והיא גם כן בכאן. אחר כך אמרה לה האמת: אני אני היא! והודיעה לה שגם החתן שלה, בן הבערגיר, הוא גם כן בכאן. אך אמרה לה שאינה רוצה באופן אחר, רק שישיבו את אביה הקיסר למקומו. ואמה לא היתה מרוצה לזה כלל, כי חרה לה עליו מאד, על שבשבילו היה כל הנ״ל.
אך אף על פי כן הוכרחה למלאות רצון בתה. ורצו להשיבו, ויבקשו — והנה אין הקיסר נמצא כלל! והגידה לה בתה שגם הוא בכאן. והיתה החתונה והשמחה בשלמות. והמלוכה והקיסרית קבלו הזוג הזה. ומלכו בכיפה.

*

י״א

מעשה

בבן מלך ובן שפחה שנתחלפו

*

* *

מעשה במלך אחד שהיתה שפחה אחת בביתו שהיתה משמשת את המלכה – ומסתמא מבשלת אינה רשאה ליכנס אל המלך, אך היתה איזה שפחה משרתת קטנה במעלה. – והגיע זמן לידתה של המלכה. וגם השפחה הנ"ל הגיע זמן לידתה באותה העת. והלכה המילדת והחליפה הוולדות, למען תראה מה יצמח מזה ואיך יפול דבר. והחליפה הוולדות: והניחה בן המלך אצל השפחה, ובן השפחה אצל המלכה. ואחר כך התחילו אלה הבנים להתגדל. ובן המלך – היינו זה שנתגדל אצל המלך, כי היו סוברים שהוא בן מלך – היו מגדלים אותו ממעלה למעלה עד שהיה הולך וגדול. והיה בריה גדולה. וגם אותו בן השפחה – היינו בן המלך באמת, אך נתגדל אצל השפחה כנ"ל – נתגדל בביתו. ושניהם היו לומדים יחד בחדר אחד. וזה בן המלך האמתי שנקרא בן השפחה היה טבעו נמשך לנמוס המלכות, אך שהיה נתגדל בבית העבד. ולהפך, בן השפחה שנקרא בן מלך היה

טבעו נמשך לנמוס אחר שלא כנמוס המלך. אך שהיה נתגדל בבית המלך, והיה מוכרח להתנהג בנמוס המלכות שהיו מגדלים אותו בנמוס זה.

והמילדת הנ״ל, מחמת שנשים דעתן קלות, הלכה וגלתה הסוד לאחד איך שהחליפה הבנים כנ״ל. וחברא חברא אית ליה עד שנתגלה הסוד מאחד לחברו כדרך העולם. עד שהיו העולם מרננים בזה איך שנחלף בן המלך אבל אין רשאים לדבר מזה, שלא יתגלה למלך. כי בוודאי אין רשאים שידע המלך מזה, כי מה יעשה המלך בזה? כי אין לו תקנה לזה. כי אי אפשר להאמין אולי הוא שקר. ואיך אפשר לחזור ולהחליף? ועל כן בוודאי אסור להם לגלות זאת למלך, רק העם היו מרננים ביניהם על זה.

ויהי היום והלך אחד וגלה הסוד באזני בן המלך: איך שאומרים עליו שנחלף כנ״ל, אך שאי אפשר לך לחקור על זה, כי אין זה כבודך; ואי אפשר לך לחקור זאת כלל. אך הודעתי לך זאת, כי אולי יהיה קשר כנגד המלוכה ויוכל הקשר להתחזק על ידי זה כי יאמרו שהם לוקחים לעצמם בן המלך למלך, היינו אותו שאומרים עליו שהוא בן המלך האמתי כנ״ל; על כן אתה צריך לחשב מחשבות על הבן הנ״ל להעבירו. — כל זה הוא דברי אותו האיש שגלה הסוד לבן השפחה הנקרא בן המלך. — והלך זה בן המלך — היינו זה שנקרא בן מלך. והכלל: בכל מקום שנזכר כאן בן מלך סתם, הכוונה על הנחלף; היינו שהוא באמת בן השפחה, רק שנקרא בן מלך כי נתגדל אצל המלך כנ״ל. וכן בבן השפחה במקום שנזכר בן השפחה. רק במקום שנזכר בן המלך האמת או בן השפחה האמת אז הכוונה על האמת לאמתו — והתחיל לגרום רעות לאבי הבן הנ״ל, — אשר באמת הוא אביו כנ״ל — ושם עיניו להיות רובה בו רעות תמיד. והיה תמיד גורם לו רעות, רעה אחר רעה, כדי שיוכרח לעקור עם בנו. וכל זמן שהיה המלך חי עדיין לא היתה לו ממשלה כל כך. אף על פי כן היה גורם לו רעות. ואחר כך נזקן המלך ומת. ולקח הוא את המלוכה — היינו בן השפחה שנחלף ונקרא עתה בן מלך כנ״ל. — ואז עשה רעות יותר לאבי הבן הנ״ל, רעה אחר רעה. והיה עושה בדרך ערמה, באופן שלא יבינו העולם שהוא עושה לו רעות. כי אין זה נאה בפני ההמון. רק היה מעלים הדבר, וגרם לו רעות תמיד.

והבין אבי הבן הנ״ל שהוא עושה לו רעות בשביל הענין הנ״ל, וענה ואמר לבנו — היינו בן המלך באמת, אך על ידי החלוף נדמה שהוא בנו, —

וספר לו כל הענין. ואמר לו שיש לו רחמנות גדולה עליו: כי ממה נפשך, אם אתה בני בוודאי יש לי רחמנות עליך. ואם אתה בן המלך באמת, בוודאי הרחמנות גדולה ביותר עליך, כי הוא רוצה להעביר אותך לגמרי חס ושלום. על כן אתה מוכרח לעקור מכאן. והרע בעיניו הדבר מאד. אך המלך הנ״ל — דהיינו זה שנעשה מלך תחת אביו, כי נדמה שהוא בן המלך מחמת החלוף — היה רובה לו בכל פעם חצי רעתו, זה אחר זה. ונתיישב הבן הנ״ל לעקור משם. ונתן לו אביו ממון הרבה, והלך לו. וחרה לו הדבר מאד לבן הנ״ל — אשר הוא באמת בן המלך — על אשר נתגרש ממדינתו בחנם — כי הסתכל בעצמו: למה ועל מה מגיע לי זאת להתגרש? אם אני בן המלך, בוודאי אינו מגיע לי זאת! ואם איני בן המלך, גם כן אינו מגיע לי זאת להיות בורח בחנם. כי מה חטאי? והרע לו מאד. ומחמת זה לקח את עצמו אל השתיה. והלך לבית הזונות. ורצה לבלות בזה את ימיו להשתכר ולילך בשרירות לבו, מחמת שנתגרש בחנם.

והמלך הנ״ל תפס את המלוכה בחזקה. וכשהיה שומע שיש איזה אנשים שמרננים ומדברים מהחלוף הנ״ל, היה מענישם ונוקם בם מאד. ומלך בתוקף ועוז. ויהי היום ונסע המלך עם שריו לתפוס חיות (שקורין נאוולאווי׳) ובאו למקום נאה, ונהר מים לפני המקום ההוא. ועמדו שם לנוח ולטייל. והניח עצמו המלך לשכוב. ובא על דעתו המעשה הנ״ל שעשה שגרש את הבן הנ״ל בחנם. כי ממה נפשך: אם הוא בן מלך, לא די שנתחלף מדוע יהיה נתגרש מכאן? ואם אינו בן מלך, גם כן אין מגיע לו לגרשו, כי מה חטא? והיה המלך חושב בזה ומתחרט על החטא והעוולה הגדולה הזאת שעשה, ולא ידע לתת עצה לנפשו מה לעשות בזה. ואי אפשר לדבר מדבר כזה עם שום אדם, להתייעץ עמו. ונתעצב בדאגה מאד. ואמר לשרים לשוב, כי מאחר שנפלה עליו דאגה אין צריכים עוד לטייל. וחזרו לביתם. וכשחזר המלך לביתו בוודאי היו לו כמה ענינים ועסקים. ונתעסק בעסקיו ועבר מדעתו הענין הנ״ל.

והבן הנ״ל שנתגרש — אשר הוא בן המלך באמת — ועשה מה שעשה ובזבז מעותיו פעם אחת יצא לבדו לטייל, והניח לשכוב. ובא על דעתו מה שעבר עליו, וחשב: מה זאת עשה אלקים לי? אם אני בן המלך, בוודאי אינו ראוי לי זאת! ואם איני בן מלך, גם כ אינו מגיע לי זאת

להיות בורח ומגורש. ונתיישב בדעתו: אדרבא, אם כן שהש״י יכול לעשות כזאת להחליף את בן המלך ושיעבר עליו כנ״ל, אם כן היתכן מה שעשיתי? וכי כך היה ראוי לי להתנהג כמו שעשיתי? והתחיל להצטער ולהתחרט מאד על המעשים הרעים שעשה. ואחר כך חזר למקומו. וחזר אל השכרות. אך מחמת שכבר התחיל להתחרט, היו מבלבלין אותו המחשבות של חרטה ותשובה בכל פעם. פעם אחת הניח עצמו לשכוב וחלם לו, איך שבמקום פלוני יש יריד ביום פלוני, שילך לשם; ומה שיזדמן לו בראשונה איזה עבודות להשתכר — יעשה אותה העבודות, אף אם אינה לפי כבודו. והקיץ. והחלום הזה נכנס לו מאד במחשבתו. כי לפעמים עובר הדבר תיכף מן המחשבה, אך דבר החלום הזה נכנס הרבה במחשבתו. אך אף על פי כן היה קשה בעיניו לעשות זאת, והלך יותר אל השתיה. וחלם לו יותר החלום הנ״ל כמה פעמים. ובלבל אותו מאד.

פעם אחת היו אומרים לו בחלום: אם אתה רוצה לחוס על עצמך תעשה כנ״ל. והוכרח לקיים את החלום. והלך ונתן מותר המעות שהיה לו עדיין על האכסניא. גם המלבושים החשובים שהיו לו הניח גם כן על האכסניא. והוא לקח לעצמו מלבוש פשוט של סוחרים כגון אפינטשע, ונסע על היריד. ובא לשם, והשכים והלך על היריד. ופגע בו סוחר ואמר לו: רצונך להשתכר באיזה עבודות? השיב לו: הן. אמר לו: אני צריך להוליך בהמות, תשכיר עצמך אצלי? והוא לא היה לו פנאי ליישב את עצמו בזה, מחמת החלום הנ״ל, וענה ואמר תיכף: הן. והסוחר שכרו תיכף. ותיכף התחיל לשמש עמו ולצוות עליו כדרך האדון על משרתיו. והוא התחיל להסתכל בעצמו: מה עשה? כי בוודאי אינה ראויה לו עבודות כזו. כי הוא איש רך, ועתה יצטרך להוליך בהמות, ויוכרח ליל ך רגלי אצל הבהמות. אך אי אפשר להתחרט. והסוחר מצוה עליו כדרך האדון. ושאל את הסוחר: איך אלך לבדי עם הבהמות? השיב לו: יש עוד רועים מוליכי בהמות שלי ותלך עמם. ונתן לו לידו איזו בהמות שיוליכם. והוליכם חוץ לעיר. ושם נתקבצו יחד שאר הרועים המוליכים הבהמות, והלכו יחד. והוליך את הבהמות. והסוחר היה רוכב באכזריות. וכנגדו היה באכזריות יותר מאד. והוא היה מתפחד מאד מאד מן הסוחר מחמת שראהו באכזריות גדולה כנגדו; והיה מתיירא פן יכה אותו הכאה אחת במקלו וימות תיכף. — היינו כי מרוב דקותו, כי היה איש רך

מאד על כן נדמה לו כן. — והיה הולך עם הבהמות והסוחר אצלם. ובאו לאיזה מקום, ולקחו השק שמונח בו הלחם של הרועים. ונתן להם — הסוחר — לאכל. ונתנו לו גם כן מלחם זה ואכל. אחר כך היו הולכים אצל יער עב מאד — היינו שהאילנות הם רצופים ותכופים מאד זה אצל זה, — והלכו ותעו שתי בהמות מהבהמות של זה הבן שנעשה רועה אצל הסוחר כנ"ל. וצעק עליו הסוחר. והלך אחריהן לתופסן. והן ברחו יותר ורדף אחריהן. ומחמת שהיער היה רצוף ועב, תיכף כשנכנס לתוך היער לא ראו זה את זה ונתעלם מעיני החברים שלו מיד. והוא היה הולך ורודף אחרי הבהמות, והן בורחות. ורדף אחריהן הרבה עד שבא לתוך עובי היער. ונתיישב: בין כך ובין כך אמות. כי אם אשוב בלי בהמות — אמות על ידי הסוחר, כי היה נדמה לו מחמת פחד שהיה לו מן הסוחר שימית אותו כשישוב בלי הבהמות. ואם אהיה כאן גם כן אמות על ידי חיות שביער. ולמה לי לשוב אל הסוחר? כי איך אוכל לבא אליו בלי הבהמות?! כי היה לו פחד גדול ממנו. והלך ורדף יותר אחרי הבהמות. והן בורחות. בתוך כך נעשה לילה. ודבר כזה עדיין לא עבר עליו שיצטרך ללון יחידי בלילה בתוך עובי היער כזה. ושמע קול נהמת החיות שהומות כדרכן. ונתיישב בדעתו, ועלה על איזה אילן ולן שם. ושמע קול החיות ששואגות כדרכן.

בבקר הסתכל וראה והנה הבהמות עומדות סמוכות אצלו. וירד מן האילן והלך לתופסן, וברחו להלן. והלך אחריהן יותר, וברחו יותר. והיו הבהמות מוצאות שם איזה עשבים ועמדו לרעות ולאכול. והיה הולך לתופסן, וברחו. וכן היה הולך אחריהן והן בורחות, הולך אחריהן והן בורחות עד שבא בתוך עובי היער מאד שהיו שם חיות שאינן מתייראות מאדם כלל, כי הן רחוקות מן הישוב. ושוב נעשה לילה. ושמע קול נהמת החיות, ונתיירא מאד. וירא והנה עומד שם אילן גדול מאד מאד, ועלה על אותו האילן. בבואו על האילן, וירא והנה שוכב שם בן אדם. ונתיירא, אך אף על פי כן היה לו לנחמה מאחר שמצא כאן בן אדם. ושאלו זה את זה:

— מי אתה?

— בן אדם.

— מי אתה?

— בן אדם.

— מאין באת לכאן ? — ולא היה רצונו לספר לו מה שעבר עליו, והשיב לו: על ידי הבהמות שהייתי רועה בהמות ותעו שתי בהמות לכאן וע"י זה באתי לכאן, כנ"ל. ושאל הוא את האדם שמצא שם על האילן: מאין באת אתה לכאן? השיב לו: אני באתי לכאן על ידי הסוס, שהייתי רוכב על סוסי ועמדתי לפוש, והלך הסוס ותעה בתוך היער, והייתי רודף אחריו לתופסו, והוא ברח יותר עד שבאתי לכאן. ונתחברו שם יחד שיהיה להם צוותא חדא. ודברו ביניהם שאפילו כשיבאו לישוב יהיו גם כן ביחד בצוותא חדא. ולנו שם שניהם. ושמעו קול נהמת החיות שהומות ושואגות מאד. לפנות בקר שמע קול חוכא גדולה מאד מאד על פני כל היער שהיה מתפשט קול החוכא על כל היער. כי היתה חוכא גדולה מאד מאד עד שהיה האילן מזדעזע ומתנענע מן הקול. והוא נתבהל ונתפחד מאד מאד מזה. ואמר לו השני — היינו זה האדם שמצא שם על האילן ששכב שם מקודם: — שוב אין אני מתפחד כלל מזה, כי כבר אני לן כאן זה כמה לילות. ובכל לילה סמוך אל היום נשמע קול החוכא הזה, עד שכל האילנות רועשים ומזדעזים. ונתבהל מאד, ואמר לחבירו: הדבר נראה שזהו מקום הידועים, כי בישוב לא נשמע קול חוכא כזה. כי מי שמע קול חוכא על כל העולם ? ואחר כך נעשה תיכף יום. והסתכלו ויראו והנה הבהמות של זה עומדות וגם הסוס של זה עומד. וירדו והתחילו לרדוף, זה אחר הבהמות וזה אחר הסוס. והבהמות היו בורחות להלן יותר והוא רודף וכו׳, כנ"ל; וכן השני רדף אחר הסוס והסוס בורח, עד שנתרחקו ונתעו זה מזה. בתוך כך מצא שק עם לחם. וזה חשוב בוודאי מאד מאד במדבר. ולקח השק על כתפו, והלך אחרי הבהמות. בתוך כך פגע באדם אחד ונתבהל מתחלה. אך אף על פי כן היה לו לנחמה קצת מאחר שמצא כאן אדם. ושאל אותו האדם: איך באת לכאן? חזר הוא ושאל את האדם הזה: איך באת אתה לכאן? השיב לו: אני — אבותי ואבות אבותי נתגדלו כאן, אך אתה איך באת לכאן? כי לכאן לא יבוא כלל שום אדם מן הישוב. ונתבהל, כי הבין שאין זה אדם כלל: מאחר שאומר שאבות אבותיו נתגדלו כאן ואדם מן הישוב אינו בא לכאן. על כן הבין שבוודאי אין זה אדם כלל. אך אף על פי כן לא עשה לו כלל וקרבו. — היינו שזה אדם היער לא עשה שום רעה לזה שהלך אחרי הבהמות שהוא בן המלך האמת שנחלף כנ"ל. — ואמר לו — היינו אדם היער לבן

המלך האמת: — מה אתה עושה כאן? השיב לו שהוא רודף אחרי הבהמות כנ"ל. אמר לו האדם הנ"ל: חדל לך לרדוף אחרי העוונות! כי אין זה בהמות כלל, רק העוונות שלך הם מוליכים אותך כך. די לך, כבר קבלת את שלך, היינו העונ"ש שלך כבר קבלת. ועתה חדל לך מלרודפם עוד, בא עמי ותבא למה שיאות לך.

והלך עמו. ונתיירא לדבר עמו ולשואלו, כי אדם כזה פן יפתח פיו ויבלענו. — היינו שזה בן המלך האמת הלך עם אדם היער הזה והיה מתיירא לדבר עמו ולשאול אותו דבר פן יפתח פיו ויבלענו, כי הבין שאין זה אדם כלל. — והלך אחריו. בתוך כך פגע את חברו שרדף אחר הסוס כנ"ל; ותיכף כשראהו רמז לו: תדע שאין זה אדם כלל, ולא תשא ותתן עמו כלל כי אין זה אדם כלל. והלך מיד ולחש לו באזניו כל זה שאין זה אדם כלל וכו', כנ"ל. והסתכל חברו — היינו האדם של הסוס — וירא והנה שק עם לחם על כתפו, והתחיל להתחנן לו: אחי! זה כמה ימים שלא אכלתי, תן לי לחם! השיב לו: כאן במדבר אין מועיל שום דבר, כי חיי קודמין, ואני צריך הלחם בשבילי. והתחיל להתחנן לו ולבקשו מאד: אתן לך מה שאתן — אך בוודאי אין מועיל שום מוהר ומתן בעד לחם במדבר. — השיב לו: מה תתן לי? כי מה תוכל לתת לי בעד לחם במדבר? השיב לו — היינו זה שבקש הלחם שהוא האדם של הסוס השיב לאדם של הבהמות שהוא בן המלך האמת: — אתן לך כל עצמי, שאמכור את עצמי לך בעד לחם! ונתיישב — היינו האדם של הבהמות נתיישב בעצמו: — לקנות אדם, כדאי ליתן לו לחם. וקנה אותו לעבד עולם. ונשבע לו בשבועות שיהיה לו עבד עולם גם כשבאו לישוב, והוא יתן לו לחם, דהיינו שיאכלו יחד מן השק עד שיכלה הלחם. והלכו יחד אחרי אדם היער הנ"ל. וזה העבד הולך אחריו — היינו זה האדם של הסוס שנמכר לעבד לאדם של הבהמות הלך אחריו, אחרי האדם של הבהמות, ושניהם הלכו אחרי אדם היער. — ועל ידי זה הקל עליו קצת. כשהיה צריך להגביה איזה דבר או איזה ענין אחר היה מצוה על עבדו — היינו על זה האדם של הסוס שנמכר לו לעבד — שיגביה לו ושיעשה לו הפצו. והלכו יחד אחרי אדם היער הנ"ל. ובאו למקום שהיו שם נחשים ועקרבים. ונתפחד מאד. ומחמת הפחד שאל את אדם היער: איך נעבר כאן? השיב לו: הלא גם זה יפלא — אלא מאי — איך

תכנס ותבא לביתי? והראהו את ביתו שעומד באויר. ואיך תכנוס לביתי? והלכו עם אדם היער הנ"ל. והעביר אותם בשלום, והכניסם לביתו והאכילם והשקם. והלך לו.

וזה — היינו בן המלך האמת שהוא האדם של הבהמות — היה משמש עם עבדו הנ"ל ככל אשר היה צריך. וחרה לעבד מאד על אשר נמכר לעבד בשביל שעה אחת שהיה צריך לחם לאכל. כי עתה יש להם מה לאכל, ורק בשביל שעה אחת יהיה עבד עולם. והיה מתאנח וגונח: איך באתי למדה כזו להיות עבד? שאל לו — היינו בן המלך האמת שהוא האדון שלו שאל אותו: — ובאיזו גדולה היית, שאתה מתאנח שבאת למדה זו? השיב לו וספר לו: איך שהוא היה מלך והיו מרננים עליו שנחלף וכו' כנ"ל, — כי באמת זה האדם של הסוס הוא הוא המלך הנ"ל אשר באמת הוא בן השפחה כנ"ל — וגרש את חברו כנ"ל; ופעם אחת בא על דעתו שלא טוב עשה ונתחרט וכו'. והיו באין עליו חרטות תמיד על המעשה הרע והעוולה הגדולה שעשה נגד חברו. פעם אחת חלם לו שהתקון שלו הוא שישליך את המלוכה וילך למקום שעיניו ישאו אותו, ובזה יתקן חטאו. ולא רצה לעשות כזאת. אך היו מבלבלין אותו תמיד חלומות הללו שיעשה כנ"ל עד שנגמר בדעתו שיעשה כך. והשליך את המלוכה והלך באשר הלך עד שבא לכאן, ועתה יהיה עבד. וזה שמע את כל זה ושתק — היינו זה בן המלך האמת שהוא האדם של הבהמות שמע כל זה שספר לו האדם של הסוס שהוא עכשיו עבדו ושתק — ואמר: אראה ואתיישב איך לנהוג עם זה.

בלילה בא אדם היער הנ"ל ונתן להם לאכול ולשתות. ולנו שם. לפנות בקר שמעו קול החוכא הגדולה מאוד כנ"ל עד שכל האילנות היו רועדים ומזדעזעים כנ"ל, והסיתו — היינו העבד הסית את בן המלך האמת שהוא אדונו — לשאול את אדם היער מה זאת. ושאלו: מה קול החוכא הגדולה הזאת סמוך לבקר? השיב לו: זהו חוכא שהיום שוחק מן הלילה! שהלילה שואל את היום: מדוע כשאתה בא אין לי שם? ואזי היום שוחק ועושה חוכא גדולה, ואחר כך נעשה יום. וזהו קול החוכא הנ"ל. ונפלא בעיניו, כי זהו ענין פלא שהיום שוחק מן הלילה! בבקר חזר אדם היער והלך לו. והם היו אוכלים ושותים שם. בלילה חזר ובא, ואכלו ושתו ולנו. בלילה שמעו קול החיות שכולן שואגות והומות בקולות משונים, שכל החיות והעופות

כולם נתנו בקולם: האריה היה שואג, והלביא הומה בקול אחר, והעופות מצפצפים ומקשקשים בקולם, וכן כולם הומים בקולות. ובתחלה נזדעזעו מאד ולא הטו אזנם אל הקול, מחמת הפחד. אחר כך הטו אזנם ושמעו שהוא קול נגינה וזמרה נפלאה ונוראה מאד. והטו אזנם יותר ושמעו שהוא קול זמרה ונגינה נפלאה מאד מאד, שהוא תענוג נפלא ועצום מאד לשמוע זאת שכל התענוגים של העולם כולם כאין, ואינם נחשבים ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא הזה של הנגינה הזאת. ודברו ביניהם שישארו כאן. כי יש להם לאכול ולשתות ומתענגים בתענוג נפלא כזה שכל מיני תענוגים בטלים כנגד זה. והסית העבד את האדון – היינו בן המלך האמת – לשאול אותו – את אדם היער – מה זאת. ושאלו. השיב לו שזהו איך שהחמה עושה מלבוש ללבנה. ואמרו כל החיות של היער, היות שהלבנה עושה להם טובות גדולות, כי עקר ממשלתם הוא בלילה, כי לפעמים הן צריכין ליכנס בישוב וביום אין יכולים, ועיקר ממשלתם בלילה, והלבנה עושה להם טובה כזו שמאירה להם, על כן הסכימו שיעשו נגון חדש לכבוד הלבנה, וזהו קול הנגינה שאתם שומעים – היינו שכל החיות והעופות מנגנים נגון חדש לכבוד הלבנה שקבלה מלבוש מן החמה. – וכששמעו שזהו נגון הטו אזנם יותר ושמעו שהוא נגון נפלא ונעים מאד מאד. ואמר להם אדם היער הנ"ל: מה זה חדוש אצלכם? הלא יש אצלי כלי שקבלתי מאבותי שהם ירשו מאבות אבותיהם, שהכלי עשוי עם עלים וצבעונים כאלו שכשמניחים הכלי הזה על איזה בהמה או עוף – אזי תיכף מתחיל לנגן הנגון הזה. אחר כך חזר ונעשה החוכא הנ"ל. ונעשה יום.

והלך לו אדם היער הנ"ל, והוא – היינו בן המלך האמת – הלך לחפש אחר הכלי הנ"ל. וחפש בכל אותו החדר ולא מצא. ולהלן יותר היה מתיירא לילך. והם היינו האדון – שהוא בן המלך האמת – והעבד – שהוא בן השפחה באמת שהיה מתחלה מלך כנ"ל – היו מתייראים לומר לאדם היער הנ"ל שיוליכם לישוב. אחר כך בא אדם היער הנ"ל ואמר להם שיוליכם לישוב. והוליך אותם לישוב. ולקח את הכלי הנ"ל ונתנו לבן המלך האמתי ואמר לו: הכלי אני נותן לך. ועם האדם הזה – היינו העבד שלו שהוא בן השפחה באמת שהיה מלך תחלה, מחמת החלוף כנ"ל – תדע איך להתנהג עמו. ושאלו אותו: להיכן נלך? אמר להם, שישאלו וידרשו אחר המדינה

שנקראת בשם הזה: המדינה טפשית והמלך חכם. — דאס ניירישי לאנד און דער קלוגיר מלכות. בזה הלשון ספר רבינו נ״י. — שאלו אותו: להיכן ולאיזה צד נתחיל לשאול אחר המדינה הזאת? הראה להם בידו לצד פלוני — כמראה באצבע. — ואמר אדם היער לבן המלך האמת: לך לשם אל המדינה הנ״ל ושם תבוא אל הגדולה שלך.

והלכו להם. והיו הולכים כדרכם והיו מתאוים מאד למצוא איזה חיה או בהמה לנסות את הכלי הנ״ל, אם יוכל לנגן כנ״ל; אך עדיין לא היו רואים שום מין חיה. אחר כך באו יותר לישוב ומצאו איזה בהמה. והניחו הכלי עליה והתחיל לנגן כנ״ל. והיו הולכים ובאים עד שבאו אל המדינה הנ״ל. ואותה המדינה היתה חומה סביב לה. ואין נכנסים אליה כי אם בשער אחד, וצריכים לסבב כמה פרסאות עד שבאין אל השער ליכנס אל המדינה והלכו וסבבו עד שבאו אל השער. בבואם אל השער לא רצו להניח אותם ליכנס: היות שהמלך של המדינה מת ונשאר בן מלך, והניח המלך צוואה, באשר שעד עכשיו היו קורין את המדינה דאס ניירישי לאנד און דער קלוגיר מלכות, עכשיו יהיו קורין אותה להפך: דאס קלוגי לאנד און דער ניירישיר מלכות. ומי שיחגר מתניו לזה שיחזור השם לקדמותו שיהיו חוזרים וקוראים את המדינה בשם הראשון, דהיינו מדינה טפשית ומלך חכם, הוא יהיה מלך. על כן אין מניחין שום אדם ליכנס אל המדינה, כי אם מי שיחגור מתניו לזה, להחזיר אל המדינה השם הראשון. על כן לא רצו להניח אותו ליכנס, ואמרו לו: האתה יכול לחגר מתניך לזה להחזיר אל המדינה השם הראשון? ובוודאי אי אפשר להכניס עצמו לדבר כזה. ולא יכלו ליכנס. והסיתו העבד הנ״ל שיחזרו לביתם. אך הוא לא רצה לחזור מחמת שאדם היער אמר לו שילך למדינה זו ושם יבא לגדולה שלו.

ובתוך כך בא לשם עוד אדם אחד שהיה רוכב על סוס. ורצה ליכנס ולא הניחו אותו גם כן ליכנס מחמת הנ״ל. בתוך כך ראה שעומד הסוס של אותו האדם. ולקח הכלי הנ״ל והניחו על הסוס. והתחיל לנגן הנגון הנפלא מאד, כנ״ל. ובקש מאד האדם של הסוס שימכור לו הכלי הזה. ולא רצה למוכרה. והשיב לו: מה תוכל ליתן לי בעד כלי נפלא כזה? אמר לו האדם של הסוס הנ״ל: מה תוכל לפעול עם הכלי הזה, הלא הוא רק שתעשה עמה קאמעדייע ותקבל דינר! אבל אני יודע דבר שהוא טוב יותר מהכלי שלך,

דהיינו שאני יודע דבר שקבלתי מאבות אבותי להיות מבין דבר מתוך דבר. – היינו שאני יודע דבר כזה שקבלתי מאבות אבותי שיכולים להיות על ידה מבין דבר מתוך דבר שכשאחד אומר איזה דבור בעלמא, יכולים על ידי הקבלה הנ"ל שיש לי להבין דבר מתוך דבר; ועדיין לא גליתי זאת לשום אדם בעולם. בכן אני אלמד אותך הדבר הזה. ואתה תתן לי הכלי הזה הנ"ל! ונתיישב – בן המלך האמתי שהיה לו הכלי הזה כנ"ל – שבאמת הוא דבר נפלא להיות מבין דבר מתוך דבר ונתן לו הכלי הנ"ל. והוא – היינו האדם של הסוס הנ"ל – הלך ולמדו הדבר הנ"ל להיות מבין דבר מתוך דבר.

ובן המלך האמתי מאחר שנעשה מבין דבר מתוך דבר, היה הולך שם אצל שער המדינה הנ"ל. והבין שהוא באפשר שיחגור מתניו לזה להחזיר למדינה השם הראשון, כי כבר נעשה מבין דבר מתוך דבר. על כן הבין שהוא באפשר, אף על פי שעדיין אינו יודע איך ומה, איך יוכל לעשות זאת, אף על פי כן מאחר שנעשה מבין דבר מתוך דבר, על כן הבין שהוא באפשר. ונתיישב שיצוה להניח אותו ליכנס, והוא יכניס עצמו לזה. – היינו להחזיר למדינה השם הראשון ומה יפסיד בזה? ואמר – לאותן האנשים שלא רצו להניח לכנוס שם שום אדם כי אם מי שיחגור מתניו לענין הנ"ל – שיניחו אותו לכנוס והוא יחגר מתניו לענין הנ"ל להחזיר על המדינה השם הראשון. והודיעו אל השרים שנמצא איש כזה שרוצה לחגר מתניו לזה למדינה השם הראשון. והביאוהו אל השרים של המדינה. ואמרו לו השרים: תדע שגם אנחנו אין אנו טפשים חס ושלום. רק שהמלך שהיה היה חכם גדול מופלג מאד אשר כנגדו היינו כולנו נחשבים טפשים, ועל כן היתה המדינה נקראת: מדינה טפשית ומלך חכם, ואחר כך נפטר המלך הנ"ל ונשאר בן המלך, וגם הוא חכם – אבל כנגדנו אינו חכם כלל, על כן נקראת המדינה – עכשיו – להפך: מדינה חכמה ומלך טפש. והניח המלך צוואה, שמי שימצא חכם כזה, שיוכל להחזיר למדינה השם הראשון הוא יהיה מלך. וצוה לבנו שכשימצא איש כזה, יסתלק הוא מן המלוכה, ואותו האיש יהיה נעשה מלך: היינו כשימצא חכם כזה שיהיה מופלג בחכמה מאד מאד עד שכנגדו יהיו כולם טפשים – הוא יהיה מלך. כי זה האיש יוכל להחזיר למדינה השם הראשון, כי יהיו חוזרים וקורין אותה: מדינה טפשית ומלך חכם. כי הם כולם טפשים כנגדו. על כן תדע לאיזה דבר אתה מכניס עצמך.

– כל זה אמרו לו השרים הנ"ל. – ואמרו לו – היינו גם כן השרים הנ"ל, כי כל זה הוא המשך דבריהם: – הנסיון יהיה אם אתה חכם כזה, היות שיש כאן גן שנשאר מן המלך שהיה, שהוא היה חכם גדול מאד, והגן הוא נפלא מאד מאד שגדלים בו כלי מתכות, כלי כסף וכלי זהב, והוא נפלא ונורא מאד, אך אי אפשר ליכנס בו, כי כשנכנס בו אדם – אזי תיכף מתחילין שם לרודפו, ורודפין אותו והוא צועק, והוא אינו יודע כלל ואינו רואה מי רודף אותו, וכך הם רודפין אותו עד שמבריחין אותו מן הגן; על כן נראה אם אתה חכם: אם תוכל ליכנס אל הגן הזה! ושאל אם מכים את האדם הנכנס. אמרו לו, שהעקר שרודפין אותו והוא אינו יודע כלל מי ומי רודף אותו ובורח בבהלה גדולה מאד. כי כן ספרו להם בני אדם שנכנסו לשם.

והלך אל הגן – היינו זה בן המלך האמתי – וראה שיש לו חומה סביב, והשער פתוח, ואין שם שומרים. כי בוודאי אין צריכים שומרים לזה הגן. והיה הולך אצל הגן. והסתכל וראה שעומד שם אצל הגן אדם, היינו שהיה מצויר שם אדם. והסתכל וראה שלמעלה מעל האדם יש דף שקורין טאבליצע, וכתוב שם שזה האדם היה מלך לפני כמה מאות שנים, ובימי המלך הזה היה שלום, כי עד אותו המלך היו מלחמות וכן אחריו היו מלחמות, ובימי המלך הזה היה שלום. והתבונן מאחר שכבר נעשה מבין דבר מתוך דבר כנ"ל, שהכל תלוי בזה האדם, שכשנכנסין לגן ורודפין אותו – אין צריכין לברוח כלל רק לעמוד עצמו אצל האדם. ועל ידי זה ינצל. ויותר מזה, שאם יקחו את האדם הזה ויעמידו אותו לפנים בתוך הגן הזה, אזי יוכל כל אדם ליכנס בשלום אל הגן הזה – כל זה הבין זה בן המלך האמתי על ידי שהיה מבין דבר מתוך דבר כנ"ל. – והלך ונכנס אל הגן. ותיכף כשהתחילו לרודפו, הלך ועמד אצל האדם הנ"ל שעומד אצל הגן מבחוץ. ועל ידי זה יצא בשלום בלי פגע כלל. כי אחרים כשנכנסו לגן והתחילו לרודפם היו בורחים בבהלה גדולה מאד והיו מוכים ונלקים על ידי זה, והוא יצא בשלום ושלוה על ידי שעמד עצמו אצל האדם הנ"ל. והשרים ראו ותמהו על שיצא בשלום. ואזי צוה – זה בן המלך האמתי – ליקח את האדם הנ"ל ולהעמיד אותו בפנים בתוך הגן. וכן עשו ואזי עברו כל השרים בתוך הגן ונכנסו ויצאו בשלום בלי פגע כלל.

אמרו לו השרים: אף על פי כן, אף על פי שראינו ממך דבר כזה, אף על פי כן בשביל דבר אחד אין ראוי ליתן לך המלוכה. ננסה אותך עוד בדבר אחד. אמרו לו: היות שיש כאן כסא מהמלך שהיה, והכסא גבוה מאד, ואצל הכסא עומדים כל מיני חיות ועופות של עץ — היינו שהם חתוכים ומתוקנים מן עץ, בלע"ז: אויס גישניצט — ולפני הכסא עומדת מטה, ואצל המטה עומד שלחן, ועל השולחן עומדת מנורה, ומן הכסא יוצאים דרכים כבושים (שקורין גישלאגיני וועגין) והדרכים הם בנויים בבנין חומה — היינו גימואירטי וועגין — ואלו הדרכים יוצאים מן הכסא לכל צד. ואין אדם יודע כלל מה ענין הכסא הזה עם הדרכים הללו. ואלו הדרכים כשהם יוצאים ומתפשטים להלן איזה שעור, עומד שם אריה של זהב, ואם ילך ויתגבר אצלו איזה אדם, אזי יפתח את פיו ויבלענו. ולהלן מן אותו האריה מתפשט הדרך עוד להלן יותר. וכן בשאר הדרכים היוצאים מן הכסא, היינו שגם הדרך השני היוצא מן הכסא לצד אחר הוא גם כן כך: כשמתפשט ונמשך הדרך איזה שעור עומד שם מין חיה אחר, כגון לביא של מיני מתכות, ושם גם כן אי אפשר להתקרב אליו כנ"ל, ולהלן מתפשט הדרך יותר, וכן בשאר הדרכים. ואלו הדרכים הם מתפשטים והולכים בכל המדינה כולה. ואין שום אדם יודע ענין הכסא הנ"ל עם כל הדברים הנ"ל עם הדרכים הנ"ל. על כן תתנסה בזה: אם תוכל לידע ענין הכסא עם כל הנ"ל! והראו לו הכסא. וראה שהוא גבוה מאד וכו' והלך אצל הכסא, והסתכל והתבונן שזה הכסא עשוי מן העץ של התיבה הנ"ל — היינו הכלי הנ"ל שנתן לו אדם היער כנ"ל — והסתכל וראה שחסרה מן הכסא למעלה איזו שושנה — היינו רייזילי. — ואם היתה לכסא זאת השושנה, היה לה הכח שיש לתיבה הנ"ל — היינו הכלי הנ"ל שהיה לו כח לנגן כשהיו מניחין אותו על איזה מין חיה או בהמה או עוף כנ"ל. — והסתכל יותר וראה שזאת השושנה שחסרה למעלה מן הכסא היא מונחת למטה בכסא; וצריכין ליקח אותה משם ולהניחה למעלה, ואזי יהיה לכסא הכח של התיבה הנ"ל. כי המלך שהיה, עשה כל דבר בחכמה באופן שלא יבין שום אדם את הענין עד שיבא חכם מופלג שיבין את הדבר ויוכל לכוון להחליף ולסדר כל הדברים כראוי. וכן המטה, הבין שצריכין לנתקה קצת מן המקום שעומדת. וכן השולחן, צריכין גם כן לנתקו קצת, לשנות מקומם קצת. וכן

המנורה, צריכין גם כן לנתקה קצת ממקומה. וכן העופות והחיות צריכין גם כן לשנותם כולם ממקומם, ליקח זה העוף ממקום זה ולהעמידו במקום זה, וכן כולם. כי עשה המלך הכל בערמה ובחכמה באופן שלא יבין שום אדם, עד שיבא החכם שיוכל להתבונן לסדרם כראוי. וכן האריה שעומד שם — אצל התפשטות הדרך — צריכין להעמידו כאן, וכן כולם. וצוה לסדר הכל כראוי: ליקח השושנה מלמטה ולתוחבה למעלה, וכן כל הדברים הנ״ל לסדר כולם בסדר הראוי כנ״ל. ואז התחילו כולם לנגן נגון הנפלא מאד. ועשו כולם הפעולה הראויה להם. ואז נתנו לו המלוכה. ענה ואמר בן המלך האמתי שנעשה עתה מלך אל בן השפחה האמתי הנ״ל: עתה אני מבין שאני בן מלך באמת, ואתה בן השפחה באמת.

*

יב·

מעשה
בבעל־תפלה

*

*   *

פעם אחת היה בעל־תפלה שהיה עוסק תמיד בתפלות ושירות ותשבחות להש״י. והיה יושב חוץ לישוב. והיה רגיל ליכנס לישוב. והיה נכנס אצל איזה אדם, מסתמא היה נכנס לקטנים במעלה כגון עניים וכיוצא. והיה מדבר על לבו מהתכלית של כל העולם: היות שבאמת אין שום תכלית כי אם לעסוק בעבודת ה׳ כל ימי חייו ולבלות ימיו בתפלה להש״י ושירות ותשבחות וכו׳. והיה מרבה לדבר עמו דברי התעוררות כאלו עד שנכנסו דבריו באזניו, עד שנתרצה אותו האדם להתחבר עמו. ותיכף כשנתרצה עמו היה לוקחו ומוליכו למקומו שהיה לו חוץ לישוב. כי אותו בעל־התפלה הנ״ל בחר לו מקום חוץ לישוב כנ״ל. ובאותו המקום היה שם נהר לפניו. גם היו שם אילנות ופירות. והיו אוכלים מן הפירות. ועל הבגדים לא היה מפקיד כלל. וכן היה רגיל תמיד ליכנס לישוב ולפתות ולרצות בני אדם לעבודת הש״י, לילך בדרכו לעסוק בתפלות וכו׳. וכל מי שהיה מרוצה עמו היה לוקחו ומוליכו למקום חוץ לישוב כנ״ל. והם היו עוסקים שם רק בתפלות ושירות ותשבחות להש״י ווידויים ותעניתים וסגופים ותשובה וכיוצא בזה, והיה נותן להם חבורים שהיו לו בעניני תפלות ושירות ותשבחות ווידויים, והיו עוסקים בזה תמיד. עד שהיו נמצאים

גם באותן האנשים שהביאם לשם שהיו ראויים גם כן לקרב בני אדם לעבודת הש"י. עד שהיה נותן לאחד רשות שגם הוא יכנס לישוב לעסוק בענין הנ"ל, דהיינו לקרב בני אדם להש"י כנ"ל.

וכן היה בעל־התפלה הנ"ל עוסק בזה תמיד, והיה מקרב בכל פעם אנשים ומוציאם מן הישוב כנ"ל. עד שנעשה רושם בעולם, והתחיל הדבר להתפרסם, כי פתאום נמלטו איזה אנשים מן המדינה, ולא נודע אים. וכן נזדמן שפתאום נאבד אצל אחד בנו, וכיוצא בו, ולא נודע איפא הם. עד שנודע: היות שנמצא בעל־התפלה הנ"ל שהוא הולך ומפתה בני אדם לעבודת הש"י כנ"ל. אך לא היה אפשר להכירו ולתופסו. כי בעל־תפלה זה היה מתנהג בחכמה והיה משנה ומחליף עצמו אצל כל אחד ואחד בשנוי אחר, שאצל זה היה נדמה כעני ואצל זה כסוחר ואצל זה בענין אחר, וכיוצא בזה. גם כשהיה נכנס לדבר עם בני אדם, כשהיה רואה שאינו יכול לפעול אצלם כוונתו – היה מרמה אותם בדברים עד שלא היו מבינים כלל כוונתו הטובה. וכאילו אין כוונתו כלל לענין הנ"ל, דהיינו לקרב להש"י, ולא היה אפשר כלל להבין שכוונתו לזה. אף על פי שבאמת כל עקר כוונתו כשהיה מדבר עם בני אדם היה רק לזה לקרב להש"י כנ"ל, כי כל כוונתו היתה רק זאת. רק כשהיה מבין שאינו פועל אצלו, היה מסבבו ומעקמו ומרמהו עד שלא היה יכול כלל להבין כוונתו הטובה. והיה בעל־התפלה עוסק בענין זה עד שנעשה רושם ופרסום בעולם; והיו מצפים לתופסו, אך לא היה אפשר כנ"ל. והיה בעל־התפלה הנ"ל עם אנשיו יושבים חוץ לישוב כנ"ל, ועוסקים רק בענינים הנ"ל: בתפלה ושירות ותשבחות להש"י ווידויים ותעניתים וסגופים ותשובות כנ"ל. גם היה ענין בעל־התפלה הנ"ל שהיה יכול להספיק לכל אחד ואחד מה שצריך. ואם היה מבין באחד מאנשיו שלפי מוחו הוא צריך לעבודת ה' שיהא הולך מלובש במלבושי זהב (שקורין גילדין גישטיק) היה מספיק לו. וכן להפך: שלפעמים נתקרב אליו איזה עשיר והיה מוציאו מן הישוב כנ"ל, והיה מבין שזה העשיר צריך לילך בבגדים קרועים ונבזים — היה מנהיגו כך, הכל כפי שהיה יודע צורך הספקת כל אחד ואחד, היה מספיק לו. ואצל אלו האנשים שקרבם להש"י, היה תענית או סגוף גדול יקר מכל התענוגים שבעולם, כי היה להם תענוג מן הסגוף גדול או מתענית יותר מכל התענוגים שבעולם.

ויהי היום היתה מדינה שהיתה שם עשירות גדולה, שהיו כולם עשירים. אך היה דרכם והנהגתם זר ומשונה מאד. כי הכל היה מתנהג אצלם כפי העשירות, שהיה ערך מעלת כל אחד ואחד כפי העשירות שלו: שמי שיש לו כך וכך אלפים או רבבות — יש לו מעלה זו, ומי שיש לו כך וכך ממון — יש לו מעלה אחרת, וכן כיוצא בזה. כל סדר המעלות היה אצלם כפי הממון של כל אחד ואחד; ומי שיש לו כך וכך אלפים ורבבות, כפי הסכום שהיה קצוב אצלם, הוא מלך. וכן היו להם דגלים: שמי שיש לו כך וכך ממון — הוא בדגל זה, ויש לו אותה מעלה פלונית באותו הדגל, ומי שיש לו כך וכך ממון — הוא בדגל אחר, ויש לו שם איזה מעלה באותו הדגל לפי ערך ממונו. והיה קצוב אצלם כמה ממון יהיה לו ויהיה נחשב באותו הדגל במעלה פלונית, וכמה ממון יהיה לו ויהיה נחשב בדגל אחר באיזה מעלה. וכן הדרגא והמעלה של כל אחד ואחד היה הכל כפי הממון, כפי מה שהיה קצוב אצלם. וכן היה קצוב אצלם: כשיש לו כך וכך ממון הוא סתם בן אדם, ואם יש לו עוד פחות מזה הוא חיה או עוף וכיוצא. והיו אצלם חיות רעות ועופות, דהיינו כשיש לו רק כך וכך הוא נקרא אריה אנושי. — בלשון אשכנז: איין מענטשליכער לייב. — וכן כיוצא בזה שאר חיות רעות ועופות וכו׳. דהיינו שלפי מעוט ממונו הוא רק חיה או עוף וכו׳. כי עקר היה אצלם הממון. ומעלה ודרגא של כל אחד היה רק לפי הממון.

ונשמע בעולם שיש מדינה כזו, והיה בעל־התפלה מתאנח על זה והיה אומר: מי יודע עד היכן הם יכולים לילך ולתעות על ידי זה! ונמצאו אנשים מאנשיו של בעל־התפלה הנ״ל ולא שאלו את דעתו כלל, והלכו לשם אל המדינה הנ״ל להחזירם למוטב. כי היתה להם רחמנות גדולה עליהם על שנתעו כל כך בתאות ממון. ובפרט שבעל־התפלה הנ״ל אמר שהם יכולים לילך ולתעות יותר ויותר כנ״ל. על כן הלכו אלו האנשים הנ״ל אל אותה המדינה הנ״ל, אולי יחזירו אותם למוטב. והלכו לשם. ובאו אל המדינה הנ״ל, ונכנסו לאחד מהם. מסתמא נכנסו לאיזה חיה — דהיינו לאדם שהוא קטן במעלה כי יש לו סך מועט, שהיה נקרא אצלם חיה כנ״ל. — והתחילו לדבר עמו כדרכם, אשר באמת אין זה תכלית כלל ועקר התכלית הוא רק עבודת ה׳ וכו׳. ולא שמע להם כלל, כי כבר נשתרש אצלם שעקר הוא רק

הממון. וכן היה מדבר עוד עם אחר, ולא שמע אליו גם כן. והוא – היינו אחד מאנשי בעל־התפלה הנ"ל – היה מרבה לדבר עמו. והשיב לו זה האיש שדבר עמו: ויתר מזה אין לי פנאי כלל לדבר עמך. שאלו: מפני מה? השיב לו: היות שאנחנו כולנו מוכנים עתה לעקור מן המדינה לילך למדינה אחרת; באשר שראינו שעקר התכלית הוא רק הממון, על כן נסכם אצלנו לילך למדינה ששם יכולין לעשות ממון, דהיינו שיש שם עפר שעושין ממנו זהב וכסף; על כן אנו צריכים עתה לילך כולנו אל אותה המדינה.

גם נסכם אצלם שהם רוצים שיהיו אצלם כוכבים ומזלות גם כן. דהיינו שמי שיהיה לו כל כך ממון כפי הסכום שקצבו על זה, הוא יהיה כוכב. כי מאחר שיש לו כל כך ממון, יש לו הכח של אותו הכוכב. כי הכוכב מגדל הזהב. כי מה שיש עפר שעושים ממנו זהב, זהו מחמת הכוכב שמגדל באותו המקום עפרות זהב, נמצא שהזהב הוא נמשך מן הכוכבים. ומאחר שיש לאחד כל כך זהב, נמצא שיש לו כח אותו הכוכב. ועל כן הוא בעצמו כוכב. וכן אמרו שיהיו אצלם מזלות גם כן. דהיינו כשיהיה לאחד כך וכך כפי הסכום שקצבו על זה, הוא יהיה מזל. וכן עשו להם מלאכים: הכל כפי רבוי הממון כנ"ל. עד שהסכימו ביניהם שיהיו להם גם כן אלקות, שמי שיהיה לו רבוי ממון הרבה כך וכך אלפים ורבבות כפי מה שקצבו על זה – הוא יהיה אלוק. כי מאחר שהאלקים שופע בו כל כך ממון, על כן הוא בעצמו אלוק. וכן קיימו ועשו ככל הנ"ל. גם אמרו שאין ראוי להם לישב כלל באוירא דהאי עלמא, ואין ראוי להם להתערב עם בני העולם שלא יטמאו אותן, כי שאר בני העולם הם טמאים כנגדם. על כן יישבו עצמן שיבקשו להם הרים הגבוהים ביותר מכל העולם וישבו שם, כדי שיהיו מרוממים מאוירא דעלמא. ושלחו אנשים לבקש ולחפש הרים הגבוהים כנ"ל. והלכו ובקשו ומצאו הרים גבוהים מאד. והלכו כל בני המדינה וישבו שם על ההרים הגבוהים, היינו שעל כל הר והר ישבו שם איזה קבוץ מאנשי המדינה הנ"ל. ועשו סביב ההר חזקת גדולה; והיו שם חפירות גדולות וכיוצא סביב ההר, עד שלא היה אפשר בשום אופן שיבא אליהם שום אדם. כי לא היה רק שביל נעלם אל ההר, באופן שאדם אחר לא היה יכול כלל לבא אליהם. וכן בהר השני, וכן בכל ההרים עשו חזקת

וכו׳, כנ״ל. והעמידו שומרים ברחוק מן ההר כדי שלא יתקרב להם זר.

והם היו יושבים שם על ההרים והיו מתנהגים במנהג הנ״ל. והיו להם אלקות רבים, דהיינו לפי הממון כנ״ל. ומאחר שהיה העקר אצלם הממון, עד שעל ידי ממון הרבה היו נעשים אלוק, על כן היה להם חשש מרציחה וגזלה. כי כל אחד יהיה רוצח וגזלן כדי שיהיה נעשה אלוק על ידי הממון שיגזול. אך אמרו שמאחר שהוא אלוק – דהיינו העשיר בעל הממון הוא אלוק – הוא ישמור מגזלות ורציחות. ותקנו עבודות וקרבנות שהיו מקריבים ומתפללים אל האלקות הנ״ל, גם היו מקריבים בני אדם. והיו מקריבין את עצמן אל האלקות הנ״ל, כדי שיהיה נכלל בו ואחר כך יתגלגל ויהיה עשיר. כי עקר האמונה היה אצלם הממון כנ״ל. והיו להם עבודות וקרבנות וקטורת שהיו עובדים בהם את האלקות הנ״ל – דהיינו בעלי הממון הרבה כנ״ל. – ובוודאי אף על פי כן היתה המדינה מלאה מרציחה וגזלה. כי מי שלא היה מאמין בעבודות הנ״ל, היה רוצח וגזלן כדי שיהיה לו ממון. כי עקר היה אצלם הממון כנ״ל. כי על ידי הממון יכולים לקנות כל דבר אכילה ומלבושים, ועקר חיות האדם על ידי הממון. – כן היתה סברתם לפי דעתם המשובשת והנבוכה. – על כן היה הממון האמונה שלהם. והיו משתדלים שלא יהיה נחסר אצלם ממון כלל. כי הממון הוא עקר האמונה והאלקות שלהם כנ״ל. אדרבא צריכים להשתדל להוסיף ולהכניס ממון ממקומות אחרים לתוך המדינה. והיו יוצאים מהם סוחרים לסחור במדינות אחרות, כדי להשתכר ממון, להכניס ממון יותר לתוך המדינה. וצדקה בוודאי הוא אסור גדול לפי דעתם, כי הוא מחסיר שפע ממונו אשר נתן לו האלקים, אשר זהו העקר שיהיה לו ממון, והוא פוגם ומחסיר ממונו! על כן בוודאי היה אסור אצלם ליתן צדקה. גם היו אצלם ממונים שהיו ממונים להשגיח על כל אחד אם יש לו כל כך ממון כמו שהוא אומר. כי כל אחד היה צריך להראות עשרו בכל פעם, כדי שיהיה נשאר באותה המעלה שהיתה לו לפי ממונו, כנ״ל. ולפעמים היה נעשה מחיה אדם ומאדם חיה: דהיינו כשאחד אבד ממונו אזי נעשה מאדם חיה, אחר שאין לו ממון. וכן להפך, כשאחד הרויח ממון אזי נעשה מחיה אדם. וכן בשאר המעלות כפי הממון כנ״ל. והיו להם צורות ופארטרעטין של אותן האלקות – דהיינו בעלי הממון – והיו אצל כל אחד ואחד הצורות הללו והיו מחבקים

ומנשקים אותם. כי זו היתה העבודה והאמונה שלהם כנ"ל.

והאנשים הנ"ל, דהיינו האנשים הכשרים של בעל־התפלה הנ"ל חזרו למקומם וספרו לבעל־התפלה מגודל הטעות והשטות של אותה המדינה, איך הם נבוכים מאד בתאות ממון ושהם רוצים לעקור למדינה אחרת ולעשות להם כוכבים ומזלות. ענה ואמר בעל־התפלה הנ"ל שהוא מתיירא שלא יתעו יותר ויותר. אחר כך נשמע שעשו לעצמן אלקות, כנ"ל. ענה ואמר בעל־התפלה הנ"ל שעל דבר זה היה מתיירא ודואג מתחלה. והיתה לו לבעל־התפלה רחמנות גדולה עליהם. ונתיישב לילך בעצמו לשם: אולי ישיב אותם מטעותם. והלך לשם בעל־התפלה ובא אל השומרים שעומדים סביב ההר; והשומרים מסתמא היו אנשים קטנים במעלה שהם רשאים לעמוד באוירא דהאי עלמא. כי אנשים שיש להם מעלות מחמת הממון כנ"ל, הם אינם יכולים כלל להתערב עם בני העולם ולעמד באוירא דהאי עלמא שלא יטמאו עצמן כנ"ל, ולא היו יכולים לדבר כלל עם בני העולם שלא יטמאו אותם בהבל פיהם. — על כן בוודאי השומרים שעמדו חוץ לעיר היו קטנים במעלה כנ"ל. — אך גם השומרים היו להם הצורות הנ"ל והיו מחבקים ומנשקים אותן בכל פעם. כי גם אצלם היה עקר האמונה הממון, כנ"ל.

ובא בעל־התפלה הנ"ל אצל שומר אחד והתחיל לדבר עמו מהתכלית: באשר שעקר התכלית הוא רק עבודת ה', תורה ותפלה ומעשים טובים וכו', והממון הוא שטות ואינו תכלית כלל וכו'. ולא שמע אליו כלל השומר הנ"ל, כי כבר נשקע אצלם מימים רבים שעקר הוא רק הממון כנ"ל. וכן הלך בעל־התפלה לשומר שני ודבר עמו גם כן כנ"ל, ולא שמע אליו גם כן. וכן הלך אל כל השומרים ולא שמעו אליו כלל. ויישב עצמו בעל־התפלה ונכנס לתוך העיר שהיתה על ההר כנ"ל. כשבא לשם היתה אצלם פליאה. ושאלו אותו: איך נכנסת לכאן? כי לא היה אפשר לשום אדם ליכנס אצלם, כנ"ל. השיב להם: מאחר שכבר נכנסתי, יהיה איך שיהיה, מה אתם שואלים על זה? והתחיל בעל־התפלה לדבר עם אחד מהתכלית וכו' כנ"ל, ולא שמע אליו כלל; וכן השני, וכן כולם, כי כבר נשקעו בטעותם הנ"ל. והיה הדבר תמוה בין אנשי העיר על שבא אדם אצלם ומדבר אליהם כדברים האלה הפך אמונתם. והרגישו בעצמן אולי האדם הזה הוא בעל־התפלה, כי כבר נשמע

אצלם שיש בעל-תפלה כזה בעולם. כי כבר נתפרסם הדבר של בעל-התפלה בעולם כנ"ל, והיו קורין אותו בעולם: דער פרומיר בעל-תפלה. אך לא היה אפשר להם להכירו ולתופסו, כי היה משנה עצמו אצל כל אחד ואחד, אצל זה היה נדמה כסוחר ואצל זה כעני וכו' כנ"ל. ותיכף נמלט משם.

ויהי היום והיה גבור שנתקבצו אליו כמה גבורים. והיה הגבור עם גבוריו הולך וכובש מדינות. ולא היה רוצה כי אם הכנעה. וכשהיו בני מדינה מכניעים עצמן תחתיו היה מניחם, ואם לאו היה מחריבם. והיה הולך וכובש. ולא היה רוצה שום ממון רק הכנעה שיהיו תחתיו. והיה דרכו של הגבור שהיה שולח למדינה גבוריו כשהיה עדיין רחוק ממנו הרבה, חמשים פרסאות, שיכניעו עצמן תחתיו. והיה כובש מדינות, כנ"ל. והסוחרים של המדינה של העשירות הנ"ל שהיו סוחרים במדינות אחרות כנ"ל באו למדינתם וספרו מהגבור הנ"ל. ונפל עליהם פחד גדול. ואף על פי שהיו מרוצים להכניע עצמן תחתיו, אך ששמעו שהוא ממאס בממון ואינו רוצה ממון כלל. וזה היה הפך אמונתם, על כן היה בלתי אפשר אצלם להכנע תחתיו. כי היה אצלם כמו שמד, מאחר שאינו מאמין כלל באמונתם דהיינו בממון. ונתייראו מאד מלפניו. והתחילו לעשות עבודות, ולהקריב קרבנות לאלקותם הנ"ל. והיו לוקחים חיה — דהיינו שיש לו ממון מעט, שהיא חיה אצלם — והקריבו לקרבן לאלקות הנ"ל, וכיוצא באלו העבודות כנ"ל.

והגבור הנ"ל היה הולך ומתקרב אליהם בכל פעם והתחיל לשלוח אליהם גבוריו, מה הם רוצים כדרכו כנ"ל. והיה עליהם פחד גדול ולא היו יודעים מה לעשות. ויעצו אותם אנשים סוחרים שלהם: היות שהיו במדינה שכל בני המדינה הם כולם אלקות ונוסעים עם מלאכים, דהיינו שכל אנשי אותה המדינה מקטן ועד גדול הם כולם עשירים מופלגים עד שהקטן שבהם הוא גם כן אלוק לפי טעותם, -- כי הקטן שבהם הוא עשיר מופלג ויש לו כל כך כשעור הקצוב לאלוק אצלם וכנ"ל, — וגם נוסעים עם מלאכים, כי הסוסים שלהם הם מכוסים בעשירות גדולה בזהב וכיוצא עד שכסוי של סוס אחד עולה לסך של מלאך שלהם, נמצא שנוסעים עם מלאכים, שקושרים ג' זוגות מלאכים אל העגלה ונוסעים עמהם, בכן צריכין לשלוח אל אותה המדינה, ומשם תהיה להם עזרה בוודאי מאחר שכל המדינה הם כולם אלקות. — כל זה היתה עצת הסוחרים שלהם. — והוטב הדבר

בעיניהם מאד. כי היו מאמינים שבוודאי תהיה להם ישועה משם, מאחר שהם כולם אלקות כנ״ל.

ובעל־התפלה הנ״ל יישב עצמו שילך עוד הפעם אל אותה המדינה הנ״ל, אולי אף על פי כן ישיב אותם מטעותם זו. והלך לשם ובא אל השומרים והתחיל לדבר עם שומר אחד כדרכו. וספר לו השומר מהגבור הנ״ל שיש להם פחד גדול מפניו וכו׳, כנ״ל. ושאל אותו בעל־התפלה: ומה אתם רוצים לעשות? וספר לו השומר הענין הנ״ל שהם רוצים לשלוח אל המדינה שהם כולם אלקות וכו׳, כנ״ל. ושחק ממנו מאד בעל־התפלה ואמר לו: הלא הכל שטות גדולה! כי גם בני אותה המדינה הם כולם רק בני אדם כמונו, וגם אתם כולכם ואלקים שלכם כולם הם רק בני אדם ולא אלוק, רק שיש יחיד בעולם שהוא הבורא יתברך שמו ואותו לבד ראוי לעבוד ולו ראוי להתפלל, וזהו עקר התכלית. וכיוצא כדברים אלו דבר בעל־התפלה אל השומר הנ״ל, ולא שמע אליו השומר, כי כבר נשקעה אצלם טעותם מימים רבים, כנ״ל. אך אף על פי כן בעל־התפלה הרבה עליו דברים, עד שבסוף השיב לו השומר: ויתר מזה מה אני יכול לעשות? הלא אני רק יחיד בעלמא — ויש כנגדי בני המדינה שהם רבים. — וזאת התשובה היתה קצת נחמה לבעל־התפלה. כי הבין שהתחילו דבריו קצת ליכנס באזני השומר. כי הדברים שדבר בעל־התפלה מקודם בפעם הראשונה עם אותו השומר והדברים שדבר עתה נתקבצו יחד עד שעשו איזה רושם בלבו. עד שהתחיל מעט להסתפק ולנטות אליו קצת, כנראה מתוך התשובה הנ״ל. וכן הלך בעל־התפלה אל השומר השני ודבר עמו גם כן כנ״ל ולא שמע אליו גם כן. ובסוף השיב לו גם כן כנ״ל: הלא אני יחיד כנגד בני המדינה וכו׳, כנ״ל. וכן כל השומרים כולם השיבו לו תשובה זו בסוף.

אחר כך נכנס בעל־התפלה אל העיר והתחיל שוב לדבר עמם כדרכו: באשר שכולם בטעות גדולה ואין זה תכלית כלל, רק עקר התכלית לעסוק בתורה ותפלה וכו׳. ולא שמעו אליו, כי כולם נשקעו מאד בזה מימים רבים. וספרו לו מהגבור ושהם רוצים לשלוח אל המדינה שהם כולם אלקות וכו׳ כנ״ל. ושחק מהם גם כן ואמר להם שהוא שטות, ושכולם רק בני אדם וכו׳, והם לא יוכלו לעזור לכם כלל, כי אתם בני אדם והם בני אדם ואינם אלוק כלל, רק שיש יחיד יתברך שמו וכו׳. ועל ענין הגבור אמר להם: — בלשון

תימה, כדרך שמתמיה אדם ואומר — האם אינו זה הגבור — הידוע לי? — ולא הבינו דבריו אלו. וכן היה הולך מאחד לחברו ומדבר עמהם כנ"ל. ועל ענין הגבור אמר לכל אחד כנ"ל: אם אינו זה הגבור וכו' כנ"ל. ולא הבינו דבריו. ונעשה רעש בעירו, באשר שנמצא אחד שמדבר כזאת שעושה שחוק מאמונתם ואומר שיש יחיד וכו', ובענין הגבור הוא אומר כנ"ל. והבינו שבוודאי הוא בעל־התפלה, כי כבר היה נתפרסם אצלם כנ"ל. וצוו להפש אחריו ולתופסו, אף על פי שהוא משנה עצמו אצלם בכל פעם כנ"ל — היינו פעם נדמה כסוחר ופעם כעני וכו' כנ"ל. — אך הם ידעו מזה גם כן שבעל־התפלה הנ"ל הוא משנה עצמו בכל פעם וצוו לחקור אחריו ולתפסו. וחפשו אחריו ותפסוהו והביאוהו אל השרים, והתחילו לדבר עמו. ואמר להם גם כן כנ"ל: באשר שכולם בטעות ושטות גדולה ואין זה תכלית כלל, — היינו שהממון אינו תכלית כלל, — רק שיש יחיד שהוא הבורא יתברך שמו וכו', ובני אותה המדינה שאתם אומרים שהם כולם אלקות לא יוכלו לעזור לכם כלל, כי הם רק בני אדם וכו'. ונחשב אצלם למשוגע. כי כל בני המדינה היו שקועים בטעות של הממון כל כך כנ"ל. עד שזה שדבר כנגד דעתם וטעותם היה נחשב למשוגע.

ושאלו אותו — בלשון תימה: — מה זה שאתה אומר על ענין הגבור, אם אינו זה הגבור כנ"ל? השיב להם: שאני הייתי אצל מלך אחד ונאבד אצלו גבור, ואם הגבור הנ"ל הוא אותו הגבור, יש לי היכרות עמו. ויתר מזה מה שאתם בטוחים במדינה הנ"ל שהם כולם אלקות, זהו שטות, כי הם לא יוכלו לעזור לכם. ולדעתי אם תהיו בטוחים עליהם, אדרבא, זו תהיה מפלה שלכם. אמרו לו: מנין אתה יודע זאת?

השיב להם: היות שאצל המלך הנ"ל שהוא היה אצלו כנ"ל היתה לו יד, דהיינו שהיתה אצל אותו המלך תמונת יד עם ה' אצבעות ועם כל השרטוטין שיש על היד. וזאת היד היתה הלאנד־קארט — היינו מפת העולם — של כל העולמות; וכל מה שהיה מן בריאת השמים והארץ עד הסוף ומה שיהיה אחר כך, הכל היה מצוייר על אותה היד. כי היה מצוייר בשרטוטי היד ציור עמידת כל עולם ועולם עם כל פרטיו, כמו שמצוייר על הלאנד־קארט. — כידוע לבקיאים בענין ציור מפת העולם שקורין לאנד־קארט. — והיה בשרטוטין כמו אותיות, כמו שבלאנד־קארט

כתובות אותיות אצל כל דבר ודבר כדי לידע מהו הדבר הזה, דהיינו לידע שכאן היא עיר פלונית וכאן נהר פלוני וכיוצא. כמו כן ממש היה נרשם בשרטוטי היד הנ״ל כמו אותיות; שהיו אותיות נרשמות אצל כל דבר ודבר שהיה נרשם על היד, כדי לידע מהות הדבר. וגם פרטי כל המדינות והעירות והנהרות והגשרים וההרים ושאר דברים פרטיים, הכל היה נרשם על היד בשרטוטין הנ״ל. ואצל כל דבר היו כתובות אותיות שזהו דבר פלוני וזהו דבר פלוני. וגם כל בני אדם שהולכים בתוך המדינה וכל המאורעות שלהם, הכל היה נרשם שם. והיו כתובים שם גם כל הדרכים ממדינה למדינה וממקום למקום. ומחמת זה הייתי יודע ליכנס אל העיר הזאת, מה שאי אפשר לשום אדם ליכנס לכאן. וכן אם אתם רוצים לשלוח אותי לעיר אחרת אני יודע הדרך גם כן, הכל על ידי היד הנ״ל. וכן היה נרשם בה הדרך מעולם לעולם, כי יש דרך ונתיב שעל ידו יכולין לעלות מארץ לשמים — כי אי־אפשר לעלות לשמים מחמת שאין יודעין הדרך, ושם היה נרשם הדרך לעלות לשמים. — והיו נרשמים שם כל הדרכים שיש מעולם לעולם: כי אליהו עלה לשמים בדרך פלוני, והיה כתוב שם אותו הדרך; ומשה רבנו עלה לשמים בדרך אחר, והיה כתוב שם אותו הדרך גם כן; וכן חנוך עלה לשמים בדרך אחר, והיה כתוב שם גם אותו הדרך. וכן מעולם לעולם, הכל היה נרשם בשרטוטי היד הנ״ל. גם היה נרשם על היד כל דבר ודבר כפי מה שהיה בעת בריאת העולם, וכפי ההוה שלו, וכפי מה שיהיה אחר כך. כגון סדום — היה נרשם שם כפי מה שהיתה בעת ישובה קודם שנהפכה, גם היתה מצויירת שם הפיכת סדום כמו שהעיר נהפכת, וגם היה מצוייר שם ציור של סדום שיש לה אחר ההפיכה. כי היה נרשם על היד מה שהיה ומה שהוה ומה שיהיה. ושם באותה היד ראיתי שאותה המדינה הנ״ל שאתם אומרים עליהם שהם כולם אלקות עם כל האנשים הבאים אליהם לקבל עזר מהם, כולם יהיו נכלין ואובדין. — כל זה השיב להן בעל־התפלה.

ונפלא בעיניהם הדבר מאד, כי היו נכרים דברי אמת. כי זה ידוע שעל הלאנד־קארט מצויירים כל הדברים. והבינו שגם דבריו נראין דברי אמת, כי גם זה רואין שאפשר לקבץ ולחבר ב׳ שרטוטין של היד ויהיה מהם אות. — על כן הבינו שדברים אלו הנ״ל אי אפשר לבדות זאת מלבו, ונפלא בעיניהם מאד. — ושאלו אותו: היכן היא המלך הנ״ל? אולי יגלה לנו דרך

איך למצא ממון? השיב להם — בלשון תימה: — עדיין אתם רוצים ממון?! מממון לא תדברו כלל! שאלו אותו: אף על פי כן, היכן הוא המלך הנ"ל?

השיב להם: גם אני איני יודע מהמלך הנ"ל. ומעשה שהיה כך היה. שהיה מלך ומלכה והיתה להם בת יחידה, והגיעה סמוך לפרקה. והושיבו יועצים ליעץ את מי ראוי להשיאה לו. וגם אני הייתי שם בין בעלי העצה, כי המלך היה אוהב אותי. והיתה עצתי שיתנו לה את הגבור, באשר שהגבור עשה לנו כמה טובות, שכבש כמה מדינות, על כן ראוי שיתנו לו את בת המלכה לאשה. והוטבה עצתי מאד, והסכימו כולם לזה. והיתה שמחה גדולה שם על שמצאו חתן לבת המלכה. והשיאו אותה עם הגבור. וילדה בת המלכה ולד. ואותו התינוק היה יפה תואר מאד מאד שלא היה יופי של מין אנושי כלל, ושערותיו היו של זהב, והיו להם כל הגוונים, ופניו היו כפני חמה ועיניו היו אורות אחרים. והתינוק הזה נולד עם חכמה גמורה, כי ראו בו תיכף — בשעת ההולדה — שהוא חכם גמור: שכשהיו מדברים בני אדם, במקום שצריכין לשחוק היה שוחק, וכן כיוצא בזה. כי הכירו בו שהוא חכם גדול רק שעדיין אין לו התנועות של הגדול, כגון דבור וכיוצא. והיה אצל המלך מליץ, דהיינו דברן בעל לשון ומליצה, שהיה יכול לדבר להמליץ דברי צחות נפלאים מאד, שירות ותשבחות למלך. והמליץ היה גם מעצמו מליץ נאה, אך המלך הנ"ל הראה לו דרך איך יעלה לקבל כח חכמת המליצה, ועל ידי זה היה מליץ נפלא מאד מאד. גם היה למלך חכם. והחכם היה גם כן מעצמו חכם, אך המלך הראה לו דרך איך יעלה ויקבל חכמה, ועל ידי זה היה חכם נפלא מאד. וכן הגבור היה גבור מעצמו, והמלך הראה לו דרך איך יעלה ויקבל גבורה, ועל ידי זה היה גבור נפלא ונורא מאד. כי יש חרב שהיא תולה באויר העולם, ויש להחרב הזאת שלשה כחות. כשמגביהין את החרב — אזי בורחים ונסים כל שרי החיילות. וממילא יש להם מפלה; כי כשנסים השרים, אין מי שינהוג המלחמה. ואזי אין תקומה במלחמה. אך אף על פי כן אפשר שיתקרבו הנשארים למלחמה. ויש לחרב הנ"ל שני פיות. ויש להם ב׳ כחות, שעל ידי חוד אחד נופלים כולם, ועל ידי החוד השני מגיע להם החולי שקורין דאר, דהיינו שבשרם נכחש ונמס, כידוע חולי זה ר"ל. היינו שרק על ידי התנועה שעושין באותה החרב במקום שהוא, על ידי זה מגיע לשונאים כנ"ל.

דהיינו על ידי כל חוד וחוד הכח שיש לו. והמלך הראה לגבור הדרך שיש לחרב הנ"ל, ומשם קבל גבורתו הגדולה. וגם אני – הראה לי המלך הדרך לענין שלי, וקבלתי משם מה שאני צריך. וכן היה למלך אוהב נאמן שהיה אוהב את עצמו עם המלך באהבה נפלאה ונוראה מאד מאד, עד שלא היה אפשר להם כלל שלא יראו זה את זה איזה שעה. אך אף על פי כן יש שעות שצריכין להתפרד קצת. והיו להם צורות שהיו מצויירין צורת שניהם, והיו משעשעין עצמן באלו הצורות בעת שנפרד אחד מחבירו. והצורות האלו היו מצויירין איך המלך עם האוהב הנאמן אוהבים עצמן ומחבקים ומנשקים עצמן באהבה גדולה. והיתה סגולה לאלו הצורות, שמי שהיה מסתכל באלו הצורות היתה מגיעה לו אהבה גדולה מאד. – היינו שמדת האהבה באה למי שהיה מסתכל באלו הצורות. – וגם האוהב הנאמן קבל האהבה מן המקום שהראה לו המלך. והגיעה עת שהלכו כל הנ"ל כל אחד ואחד למקומו לקבל משם כחו, דהיינו המליץ והגבור וכל אנשי המלך הנ"ל כל אחד ואחד עלה למקומו הנ"ל לחדש שם כחו. ויהי היום, והיתה רוח סערה גדולה בעולם. ורוח סערה זו בלבלה את כל העולם כולו, והפכה מים ליבשה ומיבשה לים וממדבר ישוב ומישוב מדבר, והפכה את כל העולם כולו. ובאה רוח סערה זו לתוך בית המלך. ולא עשתה שם שום היזק, רק שנכנסה רוח הסערה וחטפה את הולד של בת המלכה הנ"ל. ובתוך הרעש (שקורין אומפיט) תיכף כשחטפה התינוק היקר הנ"ל, רדפה בת המלכה אחריו, וכן המלכה וכן המלך, עד שנתפזרו כולם ולא נודע מקומם אים. ואנחנו כולנו לא היינו בכל זה, כי היינו עולים כל אחד ואחד למקומו לחדש כחו כנ"ל. וכשחזרנו ובאנו, לא מצאנו אותם כולם כנ"ל. וגם היד הנ"ל נאבדה אז. ומאז נתפזרנו כולנו, ומאז אין אנחנו יכולים עוד לעלות כל אחד ואחד למקומו לחדש כחו. כי אחר שנהפך ונתבלבל העולם כולו ונחלפו כל מקומות העולם מים ליבשה וכו' כנ"ל, בוודאי אי אפשר עתה לעלות בדרכים הראשונים, כי עתה צריכים דרכים אחרים לפי חלוף ושנוי המקומות. ועל כן לא היינו יכולים עוד לחזור ולעלות כל אחד ואחד למקומו לחדש כחו הנ"ל. אך הרשימה שנשארה אצל כל אחד ואחד היא גם כן גדולה מאד. ואם הגבור הזה הוא הגבור של המלך הנ"ל – הוא בוודאי גבור גדול מאד. – כל זה השיב בעל־התפלה לאנשים הנ"ל. – והם שמעו דבריו ותמהו מאד. והחזיקו

את בעל־התפלה ולא הניחו אותו לילך מאתם. — כי אולי הגבור שבא אליהם הוא הגבור הנ״ל שיש לבעל־התפלה היכרות עמו. —

והגבור הנ״ל היה הולך ומתקרב ושולח בכל פעם שלוחיו, עד שנתקרב ובא אליהם. ועמד חוץ לעיר ושלח להם שלוחיו, ונתייראו מאד. ובקשו מבעל־התפלה הנ״ל שיתן להם עצה. ואמר בעל־התפלה שצריך לחקור הדרך וההנהגה של אותו הגבור, כדי שיכיר על ידי זה אם הוא אותו גבור, — דהיינו הגבור של המלך הנ״ל. — והלך בעל־התפלה ויצא אל הגבור הנ״ל ובא אל המחנה של הגבור. והתחיל לדבר עם גבור אחד מגבוריו של הגבור, — היינו עם אחד מהשומרים כדי לחקור אם הוא אותו הגבור הנ״ל. — ושאל אותו בעל־התפלה: מה מַעשיכם, ואיך נתחברתם עם הגבור הזה?

השיב לו, — היינו אחד מהגבורים הנ״ל השיב לבעל־התפלה:— מעשה שהיה כך היה. היות שנמצא כתוב בספרי דברי הימים שלהם (שקורין קראויניקיש) איך שהיתה רוח סערה גדולה בעולם, ורוח הסערה הפכה את כל העולם כולו שהפכה מים ליבשה ומיבשה לים וממדבר ישוב וכו׳, ובלבלה את כל העולם כולו, ואחר הרעש והבלבול שנתבלבלו כל העולם יישבו עצמן בני העולם לעשות להם מלך, וחקרו מי ראוי לעשותו מלך עליהם, וחקרו ואמרו, באשר שעקר הוא התכלית על כן מי שהוא משתדל ביותר בתכלית הוא ראוי להיות מלך, והתחילו לחקור מהי התכלית, והיו ביניהם כתות כתות: כת אחת אמרו שעקר התכלית הוא כבוד, כי אנו רואים שהכבוד הוא העקר אצל העולם, כי כשאין נותנין לאדם כבודו, דהיינו שמדברים לו איזה דבור כנגד כבודו, יש לו שפיכות דמים, כי העקר הוא הכבוד אצל כל העולם. ואפילו לאחר מיתה מקפידים ליתן למת כבודו, לקברו בכבוד וכיוצא. — ואומרים לו, שכל מה שעושין הכל עושין לך בשביל כבודך. — אף על פי שאחר מיתה אין שייך ממון ושום תאוה אצל המת, אף על פי כן על כבוד המת מקפידים, נמצא שהכבוד הוא עקר התכלית; וכיוצא בסברות כאלו — [של מבוכה ושטות. וכן כל הכתות המבוארות למטה כולן היו להן סברות הרבה לדעתם הנבוכה והסכלה, וקצתן מבוארות למטה. אך רבנו ז״ל לא רצה לבאר כל הסברות הנבוכות שיש באלו הדעות, כי יש בזה סברות נבוכות כל כך עד שאפשר חס ושלום לטעות באמת באלו הסברות של שקר ר״ל] עד שנסכם אצלם שעקר התכלית

הוא כבוד, על כן צריכין לבקש איש מכובד וגם שיהיה רודף אחר הכבוד, היינו שיהיה רודף אחר הכבוד וישיג את הכבוד, — שזהו איש מכובד שיש לו כבוד. — כי מאחר שהוא איש מכובד שיש לו כבוד והוא רודף אחר כבוד ומסייע את הטבע שהוא רוצה בכבוד כנ״ל, נמצא שזה האיש משתדל אחר התכלית ומשיגו; כי התכלית הוא כבוד. — כל זאת היתה דעתם הסכלה והנבוכה — כנ״ל. על כן זה האיש ראוי להיות מלך. והלכו לבקש איש כזה. והלכו ומצאו שהיו נושאים — בעטליר — זקן אחד, והלכו אחריו לערך חמש מאות אנשים, כולם ציגיינירס וגם הוא היה ציגיינר. והבעטליר הזה היה עוור ועקום ואלם, והאנשים הנ״ל הלכו אחריו כי כולם היו אנשי המשפחה שלו, כי היו לו אחיות ואחים וזרע מרעים שלו, עד שנעשה מהם הקבוץ הנ״ל שהלכו אחריו ונשאו אותו. והוא הקפיד מאד על כבודו, כי היה כעסן גדול וכועס בכל פעם עליהם בקפידות גדולות, וצוה בכל פעם שישאו אותו אנשים אחרים, וכעס בכל פעם עליהם. נמצא שזה הבעטליר הזקן הוא איש מכובד גדול שיש לו כבוד גדול כזה, וגם רודף אחר הכבוד כי הוא מקפיד כל כך על כבודו כנ״ל. על כן הוטב בעיני הכת הזאת הבעטליר הזה, וקבלו אותו למלך. ולהיות גם ארץ גורמת, כי יש ארץ שגורמת ומסוגלת לכבוד וכן יש ארץ גורמת למדה אחרת, על כן — זאת, הכת — שחקרה לעצמה שעקר התכלית הוא הכבוד — בקשה ארץ גורמת לכבוד. ומצאו מדינה שמסוגלת לזה וישבו שם.

כת אחרת אמרו שאין הכבוד עקר התכלית וחקרו שעקר הכבוד הוא רציחה, כי אנו רואים שכל הדברים נכלים ונפסדים, וכל מה שיש בעולם: עשבים וצמחים ובני אדב, וכל מה שיש בעולם — הכל צריך לבא לכליון והפסד. נמצא שתכלית הכל הוא הכליון וההפסד. על כן הרוצח שהוא הורג ומכלה בני אדם נמצא שהוא מרבה להביא את העולם אל התכלית! על כן נסכם ביניהם שהתכלית היא רציחה. ובקשו איש שיהיה רוצח וכעסן ובעל קנאה ביותר, כי איש כזה הוא קרוב יותר אל התכלית — לפי דעתם הנבוכה — והוא ראוי להיות מלך. והלכו לבקש. ושמעו קול צעקה. ושאלו: מהו קול הצעקה הזאת? והשיבו להם שקול הצעקה היא היות שאחד שחט את אביו ואת אמו. ענו ואמרו: וכי יש רוצח אביר לב וכעסן יותר מזה שיהרוג את אביו ואת אמו? האיש הזה השיג את התכלית; והוטב בעיניהם,

וקבלו אותו עליהם למלך, ובקשו להם ארץ גורמת לרציחה. ובחרו להם במקום הרים וגבעות שהוא מקום הרוצחים, והלכו לשם וישבו שם עם מלכם.

כת אחרת אמרו שראוי למלוך מי שיש לו שפע מזונות הרבה ואינו ניזון ממזונות של שאר בני אדם רק ממזונות דקים, – כגון חלב כדי שלא יתגשם שכלו – ואיש כזה ראוי למלוך. אך לא מצאו תיכף איש כזה שלא יהיה ניזון ממזונות של שאר בני אדם. ובחרו להם לפי שעה איש עשיר שיש לו שפע מזונות הרבה, עד אשר ימצאו איש כרצונם, דהיינו שלא יהיה ניזון וכו׳ כנ״ל. ולפי שעה עשו את העשיר למלך עד אשר ימצאו איש כנ״ל, אז ירד העשיר מן המלוכה ויקבלו את אותו האיש למלך. ובחרו להם ארץ גורמת לזה, והלכו וישבו שם.

כת אחרת אמרו שיפת תואר ראויה למלוך, כי עקר התכלית שיהיה העולם מיושב, כי לזה נברא העולם. ומאחר שיפת התואר מעוררת תאוה זו לישוב העולם, נמצא שהיא מביאה אל התכלית; על כן יפת תואר ראויה למלוך. ובחרו להם יפת תואר ומלכה עליהם. ובקשו להם ארץ גורמת לזה, והלכו וישבו שם.

כת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא הדבור. כי מותר האדם מן הבהמה הוא הדבור. ומאחר שזהו עקר היתרון שיש לאדם, על כן זהו עקר התכלית. על כן בקשו להם איש דברן שיהיה בעל לשון שידע כמה לשונות וירבה לדבר תמיד. כי איש כזה הוא אצל התכלית. והלכו ומצאו איש צרפתי משוגע שהיה הולך ומדבר לעצמו, ושאלוהו אם יודע לשונות. והיה יודע כמה לשונות, ואיש כזה בוודאי השיג התכלית – לפי דעתם הנבוכה – מאחר שהוא בעל לשון שיודע כמה לשונות ומדבר הרבה מאד, כי הוא מדבר אפילו לעצמו! על כן הוטב בעיניהם האיש הזה וקבלו אותו למלך. ובחרו להם ארץ גורמת לענין שלהם, והלכו וישבו שם עם מלכם. ובוודאי הנהיג אותם בדרך הישר.

כת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא השמחה. כי כשנולד בן שמחים, כשיש חתונה שמחים, כשכובשים איזה מדינה שמחים. נמצא שתכלית הכל – הוא שמחה. על כן בקשו איש שיהיה שמח תמיד, נמצא שהוא אצל התכלית והוא יהיה מלך עליהם. והלכו ומצאו שהיה הולך ערל אחד בכתנת בזויה כדרכו – ונשא פלעשיל יי״ש – והלכו אחריו כמה ערלים. וזה

הערל היה שמח מאד – כי היה שכור מאד. – וראו שזה הערל הוא שמח מאד ואין לו שום דאגה, על כן הוטב בעיניהם הערל הזה כי השיג את התכלית שהוא שמחה, וקבלו אותו למלך עליהם. ובוודאי הנהיג אותם בדרך הישר. ובחרו להם ארץ גורמת לענין שלהם, דהיינו מקום כרמים – וכיוצא – שיהיו עושין יין ומהחרצנים יהיו עושים יין שרף, ולא ילך שום דבר לאבוד. כי זהו עקר התכלית אצלם לשתות ולהשתכר ולהיות שמח תמיד. אף על פי שאין שום שייכות וענין לשמחתם כי אין להם כלל על מה לשמוח, אף על פי כן זה היה עקר התכלית אצלם להיות שמח תמיד על לא דבר. ובחרו להם ארץ גורמת כנ"ל והלכו וישבו שם.

כת אחרת אמרו שעקר הוא חכמה. ובקשו להם חכם גדול, ועשו אותו למלך עליהם. ובקשו להם ארץ גורמת לחכמה. והלכו וישבו שם.

כת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא להשגיח על עצמו באכילה ושתיה (שקורין פיליווין), לגדל האברים. ובקשו בעל אברים שיש לו אברים גדולים ומשגיח לגדל האברים כנ"ל. כי מאחר שיש לו אברים גדולים, יש לו חלק יותר בעולם – כי הוא תופס מקום יותר בעולם – והוא סמוך יותר אל התכלית. כי זהו התכלית לגדל האברים, על כן איש כזה ראוי למלוך. והלכו ומצאו איש ארוך (שקורין ווייגגיר) והוטב בעיניהם כי הוא בעל אברים וסמוך אל התכלית, וקבלו אותו למלך. ובקשו להם ארץ גורמת לזה והלכו וישבו שם.

והיתה כת אחרת שאמרו שאין כל זה תכלית. רק עקר התכלית הוא רק לעסוק בתפלה להש"י ולהיות עניו ושפל ברך וכו', ובקשו להם בעל־תפלה אחד ועשו אותו למלך עליהם. [והמעיין מאליו יבין שכל הכתות הנ"ל כולם טעו מאד במבוכות גדולות מאד. רק זאת הכת האחרונה כוונו האמת, אשרי להם].

כל זה ספר אחד מהגבורים הנ"ל לבעל־התפלה. וספר לו שהם – דהיינו אלו הגבורים שנתחברו עם הגבור הנ"ל – הם מן הכת של בעלי האברים, שקבלו עליהם למלך בעל אברים אחד כנ"ל. ויהי היום והלכו מחנה אחת מהם עם העגלות שהולכין אחרי המחנה (שקורין אובאז) שמוליכין אחריהם מאכל ומשתה וכיוצא. ואלו בעלי האברים היתה בוודאי אימתן מוטלת על הבריות, כי היו אנשים גדולים וגבורים. ובוודאי מי שפגע בהם

נטה מהם מן הדרך. ויהי כאשר הלכו המחנה הנ״ל, בא כנגדם גבור אחד – והוא הגבור הנ״ל שהולך עתה עמהם כנ״ל. – והגבור הזה כשבא כנגד המחנה, לא נטה מן הדרך ונכנס בתוך המחנה ופזר אותם לכאן ולכאן. ונתייראו אנשי המחנה מלפניו. והוא נכנס לתוך העגלות הנ״ל שהולכין אחרי המחנה ואכל כל מה שהיה שם. ונפלא הדבר בעיניהם מאד מאד. – על גודל גבורתו שלא היה מתיירא מן המחנה כלל ונכנס בתוכם ואכל כל מה שהיה על העגלות כנ״ל. – ותיכף ומיד נפלו לפניו ואמרו לו: יחי המלך! כי ידעו שגבור שכזה בוודאי ראוי למלוך לפי דעתם שעקר התכלית הוא מי שהוא בעל אברים כנ״ל; ובוודאי ימחול לו המלך את המלוכה, מאחר שנמצא גבור בעל אברים כזה, כי לו ראויה המלוכה. וכן היה, שנתקבל – זה הגבור הנ״ל שבא כנגדם – למלך על הכת הזאת – שנחקר אצלם שעקר הוא בעל אברים כנ״ל. – והוא הוא הגבור שאנו הולכין עתה עמו לכבוש העולם. והוא אומר – היינו זה הגבור שנעשה עתה מלך עליהם – שיש לו בזה כוונה אחרת במה שהוא הולך לכבוש את העולם. כי אין כוונתו כלל לזה שיהיה העולם כבוש תחתיו, רק שיש לו כוונה אחרת בזה. – כל זה הם דברי אחד מהגבורים שספר כל זה לבעל-התפלה ששאלו לו איך נתחברו עם הגבור כנ״ל. השיב לו לו כל זה. –

שאל לו בעל-התפלה: ומה ענין גבורתו של אותו הגבור הנ״ל שהוא המלך שלכם? השיב לו: היות שמדינה אחת לא רצו להכניע עצמן תחתיו ולקח הגבור הזה החרב שיש לו, והחרב שלו יש לה ג׳ כחות: כשמגביהין אותה, בורחין כל שרי החיילים וכו׳. – היינו ג׳ כחות המבוארים למעלה. – כששמע זאת בעל-התפלה הבין שזהו בוודאי הגבור של המלך הנ״ל, ובקש בעל-התפלה אם אפשר שיתראה פנים עם זה הגבור שהוא המלך שלהם. השיבו לו, שיודיעו הדבר לגבור וישאלו אותו אם יתן רשות (שקורין מעלדיווין) והלכו ושאלו אותו. ונתן רשות שיבא אליו.

כשבא בעל-התפלה אל הגבור, הכירו זה את זה והיו ביניהם שמחות גדולות מאד מאד על שזכרו להתוועד יחד, והיו ביניהם שמחות ובכיות. כי זכרו את המלך ואנשיו ובכו על זה, על כן היו ביניהם שמחות ובכיות. ודברו יחד בעל-התפלה עם הגבור איך נתגלגלו ובאו לכאן, וספר הגבור לבעל-התפלה שמאז שהיתה רוח הסערה הנ״ל, שאז נתפזרו כולם

כנ״ל, אז כשחזר ממקום שעלה לשם לחדש כחו כנ״ל, כשחזר ולא מצא את המלך עם כל האנשים שלו הנ״ל — אז הלך באשר הלך ועבר על כל האנשים הנ״ל. היינו שהבין שהיה במקום כולם, היינו שעבר באיזה מקום והבין ששם הוא בוודאי המלך, אך לא היה יכול לבקשו ולמוצאו. וכן עבר במקום אחר שהבין ששם היא המלכה, אך לא היה יכול לבקשה ולמוצאה. וכן עבר על כל האנשים הנ״ל אך אותך לא עברתי. — היינו שהגבור לא עבר על מקום שהיה שם בעל־התפלה. —

ענה ואמר בעל־התפלה: אני עברתי על מקום כולם וגם על מקום שלך. — היינו שבעל־התפלה עבר גם על מקום הגבור — כי הייתי עובר במקום אחד וראיתי שעומד כתר המלך. והבנתי שכאן יש בוודאי המלך, אך לא הייתי יכול לבקשו ולמוצאו. וכן הלכתי יותר ועברתי על ים של דם. והבנתי שזה היה נעשה בוודאי מהדמעות של המלכה שהיא בוכה על כל הנ״ל ובוודאי המלכה היא כאן, אך לא היה אפשר לבקשה ולמוצאה. וכן עברתי על ים של חלב והבנתי שזה הים נעשה בוודאי מהחלב של בת המלכה שנאבד בנה כנ״ל, והיה דוחק אותה רבוי החלב, ומזה נעשה הים הזה של חלב, ובוודאי בכאן היא בת המלכה, אך לא היה אפשר לבקשה ולמוצאה. וכן עברתי יותר וראיתי שהיו מונחות השערות של זהב של התינוק הנ״ל, ולא לקחתי מהם כלל. ידעתי שכאן הוא בוודאי התינוק הנ״ל, אך לא היה אפשר לבקשו ולמוצאו. וכן עברתי יותר. והייתי עובר על ים של יין. וידעתי שזה הים נעשה בוודאי מהדבורים של המליץ שהוא עומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה, ואחר כך הוא חוזר פניו ומדבר תנחומין לבת המלכה ומאלו הדברים נעשה הים של יין, — כמה שכתוב: וחכך כיין הטוב — אך לא הייתי יכול למוצאו. וכן עברתי יותר. וראיתי שעומדת אבן שחקוקה עליה תמונת היד הנ״ל עם שרטוטין, והבנתי שכאן הוא בוודאי החכם — של המלך הנ״ל — והוא חקק לו תמונת היד על האבן, אך לא היה אפשר למוצאו. וכן עברתי יותר. וראיתי שעומדים מסודרים על הר אחד השולחנות של זהב והקרידענצין ושאר אוצרות המלך. והבנתי שכאן הוא בוודאי הממונה על האוצרות — של המלך הנ״ל — אך לא היה אפשר למוצאו.

השיב הגבור: גם אני עברתי על כל המקומות הללו. ואני לקחתי מן

השערות של זהב של התינוק הנ״ל, כי לקחתי שבע שערות שיש להם כל מיני גוונין. והן יקרות אצלי מאד. והייתי יושב במקום שישבתי, והייתי מחיה עצמי במה שאפשר בעשבים וכיוצא, עד שלא היה לי שום דבר להחיות עצמי. והלכתי באשר אלך. וכאשר הלכתי ממקומי הנ״ל שכחתי את הקשת שלי שם. השיב בעל-התפלה: אני ראיתי את הקשת הזאת, וידעתי שבוודאי היא קשת שלך, אך לא הייתי יכול למצא אותך. וספר יותר הגבור לבעל-התפלה, שכשהלך משם: הייתי הולך ובא עד שפגעתי במחנה הנ״ל ונכנסתי לתוכם. כי הייתי רעב מאד, והייתי רוצה לאכול. ותיכף כשנכנסתי לתוכם קבלו אותי למלך עליהם כנ״ל. ועתה אני הולך לכבוש העולם. וכוונתי אולי אוכל למצוא את המלך עם האנשים שלו הנ״ל. ודבר בעל-התפלה עם הגבור: מה עושים עם האנשים הללו? דהיינו בני המדינה הנ״ל שנפלו בתאות ממון כל כך עד שבאו לשטותים כאלו שבעלי הממון הם אלקות אצלם, ושאר עניני שטות הנ״ל שיש לבני מדינה זאת. ענה ואמר הגבור לבעל-התפלה, ששמע מהמלך שמכל התאוות אפשר להוציא את מי שנפל לתוכם, אך מי שנופל לתאוה זו של ממון אי אפשר בשום אופן להוציאו משם; ובוודאי לא תפעול כלל אצלם. כי אי אפשר להוציאם מזה כלל. רק ששמע מהמלך שעל ידי הדרך שיש לחרב הנ״ל שמשם קבל גבורתו כנ״ל, על ידי זה יכולים להוציא מתאוה זאת של ממון את מי שנפל ונשקע בתוכה.

וישבו יחד איזה זמן הגבור עם בעל-התפלה. ועל הענין הנ״ל של בני המדינה הנ״ל שבקשו מבעל-התפלה שיצא אל הגבור בשבילם כנ״ל — הרחיבו הזמן. היינו שבעל-התפלה פעל אצל הגבור להרחיב להם הזמן לבני המדינה, ונתן להם ארכא איזה זמן. ומסרו סמנים זה לזה, היינו הגבור ובעל-התפלה מסרו סמנים זה לזה כדי שיוכלו לידע אחד מחברו. והלך לו בעל-התפלה לדרכו.

ובדרך הלוכו של בעל-התפלה ראה שהולכים אנשים ומתפללים ונושאים חבורים של תפלות, ונתיירא מהם וגם הם נתייראו ממנו. ועמד להתפלל, וגם הם התפללו. אחר כך שאל אותם: מי אתם? השיבו לו שבעת שהיתה רוח סערה הנ״ל שאז נפרדו בני העולם למיניהם, אלו בחרו בזה ואלו בזה, ככל המבואר למעלה — חלוקי הכתות הנ״ל — אז אנחנו בחרנו

לנו לעסוק בתפלה תמיד להש״י, ובקשנו ומצאנו בעל־תפלה אחד, ועשינו אותו למלך. כששמע זאת בעל־התפלה הזה הוטב הדבר בעיניו מאד, כי בזה הוא חפץ. והתחיל לדבר עמהם, וגלה להם סדר תפלותיו וחבוריו ועניניו. כששמעו דבריו נפתחו עיניהם, וראו גודל מעלתו של בעל־התפלה הזה, ותיכף עשו אותו למלך עליהם. כי המלך שלהם מחל לו המלוכה, מחמת שראו שהוא מופלג במעלה יתרה מאד מאד. ולמד עמהם בעל־התפלה הזה והאיר עיניהם, ועשה אותם לצדיקים גמורים גדולים מאד. כי הם היו מתחלה גם כן צדיקים — מאחר שעסקו רק בתפלה כנ״ל, — אך זה בעל־התפלה האיר עיניהם עד שנעשו צדיקים נוראים מאד. ושלח בעל־התפלה אגרת לגבור הנ״ל והודיעו, איך שזכה ומצא אנשים כאלו ונעשה עליהם מלך.

ובני המדינה של ממון הנ״ל היו עוסקים יותר בעניניהם ובעבודתם ככל הנ״ל, והזמן שהגביל עמהם הגבור הנ״ל היה ממשמש לבא, ונתפחדו מאד, ועשו עבודתם הנ״ל והקריבו קרבנות וקטרת, ועסקו בתפלות שלהם שהיו מתפללים לאלקותם הנ״ל. ונסכם ביניהם שהם מוכרחים — לקיים עצתם הראשונה דהיינו — לשלוח אל המדינה שיש בה עשירות מופלגה כנ״ל, אשר לפי דעתם היו כל בני אותה המדינה כולם אלקות כנ״ל, והם יושיעו אותם בוודאי כנ״ל, מאחר שכולם הם אלקות כנ״ל. ושלחו שלוחים לשם. ובדרך הלוכם — של השלוחים — לשם, תעו והלכו. ומצאו אדם שהיה הולך עם מקל שהמקל שלו היה עולה יותר מכל אלקותם, היינו שהמקל שלו היה עם אבנים טובות ויקרות, אשר זה המקל היה שוה יותר מכל העשירות של כל אלקותם הנ״ל. — היינו בין האלקות שבמדינתם ובין האלקות שהלכו אצלם, כי המקל היה שוה יותר מכל העשירות של כולם. — גם היה הולך בכובע (שקורין קאפיליש) שהיו קבועין בו אבנים טובות שהיו שוין הון רב, ותיכף ומיד נפלו לפניו בכריעה והשתחויה. כי לפי דעתם היה האדם הזה אלוק על כל אלקים שלהם, מאחר שיש לו עשירות מופלגה כזו. — והאדם הזה שפגעו בו הוא היה הממונה על האוצרות של המלך הנ״ל. —

ואמר להם האדם הזה — בלשון תימה: — זה הוא חדוש אצלכם? בואו עמי ואראה לכם עשירות! והוליך אותם על ההר שהיה מסודר שם אוצר המלך, והראה אותם את האוצר. ותיכף ומיד נפלו בכריעה והשתחויה, כי זהו אלוק על כל אלקים לפי דעתם — הסכלה והנבוכה שהיה אצלם

עקר האמונה הממון והעשירות כנ"ל, – אך קרבנות לא הקריבו שם. – כי לפי דעתם הנ"ל שהוא אלוק על וכו' בוודאי היו מקריבים את עצמן לאלוק כזה, אך וכו'. – כי כשיצאו אלו השלוחים הזהירו אותם שבדרך לא יהיו מקריבים קרבנות. כי חששו שאם ירצו בדרך להקריב קרבנות לא ישאר מהם כלום. כי אולי ימצאו איזה אוצר בדרך, אולי ילך אחד לבית הכסא וימצא שם אוצר – והוא אצלו אלוק כנ"ל – ויתחילו להקריב את עצמן אליו, ולא ישאר מהם אחד! על כן הזהירו את השלוחים – היינו בני המדינה הזהירו את השלוחים – שבדרך לא יקריבו קרבנות כלל. על כן לא הקריבו אלו השלוחים קרבנות לזה הממונה הנ"ל. אבל זה היה ברור אצלם שהוא אלוק על כל אלקים מאחר שיש לו עשירות עצומה ורבה כזו. ונתיישבו אלו השלוחים: למה להם לילך אל האלוקות הנ"ל, דהיינו אל המדינה שהיו עשירים מופלגים מאד שהם אצלם כולם אלקות כנ"ל? כי הלא אצל זה האיש בוודאי יוכלו לקבל ישועה, כי הלא זה האיש הוא אלוק גדול על כולם. – לפי דעתם הרעה הנ"ל – מאחר שיש לו עשירות עצומה ומופלגה כזו – כפלי כפלים יותר מכולם! –

על כן בקשו מזה האיש שילך עמם למדינתם. ונתרצה להם והלך עמם, ובא למדינתם. והיתה אצל בני המדינה שמחה גדולה שמצאו אלוק כזה. כי היו בטוחים שעל ידו תהיה להם תשועה בוודאי מאחר שהוא אלוק כזה – לפי דעתם – כי יש לו עשירות עצומה כזו. וצוה זה האיש – שהוא הממונה של המלך הנ"ל שקבלו אותו בני המדינה הזאת לאלוק – שקודם שיהיה סדר מתוקן ונכון במדינה לא יקריבו קרבנות כלל. – כי באמת זה הממונה של המלך היה צדיק גדול, כי היה מאנשי המלך הנ"ל שהיו כולם צדיקים גדולים מאד ובוודאי היה ממאס מאד בכל המנהגים הרעים והשטותים של אותה המדינה. אך עדיין לא היה יכול להשיב אותם מדרכם הרעה, אך צוה לעת עתה שעל כל פנים לא יקריבו קרבנות. – והתחילו בני המדינה לבקש מאתו אודות הגבור הנ"ל שעמד עליהם. וגם הממונה ענה: אפשר הוא זה הגבור – הידוע לו? – והלך זה הממונה, ויצא אל הגבור. ובקש מאנשיו של הגבור, אם אפשר להתראות פנים עמו. ואמרו שיודיעו לו וישאלו אותו. והלכו ושאלו אותו. ונתן רשות, ונכנס הממונה אל הגבור. והכירו זה את זה. והיו ביניהם שמחות גדולות ובכיות כנ"ל.

ואמר הגבור לממונה: תדע, שגם בעל־התפלה הכשר שלנו ראיתיו גם כן, וכבר נעשה מלך. — וספרו זה לזה איך נתגלגלו ובאו לכאן. — וספר הממונה לגבור שהוא עבר על מקום המלך ועל מקום כל האנשים הנ״ל אך על שניהם לא עבר, היינו על מקום בעל־התפלה והגבור, על — מקום — אותם שניהם לא עבר. ודברו יחד הממונה עם הגבור אודות המדינה הנ״ל על שנתעו ונבוכו כל כך עד שבאו לשטותים כאלה. השיב הגבור לממונה תשובה הנ״ל שהשיב לבעל־התפלה כנ״ל: היינו ששמע מהמלך שמי שנשקע בתאוה זו של ממון אי אפשר לו בשום אופן לשוב ולצאת משם, כי אם על ידי הדרך שיש להרב הנ״ל — שמשם מקבל הגבור כח גבורתו, — על ידי זה יכולים להוציאם מזה. והרחיבו הזמן עוד יותר, היינו שהממונה דבר עם הגבור להרחיב הזמן עם בני המדינה הנ״ל עוד יותר. ונתן להם הגבור עוד ארכא וזמן. אחר כך מסרו סמנים זה לזה הממונה והגבור. והלך הממונה מן הגבור.

וחזר הממונה אל המדינה הנ״ל. — וגם הממונה הזה בוודאי הוכיח אותם על דרכם הרעה שנתעו ונבוכו כל כך בתאות ממון. אך לא הועיל להם כלל, כי כבר נשקעו בזה מאד מאד כנ״ל. רק מחמת שכבר הוכיחו אותם הרבה, בעל־התפלה וגם הממונה, בלבלו אותם, והיו אומרים: אדרבא הוציאו נא אותנו מטעותנו! אף על פי שהם היו אוחזים בדעתם בחזקה ולא היו רוצים כלל לשוב מטעותם הרעה, אך היו אומרים למוכיחיהם הנ״ל: אדרבא אם הוא כדעתכם שאנחנו בטעות ובמבוכה גדולה, אם כן הוציאו נא אותנו מטעותנו! — ונתן להם עצה — היינו הממונה נתן עצה לבני המדינה הנ״ל: — באשר שהוא יודע הכח של זה הגבור, מהיכן הוא מקבל כח גבורתו, וספר להם ענין החרב הנ״ל שמשם מקבל הגבור כח גבורתו, בכן נלך אני ואתם אל מקום החרב, ועל ידי זה תוכלו להתגבר כנגדו. וכוונת הממונה היתה שכשיבואו לשם יוכלו לשוב ולצאת על ידי זה מטעותם כנ״ל. — כי על ידי אותו הדרך שיש לחרב הזאת, על ידי זה יכולים להוציא מתאות ממון כנ״ל. — וקבלו דבריו, — היינו בני המדינה קבלו עצת הממונה לילך עמו אל החרב הנ״ל. — והלך הממונה. ובני המדינה שלחו עמו את גדולי המדינה שהם אצלם אלקות. — ובוודאי היו הולכים עם תכשיטי כסף וזהב שהיו תלויים עליהם, כי זה היה העקר אצלם. —

והלכו יחד.

והודיע הממונה הדבר הזה לגבור: באשר שהוא הולך עמם לבקש מקום החרב, וכוונתו אולי יזכה בדרך הלוכו למצוא את המלך ואנשיו. ענה ואמר הגבור: גם אני אלך עמך. ושנה הגבור עצמו כדי שלא יבינו אלו האנשים שהלכו עם הממונה שזהו הגבור הנ״ל; על כן שנה עצמו, והלך גם כן עם הממונה. ונתיישבו שיודיעו הדבר לבעל־התפלה. והודיעו לו ואמר בעל־התפלה שגם הוא ילך עמם. והלך אליהם בעל־התפלה. וצוה בעל־התפלה לאנשים שלו שיתפללו על זה שיצליח דרכם שיזכו למצוא המלך עם אנשיו הנ״ל. כי תמיד היה בעל־התפלה מתפלל על זה, והיה מצוה לאנשיו והיה מתקן להם תפלות שיתפללו על זה. ועתה הזהיר אותם ביותר כשהלך אל הממונה והגבור לילך עמם לבקש את המלך ואנשיו כנ״ל שיתפללו על זה תמיד לזכות למצא אותם. ובא בעל־התפלה אל הממונה והגבור הנ״ל. ובוודאי היתה ביניהם שמחה גדולה, שמחות ובכיות כנ״ל. והלכו שלשתן יחד: דהיינו הממונה והגבור ובעל־התפלה. והאלקות הנ״ל, דהיינו העשירים גדולי המדינה הנ״ל — שהם נקראים שם במדינתם אלקים כנ״ל, — הלכו עמהם.

ויתהלכו באשר יתהלכו ובאו למדינה אחת, והיו שם שומרים סביב המדינה. ושאלו את השומרים על עסקי המדינה ומי המלך שלכם. השיבו השומרים שבעת שהיתה רוח הסערה הנ״ל שאז נפרדו בני העולם למיניהם כנ״ל, אז בחרו להם בני המדינה שלהם שעקר הוא החכמה, וקבלו עליהם חכם גדול למלך. וזה מקרוב מצאו חכם גדול מופלג בחכמה מאד מאד. ומחל לו המלך את המלוכה, וקבלו אותו למלך. כי אצלם היה העקר החכמה ומאחר שמצאו חכם מופלג כזה על כן קבלו אותו למלך. ואמרו אלו השלשה הנ״ל — היינו הממונה הגבור ובעל־התפלה — שנראה־ן הדברים שזהו החכם שלנו — דהיינו החכם של המלך הנ״ל. — ובקשו אם אפשר להתראות פנים עמו. והשיבו להם שיודיעו לו וישאלו אותו. והלכו ושאלו. ונתן להם רשות; ובאו — אלו השלשה — אל החכם שהוא המלך של אותה המדינה, והכירו זה את זה, כי החכם הזה היה החכם של המלך הנ״ל. ובוודאי היתה שם שמחה גדולה, שמחות ובכיות כנ״ל. כי בכו איך זוכים למצא את המלך עם כל הנ״ל. ושאלו את החכם אם אינו יודע מן היד של המלך,

והשיב להם שהיד היא אצלו, אך מעת שנתפזרו על ידי רוח הסערה כנ"ל, שאז נעלם מהם המלך וכו' כנ"ל, מאז הוא אינו רוצה להסתכל כלל בתוך היד, כי היא שייכה רק אל המלך, רק שחקק תבנית היד על אבן כדי שישתמש בזה קצת לצורך עניניו, אבל ביד אינו מסתכל כלל. ודברו עם החכם איך נתגלגל ובא לכאן. וספר להם שמעת שהיתה רוח הסערה הנ"ל הלך באשר הלך – ובדרך הלוכו עבר על כולם רק על אלו הג', היינו בעל־התפלה והגבור והממונה, לא עבר – עד שמצאו אותו בני מדינה אלו וקבלו אותו למלך כנ"ל. ולעת עתה הוא צריך להנהיג אותם לפי דרכם כפי דרך חכמתם, עד אשר ברבות הזמן ישיב אותם על האמת.

ודברו עם החכם אודות בני המדינה הנ"ל שנתעו ונבוכו כל כך בשטות ועבודה זרה של ממון כנ"ל. ואמרו, אלמלא לא נתבדרנו ונתפזרנו כי אם בשביל אותה המדינה להחזיר אותם למוטב היה די לנו בזה, כי נתטפשו ונתעו כל כך. כי באמת כל הכתות הנ"ל כולם נתעו ונבוכו, וצריכים לתקנם להשיבם משטותם ולהחזירם אל התכלית האמתית. כי אפילו הכת שבחרו להם חכמה לתכלית, גם הם לא השיגו התכלית האמתית וצריכים תקון ותשובה, כי בחרו בחכמות חצוניות ואפקורסות. אך מכל הטעותים הנ"ל הוא בנקל יותר להשיבם מטעותם ולהחזירם אל האמת. אבל אלו נתעו בעבודה זרה של ממון ונשקעו בה כל כך ככל הנ"ל, עד שאי אפשר להשיבם מזה כנ"ל. – וגם החכם השיב להם ששמע גם כן מהמלך שמכל התאוות אפשר להוציא, אבל מתאוה זו של ממון אי אפשר להוציא את מי שנפל לתוכה כי אם על ידי הדרך שיש לחרב הנ"ל. – ונתרצה החכם גם כן לילך עמהם. והלכו ארבעתן יחד, וגם אלו האלקות השוטים הנ"ל הלכו עמהם גם כן כנ"ל.

והלכו ובאו למדינה אחת ושאלו גם כן את השומרים על ענין המדינה ומי המלך שלהם. השיבו, שמעת שהיתה רוח הסערה הנ"ל אז בחרו להם בני מדינה זו שהתכלית הוא הדבור וקבלו עליהם דברן בעל לשון למלך, אחר כך מצאו איש אחד שהיה בעל לשון ומליצה ודברן מופלג מאד מאד, וקבלו אותו למלך, כי המלך מחל לו המלוכה מאחר שהוא בעל לשון כזה. והבינו אלו ארבעה הנ"ל שבוודאי זהו המליץ שלנו – דהיינו המליץ של המלך הנ"ל, – ובקשו גם כן אם אפשר להתראות עם המלך הזה. ואמרו

שיודיעו לו ויקבלו רשות. והלכו ושאלו ונתן להם רשות. ונכנסו אלו הארבעה אצל המלך של מדינה זו, והוא היה המליץ של המלך כנ"ל. והכירו זה את זה, והיתה ביניהם גם כן שמחה גדולה ובכיות כנ"ל. והלך המליץ עמהם גם כן, והלכו יותר לבקש אולי ימצאו הנשארים דהיינו המלך וכו'. כי ראו שה' מצליח דרכם שהם מוצאים בכל פעם את חבריהם. ותלו כל זה בזכות בעל־התפלה הכשר שלהם שהוא עוסק תמיד להתפלל על זה ועל ידי תפלותיו זכו למצוא את חבריהם הנ"ל, והלכו יותר אולי יזכו למצוא גם השאר.

והלכו ובאו למדינה אחת ושאלו גם כן על ענין המדינה ומי המלך שלהם. השיבו להם שהם מן הכת שבחרו להם את השמחה והמשתה לתכלית, וקבלו עליהם איזה שכור אחד שהוא בשמחה תמיד להיות מלך עליהם, ואחר כך מצאו איש אחד שהיה יושב בתוך ים של יין והוטב בעיניהם ביותר כי זה הוא בוודאי שכור מופלג מאד מאד, וקבלו אותו למלך. ובקשו גם כן להתראות פנים עמו. והלכו וקבלו רשות, ונכנסו — אלו המשת החברים הנ"ל — אצל זה המלך, והוא היה האוהב הנאמן של המלך שהיה יושב בתוך הים של יין שנעשה מדברי התנחומין של המליץ כנ"ל. — ובני מדינה זו סברו שהוא איש שכור גדול מאחר שיושב בים של יין וקבלו אותו למלך. — והכירו זה את זה והיתה ביניהם גם כן שמחה גדולה ובכיות כנ"ל. והלך האוהב הנאמן עמהם גם כן.

והלכו יותר ובאו למדינה אחת ושאלו את השומרים: מי המלך שלכם? השיבו שמלך שלהם הוא יפת תואר מחמת שהיא מביאה אל התכלית, כי התכלית הוא ישוב העולם כמבואר לעיל. ובתחלה היתה אצלם איזה יפת תואר למלכה, אחר כך מצאו יפת תואר מופלגת ביפיה מאד מאד וקבלו אותה למלך. והבינו — היינו אלו החברים הנ"ל הבינו — שהיא בוודאי בת המלכה הנ"ל, ובקשו גם כן להתראות עמה. והלכו וקבלו רשות ונכנסו אל המלכה, והכירו כי היא בת המלכה. וגודל השמחה שהיתה שם בוודאי אין לשער. ושאלו אותה: איך באתה לכאן? וספרה להם שמעת שבאה רוח הסערה וחטפה את התינוק היקר מן העריסה כנ"ל, אז יצאה בשעת הבהלה אחר התינוק ולא מצאה אותו, ודחק אותה החלב ומזה נעשה ים של חלב, ואחר כך מצאו אותה בני מדינה זו וקבלו אותה למלך עליהם,

והיתה שם שמחה גדולה. גם בכו מאד על התינוק היקר הנ״ל שנאבד מהם ועל אביה ואמה שאינה יודעת מהם.

והנה נמצא שבא בעלה של המלכה הזאת – היינו בת המלכה שנעשתה כאן המלכה, – כי הגבור הוא בעלה כנ״ל. ועתה יש למדינה מלך. ובקשה בת המלכה – שהיא מלכה במדינה זו – את בעל־התפלה שילך במדינתה ויטהר אותה מהזוהמא הגדולה שלה. כי מאחר שאצלם היה עקר התכלית ענין יפת התואר כנ״ל, בוודאי היו מזוהמים מאד מאד בתאוה זו; על כן בקשה מבעל־התפלה שילך ויטהר אותם קצת לעת עתה שלא יתגשמו לעת עתה בזוהמא זאת כל כך, כי מלבד התגברות התאוה היתה אצלם כמו אמונה שזהו התכלית. – כי כל הכתות הנ״ל שבחרו להם כל אחת ואחת איזה מדה רעה לתכלית כנ״ל, היתה אצל כל אחת ואחת כמו אמונה גמורה אותה מדה רעה. – ועל כן בוודאי היו משוקעים מאד בזה; על כן בקשה ממנו שילך ויטהר אותם קצת לעת עתה. אחר כך הלכו לבקש השאר, דהיינו המלך וכו׳.

והלכו ובאו למדינה אחת, ושאלו גם כן: מי המלך שלכם? השיבו שהמלך שלהם הוא בן שנה. כי הם מן הכת שבחרו להם שמי שיש לו שפע מזונות ואינו ניזון ממזון של שאר בני אדם הוא ראוי להיות מלך, וקבלו לפי שעה עשיר אחד למלך, אחר כך מצאו אדם שהיה יושב בים של חלב, והוטב בעיניהם מאד, כי זה האדם הוא ניזון כל ימיו מחלב ואינו ניזון ממזונות של שאר העולם, על כן קבלו אותו למלך, ועל כן נקרא בן שנה מחמת שניזון מחלב כמו בן שנה. והבינו שזהו התינוק הנ״ל ובקשו להתראות פנים עמו, והלכו ושאלו וקבלו רשות. ונכנסו אצלו והכירו זה את זה, כי גם הוא – היינו התינוק שנעשה מלך – הכיר אותם. אף על פי שהיה תינוק קטן כשנעלם מאתם, אף על פי כן מאחר שהיה חכם גמור מעת הולדו כי נולד עם חכמה גמורה כנ״ל, על כן הכיר אותם והם הכירו אותו בוודאי. ובוודאי היתה שם שמחה נוראה מאד. וגם בכו עדיין על שאינם יודעים מהמלך והמלכה. ושאלו אותו: איך באת לכאן? וספר להם שבעת שחטפה אותו רוח הסערה נשאתו למקום שנשאתו, והיה שם באותו המקום והיה מחיה עצמו במה שאפשר במה שמצא שם, עד שבא אל ים של חלב, והבין שזה היה נעשה בוודאי מחלב של אמו כי בוודאי דחק אותה החלב ומזה

נעשה זה הים, וישב שם באותו הים של חלב, והיה ניזון מן החלב עד שבאו בני מדינה זו וקבלו אותו למלך.

אחר כך הלכו יותר ובאו למדינה אחת, ושאלו: מי המלך שלכם? השיבו שהם בחרו להם שרציחה היא התכלית וקבלו עליהם למלך רוצח אחד, אחר כך מצאו אשה אחת שהיתה יושבת בתוך ים של דם וקבלו אותה למלך, מחמת שראו שהיא בוודאי רוצח גדול מאד מאד מאחר שיושבת בתוך ים של דם. ובקשו גם כן להתראות פנים עמה. והלכו וקבלו רשות ונכנסו אליה. והיא היתה המלכה הנ"ל שהיתה בוכה תמיד ומהדמעות שלה נעשה הים של דם כנ"ל. והכירו זה את זה, והיתה שמחה גדולה מאד בוודאי. ועדיין היו בוכים על שאינם יודעים מן המלך עדיין.

והלכו יותר ובאו למדינה אחת, ושאלו: מי המלך שלכם? השיבו שהם בחרו להם למלך איש מכובד אחד כי אצלם עקר התכלית הוא כבוד, אחר כך מצאו שהיה יושב בשדה זקן אחד וכתר על ראשו, והוטב בעיניהם כי הוא מכובד גדול מאחר שהוא יושב בשדה מוכתר בכתר, וקבלו אותו למלך. והבינו כי בוודאי זהו המלך — היינו המלך שלהם הנ"ל — ובקשו גם כן אם אפשר להתראות עמו. והלכו וקבלו רשות [קבלת רשות הוא מה שקורין מעלדיווין], ונכנסו אצלו והכירו כי הוא המלך בעצמו. וגודל השמחה שהיתה שם בוודאי אי אפשר לשער במוח! ואלו האלקות השוטים הנ"ל — היינו העשירים גדולי המדינה של עשירות שהיו במדינתם אלקות — הלכו עמהם, ולא ידעו כלל מחיותם מהו השמחות הללו.

והנה עתה חזרו ונתקבצו כל הקבוץ הקדוש יחד ושלחו את בעל־התפלה אל המדינות הנ"ל — היינו המדינות של הכתות הנ"ל שבחרו להם מדות רעות הנ"ל לתכלית — לתקן אותם ולטהר אותם להשיבם משטותם, כל מדינה ומדינה משטות וטעות שלה כי כולם תעו ונבוכו כנ"ל. ועתה היה בוודאי כח ביד בעל־התפלה לילך אליהם ולהשיבם, כי קבל כח ורשות מן המלכים של כל המדינות הנ"ל. כי כאן היו כל המלכים שלהם כנ"ל. — כי הקבוץ הקדוש הזה של המלך שחזרו עתה ונתקבצו כולם היו מלכים על כל המדינות של הכתות הנ"ל, כנ"ל. — והלך בעל־התפלה בכחם לטהרם ולהחזירם בתשובה.

ודבר הגבור, עם המלך אודות בני המדינה שנפלו אל עבודה זרה

של ממון כנ"ל. ואמר הגבור למלך איך ששמעתי מפיכם שעל ידי הדרך שיש לי אל החרב הנ"ל, על ידי זה יכולים להוציא את מי שנשקע בעבודה זרה של תאות ממון. השיב לו המלך: כן הדבר. והודיע המלך לגבור היות שבדרך שהוא עולה אל החרב הנ"ל יש דרך מן הצד ובאים באותו הדרך אל הר של אש ועל ההר רבוץ אריה, והאריה כשהוא צריך לאכל הוא הולך ונופל על העדרים ולוקח לו צאן ובהמות ואוכלם, והרועים יודעים מזה ושומרים מאד את הצאן מפניו, אבל האריה אינו משגיח כלל על זה, רק כשהוא רוצה לאכל הוא נופל על העדרים, והרועים הם מכים ומרעישים עליו, אבל האריה אינו שומע זאת כלל רק הוא לוקח לעצמו צאן ובהמות והומה ואוכלם, ואותו ההר של אש הנ"ל אינו נראה כלל, ועוד מן הצד יש עוד דרך אחד ובאים באותו הדרך אל המקום הנקרא קעך (היינו בית הבשול), ושם באותה הקעך יש כל מיני מאכלים, ובאותה הקעך אין שום אש כלל רק המאכלים מתבשלים על ידי ההר של אש הנ"ל, וההר של אש הוא רחוק משם הרבה רק שהולכים שבילים וצנורות מן ההר של אש אל הקעך הנ"ל, ועל ידי זה מתבשלים שם כל המאכלים הנ"ל, וגם הקעך הזאת אינה נראית כלל רק שיש סמן שעומדות שם צפרים על אותה הקעך ועל ידי זה יודעים ששם היא הקעך, ואלו הצפרים הן מרחפות בכנפיהן ועל ידי זה הן מבעירות האש ומכבות האש, היינו על ידי הרחיפה של הצפרים הן מבעירות ומלהיבות האש, וגם על ידי זה בעצמו הן מכבות האש שלא תתלהב יותר מדאי, והן מלהיבות האש כפי המאכלים, שלצורך מאכל פלוני צריכים להלהיב האש כך ולצורך מאכל אחר צריכין להלהיב האש כך, הכל כפי המאכל כן הן מלהיבות את האש. — כל זה הוא דברי המלך אל הגבור. — בכן תוליך אותם — היינו את אלו האנשים הנ"ל שנפלו בעבודה זרה של ממון שהם האלקות של המדינה של עשירות הנ"ל שהלכו עמהם כנ"ל — תחלה נגד הרוח כדי שיגיע אליהם ריח המאכלים הנ"ל, אחר כך כשתתן להם מן המאכלים הנ"ל בוודאי ישליכו תאוה זו של ממון.

וכן עשה הגבור ולקח את האנשים הנ"ל דהיינו גדולי המדינה של עשירות שהם אלקות במדינתם כנ"ל, כי אלו האלקות היו בכאן, כי באו עם הממונה על האוצרות לכאן ככל המבואר למעלה. וכשיצאו ממדינתם עם הממונה כנ"ל, נתנו להם בני המדינה כח והרשאה שכל מה שיעשו אלו

השלוחים יהיה עשוי וכל בני המדינה מוכרחים להתרצות לכל מה שיעשו אלו השלוחים — שהם גדולי המדינה אלקות שלהם — ולא יוכלו לשנות. ולקח הגבור את אלו האנשים שהם נקראים אלקות במדינתם מחמת עשרם כנ״ל והוליך אותם בדרך הנ״ל, והביא אותם עד הקעך של המאכלים הנ״ל. ובתחלה הוליך אותם כנגד הרוח והגיע להם הריח של המאכלים והתחילו לבקשו מאד שיתן להם מהמאכלים הטובים הללו. אחר כך הוליך אותם מכנגד הרוח והתחילו לצעוק שיש סרחה גדולה; חזר והביא אותם כנגד הרוח, ושוב הגיע להם הריח הטוב של המאכלים וחזרו ובקשו אותו שיתן להם מן המאכלים; חזר והוליך אותם מכנגד הרוח וחזרו וצעקו שיש סרחה גדולה מאד. ענה ואמר להם הגבור לאנשים הנ״ל: הלא אתם רואים שאין כאן שום דבר שיסריח, בהכרח צריכים לומר בוודאי שאתם בעצמכם מסריחים, כי בכאן אין שום דבר שיסריח!

אחר כך נתן להם מן המאכלים הנ״ל ותיכף כשאכלו מאלו המאכלים התחילו תיכף להשליך ולזרוק מהם את כספם וזהבם, וכל אחד חפר לעצמו חפירה וקבר, וקבר את עצמו בתוך החפירה מחמת גודל הבושה שנתביישו על ידי שהרגישו גודל הסרחון של הממון — שהוא מסריח כמו צואה ממש — מחמת שטעמו מן המאכלים הנ״ל. וקרעו את פניהם וקברו את עצמן, ולא היו יכולין להרים פניהם כלל. ונתבייש אחד מחברו: כי שם באותו המקום הממון הוא הבושה הגדולה מכל הבושות, ומי שרוצה לדבר דברי ביזוי לחברו הוא אומר לו שיש לו ממון, כי ממון הוא בושה גדולה מאד שם וכל מי שיש לו יותר ממון מתבייש יותר. על כן קברו את עצמן מגודל הבושה, וכל אחד לא היה יכול להרים פניו אפילו בפני חברו, מכל שכן בפני הגבור הנ״ל! וכל מי שהיה מוצא אצלו עוד איזה דינר או גדול, היה מבער אותו מיד ומשליכו ממנו למרחוק בחפזון גדול.

אחר כך בא אליהם הגבור והוציא אותם — מן החפירות והקברים הנ״ל — ואמר להם: באו עמי כי עתה אינכם צריכים להתיירא עוד מן הגבור — שהיו כל בני המדינה של עשירות מתייראים ממנו כנ״ל, — כי אני אני הוא הגבור — כנ״ל. — ובקשו מן הגבור שיתן להם מן המאכלים הללו כדי להוליך למדינתם. כי הם בוודאי יהיו ממאסים מאד בממון, אך רצו שגם כל בני המדינה יצאו מתאוה זו של ממון. ונתן להם מאלו המאכלים והוליכו

אל המדינה שלהם. ותיכף כשנתנו להם מאלו המאכלים התחילו תיכף להשליך את כספם וזהבם כנ"ל וטמנו עצמן במחלות עפר מגודל הבושה. והעשירים הגדולים והאלקות הנ"ל נתביישו ביותר, וגם הקטנים שהיו נקראים אצלם חיות רעות כנ"ל נתביישו בעצמן גם כן על שהיו עד הנה קטנים בעיני עצמן מחמת שאין להם ממון. כי עתה נתגלה שאדרבא הממון הוא עקר הבושה. כי אלו המאכלים הנ"ל יש להם סגולה זו שמי שאוכל מהם ממאס בממון מאד כי מרגיש סרחון הממון כמו צואה וטנוף ממש. ואזי השליכו אלילי כספם ואלילי זהבם. ואחר כך שלחו לשם את בעל-התפלה הנ"ל ונתן להם תשובות ותקונים וטהר אותם. והמלך הנ"ל מלך בכיפה. וכל העולם שבו אל הש"י ועסקו רק בתורה ותפלה ותשובה ומעשים טובים. אמן כן יהי רצון.

בילא"ו.

*

יג׳

מעשה
בשבעה קבצנים

*

* *

מעשה פעם אחת היה מלך והיה לו בן יחיד, ורצה המלך למסור המלוכה לבנו בחייו ועשה משתה גדול (שקורין באל). ובוודאי בכל פעם שהמלך עושה באל הוא שמחה גדולה מאד, בפרט עתה שמסר המלוכה לבנו בחייו בוודאי היתה שמחה גדולה מאד. והיו שם כל שרי המלוכה וכל הדוכסים והשרים, והיו שמחים מאד על המשתה. וגם המדינה היו נהנים מזה שמוסר המלוכה לבנו בחייו, כי הוא כבוד גדול למלך. והיתה שם שמחה גדולה מאד, והיו שם כל מיני שמחה: קאפעלייש וקאמעדייש וכיוצא מזה וכל מיני שמחה, הכל היה שם על המשתה. וכשנעשו שמחים מאד, עמד המלך ואמר לבנו: היות שאני חוזה בכוכבים ואני רואה שאתה עתיד לירד מן המלוכה, בכן תראה שלא תהיה לך עצבות כשתרד מן המלוכה רק תהיה בשמחה, וכשתהיה בשמחה גם אני אהיה בשמחה, גם כשתהיה לך עצבות אף על פי כן אני אהיה בשמחה על שאין אתה מלך, כי אינך ראוי למלוכה מאחר

שאינך יכל להחזיק עצמך בשמחה כשאתה יורד מן המלוכה; אבל כשתהיה בשמחה אזי אהיה בשמחה יתרה מאד.

וקבל בן־המלך את המלוכה ביד רמה ועשה לו שרי מלוכה ודוכסים ושרים וחיל. וזה בן־המלך היה חכם, והיה אוהב חכמה מאד. והיו אצלו חכמים גדולים, וכל מי שהיה בא אצלו עם איזה דבר חכמה היה אצלו בחשיבות גדולה מאד. והיה נותן להם כבוד ועשירות בשביל החכמה, לכל אחד כפי רצונו: מי שהיה רוצה ממון היה נותן לו ממון, ומי שהיה רוצה כבוד היה נותן לו כבוד, הכל בשביל החכמה. ומחמת שהיתה חשובה אצלו החכמה כל כך, היו כולן לוקחין עצמן אל החכמה, ועסקו כל המדינה בחכמות, כי זה היה רוצה ממון כדי שיקבל ממון על ידי זה וזה היה רוצה חשיבות וכבוד. ומחמת שכולם עסקו רק בחכמות על כן שכחו שם באותה המדינה טכסיסי מלחמה, כי היו כולם עוסקין בחכמות עד שהיו כל בני המדינה חכמים גדולים, עד שהקטן שבאותה המדינה היה במדינה אחרת חכם גדול מכולם והחכמים שבאותה המדינה היו חכמים מופלגים גדולים מאד. ומחמת החכמות נתפקרו החכמים של אותה המדינה ומשכו גם את בן־המלך הנ״ל לדעתם ונתפקר גם כן. ושאר בני המדינה לא נתפקרו, מחמת שהיתה עמקות ודקות גדולה באותה החכמה של החכמים הנ״ל, על כן לא יכלו שאר בני המדינה ליכנס באותה החכמה ולא הזיק להם. אבל החכמים ובן המלך נתפקרו כנ״ל. ובן המלך מחמת שהיה בו טוב, כי נולד עם טוב והיו לו מדות טובות וישרות, היה נזכר לפעמים היכן הוא בעולם ומה הוא עושה וכו׳, והיה גונח ומתאנח על זה על שנפל למבוכות כאלו ונתעה כל כך והיה מתאנח מאד. אבל תיכף כשהיה מתחיל להשתמש עם השכל חזרו ונתחזקו אצלו החכמות של האפקורסות הנ״ל. וכן היה כמה פעמים שהיה נזכר כנ״ל והיה גונח ומתאנח, ותיכף כשהתחיל להשתמש עם השכל חזרה ונתחזקה אצלו האפקורסות כנ״ל.

ויהי היום והיתה בריחה באיזו מדינה וברחו כולם, ובדרך בריחתם עברו דרך איזה יער ואבדו שם זכר ונקבה: אחד אבד זכר ואחד אבד נקבה. ועדיין היו בנים קטנים, בני ד׳ וה׳ שנים. ולא היה להם מה לאכול, וצעקו ובכו כי לא היה להם מה לאכול. בתוך כך בא אצלם קבצן (בעטליר) אחד עם השקים שלו (שקורין טארביס) שנושא בהם לחם. והתחילו אלו הבנים

להתקרב אליו ולהיות כרוכים אחריו, ונתן להם לחם לאכול ואכלו. ושאל אותם: מהיכן באתם לכאן? השיבו לו: אין אנו יודעים. כי היו בנים קטנים כנ״ל. והתחיל לילך מהם, ובקשו ממנו שיקח אותם עמו. ואמר להם: את זה איני רוצה שתלכו עמי. בתוך כך הסתכלו והנה הוא עור. והיה אצלם פלא: מאחר שהוא עור איך יודע לילך? — ובאמת הוא חדוש מה שהיה קשה להם זאת, כי עדיין היו בנים קטנים, רק שהיו בנים חכמים והיה פלא אצלם כנ״ל. — וברכם — זה הקבצן העור — שיהיו כמותו, שיהיו זקנים כמותו. והשאיר להם עוד לחם לאכול והלך לו. והבינו אלו הבנים כי הש״י השגיח עליהם והזמין להם קבצן עור בכאן ליתן להם אוכל. אחר כך כלה אצלם הלחם ושוב התחילו לצעוק עבור אוכל. אחר כך נעשה לילה ולנו שם.

בבקר גם כן לא היה להם לאכול, והיו צועקים ובוכים. וחזר ובא קבצן שהיה חרש, והתחילו לדבר אליו, והראה להם בידיו ואמר להם שאינו שומע. ונתן להם גם כן לחם לאכול, והלך מהם. ורצו גם כן שיקחם עמו, ולא רצה. וברכם גם כן שיהיו כמותו. והשאיר גם כן להם לחם והלך לו. וחזר וכלה הלחם אצלם, וחזרו וצעקו כנ״ל. וחזר ובא אצלם קבצן שהיה כבד פה והתחילו לדבר עמו. והיה מגמגם בלשונו ולא ידעו מה הוא אומר, והוא היה יודע מה הם מדברים, אך הם לא ידעו מה הוא אומר כי היה מגמגם בלשונו כנ״ל. ונתן להם גם כן לחם לאכול. והלך לו גם כן כנ״ל, וברכם גם כן שיהיו כמותו, והלך לו, הכל כנ״ל. וחזר ובא קבצן שהיה צווארו עקום, והיה גם כן כנ״ל. וחזר ובא קבצן בעל חטוטרות (שקורין הוקיר). וחזר וכא קבצן בלא ידים. וחזר ובא קבצן בלא רגלים. וכל אחד נתן להם לחם וברכם שיהיו כמותו, הכל כנ״ל.

אחר כך חזר וכלה הלחם אצלם, והתחילו לילך לישוב עד שבאו לאיזה דרך. והלכו עם אותו הדרך עד שבאו לאיזה כפר. ונכנסו אלה הבנים באיזה בית, והיו מרחמים עליהם ונתנו להם לחם. וחזרו ונכנסו באיזה בית ונתנו להם גם כן. והיו מחזירים על הפתחים; וראו שזה טוב לפניהם, ועשו ביניהם שיהיו תמיד ביחד. ועשו להם שקים (שקורין טארביס) גדולים והיו מחזירים על הפתחים, והלכו על כל השמחות, על סעודת ברית מילה ועל חתונות, והלכו להם למקום אחר. והלכו לעיירות והיו מחזירים על הפתחים, והלכו על הירידים וישבו בין הקבצנים כדרך שיושבים שם על הפריזביס

עם הטעליר. עד שהיו אלה הבנים מפורסמים אצל כל הקבצנים כי כולם הכירו אותם וידעו מהם שאלו הם הבנים שנאבדו ביער כנ״ל.

פעם אחת היה יריד גדול באיזה עיר גדולה, והלכו לשם הקבצנים ואלו הבנים הלכו גם כן לשם. ובא על דעת הקבצנים שישדכו את אלו שני הבנים שישאו זה את זו. ותיכף שדברו זאת קצת קבצנים הוטב הדבר מאד בעיני כולם וגמרו השידוך. אבל איך עושים להם חתונה? ונתיעצו באשר שביום פלוני תהיה סעודה של יום הולדת המלך (שקורין מיניניס) וילכו לשם כל הקבצנים, וממה שיבקשו לעצמן שם בשר ולחם מזה יעשו חתונה. וכן היה, והלכו שם על המיניניס כל הקבצנים ובקשו להם לחם ובשר, וגם קבצו מה שנשתייר מן הסעודה בשר ולחם (שקורין קוליטש), והלכו וחפרו בור גדול שיהיה מחזיק מאה אנשים וכסו אותו עם קנים ועפר וזבל, ונכנסו לשם כולם, ועשו שם חתונה לאלו הבנים הנ״ל, והכניסו אותם לחופה, והיו שמחים שם מאד מאד. וגם החתן והכלה היו שמחים מאד, והתחילו לזכור החסדים שעשה עמהם הש״י בהיותם ביער, והיו בוכים והיו מתגעגעים מאד: איך לוקחין לכאן את הקבצן הראשון העור שהביא לנו לחם ביער.

ותיכף ומיד בתוך שהיו מתגעגעים מאד אחרי הקבצן העור, ענה ואמר: הנני! הנה באתי אצלכם על החתונה ואני נותן לכם מתנה לדרשה (שקורין דרשה־גישאנק) שתהיו זקנים כמוני, כי בתחלה ברכתי אתכם בזה, ועכשיו אני נותן לכם זאת במתנה גמורה לדרשה שתחיו חיים ארוכים כמוני. ואתם סוברים שאני עור? אין אני עור כלל, רק שכל זמן העולם כולו אינו עולה אצלי כהרף עין! — ועל כן הוא נדמה כעור כי אין לו שום הסתכלות כלל על העולם מאחר שכל זמן העולם אינו עולה אצלו כהרף עין, על כן אין שייך אצלו הסתכלות וראיה בזה העולם כלל. — ואני זקן מאד ועדיין אני יניק לגמרי (היינו יונג)! ולא התחלתי עדיין לחיות כלל, ואף על פי כן אני זקן מאד. ולא אני בעצמי אומר זאת רק שיש לי הסכמה על זה מהנשר הגדול. ואספר לכם מעשה — כל זה הוא דברי העור הנ״ל:

— כי פעם אחת הלכו אנשים בספינות הרבה על הים ובאה רוח סערה ושברה את הספינות והאנשים נצולו ובאו אל מגדל אחד, ועלו אל המגדל ומצאו שם כל המאכלים ומשקאות ומלבושים וכל מה שצריכים, והיה שם כל טוב וכל התענוגים שבעולם. ענו ואמרו שכל אחד יספר מעשה ישנה מה

שהוא זוכר מזכרון הראשון, היינו מה שהוא זוכר מעת שהתחיל אצלו הזכרון. והיו שם זקנים ונערים, והיו מכבדים את הזקן הגדול שביניהם שיספר בתחלה. ענה ואמר: מה אספר לכם? אני זוכר גם כשחתכו את התפוח מן הענף! ולא ידע שום אחד מה הוא אומר. אך היו שם חכמים ואמרו: בוודאי זאת היא מעשה ישנה מאד. וכבדו את השני שיספר. ענה השני שלא היה זקן כמו הראשון — בלשון תימה: — זאת היא מעשה ישנה? זאת המעשה אני זוכר גם כן, אבל אני זוכר גם כשהיה הנר דולק. ענו ואמרו שם: זאת היא מעשה ישנה ביותר מהראשונה. והיה פלא אצלם שזה השני שהוא יניק מהראשון וזוכר מעשה ישנה יותר מהראשון! וכבדו את השלישי שיספר. ענה ואמר השלישי שהיה יניק יותר: אני זוכר גם כשהתחיל בנין הפרי, דהיינו כשהתחיל להתרקם הפרי. ענו ואמרו: זאת היא מעשה ישנה ביותר. ענה הרביעי שהיה יניק עוד יותר: אני זוכר גם כשהוליכו הגרעין לנטוע הפרי. ענה החמשי שהיה יניק עוד יותר: אני זוכר גם החכמים שהם היו חושבים וממציאים את הגרעין. ענה הששי וכו׳ שהוא זוכר גם את הטעם של הפרי קודם שנכנס הטעם בתוך הפרי, ענה השביעי וכו׳ ואמר שהוא זוכר גם הריח של הפרי קודם שנכנס בפרי. ענה השמיני ואמר שהוא זוכר גם המראה של הפרי קודם שנמשך על הפרי.

ואני — היינו זה הקבצן העור שמספר כל זה — הייתי אז תינוק לגמרי. והייתי גם כן שם ועניתי ואמרתי להם: אני זוכר כל אלו המעשיות ואני זוכר לאו כלום — און איך גידענק גאר נישט. — ענו ואמרו: זאת היא מעשה ישנה מאד יותר מכולם! והיה חדוש גדול אצלם שהתינוק זוכר יותר מכולם. בתוך כך בא נשר גדול ודפק על המגדל ואמר להם: חדלו עוד מלהיות עניים! שובו אל האוצרות שלכם והיו משתמשים באוצרות שלכם! ואמר להם שיצאו מן המגדל כדרך זקנותם, שכל מי שזקן יותר יצא תחלה. והוציא כולם מן המגדל, והוציא תחלה את התינוק הנ״ל כי באמת הוא זקן יותר מכולם, וכן כל מי שהיה יניק יותר הוציא קודם, והזקן הגדול הוציא באחרונה: כי כל מי שהיה יניק יותר היה זקן יותר כנ״ל, והזקן שבהם היה יניק יותר מכולם. ואמר להם — הנשר הגדול הנ״ל: — אני אפרש לכם את המעשיות שספרו כל הנ״ל; כי זה שספר שהוא זוכר גם כשחתכו את התפוח מן הענף, היינו שהוא זוכר גם כשחתכו את טבורו — היינו שגם את המעשה הזאת שנעשה עמו תיכף

בעת ההולדה בעת שחתכו את טבורו, גם את זה הוא זוכר; — והשני שאמר שזוכר בשעה שהיה הנר דולק, היינו שהוא זוכר גם כשהיה בעבור שהיה נר דולק על ראשו; וזה שאמר שזוכר גם בעת שהתחיל רקום הפרי, היינו שזוכר גם כשהתחיל להתרקם הגוף דהיינו בעת יצירת הולד; וזה שזוכר בעת שהיו מוליכים הגרעין לנטוע הפרי, היינו שזוכר גם כשנמשכה הטפה בעת הזווג; וזה שזוכר את החכמים שהיו ממציאים את הגרעין, היינו שזוכר גם כשהיתה הטפה עדיין במוח — כי המוחין ממציאים את הטפה; — וזה שזוכר את הטעם — היינו הנפש, והריח — היינו הרוח, והמראה — היינו הנשמה; והתינוק אמר שזוכר לאו כלום, כי הוא למעלה מן הכל! וזוכר אפילו מה שהוא קודם מוחין נפש רוח ונשמה שהוא בחינת אין. ואמר להם: חזרו אל הספינות שלכם שהם הגופים שלכם שנשברו שיחזרו ויבנו, עתה חזרו אליהם! וברך אותם. ולי — היינו זה הקבצן העור שהיה תינוק אז שהוא מספר כל זה — אמר הנשר הגדול הנ"ל: אתה בא עמי! כי אתה כמותי, כי אתה זקן מאד ועדיין אתה יניק מאד, ועדיין לא התחלת לחיות כלל, ואף על פי כן אתה זקן מאד, וגם אני כך כי אני זקן ועדיין אני יניק וכו'. נמצא שיש לי הסכמה מאותו הנשר הגדול — שאני חי חיים ארוכים כנ"ל — ועתה אני נותן לכם חיים ארוכים שלי במתנה לדרשה. ונעשתה שם שמחה וחדוה גדולה ועצומה מאד מאד.

ביום השני של שבעת ימי המשתה חזרו וזכרו הזוג הזה את הקבצן השני, היינו החרש שהחיה אותם ונתן להם לחם. והיו בוכים ומתגעגעים: איך לוקחין לכאן את אותו הקבצן החרש שהחיה אותנו כנ"ל? בתוך שהיו מתגעגעים אחריו והנה הוא בא, ואמר: הנני! ונפל עליהם ונשק אותם, ואמר להם: עתה אני נותן לכם במתנה שתהיו כמוני שתחיו חיים טובים כמוני, כי בתחילה ברכתי אתכם בזה, ועתה אני נותן לכם חיים טובים שלי במתנה גמורה לדרשה. ואתם סוברים שאני חרש? אין אני חרש כלל, רק שכל העולם כולו אינו עולה אצלי לכלום שאשמע החסרון שלהם! כי כל הקולות כולם הם מן החסרונות, כי כל אחד ואחד צועק על חסרונו, ואפילו כל השמחות שבעולם כולן הן רק מחמת החסרון, ששמח על החסרון שמסר לו ונתמלא. ואצלי כל העולם כולו אינו עולה לכלום שיכנס באזני החסרון שלהם, כי אני חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון. ויש לי הסכמה על

זה שאני חי חיים טובים מן המדינה של עשירות. וחיים טובים שלו היו שהיה אוכל לחם ושותה מים.

— וספר להם — כי יש מדינה שיש בה עשירות גדולה שיש להם אוצרות גדולים. פעם אחת נתקבצו והתחיל כל אחד להתפאר עם חיים טובים שלו, איך הוא חי חיים טובים, וכן ספר כל אחד ואחד מסדר חיים טובים שלו. ועניתי ואמרתי להם: אני חי חיים טובים שהם טובים יותר מחיים טובים שלכם! והא ראיה, כי אם אתם חיים חיים טובים, אראה אם תוכלו להושיע את מדינה פלונית. היות שיש מדינה שהיה להם גן והיו באותו הגן פירות שהיו להם כל מיני טעמים שבעולם, גם היו שם כל מיני ריחות שבעולם, גם היו שם כל מיני מראה, כל הגוונין, וכל הקוויאטין שבעולם, הכל היה שם באותו הגן. והיה על הגן גנני אחד (שקורין אגרדניק), והיו בני אותה המדינה חיים חיים טובים על ידי אותו הגן. ונאבד שם הגנני. וכל מה שהיה שם באותו הגן בוודאי מוכרח להיות כלה ונפסק, מאחר שאין שם הממונה דהיינו הגנני, אבל אף על פי כן היו יכולים לחיות מן הספיחים שבגן. ובא עליהם מלך אכזר על אותה המדינה ולא היה יכול לעשות להם דבר, והלך וקלקל את החיים טובים של המדינה שהיו להם מן הגן; ולא שקלקל את הגן רק שהשאיר שם באותה המדינה ג׳ כתות עבדים, וצוה עליהם שיעשו מה שפקד עליהם; ועל ידי זה קלקלו את הטעם, שעל ידי מה שעשו שם כל מי שירצה לטעום איזה טעם יהיה טעם נבלה. וכן קלקלו את הריח, שכל הריחות יהיה להם ריח חלבנה; וכן קלקלו את המראה שהחשיכו את העינים כאלו יש עננים ועבים — הכל על ידי מה שעשו שם כאשר צוה עליהם המלך האכזר כנ״ל, — ועתה אם אתם חיים חיים טובים אראה אם תוכלו להושיע אותם. ואני אומר לכם — כל זה דברי החרש הנ״ל — שאם לא תושיעו אותם יוכלו הקלקולים הנ״ל של אותה המדינה להזיק לכם גם כן.

והלכו העשירים הנ״ל אל אותה המדינה, וגם אני הלכתי עמהם. וגם בדרך הלוכם היו חיים גם כן כל אחד ואחד חיים טובים שלו, כי היו להם אוצרות כנ״ל. כשבאו סמוך למדינה התחיל להתקלקל גם אצלם הטעם ושאר הדברים, והרגישו בעצמם שנתקלקל אצלם. ואמרתי להם: אם עתה שעדיין לא נכנסתם אצלם כבר נתקלקל אצלכם הטעם וכו׳, ואיך יהיה אם תכנסו לשם?!

ומכל שכן איך תוכלו להושיע אותם? ולקחתי לחם שלי ומים שלי ונתתי להם. והרגישו בלחם ומים שלי כל הטעמים – וכל הריחות וכו׳ – ונתקן מה שנתקלקל אצלם. ובני המדינה הנ״ל היינו המדינה שהיה שם הגן הנ״ל התחילו לפקח על תקון המדינה שנתקלקל אצלם הטעם וכו׳ כנ״ל, ונתיישבו: היות שיש מדינה של עשירות – היינו אותה המדינה עצמה הנ״ל, – ונראה להם שהגנני שלהם שנאבד – שעל ידו היו להם חיים טובים – הוא משרש אחד עם אותן בני המדינה של עשירות שיש להם גם כן חיים טובים, על כן היתה עצתם לשלוח אל אותה המדינה של עשירות, ובוודאי יושיעו אותם. וכן עשו ושלחו שלוחים אל אותה המדינה של עשירות. והלכו השלוחים ופגעו בהם – היינו שהשלוחים פגעו בבני אותה המדינה עצמה של עשירות כי הם היו רוצים לילך אצלם כנ״ל – ושאלו את השלוחים: להיכן אתם הולכים? השיבו: אנו הולכים אל אותה המדינה של עשירות שיושיעו אותנו. ענו ואמרו: אנחנו בעצמנו הם בני אותה המדינה של עשירות ואנו הולכים אצלכם! אמרתי אני להם – היינו החרש שמספר כל זה אמר להם: – הלא אתם צריכים אלי, כי אתם לא תוכלו לילך לשם להושיע להם כנ״ל, על כן אתם תשארו כאן, ואני אלך עם השלוחים להושיע להם. והלכתי עמהם ונכנסתי במדינה באיזה עיר ובאתי וראיתי שבאים אנשים ואומרים איזה דבר הלצה (שקורין ווערטיל), ואחר כך מתקבצים עליהם עוד איזה בני אדם עד שנעשה איזה קבוץ ואומרים איזה דברי הלצות (היינו ווערטליך) והם מחיכים ושוחקים. והטיתי אזני ושמעתי שהם מדברים נבול פה; וזה אומר דברי נבול פה, וזה אומר בדקות יותר וזה שוחק, וזה יש לו הנאה וכיוצא. אחר כך הלכתי להלן לעיר אחרת וראיתי ששני בני אדם מריבים זה עם זה מחמת איזה משא ומתן, והלכו אל בית־הדין לדין, ופסק להם בית־הדין: זה זכאי וזה חיב. ויצאו מן בית־הדין. אחר כך חזרו ונתקוטטו זה עם זה, ואמרו שאינם רוצים זה בית־הדין רק הם רוצים בית־דין אחר, ובחרו להם בית־דין אחר. – כי מאחר שהם מרוצים על אותו בית־הדין שבחרו להם, יכולים לדון לפניהם. – ודנו לפני אותו בית־הדין. אחר כך חזרו ונתקוטטו אחד מאלו עם אחר, ובחרו להם בית־דין אחר. וכן היו מריבים ומתקוטטים שם ובחרו להם כמה בתי דינים עד שכל העיר היתה מלאה מבתי דינים. והסתכלתי שזה מחמת שאין שם אמת, ועתה זה מטה

דין ונושא פנים לזה, ואחר כך חברו נושא פנים לו, כי הם מקבלים שוחד ואין בהם אמת. אחר כך ראיתי שהם מלאים נאוף ממש, ויש שם נאוף הרבה עד שנעשה כהיתר אצלם. ואמרתי להם שבשביל זה נתקלקל אצלם הטעם והריח והמראה, כי זה המלך האכזר השאיר אצלם ג׳ כתות עבדים הנ״ל שיהיו הולכים ומקלקלים את המדינה, שהיו הולכים ומדברים ביניהם נבול פה והכניסו נבול פה בתוך המדינה, ועל ידי נבול פה נתקלקל הטעם שכל הטעמים הם טעם נבלה; וכן הם הכניסו שוחד במדינה, ועל ידי זה נחשכו העינים ונתקלקל המראה, כי השחד יעור עיני חכמים. וכן הם הכניסו נאוף במדינה ועל ידי זה נתקלקל הריח — ועיין במקום אחר בדברינו שעל ידי נאוף נפגם הריח. — על כן תראו לתקן את המדינה משלש עברות אלו ולחפש אחרי האנשים הנ״ל ולגרשם. ואז כשתתקנו שלש עברות אלו, לא די שיתקן הטעם והמראה והריח כי אם גם הגנני שנאבד יוכל גם כן להמצא.

ועשו כן, והתחילו לתקן את המדינה משלש עברות אלו וחפשו אחרי האנשים הנ״ל והיו תופסים את איזה אדם ושואלין אותו, מהיכן באת לכאן. עד שנתבררו אצלם האנשים של המלך האכזר הנ״ל וגרשו אותם. ותקנו את המדינה מהעברות הנ״ל. בתוך כך נעשה רעש: אפשר אף על פי כן זה המשוגע שהולך ואומר שהוא הגנני וכל אחד מחזיק אותו למשוגע וזורקין אחריו אבנים ומגרשין אותו, אפשר אף על פי כן אולי הוא הוא הגנני באמת? והלכו והביאו אותו לפניהם — היינו לפני אלו שישבו ותקנו את המדינה, וגם הוא היינו החרש שמספר כל זה היה שם. — ואמרתי: בוודאי זהו הגנני באמת! — נמצא שנתקנה על ידי המדינה הזאת. — נמצא שיש לי הסכמה מאותה המדינה של עשירות שאני חי חיים טובים, כי אני תקנתי את המדינה הנ״ל, כנ״ל. ועתה אני נותן לכם במתנה את החיים טובים שלי. ונעשתה שם שמחה גדולה וחדוה רבה מאד. — וכן כל הקבצנים הנ״ל כולם חזרו ובאו על החתונה ונתנו במתנה לדרשה מה שבתחלה ברכו אותם שיהיו כמותם, ועכשיו נתנו זאת במתנה לדרשה. — הראשון נתן להם במתנה חיים ארוכים והשני נתן להם במתנה חיים טובים.

ביום השלישי חזרו ונזכרו הזוג הזה, והיו בוכים ומתגעגעים: איך לוקחין בכאן את הקבצן השלישי שהיה כבד פה? בתוך כך והנה הוא בא,

ויאמר: הנני! ונפל עליהם ונשק אותם, ואמר להם גם כן כנ"ל: בתחלה ברכתי אתכם שתהיו כמוני, עתה אני נותן לכם במתנה לדרשה שתהיו כמוני. ואתם סבורים שאני כבד־פה? אין אני כבד פה כלל! רק שהדבורים של העולם שאינם שבחים להש"י אין בהם שלמות. — ועל כן הוא נראה ככבד פה, כי הוא ככבד פה מאלו הדבורים של העולם שאין בהם שלמות. — אבל באמת אין אני כבד פה כלל! אדרבא אני מליץ ודברן נפלא מאד. ואני יכול לדבר חידות ושירים (שקורין לודיר) נפלאים עד שאין נמצא שום נברא בעולם שלא ירצה לשמוע אותי. ובאלו החידות והשירים שאני יודע יש בהם כל החכמות. יש לי הסכמה על זה מאותו האיש גדול הנקרא איש חסד האמת [דער גרויסיר מן, דער אמתיר איש חסד. בזה הלשון ספר רבנו ז"ל] ויש בזה מעשה שלמה.

כי פעם אחת ישבו כל החכמים וכל אחד התפאר בחכמתו. זה היה מתפאר שהמציא בחכמתו עשיית ברזל, וזה התפאר במין מתכת אחר, וזה היה מתפאר שהמציא בחכמתו עשיית כסף שהוא חשוב ביותר, וזה התפאר שהמציא עשיית זהב, וזה היה מתפאר שהמציא כלי מלחמה, וזה היה מתפאר שהוא יודע לעשות אלו המתכות שלא מאלו הדברים שהם עושין מהם אלו המתכות, וזה היה מתפאר בחכמות אחרות, כי יש כמה דברים שהמציאו בעולם על ידי חכמות כגון סאליטרע ופילוויר וכיוצא בזה, והיה כל אחד מתפאר בחכמתו. ענה שם אחד ואמר: אני חכם יותר מכם, כי אני חכם כמו היום! ולא הבינו שם מה זה שאומר שהוא חכם כמו היום. ואמר להם כי כל החכמות שלהם יכולים לקבץ אותם ולא יהיו מהם רק שעה אחת, אף על פי שכל חכמה וחכמה היא נלקחת מיום אחר כפי הבריאה שהיתה באותו היום, כי כל החכמות הנ"ל הם הרכבות. — ועל כן החכמה נלקחת מאותו היום שהיתה בו אותה הבריאה שממנו ההרכבה. — אף על פי כן יכולים על ידי חכמה לקבץ כל אלו החכמות בשעה אחת, אבל אני חכם כמו יום שלם — כל זה התפאר אותו החכם האחרון הנ"ל. — עניתי ואמרתי אליו — היינו זה כבד־הפה הנ"ל אמר לחכם הנ"ל: — כמו איזה יום אתה חכם? ענה ואמר — החכם הנ"ל: — זה — היינו זה כבד־הפה — הוא חכם ממני, מאחר ששואל כמו איזה יום! אבל כמו איזה יום שתרצו אני חכם; ועתה יקשה מפני מה זה ששואל כמו איזה יום הוא חכם יותר ממנו, מאחר שהוא חכם כמו איזה יום שירצה?

אך יש מעשה שלמה, כי זה איש חסד האמת הוא באמת איש גדול מאד. והוא – היינו זה כבד־הפה – הולך ומקבץ כל החסדים של אמת ומביא אותם אל זה איש חסד האמת. ועקר התהוות הזמן – כי הזמן בעצמו הוא נברא – הוא על ידי החסדים של אמת. וזה כבד־הפה הוא הולך ומקבץ כל החסדים של אמת ומביא אותם אל זה איש חסד האמת כנ"ל. ויש הר ועל ההר עומדת אבן, ומן האבן יוצא מעין. וכל דבר יש לו לב, וגם העולם בכללו יש לו לב. וזה הלב של העולם הוא קומה שלמה עם פנים וידים ורגלים וכו׳, אבל הצפורן של הרגל של אותו הלב של העולם הוא מלובב (בלשון אשכנז: הארציקר) יותר מלב של אחר. וזה ההר עם האבן והמעין הנ"ל עומד בקצה אחד של העולם, וזה הלב של העולם עומד בקצה אחר של העולם. וזה הלב הנ"ל עומד כנגד המעין הנ"ל וכוסף ומשתוקק תמיד מאד מאד לבא אל אותו המעין בהשתוקקות גדולה מאד מאד, וצועק מאד לבא אל אותו המעין. וגם זה המעין משתוקק אליו. וזה הלב יש לו שתי חלישות: אחת כי החמה רודפת אותו ושורפת אותו – מחמת שהוא משתוקק ורוצה לילך ולהתקרב אל המעין, – וחלישות שניה יש לו ללב מן גודל ההשתוקקות והגעגועים שהוא מתגעגע וכוסף תמיד ומשתוקק מאד בכלות הנפש אל אותו המעין וצועק וכו׳ כנ"ל, כי הוא עומד תמיד כנגד המעין הנ"ל וצועק: נא גיוואלד! ומשתוקק אליו מאד כנ"ל; וכשצריך לנוח קצת שתהיה לו אריכת הרוח קצת (שקורין אפ סאפון), אזי באה צפור גדולה ופורשת כנפיה עליו ומגינה עליו מן החמה, ואז יש לו נייחא קצת. וגם אז בשעת נייחא הוא מסתכל גם כן כנגד המעין ומתגעגע אליו. אך מאחר שהוא מתגעגע אליו כל כך, מפני מה אינו הולך אל המעין? אך כשרוצה לילך ולהתקרב אל ההר אזי אינו רואה השפוע ואינו יכל להסתכל על המעין, ואם לא יסתכל על המעין אזי תצא נפשו, כי עקר חיותו הוא מן המעין. וכשעומד כנגד ההר אזי הוא רואה ראש השפוע של ההר ששם עומד המעין, אבל תיכף כשילך ויתקרב אל ההר אזי נעלם מעיניו ראש השפוע – וזה מובן בחוש, – ואזי אינו יכול לראות את המעין, ואזי תצא נפשו חס ושלום וכשזה הלב היה מסתלק חס ושלום אזי יתבטל כל העולם כולו. כי הלב הוא החיות של כל דבר, ובוודאי אין קיום בלא לב. ועל כן אינו יכול לילך אל המעין רק עומד כנגדו ומתגעגע וצועק כנ"ל. וזה המעין

אין לו זמן, כי זה המעין אינו בתוך הזמן כלל. אך עקר הזמן של המעין הוא רק מה שהלב נותן לו במתנה יום אחד, וכשמגיע היום להיות נגמר ונפסק, ואזי כשיוגמר היום לא יהיה זמן למעין ויסתלק חס ושלום, ואזי יסתלק הלב חס ושלום כנ"ל ויתבטל כל העולם חס ושלום, כנ"ל, ואזי סמוך לגמר היום אזי מתחילים ליטול רשות זה מזה (שקורין גיזעגינין) ומתחילין לומר חידות ושירים (שקורין לודיר) נפלאים זה לזה – באהבה רבה והשתוקקות גדולה מאד מאד. –

וזה איש חסד האמת הנ"ל יש לו השגחה על זה. וכשמגיע היום בסופו ממש להיות נגמר ונפסק, אזי זה איש חסד האמת הוא נותן במתנה יום אחד ללב הנ"ל, והלב נותן היום למעין, ואזי שוב יש זמן למעין. וכשזה היום הולך ממקום שהוא בא משם, אזי הוא הולך גם כן בחידות ושירים נפלאים מאד – שיש בהם כל החכמות. – ויש שנויים בין הימים, כי יש יום א' בשבוע ויום ב' וכו', וכן יש ראשי חדשים וימים טובים. וכל הזמן שיש לאיש חסד של אמת הכל על ידי – היינו כבד־הפה שמספר כל זה. -- כי אני הולך ומקבץ כל החסדים של אמת אשר מהם התהוות הזמן כנ"ל. – ועל כן הוא חכם יותר אפילו מהחכם הנ"ל שהוא חכם כמו איזה יום שירצה. כי כל עקר הזמן והימים כולם נתהווים על ידו, היינו על ידי כבד־הפה שהוא מקבץ החסדים של אמת אשר משם הזמן ומביא אותם אל איש חסד האמת, והוא נותן יום ללב והלב נותן למעין אשר על ידי זה נתקיים כל העולם כולו. נמצא שעקר התהוות הזמן עם החידות והשירים שיש בהם כל החכמות, הכל על ידי כבד־הפה. – נמצא שיש לי הסכמה מזה איש חסד האמת שאני יכול לומר חידות ושירים שיש בהם כל החכמות – כי כל הזמן עם החידות והשירים נתהווים על ידו כנ"ל.– ועתה אני נותן לכם במתנה גמורה לדרשה שתהיו כמוני. ונעשתה שם שמחה וחדוה גדולה מאד (הילוא גיטאן).

כשגמרו השמחה של אותו היום ולנו אחר כך, בבקר חזרו הזוג כנ"ל והיו מתגעגעים וכו' אחרי הקבצן שהיה צווארו עקום. בתוך כך והנה הוא בא ואמר: הנני וכו'. בתחלה ברכתי אתכם שתהיו כמוני ועתה אני נותן לכם במתנה לדרשה שתהיו כמוני. ואתם סוברים שיש לי צואר עקום? ואין צוארי עקום כלל! אדרבא יש לי צואר שוה מאד, צוואר יפה מאד!

רק שיש הבלי עולם, ואני איני רוצה להוציא שום הבל ורוח (שקורין דוך) בהבלי עולם. – ומחמת זה נדמה שצוארו עקום כי הוא מעקם צוארו מהבלי עולם ואינו רוצה להוציא שום הבל ורוח בהבלי עולם. – אבל באמת יש לי צואר יפה מאד, צואר נפלא מאד! כי יש לי קול נפלא מאד. וכל מיני הקולות שבעולם שהם קול בלא דבור, כולם אני יכול להוציאם בקולי, כי יש לי צואר וקול נפלא מאד, ויש לי הסכמה על זה מאותה המדינה. כי יש מדינה שהם בקיאים מאד בחכמת הנגינה (שקורין מאזיקא), וכולם עוסקים שם בחכמה זו, ואפילו בנים קטנים, ואין שם קטן שלא יוכל לנגן על איזה כלי שיר. והקטן שבאותה המדינה הוא חכם גדול במדינה אחרת באותה החכמה של נגינה. והחכמים והמלך שבאותה המדינה והקאפעלייש הם חכמים מופלגים מאד מאד באותה החכמה. פעם אחת ישבו החכמים של אותה המדינה, והיה כל אחד מתפאר בנגינה שלו: זה היה מתפאר שהוא יודע לנגן על כלי שיר פלוני וזה התפאר שיודע לנגן על כלי שיר פלוני, וזה התפאר בכלי שיר פלוני, וזה היה מתפאר שיודע לנגן על כמה כלי שיר, וזה התפאר שיודע לנגן על כל כלי שיר, וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כמו כלי שיר פלוני, וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כמו כלי שיר פלוני, וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כמו כמה כלי שיר, וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כמו תוף ממש (שקורין פויק), כאלו מכין בתוף, וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כאלו מורין בקני שריפה (שקורין אורמאטיס).

ואני הייתי גם כן שם. עניתי אני ואמרתי להם: קולי טוב יותר מקולות שלכם! והא ראיה, כי אם אתם חכמים כל כך בקול נגינה, אם כן הושיעו את אותן שתי מדינות. ואלו שתי המדינות הן רחוקות זו מזו אלף פרסאות, ובאלו שתי המדינות כשמגיע הלילה אין יכולים לישן, כי כשנעשה לילה אזי מתחילים הכל להיות מיללים בקול יללה אנשים ונשים וטף, אם היתה מונחת שם אבן היתה נמוחה. כי בלילה הם שומעים קול יללה מאד, ומחמת זה כלם מיללים אנשים ונשים וכו׳. – וכן מתנהג בשתי המדינות, – כי במדינה זו שומעים קול היללה ומיללים הכל כנ״ל, וכן במדינה אחרת גם כן כך, ושתי המדינות הן רחוקות זו מזו אלף פרסאות, ועל כן אם אתם חכמים כל כך בנגינה אראה אם תוכלו להושיע את אותן שתי המדינות, או שתוכלו לכוון לעשות את קולם – היינו שהם

יכוונו להוציא קול מכוון כמו קול הילָלה הנשמע שם. — ואמרו לו — היינו החכמים הנ"ל אמרו לזה שצווארו עקום: — התוליך אותנו לשם? ואמר: הן, אני מוליך אתכם לשם. ונתעוררו כלם לילך לשם. והלכו ובאו לשם — היינו לאחת משתי המדינות הנ"ל. — כשבאו לשם, כשהגיע הלילה, היה כנ"ל שהיו כלם מיללים מאד כנ"ל, וגם החכמים הנ"ל גם כן היו מיללים — וממילא ראו בוודאי שאינם יכולים להושיע את אותן המדינות. — ואמר להם — היינו זה שצווארו עקום אמר אל החכמים הנ"ל: — על כל פנים תאמרו לי מהיכן בא זאת שנשמע קול יללה הנ"ל כנ"ל? אמרו לו: ואתה יודע? השיב: אני יודע בוודאי! כי יש שתי צפרים, אחת זכר ואחת נקבה, והם רק זוג אחד בעולם, ונאבדה הנקבה והוא הולך ומחפש אותה, והיא מחפשת אותו. והיו מחפשים הרבה זה את זה, עד שנתעו וראו שאינם יכלים למצא אחד את חברו ונשארו עומדים ועשו להם קנים, זה הצפור עשה לה קן סמוך למדינה אחת משתי המדינות הנ"ל, ולא סמוך ממש רק שבערך קול הצפור הוא סמוך, כי יכולים לשמוע הקול של הצפור באותה המדינה, ממקום שעמד שם, ועשה לו קן. וכן היא עשתה לה גם כן קן סמוך למדינה השניה. — היינו גם כן כנ"ל שהוא סמוך מחמת שיכולים לשמוע שם הקול כנ"ל. — וכשמגיע הלילה, אזי אלו זוג הצפרים מתחילין כל אחת ואחת ליליל בקול יללה גדולה מאד, כי כל אחת מיללת על זוגה כנ"ל, וזהו קול הילָלה שנשמע באלו שתי המדינות — אשר מחמת אותו קול הילָלה כולם מיללים מאד ואינם יכלים לישן. —

אך לא רצו להאמין זאת. ואמרו לו: התוליך אותנו לשם? ואמר: הן. — אני יכול להוליך אתכם לשם, — אך אין אתם יכולים לבא לשם! כי כשתתקרבו לשם לא תוכלו לסבול את קול הילָלה, מאחר שגם כאן אין אתם יכולים לסבול ואתם מוכרחים גם כן ליליל כנ"ל, כשתגיעו לשם לא תוכלו לסבול כלל; וביום אי אפשר לבא לשם, כי ביום אי אפשר לסבול השמחה שיש שם, כי ביום מתקבצות שם צפרים אצל כל אחת ואחת מהזוג הנ"ל, והן מנחמות ומשמחות את כל אחת ואחת מהזוג הנ"ל בשמחות גדולות מאד מאד ואומרות להם דברי תנחומין שעדיין אפשר שתמצאו זו את זו, עד שביום אי אפשר לסבול את גודל השמחה שיש שם. וקול הצפרים שמשמחות אותן אינו נשמע למרחוק רק כשמגיעים לשם, אבל קול הזוג

הנ"ל שמיללים בלילה הוא נשמע למרחוק ואי אפשר לבא לשם מחמת זה כנ"ל. אמרו לו — היינו החכמים הנ"ל אמרו לזה שצווארו עקום: — ואתה יכול לתקן זאת? השיב: אני יכול לתקן, כי אני יכול לעשות ולכוון כל הקולות שבעולם. — היינו שכל מיני קולות שבעולם הוא יכל להוציאם בקולו ולכוון ממש כמו איזה קול שיהיה. — גם אני יכול להשליך קולות, היינו כי אני יכול להשליך קול. שבכאן במקום שאני מוציא הקול לא יהיה נשמע הקול כלל, רק ברחוק יהיה נשמע שם הקול, ועל כן אני יכול להשליך את הקול של הצפורה שיגיע סמוך למקום הצפור; וכן להשליך קול הצפור שיגיע סמוך למקום הצפורה, ולהמשיכם יחד על ידי זה. — ועל ידי זה יתוקן כל הנ"ל. — אך מי יאמין זאת? והוליך אותם לתוך איזה יער. ושמעו כמו אחד שפותח את הדלת וחוזר וסוגרה ונועלה בבריח (שקורין קלאימקא) ונשמע קול ההכאה של הקלאימקא ומורה בקני שריפה (שקורין ביקס) ושלח את הכלב לחטוף — את הדבר שהיה מורה, — והכלב היה מתחבט וגורר את עצמו בתוך השלג — בלשון אשכנז: גיגראוניט און שנייא. — וכל זה שמעו אלו החכמים והסתכלו ולא ראו דבר. גם לא שמעו ממנו — היינו מן זה שצווארו עקום — שום קול כלל. — רק זה שצווארו עקום היה משליך קולות כאלו ועל כן שמעו אלו הקולות, וממילא ראו שהוא יכל לעשות כל הקולות ולכוונם ממש וגם להשליך קולות, ועל כן יוכל לתקן את כל הנ"ל. — [ולא ספר יותר בזה הענין ומובן שדלג בכאן]. נמצא שיש לי הסכמה מאותה המדינה שקולי נפלא מאד ואני יכול לעשות כל מיני קולות שבעולם כנ"ל. ועתה אני נותן לכם זאת במתנה גמורה לדרשה שתהיו כמוני. ונעשתה שם שמחה גדולה וחדוה רבה מאד.

ביום החמשי גם כן היו שמחים וזכרו הזוג את הקבצן שהיתה לו חטוטרת (שקורין הוקיר). והיו מתגעגעים מאד איך לוקחין בכאן את אותו הקבצן ההוקיר. כי אם היה הוא בכאן היתה השמחה גדולה מאד. והנה הוא בא, ואמר: הנני, הנה באתי על החתונה! ונפל עליהם וחבק ונשק אותם, ואמר להם: בתחלה ברכתי אתכם שתהיו כמוני, ועתה אני נותן לכם במתנה לדרשה שתהיו כמוני. ואין אני בעל חטוטרת (היינו הוקיר) כלל, רק אדרבא יש לי כתפים כאלו (שקורין פלייצים) שהם בחינת מועט מהזיק את המרובה. ויש לי הסכמה על זה. כי פעם אחת היתה שיחה וספור שהיו

אנשים מתפארים עצמם בבחינה זו, שכל אחד ואחד היה מתפאר שיש לו בחינה זו של מועט מחזיק את המרובה, ומאחד מהם היו מחיכים ושוחקים ממנו, והשאר שהתפארו בבחינה זו של מועט מחזיק את המרובה נתקבלו דבריהם. אבל בחינת מועט מחזיק את המרובה שיש לי היא גדולה מכולם; כי אחד מהנ"ל התפאר שהמוח שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה כי הוא נושא במוח שלו אלפים ורבבות אנשים עם כל ההצטרכות שלהם – וכל התנהגות שלהם – וכל ההוויות והתנועות שלהם הכל כאשר לכל הוא נושא במוחו, ועל כן הוא מועט מחזיק את המרובה, כי מוחו נושא כל כך אנשים עם וכו' כנ"ל. ושחקו ממנו ואמרו כי האנשים אינם כלום והוא אינו כלום. ונענה אחד ואמר, אני ראיתי מועט מחזיק את המרובה כזה. כי פעם אחת ראיתי הר שהיה מונח עליו הרבה זבל וטנוף, והיה חדוש אצלי: מהיכן בא על הר זה כל כך זבל וטנוף? והיה שם אדם אחד אצל אותו ההר ואמר: כל זה ממני. כי אותו האדם היה יושב שם אצל אותו ההר, והשליך שם תמיד על אותו ההר זבל ופרש שלו מאכילה ושתיה שלו, וטנף שם עד שעל ידו נתרבה הזבל והטנוף שם על אותו ההר. נמצא שזה האיש הוא מועט מחזיק את המרובה, כי על ידו נתרבה הזבל כל כך. — כן הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה של האיש הנ"ל שהתפאר במוחו שמחזיק כמה אנשים כנ"ל. —

ואחד התפאר שיש לו בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי יש — לו — התיכת מדינה שהיא מוציאה פירות הרבה, ואחר כך כשמחשבין את הפירות שהוציאה המדינה, רואין שהמדינה אינה מחזקת מקום כל כך כמו הפירות. כי אין בה מקום כל כך להחזיק כל כך פירות, נמצא שהיא בחינת מועט מחזיק את המרובה. והוטבו דבריו, כי באמת בוודאי הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה. ואחד אמר שיש — לו — פרדס נפלא מאד שיש שם פירות וכו' ונוסעים לשם כמה וכמה בני אדם ושררות, כי הוא פרדס נאה מאד, ובקיץ נוסעים לשם כמה בני אדם ושררות לטייל שם ובאמת אין בפרדס מקום כל כך שיחזיק כל כך אנשים, ועל כן הוא מועט מחזיק את המרובה. והוטבו דבריו גם כן. ואחד אמר שהדבור שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי הוא בעל סוד (שקורין סעקרעטיר) אצל מלך גדול, ובאין אצלו כמה וכמה בני אדם, זה בא עם שבחים למלך וזה

בא עם בקשות וכיוצא בזה, ובוודאי אי אפשר למלך לשמוע את כולם, ואני יכול לקבץ את כל דבריהם בתוך איזה דבורים מועטים ולספר לפני המלך אלו הדבורים המועטים, ויהיו כלולים בהם כל השבחים והבקשות שלהם וכל דבריהם כולם בתוך איזה דבורים מועטים שלי, נמצא שהדבור שלי הוא מועט מחזיק את המרובה. ואחד אמר שהשתיקה שלו היא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי יש עליו מקטרגים הרבה ובעלי לשון־הרע שמלשינים עליו הרבה מאד, וכל מה שמלשינים ודוברים ומקטרגים עליו בלשון הרע הרבה, הוא בשתיקתו מתרץ הכל על ידי מה שהוא שותק לבד – כי הוא עושה רק איזה שתיקה והוא תירוץ על הכל, – נמצא ששתיקתו הוא מועט מחזיק את המרובה. ואחד אמר שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי יש עני אחד והוא סגי נהור, והוא – היינו העני – גדול מאד, והוא – היינו זה שהתפאר וספר זאת – קטן לגמרי, ומוליך אותו, היינו שזה שהתפאר בזה הוא קטן ומוליך את העני סגי־הנהור שהוא גדול מאד, נמצא שהוא מועט מחזיק את המרובה, כי סגי־הנהור היה יכול להחליק והיה יכול ליפול והוא מחזיק אותו על ידי שמוליכו, ועל כן הוא מועט מחזיק את המרובה, כי הוא קטן ומחזיק את סגי־הנהור הגדול כנ״ל.

ואני – היינו זה ההוקיר שמספר כל זה – הייתי גם כן שם, ואמרתי: האמת הוא שיש לכם בחינת מועט מחזיק את המרובה, ואני יודע כל מה שכוונתם בדבריכם. – היינו שהוא יודע כוונת כל הנ״ל שהתפארו בבחינת מועט מחזיק את המרובה שלהם. – וזה האחרון שהתפאר שהוא מוליך את סגי־הנהור הגדול, הוא גדול מכולכם. אבל אני למעלה מכולכם בכלל. כי זה שהתפאר שהוא מוליך את סגי־הנהור הגדול, כוונתו שהוא מוליך את גלגל הירח שהוא בחינת סגי־נהור כי אין לה אור מעצמה כלל ולית לה מגרמה כלום, והוא – היינו זה שהתפאר בזה – מוליך את הירח אף על פי שהוא קטן וגלגל הירח גדול מאד והוא קיום כל העולם, כי העולם צריך את הירח, נמצא שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה באמת. אבל בחינת מועט מחזיק את המרובה שיש לי הוא למעלה מכולם בכלל. והא ראיה כי פעם אחת היו כת אחת שהיו חוקרים באשר שכל חיה יש לה צל מיוחד שבזה הצל דייקא היא רוצה לנוח שם. וכן יש צל מיוחד לכל חיה וחיה, כי כל חיה וחיה בוחרת לה איזה צל ובאותו הצל דייקא היא רוצה

לשכון שם כפי הצל המיוחד לה. וכן יש לכל עוף ועוף ענף מיוחד שבאותו הענף דייקא היא רוצה לשכון, ועל כן חקרו אם יכולים למצוא אילן כזה אשר בצלו ישכנו כל החיות, שכל החיות יהיו בוחרים ויתרצו לשכון בצל אותו האילן, ועל ענפיו – של אותו האילן – ישכנו כל צפרי שמיא. וחקרו שנמצא אילן כזה, ורצו לילך לשם אל אותו האילן, כי העונג המופלא שיש שם אצל אותו האילן אין לשער, כי יש שם כל העופות וכל החיות ושם אין שום היזק משום חיה. וכל החיות וכו׳ מעורבים שם, וכולם משחקים שם, ובוודאי הוא תענוג מופלג מאד להיות שם אצל אותו האילן. וחקרו לאיזה צד צריכים לילך לבא אל אותו האילן, ונפלה מחלוקת ביניהם על זה, ולא היה מכריע ביניהם: כי זה אמר שצריכים לילך לצד פלוני למזרח וזה אמר למערב, וזה אמר לכאן וזה לכאן וכו׳, עד שלא היו יכולים להכריע לאיזה צד צריכים לילך לבא אל אותו האילן. ובא חכם אחד ואמר להם: למה אתם חוקרים באיזה צד לילך אל האילן? חקרו מתחלה מי ומי האנשים שיכולים לבא אל אותו האילן! כי אל אותו האילן לאו כל אדם יכול לבא אצלו, כי אם מי שיש לו המדות של האילן. כי זה האילן יש לו ג׳ שרשים: שרש אחד הוא אמונה, והשני הוא יראה והשלישי הוא ענוות, ואמת הוא גוף האילן. ומשם יוצאים ענפים ועל כן אי אפשר לבא אל האילן כי אם מי שיש בו מדות הללו הנ״ל. ואלו הכת הנ״ל היתה ביניהם אחדות גדולה מאד ולא רצו להתפרד זה מזה שקצתם ילכו אל האילן וקצתם ישארו, כי לא היו כולם ראויים לבא אל האילן, כי לא נמצא ביניהם כי אם קצתם שהיו בהם מדות הנ״ל, אבל השאר לא היו בהם אלו המדות; ועל כן נתעכבו כולם עד שיהיו יגעים וטורחים שאר אנשי הכת הנ״ל עד שיהיו בהם גם כן המדות הנ״ל, כדי שיהיו כולם ראויים לבא אל האילן. וכן עשו, ויגעו וטרחו עד שבאו כולם לאלו המדות הנ״ל. ואזי כשבאו כולם לאלו המדות הנ״ל אזי באו כולם על דעת אחת והסכימו כולם על דרך אחד לילך באותו דרך אל האילן הנ״ל, והלכו כולם. והלכו איזה זמן עד שהיו רואים – מרחוק – את האילן. והסתכלו וראו, והנה אין האילן עומד במקום כלל, כי אין לאילן מקום כלל! ומאחר שאין לו מקום איך אפשר לבא אליו. ואני – היינו זה ההוקיר – הייתי גם כן שם עמהם, ואמרתי להם: אני יכול להביא אתכם אל האילן, כי זה האילן אין לו מקום כלל, כי הוא

למעלה מהמקום לגמרי ובחינת מועט מחזיק את המרובה הוא עדיין במקום כי על כל פנים יש לו מקום מועט רק שהוא מועט מחזיק את המרובה, אבל עדיין יש לו מקום מועט על כל פנים, ובחינת מועט מחזיק את המרובה שיש לי – היינו לבעל החטוטרת – היא בחינת סוף המקום לגמרי שמשם ולמעלה אין מקום כלל, על כן אני יכול לישא את כולכם אל האילן שהוא למעלה מהמקום לגמרי. [כי זה בעל החטוטרת הוא כמו בחינת ממוצע בין המקום ובין למעלה מן המקום לגמרי, כי יש לו בחינה עליונה של בחינת מועט מחזיק את המרובה שהיא בחינת סוף המקום ממש שמשם והלאה אין נמצא תיבת מקום כלל, כי משם ולמעלה היא בחינת למעלה מן המקום לגמרי, ועל כן הוא יכול לישא אותם מתוך המקום לבחינת למעלה מן המקום. והבן.] ולקחתי אותם ונשאתי אותם לשם אל האילן הנ"ל. נמצא שיש לי הסכמה מהנ"ל שיש לי בחינה עליונה של מועט מחזיק את המרובה, – ובשביל זה היה נדמה כבעל חטוטרת, כי הוא נושא עליו הרבה כי הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה כנ"ל. – ועתה אני נותן לכם זאת במתנה שתהיו כמוני. ונעשתה שם שמחה גדולה וחדוה רבה מאד.

ביום הששי היו גם כן שמחים, והיו מתגעגעים איך לוקחין בכאן את אותו שהיה בלא ידים. והנה הוא בא ואמר: הנני, הנה באתי אצלכם על החתונה! ואמר להם גם כן כנ"ל, ונשק אותם ואמר להם: — אתם סבורים שאני בעל מום בידי? – אין אני בעל מום כלל על ידי! רק באמת יש לי כח בידי, רק שאין אני משתמש עם הכח שבידי בזה העולם, כי אני צריך את הכח לענין אחר ויש לי הסכמה על זה מן המבצר (שקורין שלאס) של מים, (פון דעם וואשיריקין שלאס). כי פעם אחת ישבנו יחד איזה אנשים והיה כל אחד ואחד מתפאר בכח שבידו. זה התפאר שיש לו גבורה זו בידיו, וזה התפאר שיש לו גבורה פלונית בידיו, וכן כל אחד התפאר בגבורה שיש לו בידיו, – היינו — כי אחד היה מתפאר שיש לו כח וגבורה כזו בידיו, שכשהוא מורה חץ הוא יכול לחזור ולמושכו אליו, כי יש לו כח כזה בידיו שאף על פי שהורה כבר החץ עדיין יכול להחזירו, לחזור ולמושכו אליו. ושאלתי אותו: איזה חץ אתה יכול להחזיר? כי יש עשרה מיני חצים. כי יש עשרה מיני סמים, היינו כי כשרוצין לירות חץ מושחין אותו באיזה סם, ויש עשרה מיני סמים, שכשמושחין אותו בסם זה הוא מזיק כך, וכשמושחין

אותו בסם שני הוא מזיק יותר, וכן יש עשרה מיני סמים שכל אחד גרוע יותר -- היינו – שמזיק יותר, – וזהו בעצמו עשרה מיני חצים. כי החצים הן מין אחד, רק מחמת שנוי הסמים שמושחין את החץ בהם שהם עשרה מינים כנ"ל על כן נקראים עשרה מיני חצים, ועל כן שאל אותו איזה מין חץ אתה יכול להחזיר; גם שאל אותו אם קודם שהגיע החץ לאותו שזרקו לו הוא יכול להחזירו, ואם גם אחר שהגיע התץ עדיין יכול להחזירו. ועל זה השיב: אפילו כשהגיע החץ עדיין יכול להחזירו. אך איזה מין חץ הוא יכול להחזיר וכו׳ כנ"ל? השיב: מין חץ פלוני הוא יכול להחזיר. אמרתי לו – היינו זה שהוא בלא ידים שמספר כל זה אמר לזה שהתפאר בענין החץ כנ"ל: – אם כן, אין אתה יכול לרפאות את בת המלכה מאחר שאין אתה יכול לחזור ולמשוך כי אם מן חץ אחד, על כן אין אתה יכול לרפאות את בת־המלכה.

אחד היה מתפאר שיש לו כח כזה בידיו, שאצל מי שהוא לוקח ומקבל ממנו הוא נותן לו – פרוש: שבזה בעצמו שהוא לוקח ומקבל בזה הוא נותן, כי קבלתו היא נתינה, – וממילא הוא בעל צדקה. ושאלתי אותו: איזה צדקה אתה נותן? – כי יש עשרה מיני צדקה. – השיב שהוא נותן מעשר. אמרתי לו: אם כן אין אתה יכול לרפאות את בת־המלכה. כי אין אתה יכול כלל לבא למקומה, כי אין אתה יכול ליכנס כי אם בחומה אחת – במקום שהיא יושבת שם, – ועל כן אינך יכול לבֹא למקומה.

אחד התפאר שיש לו כח כזה בידיו, כי יש ממונים בעולם וכל אחד צריך חכמה ויש לו כח בידיו שעל ידי ידיו הוא יכול ליתן להם חכמה, על ידי שמסמיך אותם בידיו. שאלתי אותו: איזה חכמה אתה יכול ליתן בידיך? כי יש עשרה קבין חכמה. השיב: חכמה פלונית. אמרתי לו: אם כן אין אתה יכול לרפאות את בת־המלכה! כי אין אתה יכול לידע הדפק שלה, כי אינך יכול לידע כי אם דפק אחד. כי יש עשרה מיני דפיקין – ואתה אינך יכול לידע כי אם דפק אחד, – מאחר שאינו יכול ליתן בידיו רק חכמה אחת.–

אחד התפאר שיש לו כה כזה בידיו, שכשיש רוח סערה הוא יכול לעכבו בידיו ולעשות בידיו לרוח משקל שיהיה הרוח במשקל כראוי. שאלתי אותו: איזה רוח אתה יכול לאחוז בידיך? כי יש עשרה מיני רוחות. השיב: רוח פלוני. אמרתי לו: אם כן אין אתה יכול לרפאות את בת־המלכה! כי

אינך יכול לנגן לפניה כי אם נגון אחד, כי יש עשרה מיני נגינה, והנגינה היא הרפואה שלה, ואתה אינך יכול לנגן כי אם נגון אחד מהעשרה הנ״ל. ענו ואמרו הם: מהו היכולת שלך? השיב: אני יכול מה שאין אתם יכולים. היינו כל ט׳ החלקין הנ״ל — מכל הנ״ל — שאין אתם יכולים, אני יכול הכל. כי יש מעשה. כי פעם אחת חשק מלך אחד בבת מלכה והשתדל בתחבולות לתופסה עד אשר עלתה בידו ותפסה. פעם אחת חלם לו לאותו המלך שהיא עמדה עליו והרגה אותו. והקיץ ונכנס החלום בלבו, וקרא לכל פותרי חלומות, ופתרו לו כפשוטו שיתקיים החלום כפשוטו, שהיא תהרוג אותו. ולא יכול המלך לתת עצה לנפשו: מה לעשות לה? יהרוג אותה?! צר לו! ישלחה מעל פניו? זה חרה לו, כי איש אחר יקחנה! וזה חרה לו מאד, כי הוא השתדל אחריה כל כך, ועתה תבא ליד אחר. וגם אם ישלחה ותבא ליד אחר, עתה בוודאי יכול להתקיים החלום שהיא תהרוג אותו, מאחר שהיא אצל אחר. יחזיקה אצלו? הוא מתיירא מחמת החלום כנ״ל! ולא ידע המלך מה לעשות לה. בין כך נתקלקלה האהבה שלה אצלו קצת קצת מחמת החלום, ובכל פעם נתקלקלה יותר ויותר. וכן היא גם היא נתקלקלה גם כן האהבה אצלה בכל פעם יותר ויותר עד שנעשתה אצלה שנאה עליו, וברחה מפניו. ושלח המלך אחריה לבקשה ובאו והגידו לו שהיא נמצאת אצל המבצר של מים. כי יש מבצר של מים, ושם הם עשר חומות זו לפנים מזו, וכולן של מים, וגם הקרקע שהולכין עליה שם בתוך המבצר היא גם כן של מים, וכן יש שם אילנות ופירות הכל של מים. ויופי המבצר וגודל החדוש של זה המבצר אין צריך לספר, כי בוודאי הוא חדוש נפלא מאד מאחר שהוא מבצר של מים. וליכנס בתוך זה המבצר אי אפשר כי יהיה נטבע במים מי שיכנס בו, מאחר שהוא כולו של מים. ובת־המלכה הנ״ל כשברחה באתה עד אותו המבצר, והיתה הולכת שם סביב אותו המבצר של מים. והגידו למלך שהיא הולכת שם סביב אותו המבצר כנ״ל. והלך המלך וחילו לתופסה. כשראתה זאת בת־המלכה יישבה עצמה שתרוץ לתוך המבצר, כי היא רוצה יותר לטבע במים משיתפוס אותה המלך ותהיה אצלו, וגם אולי אף על פי כן תנצל ותוכל ליכנס לתוך המבצר של מים הנ״ל. כשראה המלך כך שהיא בורחת אל המים, אמר מאחר שהוא כן, על כן צוה לירות אותה, ואם תמות — תמות. והיו מורים

אותה והגיעו אליה כל עשרה מיני החצים שמשוחים בעשרה מיני סמים כנ"ל, והיא ברחה לתוך המבצר הנ"ל, ונכנסה לתוכו, ועברה דרך השערים של החומות של מים. כי יש שם שערים באלו החומות של מים הנ"ל. והיא עברה ונכנסה לתוך כל עשר החומות של המבצר של מים, עד שבאתה לפנים. ונפלה שם ונשארה חלשות, ואני רופא אותה. — היינו זה שהוא בלא ידים הנ"ל. — כי מי שאין בידו כל עשרה מיני הצדקות הנ"ל אינו יכול ליכנס לתוך כל עשר החומות הנ"ל, כי יטבע שם במים. והמלך וחילו הנ"ל רדפו אחריה ונטבעו במים. ואני יכול ליכנס לתוך כל עשר החומות של מים הנ"ל. ואלו החומות של מים, הם גלי הים שעמדו כחומה. והרוחות הם מעמידין גלי הים ומנשאין אותם. ואלו הגלים שהם עשר החומות הנ"ל הם עומדים תמיד שם, אך הרוחות הם המעמידין ומנשאין את הגלים. ואני יכול ליכנס לתוך כל עשר החומות כנ"ל. ואני יכול לחזור ולמשוך ממנה, היינו מן בת־המלכה הנ"ל, כל עשרה מיני החצים, ואני יודע כל עשרה מיני הדפיקין ע"י עשר האצבעות. כי בכל אצבע ואצבע מעשר אצבעות יודעין דפק מיוחד מעשרה מיני דפיקין, ואני יכול לרפאות אותה על ידי כל עשרה מיני הנגינה. ועל כן אני רופא אותה. נמצא שיש לי כח כזה בידי כנ"ל, ועתה אני נותן לכם זאת במתנה. ונעשתה שם שמחה גדולה וחדוה רבה מאד.

זאת המעשה קשה לי מאד לספר, אך מאחר שהתחלתי לספרה אני מוכרח לגומרה. בזאת המעשה אין שום תיבה שלא תהיה בה כוונה. ומי שבקי בספרים יוכל הבין קצת רמזים. והנה ענין החצים הנ"ל שיש לו כח בידים להחזיר החצים כנ"ל, זה בחינת ותאחז במשפט ידי, וכמו שפרש"י: בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להחזירו והקב"ה זורק חץ ומחזירו. ובחינת הצדקה הנ"ל שהיא כנגד החומות של מים שהם גלי הים, זה בחינת וצדקתך כגלי הים. והרוח הנ"ל שיכול לאחוז בידיו, זה בחינת מי אסף רוח בחפניו [שזה בחינת נגינה כמבואר במקום אחר], ועשרה מיני נגינה ועשרה מיני דפיקין, זה מבואר כבר.

כל זה שמענו בפרוש. אך, מי ומה ואימת? זה עמק, עמק. היינו שגוף ענין המעשה מי הם כל הנ"ל ומה הוא ואימת היה כל הנ"ל — זה

עמק מלהשיג. גמר המעשה היינו מה שהיה ביום השביעי, היינו ענין הקבצן שהיה בלא רגלים וגם סיום התחלת המעשה מענין המלך הנ"ל, לא זכינו לשומעה. ואמר שלא יספרה עוד. והוא הפסד גדול, כי לא נזכה לשומעה עוד עד שיבא משיח במהרה בימינו אמן.

גם אמר: אלו לא ידעתי שום ענין אחר כי אם זאת המעשה, היה גם כן חדוש גדול מאד. כך אמר בפרוש כי זאת המעשה היא חדוש נפלא מאד. ויש בה מוסר הרבה מאד ותורה הרבה כי יש בה כמה תורות. גם מדברת מהרבה צדיקים קדמונים, מדוד המלך ע"ה. כי דוד המלך ע"ה עמד בקצה הארץ וצעק אל המעין היוצא מן האבן שעל ההר, כנ"ל. כמו שכתוב: מקצה הארץ אליך אקרא בעטף לבי בצור ירום ממני תנחנו. [כל זה שמענו מפיו בפרוש. והמובן מדבריו, כי דוד המלך ע"ה הוא בחינת לב כמובא. ועליו מרומז במעשה ענין הלב של העולם שעומד בקצה הארץ כנגד המעין וצועק ומשתוקק אליו תמיד וכו'. ועדיין הדברים סתומים, אשרי מי שיזכה להשיג סודות המעשה].

*

DUE DATE

MAY 27 1997

MAY 2 8 ...

MAY 2 8 1992

FEB 15 2010

Printed
In USA

מלים לועזיות:

ובאזין — המאסף ההולך אחרי המחנה.
נקיר — עגן.
ן שטעלין — מעשי מתחפשים.
עטליר — מחזיר על הפתחים.
ערגיר — בעל־הבית אמיד.
ריב — אגרות.
אבירניר — שר הפלך.
אבערניא — עיר הפלך.
וועלבין — חנויות.
אקטיר — רופא.
מיט — אבן יקרה.
ער פרומיר — החסיד.
רמאטים — כלי תותח.
ארטיש — משמר הצבא.
אכין — חיל המשמר.
עקסלין — שטרות חוב.
אלאגא — ערובה.
מפ — בוץ.
אמיטש — עול הסוס.
אבליצע — לוח.
וליפ — מין בגד.
עליר — קערה (פנכא).
פא — מין בגד.
עדניראל — גנרל.

לאנד־קארט — מפת הארץ.
לאפקיס — לשון הנעל.
לייווינטין — מפרש.
מאטראס — מלח.
נא גיוואלד! — אויה!
סאנד — בית דין.
סקאסקי — ספר רשימת התושבים.
פאטשיילע — מטפחת כתף.
פאמעליא — שם משפחה.
פארטרעטין — תמונות.
פילוויר — אבק שרפה.
פלעשיל — בקבוק.
פעלץ — מין בגד.
פראפירטשיק — קרוב למעלת אופיצר (פרפורשציק).
פריזביס — מעקה.
פרוקלאדין — שליחות ממון.
צוקיר — סוכר.
ציגייניר — צועני.
קאמעדיע — מחזה התולים.
קאפטין — מין בגד.
קאפעלייש — מקהלות מנגנים.
קווייאטין — פרחים.
קרידענצין — כלי שולחן.
קרעטשמי — בית מלון כפרי.

התכן:

*** . . . . ש. ר.

מבוא . . . . מאת ש. א. הורודצקי II

הקדמת ר׳ נתן ל„ספורי מעשיות" XXVII

ספורי מעשיות:

א. מעשה באבדת בת מלך . . . . ג.

ב. מעשה במלך וקיסר . . . . יא.

ג. מעשה בחגר . . . . כג.

ד. מעשה במלך שגזר שמד . . . . לג.

ה. מעשה בבן מלך . . . . לט.

ו. מעשה במלך וחכם . . . . מה.

ז. מעשה במלך אחד . . . . מט.

ח. מעשה בבן רב . . . . נה.

ט. מעשה בחכם ותם . . . . סא.

י. מעשה בבערגיר ועני . . . . עז.

יא. מעשה בבן מלך ובן שפחה שנתחלפו . . . . . . צה.

יב. מעשה בבעל־תפלה . . . . קיא.

יג. מעשה בשבעה קבצנים . . . . קמג.

מלים לועזיות . . . . קס

הוצאת־ספרים „עֲיָנוֹת"
ברלין־שרלוטנבורג.

ע"י הוצאת הספרים „עינות" יצאו לאור ונמצאים למכירה:

מספרות ימי הבינים:

משנה תורה לרמב"ם. I.
ספר המדע מבאר בצרוף מבוא
ע"י ש. רבידוביץ.

תפתה ערוך לר' משה זכות
מעובד ומבאר בצרוף מבוא
ע"י ד. א. פרידמאן.

מספרות החסידות:

ספר שבחי הבעש"ט
ערוך מחדש ומסודר בצרוף מבוא
ע"י ש. א. הורודצקי

עומדים לצאת לאור:

חקי חמורפי
ערוכים ומבארים ע"י הד"ר ש. י. טשרנא

הזהר
במקורו ותרגומו לעברית.
ספר ראשון ערוך ומבאר בצרוף מבוא
ע"י הלל צייטלין

מורה נבוכי הזמן
מבאר בצרוף מבוא
ע"י ש. רבידוביץ

הכתבת לעניני המערכת והאדמיניסטרציה:

„Ajanoth" Hebr. Verlag G. m. b. H.

Berlin - Charlottenburg, Kantstr. 92.

בית־הדפוס של בינדיגר את וַגשַל, ברלין
C. 2, Neue Friedrichstr. 47.

COLUMBIA
UNIVERSITY
LIBRARY

893.15 H7822

Horodezki, Samuel Aba.
Sippure maasiyyot le-rabbi
nahman mi-braslav.

893.15 H7822

07065728

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
0038851997

070065728

893.15
H7822 C1